

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME İÇİN SAKİN ŞEHİR
MODELİNİN SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ**

**DOKTORA TEZİ
Ayşegül TOZAL**

**Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR

Kasım 2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: Sürdürülebilir Kentleşme İçin Sakin Şehir Modelinin Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi: Seferihisar Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 131 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 21/09/2021 tarihinde danışmanım tarafından şahsıma iletilen Turnitin intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %12'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı : Ayşegül TOZAL
Öğrenci Numarası : 137303018
Ana Bilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Sosyal Hizmet
Türü : Doktora Tezi

21.09.2021

Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR
Danışman

ÖNSÖZ

Bursa’da Zaman şiiri Bursa’nın merkezinde bir tabelada yazılıdır. Şehrin insanlar üzerindeki tesirini hissetmeme vesile olan ve bu tezi yazmama ilham veren şiirin şairi Ahmet Hamdi Tanpınar’a şükranlarımı sunuyorum. Bu çalışmanın her aşamasında ilgi ve desteğini esirgemeyen ve motivasyonumu sağlayan değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Fethi Güngör’e teşekkür ederim. Tez izleme jürimde benimle değerli bilgilerini paylaşan sayın hocalarım Prof. Dr. Bedrettin Kesgin ve Doç. Dr. İkrâm Daştan’a çok teşekkür ederim. Jürime katılarak beni onurlandırdınız. Ayrıca çalışmam ile alakalı sağlamış olduğu değerli katkıları ve bu tezin oluşumunda büyük bir payı olan geribildirimleri ile bana yol gösteren Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcısı Tunç Soyer’e teşekkür ederim. Cittaslow Türkiye Sekreteri Candaş Balta’ya her zaman cömertçe sunduğu bilgilerden dolayı ve Seferihisar Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Chicago’da bulunduğum müddetçe çalışmam ile ilgili detayları merakla dinleyen ve geri dönüşleriyle çalışmamı destekleyen Chicago Üniversitesi Sosyal Hizmet, Politika ve Uygulama Okulu’nda McCormick Vakfı profesörü olarak görev yapan ve aynı zamanda UNESCO’nun Kapsayıcı Şehircilik Kürsüsü Başkanlığını yürüten Robert J. Chaskin’a teşekkür ederim. Çalışmamla yakından ilgilenen ve kapısını her daim açık tutan Doç. Dr. Leyla İsmayilova’ya katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak üzerimde var olan haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim kıymetli ve pek muhterem annem ve babama; tez yazma sürecimde her an desteğini hissettiğim, heyecanımla beni motive eden, çalışabilmem için hayatımı kolaylaştıran ve cesaretlendiren sevgili eşim Yunus Emre Tozal’a ve bu süreçte aramıza katılan oğlumuz Yusuf ve kızımız Sare’ye sabırları için sonsuz teşekkürler.

Ayşegül TOZAL

19/09/2021

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
SUMMARY.....	viix

GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: SAKİN ŞEHİR HAREKETİ	3
1.1. Sakin Şehir Hareketi'nin Tarihsel ve Sosyolojik Temelleri.....	3
1.1.1. Modernleşme süreci	6
1.1.2. Fütürist hareketin doğuşu.....	8
1.1.3. Fütürist manifesto -1909	9
1.1.4. Yeni fütürist hareket	11
1.1.5. Yeni fütürist manifesto - 2009	14
1.2. Yavaş Yemek Hareketi: Slow Food.....	16
1.2.1. Slow Food Hareketi'nin logosu ve felsefesi	18
1.2.2. Slow Food Hareketi'nin manifestosu	19
1.2.3. Slow Food Hareketi'nin misyonu	21
1.2.4. Slow Food Hareketi'nin ilkeleri	22
1.2.4.1. İyi gıda	24
1.2.4.2. Temiz gıda	24
1.2.4.3. Adil gıda	25
1.2.5. Slow Food Hareketi'nin Cittaslow'a dönüşümü.....	25
1.3. Sakin Şehir Hareketi ve Felsefesi	27
1.3.1. Yavaşlık felsefesi ve Sakin Şehir Hareketi.....	27
1.3.2. Sakin Şehir Hareketi'nin logosu ve organizasyon yapısı	31
1.4. Sakin Şehir Birliği'ne Üyelik Kriterleri.....	33
1.4.1. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikaları	37
1.4.2. Sosyal uyum politikaları	39
1.4.3. Çevre politikaları	40
1.4.4. Altyapı politikaları	42
1.4.5. Kentsel yaşam kalitesi alanındaki politikalar	44
1.4.6. Tarım-turizm-esnaf ve sanatkârlara yönelik politikalar.....	47
1.4.7. Ortaklıklar	49
1.5. Yavaş Akımlar	50
1.6. Cittaslow Birliği'ne Üye Ülke ve Şehirler.....	51

BÖLÜM 2: SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME – CITTASLOW VE SOSYAL HİZMET İLİŞKİSİ.....	53
--	----

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı	53
2.2. Kent ve Kentleşme Kavramları	55
2.3. Sürdürülebilir Kentleşme Kavramının Tarihsel Gelişimi	57
2.4. Çağdaş Kentleşmenin Sosyomekânsal Sorunları	59
2.4.1. Kentleşmenin ruh sağlığı üzerindeki etkileri	60
2.4.2. Kentsel değişim ve kültürel dönüşüm	63
2.4.3. Kentte dezavantajlı gruplar	65
2.4.3.1. Kadınlar	68
2.4.3.2. Engelliler	70
2.4.3.3. Yaşlılar	71
2.4.3.4. Çocuklar ve gençler	75
2.4.3.5. Göçmenler, sığınmacılar, mülteciler	79
2.4.3.6. Yoksullar	81
2.5. Sosyal Hizmetin Koruyucu-Önleyici Politikası Açısından Sakin Şehir	84
2.6. Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet	86
2.7. Kentleşme Sorunlarına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahaleleri	88
BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE BULGULAR	97
3.1. Araştırmanın Yöntemi	97
3.2. Araştırmanın Deseni	96
3.3. Araştırmanın Katılımcıları	98
3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi	101
3.5. Araştırma Verilerinin Analizi	101
3.6. Araştırma Bulgularının Analizi	102
3.6.1. Yöre halkının sakin şehrin anlamına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular	102
3.6.2. Sakin şehir olduktan sonra gözlenen değişikliklere ait bulgular	105
3.6.3. Sakin şehirde yaşamının avantajları	108
3.6.4. Sakin şehirdede yaşamının dezavantajları	110
3.6.5. Sosyal uyum (toplumsal etkileşim düzeyi)	117
3.6.6. Kent güvenliği	122
3.6.7. Çevre politikaları	124
3.6.8. Altyapı politikaları	126
3.6.9. Beklenti ve öneriler	127
SONUÇ	133
EKLER	161
EK1: Tunç Soyer Mülakatı	161
EK2: Soru Listeleri	171
ÖZGEÇMİŞ	177

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
GBD	: Global Burden of Disease Study (Küresel Hastalık Yüğü Çalışması)
GDO	: Genetiğı Değıştirilmiş Organizma
GSYH	: Gayrisafı Yurt İçi Hâsıla
IFSW	: International Federation of Social Workers (Uluslararası Sosyal Hizmet Çalışanları Federasyonu)
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IOM	: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
UN	: United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
WHO-5	: The World Health Organisation- Five Well-Being Index (Dünya Sağlık Örgütü Refah Endeksi)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Hızlı Yaşamak ve Yavaş Yaşamak Arasındaki Farklar	31
Tablo 2. OECD, BM, AB ve Sakin Şehir Kriterleri	47
Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri	100
Tablo 4. Katılımcıların Seferihisar’da İkamet Süresi	103
Tablo 5. Yöre Halkının Sakin Şehrin Anlamına İlişkin Görüşleri	103
Tablo 6. Sakin Şehir Olduktan Sonra Gözlenen Değişiklikler	106
Tablo 7. Sakin Şehirde Yaşamının Avantajları	108
Tablo 8. Sakin Şehirde Yaşamının Dezavantajları	110
Tablo 9. Sosyal Uyum (Toplumsal Etkileşim Düzeyi)	117
Tablo 10. Kent Güvenliği	122
Tablo 11. Çevre Politikaları	124
Tablo 12. Çevre Politikaları	126
Tablo 13. Beklenti ve Öneriler	128

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Umberto Boccioni'nin 1910 Yılında Yaptığı "Kent Yükseliyor" The City Rises (Italian: La Città Che Sale) İsimli Tablo	12
Şekil 2. Carlo Carrà'nin 1911'de Yaptığı "Carlo Carra Anarşist Galli'nin Cenazesi" Adlı Tablosu.....	13
Şekil 3. Slow Food Hareketi'nin Logosu.....	19
Şekil 4. Cittaslow Hareketi'nin Logosu.....	32
Şekil 5. Leigh Wells'e Ait İllüstrasyon	50
Şekil 6. Habitat III raporuna Göre Küresel Ölçekte Kentleşme	89
Şekil 8. Seferihisar'da Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı (2018)	113

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Doktora Tez Özeti

Tezin Başlığı: Sürdürülebilir Kentleşme İçin Sakin Şehir Modelinin Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi: Seferihisar Örneği

Tezin Yazarı: Ayşegül TOZAL

Danışman: Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR

Kabul Tarihi: 26/11/2021

Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 177 (tez) + (ekler)

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

Bilim Dalı: Sosyal Hizmet

Geçmişten günümüze kentler; yaşamsal, politik ya da kültürel birer merkez olmakla birlikte heterojen insan toplulukların hareketli ve karmaşık yapısını da yansıtan mekânsal bir organizasyon olarak varlığını devam ettirmektedir. Ancak kentleşme “hızlı, çarpık, aşırı, sahte, dengesiz ve tek yönlü” bir gelişim göstermesiyle çevre ve altyapı sorunu, konut yetersizliği, işsizlik, sosyal ve kültürel yapı sorunu, göç, kent yoksulları gibi birtakım problemleri doğurmuştur. Zamanla bu sosyal sorunlar sürdürülebilir kentleşmeyi imkânsız hale getirmiş ve küresel düzeyde sosyal sorunlara ilişkin tepkiler ortaya çıkmıştır. Bu tepkilerden birisi olarak gelişen “sakin şehir (Cittaslow)” hareketi; doğal kaynakların adil dağıtımından sürdürülebilir yerel kalkınmaya, çevre ve altyapı düzenlemelerinden sosyal uyuma, tarihî ve kültürel mirası korumadan kent kimliğine sahip çıkmaya kadar birçok alanda etkinlik göstermektedir.

Bu çalışma sürdürülebilir kentleşme bağlamında sakın şehir hareketinin ilke ve kriterleriyle sosyal hizmetin amacı ve pratiklerini birlikte yorumlamaya çalışmaktadır. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve çalışma nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan kritik olay durum çalışmasıdır (critical instance case studies). Bunun için İzmir’in Seferihisar ilçesinde yaşayan kişilerin “sakin şehir” ile ilgili görüşleri geniş bir boyutta ve ayrıntılı olarak araştırılmıştır. Buradan hareketle bu araştırmanın katılımcıları İzmir’in Seferihisar ilçesinde yaşayan toplam 22 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılardan birisi Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer’dir. Diğer 21 katılımcı ise dezavantajlı gruplardan seçilmiştir. Bu gruplar; yaşlı, yoksul, engelli ve kadınların oluşturduğu tabakalardır. Belirli alt grupları belirleyerek karşılaştırmaları ve analizi kolaylaştırmak için bir alt grup olarak da dezavantajlı grupların her birinden 3 ya da 5 kişi belirlenmiştir. Ayrıca Seferihisar’ın sakın şehir unvanı almadan önceki hali ve sonrasının daha iyi analiz edilebilmesi için katılımcılar özellikle ya doğma büyüme Seferihisarlı ya da Seferihisar sakın şehir unvanı almadan önce ilçeye yerleşmiş kişilerden seçilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış formu ile görüşme yapılarak, görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bunun için MAXQDA 18 Pro Analytics Programı kullanılmıştır.

Sonuç olarak, sakın şehir hareketinin yöre halkı ve yönetici organların birlikte hareket etmesiyle başarılı bir şekilde gerçekleşebileceği görülmüştür. Sosyal değişim ve gelişim, sosyal bütünleşme, insanların güçlendirilmeleri ve özgürleşmeleri sakın şehrin kriterlerinin yöre halkının farkındalığı ve katkısıyla uygulandığında sosyal hizmetin temel amaçları da gerçekleşmiş olacaktır. İnsan onuru ve haysiyetine saygı, zarar vermeme, farklılıklara saygı, insan haklarını koruma ve sosyal adalet gibi sosyal hizmetin en kapsayıcı ilkeleri de sakın şehir kriterlerinin uygulanmasıyla mümkün görünmektedir. Çünkü, yöre halkı sakın şehir kriterlerinin eksik ya da düzenli uygulanmaması durumlarında Seferihisar’ın sakın şehir olmadan önceki halinden daha problemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum da yöre halkının Seferihisar’ı terk etmesi, birbirlerine yabancılaşması ve sosyal uyumunun bozulması tehlikesini getirmiştir. Bu sebeple sakın şehir kriterlerinin uygulanması dezavantajlı kesimlerin yaşam kalitesini yükseltmesiyle sosyal hizmet işlevi göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kentleşme, Sakin Şehir, Seferihisar, Sosyal Hizmet.

Yalova University Institute of Graduate Studies PhD Thesis Summary

Thesis Title: Evaluation of the Slow City Model for Sustainable Urbanization in the Context of Social Work: The Case of Seferihisar	
Thesis Author: Ayşegül TOZAL	Advisor: Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR
Date of Acceptance: 26/11/2021	Total Number of Pages: ix (pre text) + 177 (main body) + (appendices)
Department: Social Work	Field of Study: Social Work
From past to present, cities are vital, political, or cultural centers, and they continue to exist as a spatial organization that reflects the dynamic and complex structure of heterogeneous human communities. However, as urbanization shows a "fast, distorted, excessive, fake, unbalanced and one-sided" development, it has created some problems such as environmental and infrastructure problems, housing insufficiency, unemployment, social and cultural structure problems, migration, and urban poor. Over time, these social problems made sustainable urbanization impossible and reactions to social problems emerged at the global level. The "Cittaslow" movement, which develops as one of these responses, is active in many areas from fair distribution of natural resources to sustainable local development, from environmental and infrastructure arrangements to social cohesion, from protecting historical and cultural heritage to protecting urban identity. This study tries to interpret the principles and criteria of the slow city movement together with the purpose and practices of social work in the context of sustainable urbanization. Qualitative research method was used within the scope of the study and the study is a critical instance case studies, which is one of the qualitative research approaches. For this purpose, the opinions of the people living in Seferihisar district of Izmir about "slow city" have been investigated in a large scale and in detail. Based on this, the participants of this research consist of 22 people living in Seferihisar district of Izmir. One of the participants is Seferihisar Mayor Tunç Soyer. The other 21 participants were chosen from disadvantaged groups. These groups are the old, poor, disabled and women. In order to identify certain subgroups and facilitate comparison and analysis, 3 or 5 people from each of the disadvantaged groups were determined as a subgroup. In addition, in order to better analyze the state of Seferihisar before and after it received the title of slow city, the participants were selected especially from those who settled in the district before they were either born and raised in Seferihisar or Seferihisar took the title of slow city. In the research, interviews were made with a semi-structured form and the interviews were recorded with a voice recorder. The obtained data were analyzed by content analysis method. MAXQDA 18 Pro Analytics Program was used for this. As a result, it has been seen that the slow city movement can be successfully realized with the cooperation of the local people and the governing bodies. When the criteria of social change and development, social integration, empowerment, and liberation of the slow city are applied with the awareness and contribution of the local people, the main objectives of social work will be realized. The most inclusive principles of social work such as respect for human dignity and dignity, non-harm, respect for differences, protection of human rights and social justice seem possible with the implementation of the criteria of the slow city. Because local people have stated that Seferihisar is more problematic than before it was a slow city in cases where the criteria of the slow city are incomplete or not applied regularly. This situation brought the danger of the local people leaving Seferihisar, alienating from each other and deteriorating their social harmony. For this reason, the implementation of the slow city criteria serves as a social service by increasing the life quality of disadvantaged groups.	
Keywords: Sustainable Urbanization, Slow City, Seferihisar, Social Work.	

GİRİŞ

Kentleşme “hızlı, çarpık, aşırı, sahte, dengesiz ve tek yönlü” bir gelişim göstermesiyle çevre ve altyapı sorunu, konut yetersizliği, işsizlik, sosyal ve kültürel yapı sorunu, göç, kent yoksulları gibi birtakım problemleri doğurmuştur. Geçmişten günümüze kentler; yaşamsal, politik ya da kültürel birer merkez olmakla birlikte heterojen insan toplulukların hareketli ve karmaşık yapısını da yansıtan mekânsal bir organizasyon olarak varlığını devam ettirmektedir. Tarihsel süreçte özellikle son yüzyılda kentlerin hızla değiştiği ve dönüştüğü görülmekte ve dünya nüfusunun yaklaşık 2/3’ünün kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Kentleşmeyle ilgili bu hızlı değişim ve dönüşüm kentleşme sonrası gecekondulaşma, işsizlik, çevre kirliliği gibi sosyal sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Sosyal hizmet perspektifinden kentleşme süreçleri, kentte yaşayan ve söz konusu süreçlerden etkilenen farklı sosyoekonomik düzeylerdeki bireyin gündelik hayatındaki kentsel yaşam alanı ve diğer bireylerle etkileşimine ilişkin ortaya çıkan sorunlar bağlamında sosyal politikalar merkezli ele alınabilir. Zamanla bu sosyal sorunlar sürdürülebilir kentleşmeyi imkânsız hale getirmiş ve küresel düzeyde sosyal sorunlara ilişkin tepkiler ortaya çıkmıştır. Bu tepkilerden birisi olarak gelişen “Sakin Şehir Hareketi (Cittaslow)”; doğal kaynakların adil dağıtımından sürdürülebilir yerel kalkınmaya, çevre ve altyapı düzenlemelerinden sosyal uyuma, tarihî ve kültürel mirası korumadan kent kimliğine sahip çıkmaya kadar birçok alanda etkinlik göstermektedir.

Sakin Şehir Hareketi’nin amacı var olduğu şehirlerde kentsel yaşam kalitesini yükseltmenin yanında sosyal hizmetin de savunduğu her insanın yalnızca insan olmaktan kaynaklanan değere sahip olduğu ilkesini gerçekleştirmektir. Bu sebeple kentte sosyal hizmetin sosyal bir hak olarak tanımlanması ve toplumsal adaletin sağlanması, insanın daha insanca ve daha adaletli bir dünya tasarımıyla işlevsel hale gelebilmesi için somut adımlara yani yerelleşmeye ihtiyacı vardır. Kentte sosyal hizmet insanların içinde bulundukları çoklu sosyal sistemleri ve insanların hayatlarında önemli bir etkisi olan doğal ve coğrafi çevreye müdahalede bulunmaktadır. Bu geniş spektrumda sakin şehrin temel ilke ve kriterleri sosyal hizmetin müdahalede bulunduğu alanlara yönelik yeni bir bakış açısı sunmakta ve pratikte bunu gerçekleştirmektedir. Bu sebeple, Sakin Şehir Hareketi’nin felsefesi sosyal hizmet teorisinin amacı ve meşrutiyeti ile uyumludur. Sosyal hizmetin hem disiplinler arası hem de disiplinler üstü olması hasebiyle çok boyutlu açıdan insanın yaşam kalitesini artırmayı amaç edinmesinde Sakin Şehir Hareketi’nin ilke ve kriterleri bu amaca hizmet etmektedir.

Bu çalışma sürdürülebilir kentleşme bağlamında Sakin Şehir Hareketi’nin ilke ve kriterleriyle kentsel sosyal hizmetin amacı ve pratiklerini birlikte yorumlamaya çalışmaktadır. Çalışmada ayrıca Türkiye’nin ilk sakin şehri olan Seferihisar’daki dezavantajlı grupların (kadın, yaşlı, engelli, yoksul) Sakin Şehir Hareketi’ne yönelik algılarını ve hareketin hayatlarında ne gibi değişiklikler gösterdiğini anlamak üzere görüşmeler yapılmıştır. Dezavantajlı gruplar, sosyal hizmetin hak temelli bir yaklaşımla sorunları tespit edip, çözümler ürettiği bir alandır. Özellikle son yüzyılda dezavantajlı gruplar, sosyal sorunların tahkik edilmesinde önemli bir işlev göstermektedir. Sosyal sorunlar dezavantajlı gruplarda önce kendisini göstermektedir. Bu sebeple, sosyal hizmet

koruyucu önleyici çalışmalarla dezavantaj durumunu avantaja çevirmek üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmada, sosyal hizmetin koruyucu önleyici çalışmalarına yeni bir perspektif sunarak bir kentsel yaşam hareketinin (Sakin Şehir Hareketi'nin) bu konudaki işlevlerini pratikte anlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın merkezinde dezavantajlı gruplar yer almaktadır.

Bir başka açıdan, Sakin Şehir Hareketi'nin merkezinde “insan” ve onun yaşam kalitesinin artırılması olmasına rağmen daha önce yapılan alan yazın çalışmaları bu konuya değinmemiş ve Sakin Şehir Hareketi'nin sadece ekonomik, kamu ve turizm yönleriyle ilgili araştırmalar ve çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma Sakin Şehir Hareketi'nde dezavantajlı grupların dahil edildiği ilk tez çalışmasıdır. Bu sebeple, “insan”ı merkeze alan bir sosyal hizmet disiplini içerisinde Sakin Şehir Hareketi'ni değerlendiren bu çalışma kendisinden sonraki çalışmalarda bütüncül ve disiplinler arası bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Kentsel sosyal hizmetin hızla değişen ve dönüşen dünyaya bir bilim ve meslek olarak katkıları insanlık için büyük önem taşımaktadır. Dünya genelindeki nüfus artışı, kapitalist düzen, teknolojik ilerleme, ekolojik çevrenin zarar görmesi, ormanların, yeraltı kaynaklarının tüketilmesi gibi küresel odaklı belli sorunlar sosyal sorunların zeminini oluşturmaktadır. Yeşil Hareket (Green Movement) bu sosyal sorunların çözümü için ortaya çıkmış bir hareket olup, yeşil sosyal hizmet kapsamıyla da ekolojik çevredeki bozulmaların insanlar, gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamak ve çevresel adaleti sağlamak üzere çalışmaktadır. Çevresel ya da ekolojik sosyal hizmet bağlamında Sakin Şehir Hareketi de çevresel adaletin tesis edilmesine yönelik bir harekettir. Küresel dünyada insanın iyilik halini arttırmak için ekonomik, sosyal, teknolojik kaynakların adil erişim ve kullanım hakkını mümkün kılmak ve nesiller boyu sürekliliği sağlamak gereklidir. Bu sebeple bu çalışma sosyal hizmet ve uygulamaları perspektifinden toplumsal eşitlik ve dezavantajlı bireylerin Sakin Şehir Hareketi algılarını ortaya koyması bakımından önemlidir. Ayrıca Sakin Şehir Hareketi felsefesinin de dezavantajlı bireyi şehire konumlandırma biçimini ortaya koyması bakımından yine çalışmanın alana katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

BÖLÜM 1: SAKİN ŞEHİR HAREKETİ

1.1. Sakin Şehir Hareketi'nin Tarihsel ve Sosyolojik Temelleri

Bilim insanlarının yaptıkları araştırmalara göre tarihsel süreçteki değişimler üç önemli aşama ile bilim dünyasında kabul görmüştür. Bu aşamalar: Tarım toplumu, Sanayi Devrimi toplumu ve bilgi toplumdur (Çukurçayır ve Çelebi, 2009). 17. yüzyılın ortalarından itibaren şekillenen ve 18. yüzyılın başında başta İngiltere’de ortaya çıkan Sanayi Devrimi, her ne kadar bazı kaynaklarda otomasyon ve mekanizasyon olarak ifade edilse de (Kuyucuklu, 1985), emekle çalışan makina, buharla çalışan makina ve elektrikle çalışan makina olmak üzere üç safhaya da ayrıldığı tartışılmıştır (Dinçer ve Fidan, 2017). Sanayi toplumunu kısaca ifade etmek gerekirse, üretimde mekanizasyon ve otomasyonla beraber fabrikalaşma başlamış, örgütler, merkezileşme, pazara yönelik üretim, standartlaşma, uzmanlaşma, eşgüdüm, çekirdek aile tipi ve işçi sınıfı karakteristik özellikler belirtilmektedir. Tarım toplumu ve sanayi toplumundan sonra günümüzü de içine alan bilgi toplumu, bilginin kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte 1950’li yılların sonuna doğru başlayan ve böylece toplumların bilgiye ulaşmasının kolaylaştığı bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bilgi toplumunu sanayi toplumundan ayıran temel fark, sanayi toplumunun hedefi maddi değerlerin üretilmesi olarak görülürse, bilgi toplumunun amacı ise bilginin üretilmesi, yaygınlaşması ve kullanıma hazır hale getirilmesini sağlamaktır. Fortune dergisinin yayıncısı ve Washington muhabiri Toffler, Tarım Toplumu, Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplumu ifade edilen sınıflandırmayı üç dalga olarak ifade etmektedir (Toffler, 2008).

Sanayi Devrimi, “teknolojinin hâkim olduğu makineleşmeye geçişin başlangıcı olan 18. yüzyılın ortalarında İngiltere’de ortaya çıkıp kısa zamanda Avrupa’ya yayılan, üretim teknolojisindeki köklü dönüşüm hareketi” olarak ifade edilmektedir (Tutar, 2013). 1768’de James Watt tarafından “buhar makinasının bulunmasıyla başlayan ve emek yoğun üretimin yerini makine yoğun üretimin aldığı bu dönem sadece iktisadi, daha açık bir ifade ile ekonomik bir gelişme değil, aynı zamanda özellikle Avrupa’daki toplumsal dönüşümü tetikleyerek hem iktisadi hem toplumsal bir dönüşüm” olarak görülmektedir. İngiliz yazar ve toplum eleştirmeni Charles Dickens, Sanayi Devrimi'nin infial yarattığı büyük dönüşümü “İki Şehrin Hikâyesi” adlı kitabında “Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü hem akıl çağıydı hem aptallık hem inanç devriydi hem de kuşku, aydınlık mevsimiydi, karanlık mevsimiydi hem umut baharı hem de umutsuzluk kışıydı, hem her şeyimiz vardı, hem hiçbir şeyimiz yoktu” sözleriyle ifade etmektedir (Dickens, 2019).

Sanayi devrimi ile birlikte, bir yandan üretim yeniden tanımlanırken ve şekillenirken, diğer yandan emeğin sömürülmesi de tartışmaları beraberinde getirmiştir. İngiltere başta olmak üzere diğer Avrupa ülkeleriyle birlikte makinelerin yoğun kullanımı sonucunda yapılan seri üretimler, kitle üretimine geçilmesini kolaylaştırmış ve üretim bolluğu yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Böylece birim maliyetler düşürülmüş, mal arzının artmasıyla da fiyatlarda ciddi düşüşler yaşanmıştır. Sanayi devrimindeki yeni üretim biçimi iktisadi olarak olumlu karşılanmış, buhar makinasının ulaşım araçlarında da özellikle trenlerde kullanılmasıyla şehirler, hatta ülkeler arasında, kısa sürede ucuz ve rahat seyahat etme imkânı doğmuş, ticari olarak da üretilen malları diğer ülkelerde pazarlama imkânı elde edilmiştir. Böylece

kentler arasında alışverişler artmaya başlamış, yapılan göçlerle birlikte toplumsal değişim dönüşümler de artmıştır.

Sanayi devrimiyle birlikte üretimin evlerden çıkarak fabrikalara yönelmesi toplumun yapısında değişikliklere sebep olmuştur. Ev ve iş yerinin ayrılmasıyla ailenin birlikte geçirdiği zamanı azaltmış ve aileler küçülerek çekirdek aile yapıları ortaya çıkmıştır (Ünal, 2020: 32). Özellikle ucuz işgücü gözüyle olarak görülen çocuk ve kadın istihdamı, sanayi devrimine yönelik eleştirilerin başında gelmektedir. Dokuma tekstil alanlarında ve diğer bazı sektörlerde yetişkin erkek işçi istihdamından daha fazla 9 ve kadın işçiler çalıştırılması, önemli tartışmalara zemin hazırlamıştır. Bu durum, çocuklarda işe başlama yaşı, koruyucu yasalar çıkana kadar, hatta yasa çıktıktan bir süre sonra da 7-8'e kadar indiği gözlemlenmiştir (Gülmez, 1983).

Sanayi devrimiyle çalışmanın anlamı değişmiş ve kapitalizm gündelik yaşamın zamansal ve mekânsal düzenlenmesinde belirleyici bir rol almıştır. Püriten ve Taylorist ilkeler çalışma hayatına yön vermiş ve insan emeği kontrol altına alınmıştır (Demirci, 2020: 101). 19. yüzyılın son çeyreğinde üretimin artması fabrikaların büyümesini gerektirdi ve bu durum da fabrika yönetiminde değişiklik yapmayı gerektiriyordu. F. W. Taylor üretim sistemindeki görevlerin alt birimlere bölünerek yapılmasını sağlayan teorisiyle emeği kontrol altına alınmasını önerdi. Her işçi belirli bir zamanda yapılması gereken görevleri yapmalıydı “zaman ve hareket etüdü” olarak adlandırılan bu durumda işçiler itaatkâr, dakik, düzenli ve aktif bir roldeydiler. İşçilerin insani yönleri ihmal edilerek oluşturulan bu düzende çalışma bir insanın hayatının merkezindeydi (Krahn & Low, 1998). Kapitalizmle insanın zamanı ve emeği kontrol altına alınarak işçi sınıfı adeta köleleştirildi. Marks’ın “nesneleştirme” kuramında belirttiği gibi insanın doğa ile bütünleşmesinin önü açılarak hem potansiyelini hem de insani yönünü gerçekleştirdiği bir çalışma düzeninden çıkılmıştır (Özel, 2013).

19. yüzyılın sonlarına doğru makineleşme ile insan gücüne duyulan ihtiyaç azaldı. Gelirin artması, kentleşme sürecinin hızlanması, kamusal mekânların ortaya çıkmasıyla kapitalizm insanlara yeni bir pazar sunarak bu sefer tüketime yöneltmiştir. 20.yüzyılda kapitalizmin insanı denetleme süreci çalışmadan evrilmiş tüketim kültürüne yönelmiştir (Aytaç, 2005). İnsanın kendi iradesiyle yöneteceği “zaman” insanın kendi kontrolünden çıkmış ve zaman hızlanmıştır. İnsan zamanı bölümlenmede sıkıntılar yaşayarak hızlanan bir döngü içerisinde kendisini bulmuştur. Çünkü kapitalizm insanın zamanının her anına yönelik bir fırsat sunmaktadır. İnsan bu tüketim çağında tüketici rolünden sıyrılıp üretici hale gelmesi zorlaşmıştır. Zaman hızlanmış ve bu hız çağında insanın durması, sakinleşmesi, üretmesi, düşünmesi gibi birtakım faaliyetleri sekteye uğramıştır. Hız çağında kendi özünden uzaklaşan insanı Honore (2008: 87) yavaşlığa davet ederek, “Modern dünyanın aşırı hızlı deliliğinden kaçılacak bir sığınak” olarak ifade etmektedir.

Modern toplumun tüketim toplumu olduğunu ifade eden Baudrillard (2020: 45) ise modern toplumda insanın varoluşunu tüketim üzerinden gerçekleştirmesini açıklamaktadır. İnsanın adeta bir simülasyon içerisinde yapay bir düzlemde yaşadığını ileri sürerek sahte bir “seçme özgürlüğüne” sahip olduğunu insanın göstergeler altında kendi iradesinden uzaklaştığını belirtmektedir. Ritzer’ın (2020) “McDonalddlaştırma” kavramıyla ise, kapitalist sistemde

tüketimin sadece ekonomiyle ilgili olmadığını tek tipleşmenin insanı orijinal bağlarından kopararak ortaya çıkan dönüşümün sağlıktan, sosyal ilişkilere, aile bağlarından eğitime kadar birçok noktada etkisini göstermektedir. Hızlanan dünyada insanın yavaşlayarak kendi özüne, değerlerine ve ihtiyaçlarına yönelmesi mümkün görünmektedir. Kemal Sayar (2021:51), modern uygarlığın “eşyadan yana zengin, zamandan yana yoksul” bireyler ürettiğini belirterek ancak yavaşlayarak insanın iç dünyasına bakabileceğini söylemektedir.

Kentbilim alanında güçlü bir geleneğin oluşabilmesi için önemli çalışmalarda bulunmuş ve araştırmalar yapmış Keleş’in kent tanımı, günümüz kentlerinin sanayileşme dönemiyle olan ilişkisini de ortaya koymaktadır. Keleş (1998), kenti şöyle tanımlamaktadır: “sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi”. Böylece kentleşme, büyümeyle ve gelişmeyle orantılı olarak kent sayısının artmasını ve modern toplumlardaki kentlerin ortaya çıkmasını sağlamış, modern toplumun oluşumunu etkilemiş, üretim biçiminin değişmesiyle yeni yaşam biçimleri değişmeye başlamıştır. Dolayısıyla kentleşme, toplumlarda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere neden olan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2010).

Modernleşme ve sanayileşmeyle doğrudan ilişkisi olan kentleşme süreci, sanayi devrimiyle birlikte yeniden şekillenmiş, ekonomik, sosyal ve kültürel yönüyle bugün günümüzün modern toplumlarının ortaya çıkışını da beraberinde getirmiştir. Kentsel ortamların algısal biçimi üzerindeki çalışmaları ile bilinen ve zihinsel haritalamanın erken bir savunucularından Amerikalı bir şehir plancısı ve yazarı Kevin Andrew Lynch, kentleri farklılaştıran bu özelliklerin kentin kimliğini oluşturduğunu ifade etmektedir (Lynch, 1981).

Lynch, kent kimliğini meydana getiren ve kenti belirginleştiren sebeplerin başında doğal, sosyal ve yapısal çevre arasındaki ilişki ve etkileşimler olduğunu belirtmektedir. Kent mekânının üretilmesinde deneyimlerle şekillenen ve aynı zamanda mekânı üreten kentsel mekânın, kentin oluşumunda bellek ile birbirini takip eden, tetikleyen ve etkileyen bir dinamik olduğu toplumbilimcilerle tartışılmaktadır. İngiliz tarihçi, sosyalist ve barış kampanyacısı E. P. Thompson (2015), *İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu* adlı eserinde toplumsal sınıfların çeşitli dinamiklerle bir araya getirildiğini anlatırken, kenti de meydana getiren öznel deneyimlerin olduğunu belirtmektedir. Thompson’a göre toplumsal sınıf oluşumları nasıl ki ilahiler, şiirler, direnişler, broşürler, kitaplar, kimi zaman geri çekilmeler, kimi zaman makine kırıcılık (ludizm) gibi daha ofansif konumlarla kendi kendini, kendi deneyimleri üzerinden inşa eden bir sürecin sonucu ise kenti meydana getiren de de mekânsal deneyimlerdir. Dolayısıyla kentin kimliği oluşurken aynı zamanda kültürel bellek, sosyal ve ekonomik ilişkiler de yeniden üretilir ve yapısal çevreye dayalı kimlik biçimi, bulunduğu konum, kullanım türü ve anlamları ile bir bütün oluşturan mekânsal yapı ile şekillenir (Suher vd., 2004).

Sanayileşme ve küreselleşme ile beraber kentler, yeni yaşam biçiminin getirdiği şartlar ve koşullarla birlikte meydana gelen refah artışından pay alabilmek için birbirleri ile rekabet

etmek zorunda kalmışlardır. Kentlerin birbirleriyle yarışmaları, arz ve talep içerisinde üretilen malların satışı ve daha büyük pazar payı kapmaya çalışmaları da rekabeti kızıştırmış ve yeni oluşmaya başlayan kent hayatını da şekillendirmiştir. Şüphesiz yaşanan bu durumda rekabet halinde olan kentler ve bölgeler değil, yeni oluşan kent ve şehir hayatında konumlanmış olan birey ve firmalardır (Eraydın, 2001).

1.1.1. Modernleşme süreci

20.yüzyılda gündelik dilde kullanılmaya başlanan modernizm kavramı eskiden yeniye geçişi temsil etmekte ve çağdaşlaşma ya da batılılaşma olarak tanımlanmaktadır (Anderson, 2002: 9). Toplumsal değişim süreci olarak da okunan modernleşme, İkinci Dünya Savaşı sonrası sosyal bilimcilerin Batı dışı ülkelerdeki gelişme sorununu ele almasıyla gündeme gelmiştir. Modernleşme teorisi evrensel bir model olarak görülmüş ve tüm dünyanın Batı'nın geçirdiği tarihsel seyri izlemesi gerektiği yönünde bir algı olarak sunulmuştur. Batı dışı topluluklar az gelişmiş olarak nitelendirilerek modernleşme ile kalkınma hedeflenmiş ve yeni bir sorun alanı ortaya çıkmıştır. Soğuk savaş sonrasında ABD modernliğin temsilcisi olarak yer almış ve Batı dışı toplumlara yön verebilme yetkisi kazanmıştır. Modernleşmenin bu siyasi yönünün dışında kuramın üretilmesinde yer alan düşünürler yoksulluğun giderilmesinden eşitsizliklerin çözülmesine kadar adil bir dünya için üretimde bulunmuşlardır (Erbaş, 1999: 13).

Modernizm hayatın her alanında ortaya çıkan değişim ve dönüşümü ifade etmektedir. Batılı devletlerin kültürel, sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik alanlardaki her türlü gelişmesini Batılı olmayan devletlere sunarak geleneksel yapıyı değiştirmeye çalışmaktadır. Gündelik hayatın tekdüzeliğinden dinî değerlerin zayıflamasına kentleşmeden teknolojinin yaygınlaşmasına kadar birçok alanda düzenlemeler getirmiştir. Eski dünya karşısında yeni bir dünya metaforuyla topluma artık gelenek, âdet, inanç ve alışkanlıklara bağlı olmayan bir sosyal düzenleme getirmektedir (Giddens & Pierson, 2001: 27).

Geleneksel bir yapıdan modern bir yapıya geçiş bir anda gerçekleşmediği gibi uzun bir süreci ve sancıyı kapsamaktadır. Canatan'ın (1995: 28) ifadesiyle gelenek, kuşaktan kuşağa aktarılan düşünce, bilgi ve kültür birikimidir. Bu birikimin yanında geleneği din, örf, âdet ve görenek şeklinde tanımlayanlar da mevcuttur (Kırılmaz ve Ayparçası, 2016: 34). Geleneksel yapıda aile, kabile, din ve ırk bir insanın belirli bir kimliğe konumlanmasını sağlamak ve her türlü iletişim bu gruplar içerisinde yapılmaktadır (Kirman, 2004: 88). Birbirleriyle yoğun ve bağımlı bir ilişki içerisinde olan geleneksel toplulukların ekonomileri çoğunlukla tarıma yöneliktir. Eğitim ve öğretim belirli grupların dahilindedir ve din gündelik hayatta aktif bir rol oynamaktadır. Değişimin yavaş gerçekleştiği geleneksel topluluk modern hayatın hızlı değişim ve dönüşümüyle farklılaşmaya başlamıştır. Geleneksel üretim ve el sanatına dayalı ekonomik faaliyetler yerini endüstriyel üretime bırakarak toplulukların değişim ve dönüşümünün önünü açmıştır. Kitle iletişim araçları ve ulaşımın giderek yaygınlaşması ve bu gelişmeler kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Modern toplumların temel dinamikleri geleneksel toplumun sosyal, siyasal, ekonomik süreçlerine dahil olarak yapı bozuma uğratmıştır (Nyström, 2000: 109). Köker'e (2004:40) göre modern toplum kavramı, "belirli bir insan tipini, insanla doğa ve insanla

insan arasındaki ilişkilerin belirli bir kavranış biçimini, belirli bir ekonomik ilişkiler sisteminin ve sonunda bunların toplamının oluşturduğu toplumsal ve ekonomik temel üzerine bina edildiği düşünülen bir siyasal yapıyı” temsil etmektedir.

Sanayi Devrimi’nin etkisiyle modernizm toplumun her kesiminde değişik etkilere sebep olmuş; kapitalizm, serbest girişim, rasyonalizm, bireycilik, zaman ve mekânsal değişim, insan ve doğa ilişkisinin dönüşmesi, madde ve paranın öne çıkması gibi dinamikler değişmiştir (Stark, 1997: 223). Zaman ve mekânın ayrılmasını Harvey “anlık olan ve geçip giden ile sonsuz olanın ve değişmeyen birlikteliği” şeklinde ifade ederek modernizmin temel dinamiklerini açıklamıştır. Mekanik saatin icadı ve zamanın bölünmesi modern zamanın “geçici” yönünü vurgulamaktadır. Geleneksel hayatın bağları kalıcı ve sürekli, modernizm ilişkilere atfettiği geçicilik ile temelde insanın kendi kendine yetebileceği görüşüdür. Dolayısıyla modernizm karmaşık ilişkiler ve bağlar yerine net ve açık olanla yani sayılabilir ve tanımlanabilir şeklindeki nesnel ilişkileri öne çıkarmaktadır. Modernizmin iki kutup arasındaki bu tavrı, Berman’ın (2019) *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor* kitabında, “‘hem o, hem bu’ düşüncesi yerine ‘ya bu, ya o’” şeklinde açıklamaktadır.

Modernizm sürecinde kent düzenlemelerinde sermaye belirleyicidir. Kapitalizm, kırsal ilişkilerin yerine kentsel mekânın etrafında yoğunlaşan bir hayat tarzını sunmaktadır. Üretimin kırsaldan kentlere yönelmesi insanın coğrafya ile bağlantılarını kopartırken kentteki yeni düzenlemeler niceliksel değerleri ortaya çıkarmaktadır. Kırsal hayat tarzı dönüşerek insan hayatının merkezine kent yerleşmiştir (Yırtıcı, 2005: 83). Aydınlanma felsefesinin devamı olarak görülen kent, modernizmin kültürünün yaşandığı ve aktarıldığı bir olgudur. Modern kent, kırdan kente gelen insanları kentlileşme sürecinde “modern insan” haline getirecektir. Kent insanı eski değerlerinden süzülerek kutsanmış yeni değerlerle kentte tanışacaktır. Gündelik hayatın akışında meydana gelen değişiklikler kent insanını daha ileriye taşıyacağına dair bir inanış mevcuttur. Kent insanı yaşadığı mekânı değiştirme, örgütleme ve düzenleme gücünü elinde bulundurmaktadır. Modernizmi bir kent ütopyası olduğunu ifade eden Oğuz Işık (1993: 30) “Kent, modernizm projesinin, aydınlanma rüyasının temel nesnesidir.” şeklinde özetlemektedir.

Modern kentlerle birlikte büyük nüfus hareketlerinin yaşanması, hammadde artış, tarımda makineleşme, sağlıkta gelişmeler ekonomi, sanayi, hizmet ve yönetimdeki değişiklikler kültürel yapıyı da değiştirmiştir. Kentlileşme kendi yaşam tarzını belirleyen bir kent kültürü oluşturmaktadır. Kentteki kültürün heterojen olması insanlar arasındaki ilişkiyi dönüştürmüştür. Kent insanı aklıyla hareket eder ve ötekiyle ilişkisi duygular üzerinden değil mantık üzerinden ilerlemektedir (Çalışkan Akçetin, 2012: 623). Bu sebeple, kent insanı acelecidir, kentin kendisi de hızlı ve akışkandır. Zygmunt Bauman (2016: 34), “Bütün kentsel yaşam modern değildir, fakat bütün modern yaşam kent yaşamıdır. Yani yaşamın modernleşmesi, kent yaşamına daha çok benzemesi demektir.” şeklinde insanı çevreleyen modernizmin kentteki etkisine vurgu yapmaktadır.

Kent koşullarının kırsal hayata göre eğitim, sağlık, yönetim ve ulaşım gibi faktörler açısından daha iyi bir hale gelmesi kırdan kente göçü tetiklemiştir. Kent bir cazibe merkezidir. Kapitalizmle birlikte üretilen ürünlerin dev bir pazarı haline gelen kentler,

tüketimin merkezi konumuna gelmiştir (Borden, 2011: 160). Kentteki yeni tüketim tarzı insanın kendini tanımlamasında da belirleyici olmakta ve şey'lere sahip olmak üzerinden kimlik geliştirilmektedir. Fromm'a göre, kent toplumunun ahlak anlayışı ve dini değişerek yerini teknolojiye bırakmıştır. Kent insanı istediği her şeye sahip olacağı fikriyle teknoloji yardımıyla Tanrılık iddiasında bulunabileceğini düşünmektedir (Fromm, 2004: 54).

Modern insanın bireyciliği kalabalık ve yoğun insan ilişkileri içerisinde olmasına rağmen derinden yaşadığı his yalnızlıktır. Modern kentte binaların iç içeliği ve insanların üst üste yaşamasına rağmen bu kalabalıklar içerisinde anlamlı ilişkilerin kurulamaması sosyal yakınlığı sağlayamamaktadır. Kentleşme insanları fiziksel olarak yakınlılaştırırken duygu, düşünce ve his açısından bir o kadar uzaklaştırmaktadır. Çekirdek aileden parçalanmış ailelere, komşuluk ilişkilerinden akrabalık bağlarına kadar insan tüm yakınlıklardan azade edilerek yalnız bırakılmıştır. İnsanın ihtiyaçlarını modern kent tek başına karşılayabileceği inancı mevcuttur. İnsanların bir arada yaşama, kendini ifade etme ve ahlak duygusunu zamanla kaybetme problemi ortaya çıkmakta ve bu "anomi" olarak tanımlanmaktadır (Özyurt, 2007: 116). Günümüz teknolojisinin daha ileri seviyeye gelmesi insanların fiziksel olarak bir araya gelmeden de ilişki kurabilmesi en yakınındakileri tanımaması/ilişki kurmaması tezaadını da getirmektedir. Seyid Hüseyin Nasr (2019), insan ilişkilerindeki bağın zayıflamasının ötesinde insanın tabiatla kurduğu ilişkide de problemler olduğunu vurgulamaktadır. Nasr'a göre, modern insan tabiatı değer olarak değil bir nesne olarak görmekte ve kendi çıkarı doğrultusunda kullanmamaktadır.

Günümüz kentleri beton yığınlar olarak eleştirilmekte, kültürel değişimin insanın kendi özünden uzaklaşmasının mekâna yansması olarak okunmaktadır. Mehmet Yahyagil Sosyoloji Konferansları'nda (1998) bu durumu şöyle özetlemektedir: "Kaçınılmaz olan kültürel değişimlerin toplum yararına, millî değerleri koruyacak ve sosyokültürel bütünlüğü sağlayacak şekilde kontrolü gerekmektedir. Bu aynı zamanda sağlıklı bir kentleşme, etkili bir sanayileşme ve yaşam tarzında bir modernleşme anlamına gelecektir."

1.1.2. Fütürist hareketin doğuşu

Sanayi devriminin toplumdaki yeri 1800'lü yılların ortalarından itibaren kendisini göstermeye başlamış ve hızla sanayi, teknoloji ve daha pek çok alandaki bilimsel buluşlar da insanlık tarihini ve insanlığın geleceğini tartışmaya açmıştır. Bu yüzden birçok bilim insanına göre tüm bu yaşanan süreç, bilimsel gelişmelerdeki yaşanan devinimle beraber insanlık tarihinin geleceğini etkileyecek ve 20. yüzyıl, toplumların yaşam biçimlerinin değiştiği altın bir çağ olacaktır. Bilimdeki gelişmeler, sadece akademik anlamda değil, aynı zamanda sanat, müzik, resim, edebiyat gibi birçok alanda kendisini göstermiş, toplumdaki sosyal ve ekonomik hayatı değiştirmiş, çeşitli akımların da ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Avrupa toplumlarında yaşanan değişim dönüşümlere yetişemeyen ülkeler, başta İtalya olmak üzere kısa bir zamanda diğer ülkelerdeki gelişmelere yetişmeye çalışmış ve bilim, sanat ve teknolojiye gelişmeleri kendi içlerinde diğer ülkelere göre daha hızlı, daha coşkulu ve daha dinamik ve tutkulu bir süreçle yaşamışlardır. Başta İtalya'da yaşanan bu coşku, sanat alanında "Fütürizm Akımı" (gelecekçilik) olarak tanımlanmış ve Avangart sanat akımlarının içinde değerlendirilmiştir (Marinetti, 2001). İtalyan şair Filippo Tommaso Marinetti tarafından Fütürist sanat akımının dünyanın her yerinde duyurulması

için dönemin kültür ve sanat başkenti olan Paris'te 20 Şubat 1909 tarihli Le Figaro gazetesinin birinci sayfasında Fütürizm (Gelecekçilik) akımının bildirgesi yayımlanmıştır (Tolga, 2013).

Bilim, sanat ve teknoloji alanında yaşanan hızla değişim, toplumsal dönüşümü de hızlandırmış, yeni bir toplum yapısını, yeni bir şehir anlayışını ortaya koymuş, hayata o ana kadar bakılmayan tarafla da bakılmasını sağlamıştır. Gündelik hayat alışkanlıklarından kitle iletişim araçlarına kadar farklı alanlarda değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Tıp ve diğer alanlardaki gelişmelerle beraber makineler, teknolojik başarıların bir göstergesi olmuş ve insan hayatının bambaşka bir evrime dönüşmesini sağlamışlardır (Lynton, 2004).

İtalyan mimarlardan Antonio Sant'Elia, İtalya'da ortaya çıkan Fütürist akıma inanmış ve hem toplumun hem şehirlerin fütürist akımın etkisiyle bir değişim dönüşüm sürecine girdiğini izleyerek, kendisi de desteklemiştir; modern şehirlerin ve fütüristik binaların çizimlerini yaparak fütürist hareketin öncü mimarı olmuştur (Civelek, 2015). Sant'Elia'nın çizdiği keskin ve yüksek katlı gökdelenler hem Avrupa'da hem Amerika'da rağbet görmüş ve modern kentlerin yeniden kimliklerini kazandığı bir süreçte Fütürist mimarlık fikrinin kurucusu kabul edilmiştir (Sant'Elia, 2001). Fütürist akımla birlikte ortaya çıkan Romantizm, Gerçekçilik, İzlenimcilik, Fovizm ve Kübizm gibi 19. yüzyıldan 20. yüzyıla doğru art arda ortaya çıkan akımlar da kent hayatının yeniden şekillenmesinde rol oynamışlardır (Akalin, 2019).

Tüm dünya ülkelerinin birbirlerine karşı üstünlük kurmak için yarışa girmesini ve bilim, sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeleri Kern (2003) şöyle yorumlamıştır: "Dönemin bilimsel ve teknolojik gelişmelerinin sanatın evrimi üstünde çok derin bir etkisi olmuştur. Teknolojik gelişmelere eklenen ve sürekli değişen sosyal, politik ve ekonomik şartlar dünyayı adeta acele etmeye, koşuşturmayla kurmuştur". Sanayi devrimini sembolize eden iki önemli unsur, buharlı makinelerin yaygınlaşmaya başlamasıyla seri üretime geçilen fabrikalar ve fabrikalarda üretilen malların (tekstil) satışının yapılması amacıyla inşa edilmeye başlayan tren ve tren yolları olmuştur. Daha özet bir ifade ile fabrikalar ve trenler sanayi devriminin ve sonrasında ortaya çıkan akımların simgeleri haline gelmiştir (Stearns, 2021).

1.1.3. Fütürist manifesto -1909

Fütürizm Bildirgesi 20 Ocak 1909 yılında F.T. Marinetti tarafından kaleme alınmış ve "Le Figaro" Gazetesinde yayımlanmıştır. "Biz, şiirlerimizde tehlike tutkusunu, enerji ve ataklık alışkanlığını dile getirmek istiyoruz" diyerek cesurca giriş yapan Fütürist sanatçılar, teknoloji ve gelecek konularına vurgu yapan modernist bir sanat hareketi olarak ortaya çıkmıştır (Marinetti, 2008). İlk fütürist sanatçılar, sadece edebiyat, sanat ve mimariye başkaldırmıyor, sanayi devrimiyle birlikte gündeme gelen tren, otobüs, araba, uçak gibi araçların ve endüstriyel gelişmelerin insanoğlunun doğaya karşı zaferi olduğunu belirterek, modern hayatın değişim ve dönüşümüne dikkat çekmişlerdir.

Edebiyatın o ana kadar devam eden edilgenliğinden, gelenekle olan bağından ve kısırlığından rahatsız olan Marinetti, "Saldırgan, yıkıcı olmayan hiçbir eser şaheser olamaz" savını ileri sürerek, bir anlamda edebiyatın da karmaşadan doğacağına belirtmiştir.

Marinetti'nin tarihli Le Figaro gazetesinde yayımladığı Fütüristlik manifestosu, 11 maddeden oluşmaktadır (2008):

1. *Biz tehlikeye karşı duyduğumuz sevgiyi, enerjiyi ve atılganlığa duyduğumuz yakınlığı yüceltmek istiyoruz.*
2. *Yüreklilik, gözü peklik ve başkaldırı, bizim yazımızın en temel öğeleri olacaktır.*
3. *Bugüne dek yazın, düşünce tembelliğinden, kendisinden geçmeden ve uykudan övgü ile söz etmiştir. Biz ise şimdi saldırgan devrimi, ateşli uykusuzluğu, koşar adımı, ölüm taklasını, tokadı ve yumruğu övüyoruz.*
4. *Dünyanın güzelliğinin, yeni bir güzellikle daha da zenginleştiğini açıklıyoruz: Bu güzellik, hızın güzelliğidir. Karoserisini, içine çektiği havanın etkisi ile patlayacakmış görüntüsü veren yılan benzeri boruların süslediği bir yarış arabası (...) motoru ısıtılırken son derece yüksek bir gürültü çıkaran araba, Samothrakeli Nike'dan daha güzeldir.*
5. *İdeal eksenini, kendi yörüngesinde hızla ilerleyen dünyayı dolaşan dümeni elinde bulunduran insanı yüceltmek istiyoruz.*
6. *Yazar, temel elementlerinin ateşli tutkularını çoğaltmak için gönüllü ve içtenlikle kendine vermekten çekinmemelidir.*
7. *Güzellik artık yalnızca savaşta söz konusudur. Saldırgan özelliklerden yoksun bir yapıt, başyapıt olamaz. Yazın, insanların önünde saygıyla eğilmelerini sağlamak amacı ile bilinmeyen güçlere yapılan bir saldırı olarak algılanmalıdır.*
8. *Biz çağımızın en son aşamasında bulunuyoruz! (...) Olanaksızlığın gizemli kapılarını açmak için neden geriye bakalım? Zaman ve mekân dün yok olmuştur. Bizler artık mutlak olanda yaşıyoruz, çünkü artık sonsuz ve her zaman için var olacak olan hızı yaratmış bulunuyoruz.*
9. *Dünyanın tek hijyeni olan savaş, militarizmi, yurtseverliği, anarşistlerin yıkıcı jestlerini, ölünesi güzel fikirleri ve kadına karşı nefreti yüceltmek istiyoruz.*
10. *Müzeleri, kitaplıkları ve her türlü akademiye yıkmak ve ahlakçılığa, feminizme ve belli çıkarlar ve amaçlardan kaynaklanan korkaklığa karşı savaş açmak istiyoruz.*
11. *Çalışan, eğlenen ve ayaklananlara neden olan büyük insan kitlelerini yüceltmek istiyoruz; çağdaş başkentlerdeki renkli ve çok sesli devrimci akımları yüceltmek istiyoruz. Göz kamaştıran elektrikli aylar tarafından aydınlatılan silah depolarını ve tersanelerini, dumanlı yılanlara benzer trenleri yutan istasyonları; göğe yükselen dumanlarıyla bulutlara asılı duran fabrikaları, dev aletleri gibi nehirlerin iki yakasını birleştiren ve güneş ışığında bıçak gibi parlayan köprüleri, yüceltmek istiyoruz. Göğü inleyen ve serüvenler peşinde koşan vapurları, raylarda, borularla çevrelenmiş dev çelik beygirler gibi koşmakta olan geniş göğüslü lokomotifleri yüceltmek istiyoruz. Rüzgârda bir bayrak gibi sallanan ve coşkulu bir topluluğun alkışını andıran pervanesiyle göklerde kayarcasına uçan uçakları yüceltmek istiyoruz.*

Marinetti, İtalya'da yayımladığı bildirisini şu şekilde noktalamıştır: "Bu kırıp geçiren, bu yıkıcı şiddetteki bildirgemizi İtalya'dan bütün dünyaya ilan ediyoruz ve Fütürizmi kuruyoruz; çünkü ülkemizi, profesörlerin, arkeologların, çenesi düşük edebiyatçıların ve antikacıların kangreninden kurtarmak istiyoruz."

1.1.4. Yeni fütürist hareket

Marinetti'nin başlattığı ve ardından da kimi sanatçıların destek verdiği Fütürist akımı, Avrupa'dan tüm dünyaya yayılmış, resim, heykel, edebiyat, seramik, grafik tasarım, iç mimarlık, sanayi ürünleri tasarımı, müzik, tiyatro, film, tekstil, moda, mimarlık ve gastronomi gibi hayatın hemen her alanında hemen her alana sıçramış ve yayılmıştır. Marinetti, geçmişle olan bütün bağları reddederek, hızı ve saldırganlığı gündeme getirmiş ve savaşı yüceltmesiyle de eleştiri oklarının hedefine dönmüştür. Kutsal binaların, mabetlerin, kütüphane ve müzelerin yıkılacağını söyleyen Marinetti, yeni bir akım başlattığının farkında olarak, "güzelliğin yeni biçimi ve hızın güzelliği" sözüyle yepyeni bir dünyanın varlığından bahsetmektedir. Resimden heykele, müzikten şiire, edebiyat ve tiyatroya, mimarlık, fotoğraf ve sinema gibi birçok farklı disiplin içerisinde etkisini göstermiş olan Fütürizm akım, dönemin ünlü Vortisizm, Konstrüktivizm, Süprematizm ve Dada hareketlerine kaynaklık etmiştir (Genç ve Sipahioğlu, 1990).

Marinetti'nin saldırgan manifestosunda, gelenekle olan bağı koparmak istemiştir ve uzun zamandır "bir eskici dükkânı olarak" değerlendirdikleri ülkesi İtalya'yı, "üzerini mezarlıklar gibi örten sayısız müzeden, [...] profesörler, arkeologlar, turist rehberleri ve antikacılar kangreninden" kurtarmak istediklerini belirtmiş, isyanın ve hızın güzelliğine övgüler yağdırmıştır (Turani, 1983). Stefan Zweig 1943 yılında yazmış olduğu "Dünün Dünyası" isimli kitabında, Fütürizm akımının neden ortaya çıktığını şöyle anlatmaktadır: "Kesintisiz ve durdurulamaz bir ilerlemeye duyulan inanç, gerçekte ve o dönemde dinden daha güçlüydü; insanlar "ilerleme"ye Kutsal Kitap'tan daha çok inanıyorlardı. Bilim ve teknolojinin gündelik hayattaki şaşırtıcı gelişmeleri de onların bu inançlarını haklı gösteriyordu" (Zweig, 2020).

Fütürist manifesto yayıldıkça, harekete katılan yeni sanatçılar da kendi alanlarında çeşitli sanat dallarında bireysel manifestolar yayımlamışlardır. Umberto Boccioni, Carlo Carra, Luigi Russolo, Giagoma Balla ve Gino Severini'de gibi isimler, özellikle fotoğraf alanında "Foto Dinamizm" adıyla fotoğraf manifestosuna imzalarını atmışlardır. Marinetti'nin başını çektiği Fütürizm, buharlı makineye yönelttiği övgü ve hızı yücelterek insanlığın artık geri dönülemez bir biçimde yükseleceğini ima etmektedir. Bir yandan gerek görelilik kuramının ortaya çıkışıyla mimarlık alanında mekân algısının ve perspektifin gelişmesi, diğer yandan mekânın yeni kent hayatının oluşturulmasında etkin olarak özneye dönüşmesi ile edebiyat ve resimdeki hayali kurgular, savaşların da etkisiyle kendi içlerinde bir devinimle ilerlemişler ve önü uçsuz bucaksız fikirlerin ortaya atılmasına zemin hazırlamışlardır. Dolayısıyla Marinetti, eserlerinde matematiksel semboller, araba, uçak, tren ve zeplin gibi sanayi devrinin en gelişmiş taşıma araçlarını sıklıkla kullanarak, toplumbilimcilere göre gücü ve savaşın güzelliğini bir mitos durumuna getirmiş, bir anlamda dinginliğe karşı hareket etmenin; dinamizmin ilkelerini savunmuştur. Marinetti'ye

göre saldırgan nitelikli olmayan hiçbir eser bir başyapıt olamayacaktır (Altıntaş ve Akalın, 2019).

Şekil 1. Umberto Boccioni'nin 1910 Yılında Yaptığı “Kent Yükseliyor” The City Rises (Italian: La Città Che Sale) İsimli Tablo

Fütürist sanatçılar, bireysel olarak Marinetti'nin bildirisinin yayımlanmasından sonra daha fazla manifesto yayımlayarak akımın gündemde kalmasına ve taraftarlarının sayısının artmasına çaba gösterdiler. Yayımlanan bildirilerin ortak yanı, makine çağını övmeleri, gelenekle olan bağları koparmaları, şiddeti savunmaları ve teknolojinin kâinat üzerindeki zaferine işaret etmekteydi. Marinetti'nin en önemli savunucularından biri olan ve fütürizm akımının yenilikçi estetiğine şekil veren öncü İtalyan ressam ve heykeltıraş Umberto Boccioni'nin (The City Rises, 1910) tablosu, fütürist akımdan ve özellikle Kübizm'den etkilenmiş biçimiyle ilk Fütürist resim olarak kabul görmüş ve dönemin eleştirmenlerini ikiye bölmüştür. Boccioni'nin insanın hareketli ruhsal yaşantısını ve duygusal iniş çıkışlarını resimde “hareket” olarak yorumlamasına özellikle Fransız sanatçılardan eleştiriler gelirken, bazı ressamlar da bu yeni tarzı övmüşler ve desteklemişlerdir. Boccioni'nin özellikle devinimi ifade etmenin peşinde olması, eserlerinde desen ve tekrar yoluyla ritim oluşturup keskin ve diyagonal çizgileri kullanarak hıza özgü hareket hissini resmetme gayesi, zamanla daha çok taraftar kazanmasını da sağlayacaktır.

Fütürist akımın etkileri, sanatın her alanına yayılırken, mekânın değişim ve dönüşümündeki en büyük etkisini modern mimarlığın gelişmesinde göstermiştir. Özellikle 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın izlerinden ayrılarak yeni bir biçim geliştiren fütürist mimarlar, kendilerine özgü mimari karakteristikler, biçem ve formlar, davranışlar-akımlar ile hem yaşanan çağın ruhunu yansıtmak hem de yakın gelecekteki kent hayatını ve yaşamı etkileyerek bilimsel-teknolojik gelişmelere temellenmek, rasyonel bir tavrı benimsemek gibi yönelimlerle şekillendirmektedir (Tanyeli, 1997).

Şekil 2. Carlo Carrà'nin 1911'de Yaptığı "Carlo Carra Anarşist Galli'nin Cenazesi" Adlı Tablosu

İtalyan fütürist ressamların kente dair yaptıklarına çalışmalar, Avrupa'daki diğer sanatçıları derinden etkilemiş, fütürizmle beraber çıkan kübizm gibi akımların da fütürizmle olan ilişkileri, farklılıkları ve benzer yönleri sanat eleştirmenlerince tartışılmıştır. İtalyan ressam Carlo Carrà'nın yaptığı ilk fütürist tablosu *Anarşist Galli'nin Cenaze Töreni* (1910–11), Carrà'nın bizzat 1904 yılında bizzat şahit olduğu meydana gelen çarpışmaların ruhuna tesir ettiği şiddetli olayları temsil etmektedir. Carrà, bu çalışmasında özellikle polisin gösteri düzenleyen halka şiddetle müdahale etmesini ve ardından çıkan kavgaya ve arbedeleri, diyagonal doğrular ve kırık yüzeyler kullanarak, enerjik bir şekilde resmine aktarmıştır (Tolga, 2019).

Fütürist akımın ilk çıktığı yer Milano gibi görülse de çok hızlı bir süreçle Torino ve Napoli'de taraftarlar kazanmış ve ardından da İtalya dışına çıkarak tüm Avrupa'da yayılmış ve sanatçıları etkilemiştir. Anlama karşı girişilen şiddetli saldırı, insanı sadece büyüleyen kitle iletişim araçlarını güçlü kılacak inanılabilirlik varsayımına dayandığından, anlamsızlığı canlandırarak anlam düzeyine çıkabilmenin görünürde tek yolu, Marinetti'ye göre şiddetin artırılması ile mümkün olacaktır. Marinetti savaşı, "Gün ışığını gören en güzel fütürist şiir," şeklinde ifade etmektedir ve fütürist sanatçılar her ne kadar faşizmle ilişkilendirilen bağları kabul etmeseler de toplumbilimcilere göre Fütürizm akımını erken dönem faşizmden ayırmak imkânsızdır. Avrupa'nın ortasında başlayan 1.Dünya Savaşı sürecinde faşizmle ve savaşın yüceltilmesiyle eleştiri oklarının hedefinde olan Fütürist akım, savaş sonrasında da faşizme olan desteğini sürdürmüş, Mussolini'nin yükselen faşist

hareketinden ayrı düşmek istemeyen Marinetti 1924 yılında “Futurismo e Fascismo” (Fütürizm ve Faşizm) adlı broşürü yayınlamıştır (Paxton, 2004).

1.1.5. Yeni fütürist manifesto- 2009

Fütürist akım, 1909’da Paris’in en çok okunan gazetelerin biri olan “Le Figaro” gazetesinde ilan edildikten sonra epey taraftar toplamış, birçok sanatçı zamanla fütürist akıma katılarak destek vermeye başlamışlardır. Fütürist akımı, ortaya çıktığı anda diğer akımlarla karılaştırdığımızda, amacının; geçmişteki estetik ve sanatsal değerleri, âdet, gelenek ve görenekleri bütünüyle reddetmek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda dünyanın geleceğinin "Modernlik" olduğunu savunmak, İtalya'yı geleneğin ve mazinin ağırlığından kurtararak modernleştirmek ve özellikle "Şehirleşmiş Medeniyet", "Makineleşme" ve "Hız" kavramlarını toplumsal hayatta bir temel hale getirmek olduğu ifade edilmektedir (1999).

21. yüzyıldaki gelişmeleri incelerken, bundan yaklaşık bir asır önce ortaya çıkan fütürizm akımının etkisini özellikle modernleşmenin de gerektirdiği “var olanları yok etme” süreci ile birlikte değerlendirdiğimizde aslında geçmişle olan bağın sürekli koparıldığı görülmektedir. Hümanist Marksist ve teorisyen Marshall Berman, fütürizmin aynı şu an çağımızdaki modernizm anlayışındaki gibi var olanı yok etme potansiyeli taşıdığını belirtmektedir (Berman, 2019). Yine David Harvey’in modernliği açıklarken “yaratıcı yıkım” kavramını kullanması, sürekli yenileme ve yıkım anlayışıyla koruma düşüncesine karşı eleştirel bir tavır ortaya koyan fütürizm durmaktadır (Harvey, 2003).

Marinetti’yi izleyen Fütürist sanatçıların “Müzeleri, kütüphaneleri yerle bir ederek, ahlakçılık, feminizm ve bütün yararcı korkaklıklarla savaşağız” söyleminde bulunmaları, sanat eleştirmenlerine göre bir anlamda toplumun gelenekle olan her bağına karşı savaş açarak “genç ve güçlü” olduklarına ima etmektedirler. Marinetti, fütürist sanatçıların sürat, gençlik ve şiddete hayran olduklarını ifade ederken, aynı zamanda hızın üstünlüğünü yüceltmektedir. Modern Avrupa tarihinde çalışmalarıyla bilinen Daly’e göre Marinetti’yi takip eden fütürist sanatçılar, hemen her alanda bildiri yayımlamaya çalışarak bir yandan gündeminde kalmaya çalışırken diğer yandan taraftarlarının sayısını arttırmaktadır; böylece kısa bir zaman içinde fütürist sanatçılar Marinetti’nin izinden resim, seramik, fotoğraf, müzik, tiyatro, mimarlık, din, giyim-kuşam ve hatta yiyecekler hakkındaki şahsi fikirlerini açıklayarak çeşitli gazete ve dergilerde bildiriler halinde ilan ettiler (Daly, 2013).

Fütürist akımı takip eden sanatçılar, bugün de Marinetti’nin başlattığı yolda, geleceği tasarlama konusunda çalışmalarına devam etmektedir. 1966 yılında Washington DC’de kurulmuş, kâr amacı gütmeyen World Future Society (WFS), fütürizmin geleceğe yön veren çalışmalarını toplumda yaymak ve amaçlarını daha çok kişiye ulaştırmak amacıyla bilinçli bir farkındalık yaratmak isteyerek ideal geleceğin ne olacağı konusunda çalışmalarını hızlandırmışlardır (<https://www.worldfuture.org/>). WFS, ülkemizde Türkiye Fütüristler Derneği tarafından temsil edilmektedir. Türkiye Fütüristler Derneği, fütürizm akımının 1909’da kuruluşunun 100 yıl sonrasında, 2009 yılında yeniden bir manifesto yayımlamışlar ve The Futurist dergisinin Türkiye’de de yayınlanmasını sağlamışlardır (2010). Türkiye Fütüristler Derneği’nin 2009 yılında yayımladığı bildiri, tüm dünyayı

ilgilendiren çerçevesiyle, geleceği şekillendirmede dünyanın kaynaklarını israf etmeden kullanmak zorunda olduğumuzun altını çizmektedir:

- *İnsanlık tarihinin en önemli değişimlerinden birini geçiriyoruz. Dünyada, her anlamda tıkanıklık, mutsuzluk ve karamsarlık hâkim. Kendimize yeni hedefler koymalı, yeni motivasyon unsurları belirlemeliyiz.*
- *Geleceğin nasıl olacağını değil, sahip olduğumuz bilgiyi doğru kullandığımızda kurabileceğimiz yenedünya uygarlığının nasıl olabileceğini uzgörebilir, onu şekillendirebiliriz. Bilgi ve teknolojiyi kullanarak muhtelif gelecekler oluşturulabileceğini kabul etmeli ve hayatın tüm boyutları için alternatif senaryolar, olumlu gelecek tasarımları yapılabilmesini benimsemeliyiz.*
- *Açlık, fakirlik, savaş gibi büyük insanlık sorunlarının engellenebilir ve kabul edilemez olduğuna inanan bir kültürü inşa etmeliyiz. Bu konuda taviz vermek, geleceğe kalacak mirasımızda, bu sorunların aynen tekrarlanması demektir.*
- *Sürdürülebilir küresel gelecek için etik değerlere olan duyarlılığın artırılmasını ve uluslararası ortak bir hukuki düzenin kurulmasını sağlamalıyız.*
- *Dünya zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların belli sayıda ülke ve/veya toplum tarafından kontrol edilmesini engellemeli, çalışmak-üretmek için yeni teşvik mekanizmaları ve sistemleri hayata geçirmeliyiz.*
- *Dünyayı ve kaynaklarını tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul eden anlayış ve uygulamalar geliştirmeliyiz.*
- *Çok gelişmiş teknolojilere sahibiz. Daha da gelişmişlerini yaratacağız. Yeni teknolojilerin evrene zarar vermemesi için sosyal ve ekonomik sistemlerimizin refahımızı artıracak olan teknoloji ile aynı hızda gelişmesini sağlamalıyız.*
- *Barışçı ve sürdürülebilir küresel uygarlığın kurulmasını sağlayacak uygulanabilir planlar geliştirmeli, kâğıt üzerinde kalan insan haklarını hayatın merkezine oturtmalıyız.*
- *Doğal kaynakları temel alarak sosyal adaleti en insani ve en etkili biçimde sağlamalıyız.*
- *Tüm mal ve hizmetler herkes için kolay ulaşılabilir hale getirmeliyiz.*
- *İnsanın akıl ve zekâsını kullanarak; yaratıcılığını teşvik etmek için teknolojiden yararlanmasını sağlamalıyız.*

Bildiriye göre 21. yüzyıl fütüristleri;

- *Farklı olma cesaretine sahiptir.*
- *Kendisi, tüm insanlık ve doğa için olumlu, ilerici, yenilikçi vizyon geliştirirler.*
- *Kişi, kurum ve toplumların yararlı, etkin yol haritası oluşturmalarına yardımcı olurlar.*
- *İnsanlıktan sorumlu olduğunu bilirler.*

- *Geleceğin seyircisi değil, tasarımcısı olması gerektiğinin farkındadırlar.*
- *Çağdaşlık sözcüğünün günü yaşamakla sınırlı olmadığını bilir ve davranışlarıyla bunu yansıtır.*
- *Geleceği uzgöürler.*
- *Dünyayı kendine, kendini dünyaya ait hissederler.*
- *Dünyanın örgütlenmesinde yer almak isterler.*
- *Fütürist yaklaşımları kullanarak, kitlelerin fütürist bilinç geliştirmesine önderlik eder (Türkiye Fütüristler Derneği, 2020).*

1.2. Yavaş Yemek Hareketi: Slow Food

Sanayi devrimi sonrası fütürizm, kübizm gibi yeni çıkan akımlarla beraber toplumlar endüstriden sağlık sistemine, ulaşımdan teknolojiye, bilim ve sanat alanından müziğe dünya yepyeni bir çağın içerisinde hızla ilerlerken, diğer yandan gelenekle olan bağlar koparılmakta ve yeni biçim ve formlarla modern toplum hayatı şekillenmiştir. Kırsal alanlardan kent merkezlerine yapılan göçlerle kent nüfusu artmış ve özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru başlayan küreselleşme hareketiyle beraber kitle iletişim ve haberleşme kanalları artarak yepyeni bir çağın kapısı açılmıştır. Toplumların birbirleriyle hızlı bir şekilde yapabildikleri çeşitli ulaşım biçimleri, aynı zamanda telefon, telgraf, radyo gibi iletişim kanallarını da arttırmış, toplumların bilgiyi paylaşma imkânları çoğaldıkça farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşim ve iletişim süreci başlamıştır (Maviş, 2008).

Teknolojinin ilerlemesi, sadece bilimsel alandaki gelişmeleri değil, yeni oluşmaya başlayan bilgi çağını da biçimlendirmiş, kırsal alanda hayatını ikame eden üretim toplumunun kent hayatındaki tüketim toplumuna evrilmesinin de zeminini hazırlamıştır (Baudrillard, 2020). Fransız sosyolog Baudrillard'a göre modern toplumda bireyler, gerçek ihtiyaçlar ile sahte ihtiyaçlar arasındaki ayrımın ortadan kalktığı tüketim toplumunda yaşadıklarından üretilen malların alınmasından ve sergilenmesinden hoşlanırlar ve bu süreç, bireyi farklılaşma ihtiyacına kadar sürükleyebilir. Modern çağın bireylere dayattığı tüketim çılgınlığı, her toplumun kendine özel geleneksel örf ve âdetlerinin unutulmasına, kapitalist bir kültür ve yaşam tipinin ortaya çıkıp yaygınlaşmasını hızlandırmış; özellikle 1950'lerden sonra tüm dünyada kırsal alandan kente göçler arttıkça da önü alınmaz bir şekilde toplumların yaşayışlarını baştanbaşa değiştirmiştir. Toplumlar arasındaki farkların giderek azalması, örf ve âdetlerin kullanılmamaya başlaması, kent hayatının her topluma aynı hayat tarzını ve yaşayış biçimini zorunlu kılması, toplumları birbirine benzetmiş ve 21. yüzyıl ekonomiden çevre faktörlerine, sosyokültürel ilişkilerden çalışma kent hayatına bir tüketim çağı olarak adlandırılmıştır (Demirel ve Yegen, 2015).

Günümüz insanının kent hayatındaki yaşayış biçimini inceldiğimiz zaman, günlük hayatı sağlayan pek çok ihtiyacın aynı biçim ve formla giderildiğini, dolayısıyla aynı şekilde yaşayan, aynı şekilde giyinen, ortak sevinç ve üzüntülere katılan, kısacası aynı şekilde hayatını ikame eden insanların ortak bir popüler kültür çevresinde bulundukları görülebilmektedir (Alptekin, 2013). Bu durum, toplumların geçmişle olan bağlarından uzaklaşmasına, geleneksel formları kaybetmesine, yeme içme kültüründen giyim ve

kuşama varıncaya kadar toplumların kendine özgü yerel formlarının unutulmasına zemin hazırlamaktadır. Gelineen noktada, kentler, kırsal bölgelerden yapılan göçlerle gelişmiş, metropol kentlerin de hegemonyasıyla kimliksizleşerek yerel dokularından, geleneksel formlarından uzaklaşmıştır. Tüm dünyada başlayan ekonomik, teknolojik, kültürel, siyasal, sosyal ilişkilerin, yaşam pratiklerinin ve toplumsal hayatın örgütlenişinin dünya çapında yayılması olarak açıklanan küreselleşme, dünyayı küresel ölçekte örgütlemiş ve her yerde aynı tüketim ihtiyaçlarının karşılanmasını zaruri kılmıştır (Ritzer & Dean, 2018).

Seküler sistemin ve küreselleşme sürecinin tüm dünyayı etkilemesiyle bugün artık kentler de birbirine benzemektedir. Küreselleşme, kentlerin değişim ve dönüşüm sürecini hızlandırmış hem ekonomik olarak hem de sosyal ve psikolojik olarak toplumları aynılaştırmış ve standartlaştırılmış bir tüketim kültürünün yayılmasını zorunlu kılmıştır. Böylece, Avrupa'dan Asya'ya, Amerika kıtasından Afrika'ya hemen her ülkede benzer hayat biçimleri ve yaşam formları oluşmaya başlamış, her bölgenin görünüşte aşağı yukarı aynılaştırılmasına sebep olmuştur (Tomlinson, 2004).

Birbirlerine benzeyen kentlerde, zamanla yerel özgünlüklerin, geleneksel tatların, örf ve âdetlerin, gelenek ve göreneklerin yaşatılmamasına bağlı olarak unutulmasına zemin hazırlamış ve gelenekle; mazi ile olan tüm bağların yok edilmesiyle karşı karşıya kalmıştır. Çok kültürlü toplumların oluşmasıyla birlikte, aynı şekilde yaşayan, geçmişleriyle olan değerlerini de aynı şekilde yaşatan toplumlar meydana gelmiş, böylece özlerinden kopuk toplumlar oluşmaya başlamıştır (Coşkun, 2004). Dünyanın geldiği bu durum toplumbilimcilerle halen tartışılmaktadır, çünkü dünya küçülürken diğer yandan kimliksizleşmektedir (Kiper, 2004).

Dünyanın global bir köye dönüşmesi tanımı, Marshall McLuhan'ın (1960), "*Understanding Media: The Extensions of Man*" adlı çalışmasında "küresel köy- global village" kavramıyla gündeme gelmiş ve tüm ülkelerin birbirleriyle olan sınırlarının ortadan kaldırılarak; sermayenin, emeğin, teknolojinin ve bilginin uluslararası bütünleşmesi söylemleriyle küreselleşmenin olumlu etkilerine vurgu yapılmıştır. Dünyanın global bir köye benzetilmesi, kapitalizm ve küreselleşme açısından olumlu görülse de küreselleşmenin aslında "Küresel Yağma- Global Pillage" olarak adlandırdıkları tüm ülkeleri birbirlerine karşı saldırgan bir yapıya büründürdüğü tartışmalarını da beraberinde getirmiştir (Hocaoğlu, 2003). Sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yeni değerlerin oluşması, değişim ve dönüşüme zorunlu kılmış hem de toplumların yaşayış biçimini etkilemiştir. Dünya gündemindeki küreselleşme gündemi, sadece toplumbilimcileri değil, aynı zamanda bilim insanlarının da içinde bulunduğu küresel ölçekte bir tartışmaya dönmüş, bilim, sanat ve teknoloji alanındaki gelişmelerle, iletişim ve bilgi akışı hızlanarak; sosyal alanların farklılaşmasının önlenmesinde ve geleneğe dayalı yaşam biçimlerinin parçalanmasında etkili olmuştur (Cohen & Cohen, 2012).

Küreselleşmenin hızı ve gücü bir yandan toplumları aynılaştırmaya ve tek-tipleştirerek benzer hayat tarzlarını yaşamaya zorlarken, diğer yandan geleneksel hayat tarzlarını, maziye ait kültür ve medeniyetindeki değerleri ve mimariden estetiğe, yeme içme kültüründen sosyal ilişkilerine bu alışkanlıklarını korumak isteyen yerel grup ve STK'ların da ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Slow Food Movement (Yavaş Yemek Hareketi), dünyanın

küreselleşme tartışmalarının yapıldığı bir dönemde, 1980'li yılların başlarından itibaren İtalya'da ortaya çıkmış, toplumların yerel mutfaklarını, gelenekle olan bağlarını, alışkanlıklarını ve özgün mutfak kültürlerini korumak için bütüncül bir yaklaşımı benimsemiştir (Sağır, 2017).

Hızlı yeme ve hızlı yaşama fikrine karşı olan hareket, İtalyan bir gurme olan Carlo Petrini tarafından Roma'da 1986 yılında bugün dünyanın en yaygın fastfood restoranlarından biri olan McDonald's restoranının açılması sırasında bir tepkiye dönüşmüş ve "Yavaş Yemek Hareketi" (Slow Food Movement) hareketinin başlangıcı ilan edilmiştir. Hareketin başlangıcı ile birlikte harekete destek veren çok sayıda gönüllü ve aktivist, hareketin tüm dünyada duyulması, hız çağına karşı verilen mücadelenin büyümesine zemin hazırlamış ve kısa bir süre içinde hareketin kurumsallaşmasına ve farklı ülkelerden destekle uluslararası bir boyuta gelmesini sağlamıştır. Böylece Slow Food, geleneği muhafaza eden, hayattan tat ve lezzet alınmasını sağlayan, hayatı sade ve yavaş olarak biçimlendiren bir hareket olarak kendisinden sonra çıkacak Cittaslow gibi akımlara da bir perspektif kazandırmıştır. Üye destekli ve kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluş olarak dünyaya ilan edilen Slow Food, topladığı bağışları ve gelirleri (üyelik aidatları, bağışlar, proje ve etkinlik destekleri) uluslararası tüzükte belirtildiği gibi derneğin faaliyetlerini belirleyen hedefleri gerçekleştirmek için kullanmaktadır (Slow Food International Statute).

1.2.1. Slow Food Hareketi'nin logosu ve felsefesi

Fast Food tüketmenin toplum ve yaşam üzerine olumsuz etkilerine bir tepki olarak ortaya çıkan Slow Food, kapitalizmin küresel ölçekte yayılmasından rahatsız olan bir tartışmanın sonucu olarak ortaya çıkmış ve zamanın değerli olduğunu dünya gündemine getirmiştir (Knox, 2005). Slow Food Hareketi'nin ortaya çıkmasıyla birlikte İtalya'nın Barolo kentinde Yavaş Beslenme Birliği oluşturulmuş ve yerel tatların korunmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Birliğin kurucu üyelerinden Falco Portinari'nin kaleme aldığı bildiri, Paris'te 15 üye ülke tarafından onaylanarak 9 Kasım 1989'da tamamlanmıştır (Sırım, 2012). Böylece hareket, 3 yıl gibi kısa bir zaman içerisinde uluslararası bir platforma dönüşmüş ve hızlı yaşamının ve hızlı tüketmenin insan hayatı üzerindeki olumsuz etkisini bir gündem olarak araştırılması gerektiğini; yavaş yemenin anlamlı, sürdürülebilir, düşünceli ve zevkli bir şekilde yaşama sanatı olduğunu savunmuşlardır.

Slow Food, yerel tatların gelişimine açık bir his olduğunu göstermeye çalışarak, doğal ve yöresel mutfakları, ürünleri ve yemek biçimlerini teşvik etmektedir (Pietrykowski, 2004). Slow Food Hareketi, tüm dünyada "kalite, güvenlik, kültür, sürdürülebilirlik, etik, güzellik, lezzet gibi unsurların yoksulların temin edemeyeceği birer lüks olduğu inancını ortadan kaldırmaktır" (Padovani & Petrini, 2012).

Slow Food, bir hareket olarak hızlı yeme alışkanlığını ortadan kaldırmak ve yerel üreticileri koruyarak iyi, temiz ve adil gıdayı savunan bir akımdır ve tamamıyla gönüllü üyelere dayalı kâr amacı gütmeyen uluslararası bir organizasyondur (Harman, Kaya ve Yurtseven, 2010). Doğaya karşı saygılı olmanın önemli olduğunu vurgulayan Slow Food, sofraya zevkini korumayı, düzenli ve sağlıklı beslenmeyi, sürdürülebilirliği ve biyoçeşitliliği savunarak, kapitalizmin dünyayı sürüklediği hayat biçimine tamamen zıt, doğayla uyumlu bir yaşam biçimini desteklemektedir. Slow Food, geleneksel tatlara ve lezzetlere sahip çıkarak, bir

bakıma insanın mümkün olduğunca kendi yiyeceğini yetiştirebilmeyi, yemekten haz almayı, yeme sürecinde ve sonrasında sosyalleşmeyi prensip edinmiş bir düşünce kuruluşudur (Sırım, 2012). Dolayısıyla Slow Food, sadece yerel lezzetliyi ve kırsal bölgedeki üreticileri destekleyen bir hareket değil, aynı zamanda harekete inananları bir araya getirerek onların sosyal bir ortam oluşturmalarına zemin hazırlayan, üretici ile tüketiciyi bir araya getiren bir iletişim ağıdır (Maviş, 2008).

Slow Food Hareketi'nin logosu ve sembolü salyangozdur. Salyangoz, dünya üzerinden en ağır hareket eden bir canlı olarak hayatı ağır ağır yaşayan, kendi ihtiyacı kadar tüketen ve evini sırtında taşıyarak doğaya olumsuz bir etki bırakmayan bir türdür. Slow Food Hareketi'nin adı ile özdeşleşmiş olan Salyangoz, insanın dünyadaki yolculuğunu temsil etmektedir. Salyangozun yavaş hareket etmesi, Slow Food'un temel ilke ve manifestosuyla da uyumaktadır. Ayrıca salyangozun evini sırtında taşıması, yavaş hareket etmesi ve besinini yavaş yavaş tüketmesi, Slow Food ile özdeşleştirmiştir. Dolayısıyla hıza karşı salyangoz gibi yaşamak, bir kültür olarak yavaşlığı; hayattan tat ve lezzet almayı, sakin olmayı ve sakin yaşamayı, doğayla uyumlu geçinmeyi, ihtiyacından fazlasını israf etmemeyi, akıl ve ağırbaşlılığı temsil ettiği için Slow Food'un felsefesine uymaktadır (Paksoy ve Özdemir, 2014).

Şekil 3. Slow Food Hareketi'nin Logosu

1.2.2. Slow Food Hareketi'nin manifestosu

Slow Food Hareketi'ne katılan Carlo Petrini etrafındaki aktivistlerin İtalya'daki McDonald's restoranının açılması sırasında verdikleri tepki, dünyada büyük etki uyandırmış ve hareketin manifestosu da yine Carlo Petrini ve etrafında harekete destek verenlerle birlikte yazılarak modern dünyadaki hızlı hayatın tesirlerinin aile ve toplum hayatındaki olumsuz etkileri gündeme getirilmiştir (Jones, Shears, Hillier, Comfort, & Lowell, 2003).

Slow Food, adı üzerinde bir yemek hareketi gibi görülse de yemekten ziyade bir yaşam biçiminin, gelenekle olan bağın sürdürülebilir olmasını önemsemektedir ve çıkışı itibarıyla Fast Food yaşam biçimine karşı bir alternatif olmayı benimsemiştir. Slow Food Hareketi'nin odak noktasında doğal ürünleri yetiştirmek ve doğal ürünlerden beslenmek vardır; dolayısıyla temel olarak hızlı yemek yemenin ve hızlı yaşamının karşısında; gelenekseli, yereli, yeme biçimini ve yerel ekosistemleri de korumayı en önemli sorumluluk olarak görmektedir (Honore C. , Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi, 2008).

Slow Food Hareketi, insan sağlının ve mutluluğunun farkında olarak, hareketin doğal, temiz, sağlıklı ve dengeli beslenmek olduğunu belirtmektedir ve toplumların doğayla barışık bir şekilde yaşıadığında yaşam kalitesinin de artacağını savunmaktadır (Aytimur, 2015). Slow Food Hareketi'nin insan sağlığını ve mutluluğunu savunması, zamanla harekete katılan ülke ve şehir sayılarını arttırmış, hareketin manifestosunu da benimsenmesini ve yeni hareketlere ilham olmasını sağlamıştır. Slow Food Hareketi ortaya çıkışı itibariyle hızlı yaşama ve hızlı tüketmeye karşı toplumların sağlıklı yaşamalarını ve kendi aralarında da sağlıklı iletişim kurabilmesini öncelemektedir. Bu duruma bağlı olarak Slow Food'un doğayla barışık olmayı, sağlıklı hayatı savunmayı, geleneksel gıdaları koruma altına almayı, biyoçeşitliliği korumayı, toplumların yemek eğitimi ve yerel lezzet ve tatları destekleyerek yerel ekonomiyi de canlandırmayı amaç edindiği görülmektedir (Bucak ve Turan, 2016).

Yavaş Yemek Manifestosu, hızlı hayatın hayatımız üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durmaktadır. Slow Food manifestosu, kurucu ye İtalyan gurme Folco Portinari tarafından kaleme alınmış olup, Slow Food 'un kuruluşuna ilham veren ve 1986'dan 1989'a kadar hareketi destekleyen bir grup politik ve kültürel İtalyan aktivistle beraber, Slow Food manifestosu hazırlanmıştır. Bu tarih, aynı zamanda Uluslararası Slow Food Hareketi'nin fiilen de başladığı tarihtir. Bildiriyi ilk imzalayan lkeler; Arjantin, Avusturya, Brezilya, Danimarka, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Hollanda, Japonya, İsveç, İsviçre, ABD ve Venezüella'dır (Jones, Shears, Hillier, Comfort, & Lowell, 2003).

Slow Food manifestosu şu maddeleri içermektedir:

- *Endüstriyel uygarlaşmayla başlayıp gelişen yüzyılımız, önce makineyi icat etti sonra da onu kendine yaşam modeli olarak seti.*
- *Hayatın koşuşturma telaşı bizi kleleştirdi, sinsi bir virüse yenik düştü: bu telaş alışkanlıklarımızla aramıza giriyor, evimize, zelimize yayılıyor ve bizi hızlı yemek yemeye zorluyor.*
- *Bu telaşın, türünün neslini tüketme tehlikesine karşı ve insan olmanın hakkını vermek adına, Homo Sapiens kendini kurtarmalıdır.*
- *Hızlı hayatın evrensel çılgınlığına karşı direnmenin tek yolu sakin ve inatçı bir üslupla bedensel keyif unsurlarımızı sıkı sıkıya savunmaktır.*
- *Uygun dozlarda, duyuusal hazları ve uzun soluklu keyifleri güvenceye almak; durmadan çalışmayı verimlilik zannetme çılgınlığına kapılmış kalabalığın hastalığını kapmaktan korunur.*
- *Bizim bu düzene karşı koyuşumuz, "yavaş yemek'le" sofrada başlamalı. Bölgesel yemeklerimizin lezzetlerini, kokularını yeniden keşfedelim ve "hızlı yemek'in" ezici etkisini kendimizden uzak tutalım.*
- *Hızlı yaşam, üretkenlik adına, var olmamızın geleneklerini değiştirdi ve vremizi, uşkumuzu tehdit etmekte. Bu duruma tek zm "Yavaş Yemek"tir.*
- *Gerçek kültür; lezzeti yok saymak yerine onu geliştirmektir. Bunun da yolu, uluslararası deneyim, bilgi ve proje değiş tokuşundan daha iyi ne olabilir?*

- *"Yavaş yemek" daha iyi bir geleceği emniyete alır. "Yavaş yemek", küçük salyangoz simgesiyle, "yavaş" kimliği devinim getirecek nitelikli desteğe ihtiyaç duyan uluslararası bir harekettir"* (Padovani & Petrini, 2012).

1.2.3. Slow Food Hareketi'nin misyonu

Slow Food, ortaya çıktığı andan itibaren, sadece İtalya'da açılmak istenen McDonalds'ı protesto etmek için değil, kapitalizmin ve küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada toplu üretilen yiyeceklere bir alternatif sunmak ve gelenekleri; kuşaktan kuşağa olarak aktarılan lezzet ve tarifleri yaşatmaya yönelik bir tepki hareketi olarak doğdu. Bugün tüm dünyada 130'dan fazla ülkede yaklaşık 120.000 üyesi olan Yavaş Yemek Hareketi ve etrafındaki oluşumlar, başlangıç noktası olarak Slow Food'un İtalya'daki çıkışını kabul etmektedirler. Slow Food Hareketi'nin "1.500 grubuna (felsefesini destekleyen yerel bölümler) katılmış 100.000 üzerinde üyesi olduğu gibi 2000 ağılı yiyecek grubu (kaliteli yiyeceklerin küçük ölçekli ve sürdürülebilir üretimini yapan) vardır. Hâlihazırda Türkiye'de Yavaş Yemek felsefesini teşvik eden 24 grup bulunmaktadır" (Slow Food Communities).

Toplumların geleneksel yemek kültürlerini korumayı amaç edinen Slow Food, böylece her mevsime göre doğal sebze ve meyve yetiştirmeyi önceleyerek insan sağlığının ve toplum yapısının korunmasını birincil sorumluluk olarak belirlemiştir. Özellikle kırsal bölgelerde ekolojik tarımla ürünler yetiştiren çiftçilerin desteklenmesi gerektiğini ifade eden Slow Food, gelenekle kurulan ilişkilerin unutulmamasını, desteklenmesini ve bugün yaşadığımız çağda devam ettirilerek gelecek kuşaklara aktarılmasını da hedefleri içinde altını çizmiştir. Dolayısıyla Slow Food Manifestosuna göre; bir bölgede tadın standartlaşması demek, aynı zamanda biyoçeşitliliğe yapılan bir tehdit ve çevresel tahribat ile aynı anlama gelmektedir. Çünkü tarımın endüstrileşmesiyle beraber küçük üreticiler de yok olmaya başlayacak ve toplum çeşitli etkenlerle sosyolojik ve psikolojik açıdan olumsuz etkilenecektir. Slow Food'a göre sebzelerin, meyvelerin ve tahılların yok olması, organik olarak yetiştirilememesi; bir sonraki adımda kültürel kimliğin kaybedilişine zemin hazırlayacak; toplumların hafızalarını boşaltacaktır.

Slow Food'un misyonu incelendiğinde, karşımıza, anti-kapitalizm, anti-emperyalizm gibi hareket ve söylemlere yakın bir sivil toplum çalışmasının olduğu toplumbilimcilerle tartışılmalıdır. Slow Food, aynı zamanda sekülerleşme ile beslenen çağdaş dünyanın dayattığı hızlılığa karşı yavaş yaşamayı ve yavaş yemeyi tavsiye ederek alternatif bir yaşam modeli inşa etmeye çalışmaktadır. Slow Food, toplumların örf ve âdetlerinde yaşatarak bugünlere getirdikleri damak tatlarını ve lezzetlerini; kültür ve yaşam biçimlerini savunmakta, buna karşı küresel sistemin insan sağlığını ve tüketim biçimini tahrip ettiğini belirtmektedir (Slow Food International Statute, 2007). Hareketin misyonları kısaca şöyle sıralanmaktadır:

- *Doğayı ve biyoçeşitliliği korumak.*
- *Hayatın ritmiyle uyumlu olmak.*
- *Kültürel mirası korumak.*
- *Geleneksel bilgiyi yüceltmek.*

- *Yerel üreticiye destek olmak.*
- *Yiyeceği tanımak ve nasıl üretildiğini bilmek.*
- *Çiftçi, işçi ve köylünün ürettiği eşsiz ürünlere ulaşmaya çalışmak.*
- *Lezzet eğitimleri vermek ve bu eğitimleri yaygınlaştırmak.*
- *Sofraları bir şenliğe dönüştürmek. (Slow Food).*

Slow Food, bir sivil toplum örgütü olarak, çıkışı itibarıyla muhafaza eden bir yapıya sahiptir ve önceliği de toplumların “tat alma” haklarının ellerinden alınmasına karşı bir tepki oluşturarak, artık yaşatılması mümkün olmayan geleneksel tat ve lezzetleri korumaya çalışmaktadır. Hareketin çıkışından kısa bir süre sonra, geleneksel dokuların ve tatların kaybedilmemesi, unutulmaması ve yaşatılması için yemek eğitimlerine odaklanmış; McDonald’s gibi büyük sermayeli işyerlerine karşı esnaf toplumunu üretmeye teşvik etmiş ve üniversite açarak geleneksel tarım metot ve tekniklerini korumayı bir sorumluluk olarak kabul etmiştir (Petrini, 2004).

Kırsal alanlardaki üretimin her şartta desteklenmesi gerektiğini savunan Slow Food, böylece tek-tip olarak toplumlara dayatılan Fast Food yemek ve yaşam biçimini eleştirmekte ve Fast Food’un her bölgeye uyguladığı “homojenleşme” özelliğine dikkatleri çekerek, gastronominin gelenekle olan ilişkisini geliştirmeyi amaç edinmiştir. Böylece toplumlar, bir miras olarak kendilerine ait zenginlikleri kaybetmeyecek, risk altında bulunan damak tatlarını ve atalarından öğrendikleri bilgi ve tecrübeleri yaşatacak ve aynı zamanda daha sağlıklı bir yaşam tarzına kavuşacaklardır (Pink, 2008).

Slow Food Hareketi’nin üyeleri, “convivial” başlığı altında çiftçiler ve geleneksel tat ve lezzetleri koruyan yerel katılımcılarla zaman zaman bir araya gelen toplantılar düzenleyerek, Slow Food’un günlük hayatta ve gelecekte daha iyi anlaşılmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Daha çok kişiye nasıl ulaşabiliriz sorusu etrafında toplanan Slow Food gönüllüleri, bu faaliyetlerle hem kendilerinin harekete katılımlarını arttırmayı hem de yeni üyelerin harekete adapte olmasını teşvik etmektedir (Pink, 2008). Slow Food’un kuruluşunun üzerinden bugüne tüm dünyada binlerce gönüllüye ulaşan hareket, lezzet olarak ve tadı çıkarılarak yemek yemeyi tavsiye ederken, aynı zamanda yerel üreticileri teşvik etmeye, yerel pazarların sayısını da arttırmaya çalışmaktadır (Carp, 2012).

1.2.4. Slow Food Hareketi’nin ilkeleri

Slow Food, 1900’lerin başından itibaren bilim, sağlık ve teknoloji alanındaki gelişmelerle beraber küreselleşen yeni dünya düzeninde, arz-talep ilişkisi çerçevesinde genetiği değiştirilmeye başlayan ve böylece sağlıksız sebze ve meyve üretiminin önüne geçmek; toplumların hafızalarında var olan lezzetlere temiz ve sağlıklı olarak ulaşabilmelerini önemseyen bir hareket olarak çıkmıştır. İtalya’da ortaya çıkmadan önce, tüm dünyada özellikle McDonald’s gibi Fast Food restoranlarının yayılması, yiyeceğe ulaşma ve tüketme kültürünü değiştirmiş; özellikle çevreci bilim insanlarının tepkisini çekmeye başlamıştır. Yaşanan bu duruma “Toplumsal McDonaldlaştırılması” kavramı ile açıklık getiren Amerikalı sosyolog George Ritzer, Max Weber’in “Akılcılaştırma” paradigması

üzerinden “bürokrasi” ve “rasyonalite” kavramlarına atfen tüm dünyada bir anda yayılan Fast Food sürecinin bir ‘akılcılaştırma’ ürünü olduğunu savunmaktadır (Ritzer, 2020).

Ritzer, McDonalds’ın yol açtığı sürecin bir devrim niteliğinde olduğunu ve toplumlarda farklı alanlarda değişim ve dönüşümlere zemin hazırlandığı belirterek, McDonald’s restoranlarının bir anlamda emperyalist amaçlar ve kanallar ile farklı toplumların pek çok kurumuna empoze edilmek suretiyle ihtiyaç belirlenerek yeni bir yaşam standardının uygulanmaya çalışılmak istendiğini ifade etmektedir. Ritzer’e göre toplumun McDonalddlaştırılması, çağdaş hayatın toplumlara dayattığı dört temel unsura dayanmaktadır. Çağdaş dünyanın ihtiyaçlarına hızlı ve etkili yanıtlar sağlayan bu süreci “verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetim” olarak ifade eden Ritzer, süreç sonunda toplumun insanlıktan uzaklaştığına dikkatleri çekmektedir. Ritzer’e göre standart büyüklük ve lezzetteki patateslerin arkasında aslında korkunç bir çevre tahribatı bulunmakta ve “benliğin sınırlandığı, duyguların denetlendiği, ruhun boyun eğdiği” bir dünya yaşatılmak istenmektedir. Öngörülemez tehlikelerden uzak sofralar, toplumlara yeni bir tüketim biçimi sunarak geleneksel lezzet ve tatlardan uzak kılmaktadır (Ritzer, 2020).

McDonalddlaştırma kavramı ile Ritzer, tüketim kültürüne yaptığı eleştiri ile sadece yemek-içmek gibi bir ihtiyacın değişip dönüştüğünü değil, aynı zamanda küresel ölçekte dünyanın yeni düzeninin aslında tüm toplumların kültürleri, gelenek ve görenekleri, örf ve âdetleri üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Ritzer’e göre McDonalddlaştırma, iş, sağlık, seyahat, eğitim, toplum hayatı, siyaset, aile ve toplumun tüm diğer tüm değerleri de etkilenmenin içindedir. Dolayısıyla bugün artık evlerde pişirilen yemekler, genellikle Fast Food dükkânlarında hazırlanan yemeklere benzeyen dondurulmuş, lezzetinden arındırılmış mikrodalga fırınlarda pişirilen yemekler ise, bu süreç, toplumun McDonalddlaştırma sürecinin bir göstergesidir. Slow Food, tam da bu noktada hızlı ve sağlıksız pişirilen, toplum hayatını tehlikeye sokan küresel ölçekteki akıma karşı başlatılan bir harekettir ve Slow Food kurucularından Carlo Petrini, üretilen ve tüketilen gıdanın dönüşümünü sürdürülebilirlik, biyoçeşitlilik ve sosyal adalet konularıyla ilişkilendirerek açıklamaktadır. Petrini, Slow Food’u toplumda küreselleşme ile yozlaşan sosyal ve kültürel alanların demokratikleşmesini başlatacak ve zamanla tüm dünyada geleneksel tat ve lezzetleri koruyarak toplumlara katkı sağlayacak bir hareket olarak tanımlamaktadır (Schneider, 2008).

Slow Food Hareketi’nin ilkeleri, toplumbilimciler tarafından daha yaşanabilir bir dünyanın nasıl inşa edilmesi gerektiği hakkında bir metot olarak da tartışılmış ve sadece gıdana alınan lezzetin korunması değil, aynı zamanda kültürel, sosyal, kurumsal, tarihi, çevresel ve verimli koşulların ve mekanizmaların daha güçlü ve geniş bir farkındalığını tüm dünyaya sunarak küresel şartların karşısında bir bilinç oluşturmak gerektiğini ifade etmektedir (Tencati & Zsolnai, 2012).

Yapısı itibariyle Slow Food, eğitime önem veren retorik bir akımdır. Bir yiyeceğin nasıl üretildiğine, ardından hangi aşamalardan geçerek pazara ulaştırıldığına ve nihai olarak da nasıl pişirileceği bilgisini araştırıp sofraya nasıl ulaşacağı sürecinin üzerinde duran Slow Food, bu konuda gastronomi biliminin dünyaya tanıtılmasını ve yaygınlaştırılması amacıyla faaliyetler düzenlemiş, toplumlara hayat boyu eğitim ve bilim alanındaki

gelişmeleri takip etmeyi önemsemiştir. Dolayısıyla Slow Food, gastronomiyi geliştirerek, bir anlamda üniversite ve toplum odaklı faaliyetler tertipleyerek iyi gıdayı tanımanın bir yolu olarak duyuşal eğitimin önemine vurgu yapmaktadır. Nitekim Slow Food'un gastronomiyi geliştirme ve destekleme çalışmaları, beslenme bilgisine akademik bir duruş kazandırma amacıyla İtalya'da Gastronomi Bilimleri Üniversitesi'nin açılmasıyla neticelenmiş; Slow Food'un akademik alanda daha hızlı bilinmesine zemin hazırlanmıştır. Böylece Slow Food, tarımda güncel çalışma yöntemlerini bilim insanların gözüyle yeniden ortaya çıkarmak, çevreyle ve ekosistemle uyumlu olarak biyoçeşitliliği korumak ve uluslararası alanda gastronomi ile tarımsal bilim arasında organik bir ilişki oluşturabilmeyi amaç edinmiştir (Schneider, 2008).

Bir yiyeceğin üretilmesi, en nihayetinde lezzetini tatmak içindir ve bir gıdanın lezzetini, hazzını yaşamak, aynı zamanda bir toplum içinde ve çeşitli toplumlar arasında sosyalleşme yoludur. Dolayısıyla Slow Food, ilkeleri doğrultusunda çevreyi koruyarak yerel üreticileri desteklemekte, onları tüketici ile doğrudan bir araya getirerek sosyalleştirmektedir. Böylece Slow Food, toplumların kültürel formlarını, yerel üreticilerin el becerilerini, sosyal ilişkilerini koruyarak ve savunarak iyi, temiz ve adil yiyecek kültürünü yaşatmaya çalışmaktadır (Tencati & Zsolnai, 2012).

Slow Food, kurulduğundan itibaren hızla büyüyen, gelişen, farklı ülkelerden, sivil toplum kuruluşlarından destek alarak çok kısa bir zamanda tüm dünyaya yayılan bir harekettir. Slow Food Hareketi'nin kuruluşunda belirlenen en önemli ilkeler, bir gıdanın üretiminden tabağa konulup tüketim haline gelene kadarki sürecinde tüm bir dünyayla ilişkilendirilmesi aşamalarını kapsamaktadır. Petrini'ye göre bir gıda iyi, adil ve temiz olmalıdır; dolayısıyla sadece "iyi yemeği ve gastronomik hazzı savunmak ve bu yolla daha yavaş hayat temposunu desteklemek" değil, aynı zamanda "geleneksel yemekleri, ana malzemeleri, yetiştirme ve işleme metotlarını koruyarak, biyoçeşitliliği savunmaktır" (Petrini, 2013). Slow Food bir hareket olarak eko-gastronomik'tir ve sorumluluk alanı, iyi, adil ve temiz gıdayı tüm toplumların ulaşabilmesini sağlayacak bir bilincin oluşturulması olarak belirlemiştir (Sassatelli, 2010).

1.2.4.1. İyi gıda

Slow Food Hareketi'nin ilkelerine göre bir gıda, öncelikle "iyi" olmalıdır. Bir gıdanın "iyi" seçilebilmesi; yerel bir kültüre ait olması demek, aynı zamanda o kültürün de bir parçası olması anlamını taşıdığından, lezzet ve tat açısından da hoş bir özelliğinin bulunduğunu, tüketeceklerin duyularına haz vereceği, doyurucu ve tatmin edici özelliği ile kendine özgü bir yanı bulunduğunu temsil etmektedir (Harman vd., 2010). Gıdanın "iyi" olmasındaki şartlar, gıdanın öncelikle yerel bir kültürün parçası olmasını, kendine özgü bir pişirme metodunun bulunmasını, tüketirken ve servis edilirken kullanılan araç ve gereçlerle diğer gıdalardan ayrılması gerektirir (Çakır, 2015).

1.2.4.2. Temiz gıda

Slow Food Hareketi'nin en çok dikkat ettiği ilkelerin başında gelen temizlik, gıdanın üretilmesinden son kullanıcıya gelene ve tüketilmesine kadar ekolojik sistemle uyum içerisinde olabilmesini ifade etmektedir. Gıda, tüm süreçlerinde biyoçeşitliliğe zarar

vermeyen ve her aşamada insan sağlığına katkı sağlayacak en güzel formuyla sunulmalıdır. Diğer bir ifadeyle, bir gıda tarımsal sanayi zincirinin her basamağında, tüketiciye gelene kadar doğal bir süreçle ulaştırılmalıdır. Böylece çevreyle uyumlu olacak bir üretim tüketim döngüsü içerisinde kullanılacak yöntem ve teknikler de çevreyle uyumlu olması, çevreye saygı duyulması ve sağlık açısından da insan ve toplum sağlığına tehlikeli olmaması gerekmektedir (Harman vd., 2010).

1.2.4.3. Adil gıda

Slow Food Hareketi'nin ilkelerinden üçüncüsü de bir gıdanın “adil” olabilmesidir. Gıdanın üretilmesinde emek veren ve çalışanların hakkının ödenmesi, sömürülmemesi, memnun edilmesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile gıda üreticileri, çevreyle uyumlu bir gıda üretirken bunun karşılığını en güzel şekilde saygı ve emek çerçevesinde alabilmelidir. Gıdanın “adil olabilmesi, “çalışanların emeğini sömürmeyen üretim yöntemlerinin kullanılması, kaliteli ürünlerin hak ettiği değeri görmesi, gıda üreticilerinin emeklerinin sömürülmemesi hem üreticiler hem de tüketiciler için eşit fiyat uygulamalarının sağlanması anlamına gelmektedir” (Harman vd., 2010).

Slow Food Hareketi'nin ilkeleri hem birbirleri arasında uyum içerisindedir hem de ayrı ayrı bilim, teknoloji ve gelenek arasında bir ağ örmektedir. Dolayısıyla Slow Food Hareketi'nin ilkeleri birbirlerinden bağımsız değerlendirilmemeli hem bilimsel dünyaya hem de geleneksel tat, lezzet ve kültürlere iyi, temiz ve adil gıdayı koruma hakkının olduğuna vurgu yapmaktadır (Schneider, 2008).

1.2.5. Slow Food Hareketi'nin Cittaslow'a dönüşümü

Bir yaşam biçimi sunan Slow Food Hareketi'nin 2020 yılında bugün 1.000.000 kişiyi aşkın destekçisi bulunmaktadır. Hareketin kısa bir zaman içinde büyümesi ile Slow Food'a benzer hareketlerin de ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bugün Slow Food akımının Kanada, Meksika, Amerika, Brezilya, Arjantin, Rusya, Türkiye, Fransa, İngiltere gibi devletlerinde aralarında bulunduğu 160 farklı ülkeden 100.000 kadar üyesi vardır. Hareketin üzerinden henüz 20 yıl geçmesine rağmen Slow Food akımı, 100'den fazla ülkeden 100,000'den fazla üye sayısına ulaşmıştır (Jones, Shears, Hillier, Comfort, & Lowell, 2003).

1989'da Slow Food Hareketi'nin resmî olarak kuruluşunun üzerinden henüz 10 yıl geçmesine rağmen, 1999'da yine İtalya'da İtalyanca “Citta” (şehir) ve İngilizce Slow (yavaş) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle “Cittaslow Hareketi” başlamış ve Slow Food bir kenti oluşturan tüm etmenlere nüfuz ederek yeni bir toplum yapısı örneğiyle büyümeye devam etmiştir. Türkçeye “sakin şehir” ve “yavaş şehir” olarak çevrilse de kelimenin anlam itibarıyla, “sakin şehir” olarak çevrilmesi daha uygundur. Nitekim Cittaslow kavramını Türkiye'yle ilk defa buluşturan, 2009-2019 yılları arasında İzmir Seferihisar Belediye Başkanlığı yapan ve ardından 2019'da İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen, Türkiye Cittaslow Koordinatörü Tunç Soyer de yaptığımız görüşmede “sakin şehir” kavramının kullanılmasının daha uygun olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da “cittaslow” kavramı yerine “sakin şehir” kavramı tercih edilmiştir.

Slow Food, diğ er bir deyişle Yavaş Yemek Hareketi, toplumlarda yiyecek ve içeceğinin iyi, temiz, adil bir şekilde üretilip sofraya getirilmesini, yerel üreticinin teşvikini, yerel farkındalığı, mekân duygusunun önemini ve misafirperverliği ön plana çıkarırken, sakin şehir ise tüm bu hedeflerin bir kent hayatına aktarılmasına odaklanmıştır. Dolayısıyla sakin şehir; kentsel yaşam kalitesini korumayı ve arttırmayı birincil sorumluluk olarak görmektedir (Bayraktar vd., 2016). Slow Food ve sakin şehir hareketlerinin ortak amaçlarından biri de yerel üreticiyi teşvik ederek yerel farkındalığın arttırılmasını sağlamak; böylece küresel dünya düzenine ve kapitalizme karşı harekete geçerek sürdürülebilir kentsel gelişimin    E çerçevesinde kodlanarak ‘Environment, Equity and Economy’ ( evre, Eşitlik ve Ekonomi) arasındaki bağlılığı canlı tutmaya çalışmaktır (Mayer & Knox, 2006).

“Cittaslow Hareketi’nin” temelleri, İtalya’nın Orvieto kentinde aynı zamanda Slow Food Hareketi’ne öncülük yapan Greve, Orvieto, Positano ve Bra şehrinin belediye başkanları tarafından 1999 yılında atılmıştır. Slow Food Hareketi’nin devamı ve hatta daha geniş bir alana yayılmasını sağlayacak bir kent hareketi olarak tasarlanan Cittaslow, doğayla uyumlu temiz bir  evre algısından turizme, kent planlamasından mimariye, eğitimden ekonomiye çok geniş bir alanda Slow Food Hareketi’nin bir yaşam biçimine dönüştürülmesine büyük bir katkı sağlamıştır. Sakin şehir aynı zamanda sürdürülebilir bir kent tasarımı manifestosu ile Slow Food’un ilk ortaya çıkış amacındaki amaç ve ilkelerini kapsayan, felsefi düşüncesi ile daha derin ve daha geniş bir perspektifle yerel birlikteliği savunan ekonomik ve toplumsal bir kalkınma hareketi yapısına sahiptir (Ergüven, 2011).

Sakin şehir Hareketi, Slow Food’un kuruluş amaçları, ilkeleri ve perspektifi doğrultusunda, doğayla barışık bir hayatın nasıl inşa edilebileceğine dair felsefe geliştiren, ekolojik olarak hassas davranan, bölgesel olarak otantik ve gastronomi odaklı turizm ile ticareti teşvik ederek yerel üreticiyi destekleyen ve böylece kapitalizme karşı bir hareket olarak alternatif yaşam biçimi öneren bir kent hareketidir (Mayer & Knox, 2010). Sakin şehir, sürdürülebilir kent hareketi olarak, küreselleşmenin etkisiyle değişen ve dönüşen yaşam biçimine karşı bir alternatif hayat tarzı sunarak, tekdüzeliğin, standartlaşmanın ve kurumsallaşmanın olumsuz etkilerini gündemine almış; dünyaya hızlı yaşamanın insan ve toplum sağlığına zararlarını ifade etmeyi bir sorumluluk olarak görmektedir ve yerel farkındalığın zenginliğini; yaşam kalitesinin yerel farkındalıkla aslında kazanılabileceğini belirten bir sivil toplum hareketidir (Mayer & Knox, 2006).

Sakin şehrin Slow Food Hareketi’yle olan ilişkisi, hayatı daha yavaş yaşamaya dair bir felsefe oluşturmasına kaynaklık etmiş, kentleri tarihle olan ilişkilerini gün yüzüne çıkar mış, toplumlara mazi ile olan bağlarını hatırlatarak; mazinin, âdet, gelenek ve göreneklerin çok büyük bir zenginlik olduğu farkındalığını kazandırmıştır. Böylece kentler, kendilerine özgü değerlerini, kimlik ve köklerini, tarihle olan ilişkilerini sahiplenerek ekonomik bir imk na çevirme fırsatı elde ederek, kapitalizme karşı yerel üreticiyi destekleyen bir yapıya bürünmüşlerdir (Knox, 2005).

Slow Food, yapı itibariyle politik ve siyasal bir hareket olmamasına rağmen, Sakin şehir Hareketi’nin de kurulmasıyla küreselleşmenin dinamiği olan McDonald’s ve Walmart gibi büyük şirketlere karşı direnmiş ve dünyadaki metropol şehirlere karşı daha sakin bir

yaşamın insan hayatı için önemli olduğunu, yerel üreticinin önünü açarak doğayla bütün bir şekilde yaşamının hem insan sağlığına hem de toplum sağlığına önemli katkılar yaptığını gündeme getirmiştir (Grzelak-Kostulska, Hołowiecka, & Kwiatkowski, 2011).

1.3. Sakin Şehir Hareketi ve Felsefesi

Sakin şehir, Slow Food'un hedeflerini kentsel boyuta taşıyan, Slow Food'un zeminini daha küresel ölçeğe yayarak yavaşlık felsefesi üzerine tamamıyla bir hayat biçimi inşa etmeyi kendisine sorumluluk addeden, insanlar arası iletişimi arttırarak toplumsal hareketi dinamik tutan sosyal bir harekettir. Yavaş Hareketi, bir kentin tüm zenginliklerinin farkına varılarak, gelecek kuşaklara daha yaşanabilir, enerjisini mümkünse kendisinin üreteceği, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanılabilen, doğayla uyumlu, insanın yaşam kalitesini arttıran sürdürülebilir bir kenti inşa edebilmeyi amaç edinmiştir. Dolayısıyla; kenti tüm boyutlarıyla yeniden ele almayı, düşünmeyi ve sakin şehir etiketi aldıktan sonra da uygulamaya koyarak bir farkındalık ve bilinç geliştirmeyi hedeflemektedir (Dinçer vd., 2017)

Sakin şehir, Slow Food Hareketi'nden devraldığı ve genişlettiği sorumluluk alanlarıyla, modern dünyada başka bir hayat biçiminin mümkün olabileceğini savunan; hızlı yaşamının olumsuz şartlarına karşı alternatif çözümler üreterek, geleneksel değerlere önem veren, yerelliği çok büyük bir hazine olarak gören bir akım olarak ortaya çıkmıştır. Sakin şehir, ilkesel olarak adil, organik ve otantik bir yaşam biçimini destekleyerek doğaya ve insana saygılı bir çevre oluşturabilmenin her iki taraf açısından da dengeli olabileceğini ifade ederek, sürdürülebilir üretim ve tüketim arayışını çözüme kavuşturan ve böylece bir insanın yaşadığı kentte bir aidiyet duygusu kazandırarak insanı kentle bütünleştiren bir yapıya sahiptir (Chung, Kim, Lee, & Kim, 2018).

1.3.1. Yavaşlık felsefesi ve sakin şehir hareketi

Endüstri devrimiyle birlikte değişen dünya düzeni, toplumlar birbirleriyle eskiden olmadığı kadar bir yarış içerisine girmişler; hayatın ritmini, ahengini, üslubunu ve gelenekte var olan tecrübî hayat formunu bırakarak hızlı yaşam biçimine maruz kalmışlardır. Toplumların bir koşuşturma içerisinde yaşamaları, hem toplum yapısının bozulmasına sebep olmuş hem de toplumun en küçük yapıtaşı olan aile kurumunun sağlığını psikolojik ve sosyolojik yönden olumsuz etkilemiştir. Hızlı oldukça daha fazla kazanacağına; daha fazla kazandıkça daha fazla harcayabileceği için daha fazla mutlu olunacağına inandırılan modern insan, geçmişte hiç olmadığı kadar bugün hızlıdır; acelecidir, tabiattan uzaktadır; durup dinlenmek için vakti sınırlıdır, dolayısıyla bugün modern insan, sanayi devrimi sonrası üretim biçimlerinin şekillendirdiği hayatı yaşamaktadır. Sanayi devriminin şekillendirdiği kentler, üretimle ayakta durmaktadır; üretimin yavaşlaması demek, aynı zamanda emekçilerin de daha fazla çalışacağı anlamına geldiğinden üretim aksamamalıdır

Yavaşlık, bir kavram olarak, hızlı olmayan, ağır ve çabuk karşıtı demektir (TDK, 2018). Kelime anlamıyla aceleciliğin, hız ve kargaşanın karşısında bulunan yavaşlık, felsefesi itibariyle de sakin ve dengeli bir hayat yaşamının temelini oluşturmaktadır. Yavaşlık, akla ilk geldiğinde geçmişe dair bir yolculuk, geleneksel değerleri muhafaza etme, geçmişe

özlem ve hasret ya da hüznün ve pişmanlık gibi anlamları zihne getirirse de insanın en temel hakkından biri olan barınma hakkının önemine işaret etmektedir (Güven, 2011). Dolayısıyla ev ve evle beraber insanın nasıl yaşaması gerektiği konusunda tercih yapabilme hakkı, korunmalıdır. Küresel dünya sistemi, insanın nasıl yaşaması gerektiği konusundaki elinden tercih yapma fırsatını alıkoymakta; insanın yuvasına müdahale edilmektedir. Buradan hareketle ilk yapılacak eylem, insanın mekânı bütünleştirdiği; mekânın da insanı dönüştürdüğü “ev”ini kurtarmalı, kendisine dikta edilen yaşama ve tüketim kültürüne dair bir başkaldırı gerekmektedir (Terkenli, 1995: 326).

13. yüzyılda yaşadığına dair ortak kanaatler bulunan ünlü Müslüman mutasavvıf Celâleddîn-i Rûmî veya kısaca bilinen adıyla Mevlânâ’nın şu sözü, Slow Food ve ardından çıkan sakin şehir hareketlerinin felsefesine de ışık tutmaktadır: “Sabırlı olun, zira bulutlar ağlamasa, yeşillikler nasıl gülebilir? Aceleci olmayın, maksada sabırla erişilir, acele ile değil. Alelâde otlar iki ay içinde, kırmızı gül ancak bir yılda yetişir. Tencerede bile yavaş ve ustaca kaynayan yemek, delice kaynayandan daha lezzetlidir.” (Mevlana, 2010).

Hız ve haz çağında yaşayan modern insan, küresel dünya sistemine ayak uydurmak için “hızlı yaşamak, “hızlı hareket etmek” ve “hızlı tüketmek” zorunda bırakılmaktadır. Hâlbuki “*Sabreden derviş muradına ermiş*”, “*Ağır giden yol alır, hızlı giden yolda kalır*”, “*Acele ile menzil alınmaz*”, “*Sabır ile koruk helva olur*”, “*Acele giden ecele gider*” vb. gibi atasözleri ve deyimlerimize kadar gelen sabırlı olma, yavaş hareket etme ve acelecilikten kaçınma, sanayi devrimi öncesi geleneksel toplumların ortak özelliklerindendir. Bugün, halk arasında günümüzde “yavaşlık felsefesi” olarak adlandırılan, toplumbilimcilere göre geleneksel toplumların yaşayış biçimlerinde ve formlarında zaten var olan ve geçmişten günümüze kullanılagelen eylem ve davranışlar, Slow Food ve sakin şehir hareketleri ile modern insanın hayatına tekrar kazandırılmaya çalışılmıştır. Honore, yavaşlık felsefesini şöyle tarif etmektedir: “Yavaşlık, hızlı hayatı basit bir reddediş veya gelişen teknolojik dünyaya Luddite (teknoloji karşıtı) bir cevap değildir; aksine, dünyayı çekici kılan bir haldir. Yavaşlık, “kendi hayatının ritmini kontrol etme anlamına gelen yaşadığımız tempoyu düşünmekle ilgilidir” (Honore, 2005). Honore’ye göre kapitalist sistemin tüm dünyayı etkisi altına aldığı hızlı yaşam kültürü ve ekonomisine karşı artık toplumlar, daha sakin ve daha mutlu yaşayabilecekleri alternatif bir hayat modeli olarak Slow Food ve sakin şehir yaşam biçimine geçmeleri, sakinleşerek dengeye kavuşmaları ve doğayla barışık yaşamaları gerekmektedir (Honore, 2005).

Yavaşlık felsefesi, koşuşturma içinde geçen bir hayat biçimine karşı, insanın daha sağlıklı, huzurlu ve mutlu yaşayabileceği başka bir hayat biçiminin de varlığını ortaya koyan, kural ve değerleriyle açıklayan bir düşüncedir. Sakin Şehir Hareketi’nin merkezinde, Yavaş Yemek Hareketi’nin de merkezinde bulunan ve “doğal üretmek” ve “doğal yaşamak” fikri bulunmaktadır. Dolayısıyla Sakin Şehir Hareketi, kapitalizmin dünyayı maruz bıraktığı toplumlara ait geleneksel, yerel ve kültürel doku ve motiflerin yok edilerek dünya genelinde standart, tek tip kültürel özelliklerin oluşturulması gibi negatif sonuçlardan uzaklaşarak doğal ve yerel olanı savunmak, toplumları hem bugün hem de gelecek için daha sağlıklı yaşam biçimlerine kavuşturmayı amaçlamaktadır. Slow Food ve sakin şehir hareketlerinin özünde yer alan yerel üreticiyi desteklemek, kapitalizmin ürettiği küresel ölçekteki büyük

ve çok uluslu şirketlere karşı bir alternatif ekonomik modeldir; her iki hareketin de özünde lokal düzeyde ve toplumsal gelenek ve göreneklere göre üretim yapan küçük şirketleri yaşatmak bulunmaktadır. McDonald's gibi büyük ölçekli şirketler, girdikleri her ülkede yerel üretim şekline ve yerel lezzetlerine göre değil, kendi belirlediği standart tariflerine göre üretim yaparak bir anlamda yeni bir tüketim biçimi, hayat tarzı ve yaşam stili oluşturmaktadır (Harman vd., 2010).

Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Enis Batur'un Nasuh Mahruki'nin "Bir Dağcının Güncesi" kitabı için yazdığı önsözün başlığında yer alan Latince "Festina Lente" özdeyişi, Slow Food ve sakin şehir hareketlerinin küresel dünya sistemine karşı dünyaya sundukları alternatif yaşam biçimini ve yavaşlık felsefesini özetleyen önemli kavramlardan biridir (Mahruki, 2016). Enis Batur'un çevirisi ve anlatımıyla "ağır ağır acele et" manasına tekabül eden bu özdeyişi ilk olarak Hümanizm akımının yaratıcılarından ve en büyük temsilcilerinden biri olarak bilinen Rotterdamlı Erasmus 1508'de kullanmıştır.

Yavaşça ya da ağır ağır acele etmeyi bir hayat görüşü olarak ifade eden "Festina Lente", Sakin Şehir Hareketi'nin hem Yavaş Yemek Hareketi ile birlikte bütünleştiği kent metaforunu hem de hayatı sakin yaşamaya dair ürettiği zihinsel çabayı ihtiva etmesi açısından önemlidir. İngilizceye "hurry slowly" olarak çevrilen "Festina Lente", dinamik olmayı; hareket etmeyi bırakmadan, ağır ağır ilerlemeyi; aktif kalmayı sürdürerek hayatı yaşamayı ifade etmektedir (Ghidu, 2020).

Hız, insanı kendisinden uzaklaştırıp kapitalist dünya sistemine adapte ederken; hızlı yaşam da insanın tüm hayatını küresel düzene uyması için aşırı uyarmakta; aynı zamanda düzenlemektedir. Yavaşlık ise, insanı kendine çağırmakta; kalbini dinletmekte ve tüm hayat düzenini olması gerektiği gibi düzenlemesine zemin hazırlamaktadır. Yavaşlık üzerine kitabıyla da bilinen Milan Kundera, hız ile yavaşlık arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamaktadır:

"Yavaşlık ile anımsama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki vardır. Gözümüzün önüne en sıradan bir durum getirelim: Bir adam sokakta yürüyor. Birden bir şey anımsamak istiyor, ama anı uzaklaşıyor. O anda, kendiliğinden yürüyüşünü yavaşlatıyor. Buna karşılık, az önce yaşadığı kötü bir olayı unutmaya çalışan insan, hâlâ çok yakınında olan zamanda, sanki bulunduğu yerden hemen uzaklaşmak istiyormuş gibi elinde olmadan yürüyüşünü hızlandırır. Varoluşun matematiğinde bu deneyim iki temel denklem biçimine girer: Yavaşlığın derecesi anının yoğunluğuyla doğru orantılıdır; hızın derecesi unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır" (Kundera, 2015).

Slow Food kurucularından Carlo Petrini, yavaşlık felsefesini kişiden topluma yayılacak bir enerji olarak görmektedir: "Kişinin enerjisini, yaşamayı en çok istediği dünyayı yaratmaya adanmasını gerektirir. Bunu "Eğer bir geleneği canlandırmak ve ona taze bir soluk vermek istiyorsan, ihtiyaç duyduğun genelde yeni bir alet çantası ve biraz yenilikçi fikirlerdir" diye savunmaktadır (Petrini, 2004). Petrini'ye göre eğer yavaşlayabilirsek, hayatın ritmini biraz olsun azaltabilirsek; hayatın eyerini kendi elimizde tutmuşuz demektir. Dolayısıyla hayatın eyeri elimizdeyse ne zaman hızlı gideceğimize ne zaman dinleneceğimize ve ne zaman yavaş yavaş ilerleyeceğimize kendimiz karar verebiliriz. Petrini, Slow Food ve ardından kurulan sakin şehir hareketleri ile bugün tüm dünyada önemli bir mücadele verdiklerini ifade ederken, bir anlamda modern insanın hürriyeti için de savaştıklarını ifade etmektedir:

“Eğer bugün hızlı olmak istiyorsam, hızlı olurum; yarın yavaşlamak istersem, yavaşlarım. Uğruna savaştığımız şey kendi ritmimizi belirleme hakkı.” (Petrini, 2004).

Hızlı yaşam biçimi, geleneksel toplumda uzun yıllar süren tecrübe ve birikimlerle elde edilmiş hayat formunu tamimiyle kenara koymuş, geleneksel toplumun tecrübesinden faydalanmadan kendi hayat biçimini, kendi üretim ve tüketim formunu Sanayi Devrimi sonrası başta Avrupa kıtası olmak üzere küresel dünyada tüm toplumlara enjekte etmiştir. Yavaş Şehir Hareketi, hızlı yaşam biçimine karşı bir başkaldırı eylemidir ve varlığı itibariyle insanı otantik olana; geleneksel ve tecrübeyle elde edilmiş bilgiye çağırılmaktadır. Varoluşçu felsefenin önde gelen isimlerinden Heidegger, modern dünyada artık mekânın otantikliğinin yıkıldığını ve Sanayi devrinin üretim biçimleriyle teşekkül eden kentsel mekânların da yıkıma uğradığını belirtmiş; yeni yaşam alanlarının artık sıradanlaşarak yersizleştiğini ve zamanla da yaşam kalitelerinden uzaklaştığını; kişilik ve kimliklerini yitirdiklerini ifade etmektedir (Heidegger, 1982).

Slow Food ve sakin şehir, kuruluşları itibariyle şu an dünyada yaşanan hayat biçiminin insan hayatına kattığı değerleri olumlu ve olumsuz olarak sorgulamaktadır. Yapılan araştırmalarda toplumlar, kendi tarihlerinin ve kendi coğrafyalarının getirdiği kültürel unsurlardan uzakta bir hayat sürdürmekte, geleneksel değerlerinden uzak yaşamaktadırlar. İşte Yavaş Yemek Hareketi ve Sakin Şehir Hareketi, toplumların şu an yaşadıkları değişimin karşısında durmuşlar, yeni nesil ile unutulmaya yüz tutmuş geleneksel değerlerin korunması gerektiğinden hareketle modern tüketim kalıplarını değiştirecek ve dönüştürecek bir başkaldırının önemine dikkat çekmektedirler (Özmen vd., 2016).

Parkins ve Craig’e (2006) göre hızlı yaşamak ve yavaş yaşamak arasındaki en büyük fark, “bireysel” olarak kişilerin ve toplumsal olarak da Slow Food ve sakin şehir gibi akımların küresel dünya sistemine yaptıkları karmaşık bir başkaldırıdır. Bu bağlamda, Yavaş Şehir Hareketi küresel ve yerel, etik ve zevki birbirine bağlayarak yaşam kalitesinin acil müdahale edilmesi gereken kısmına odaklanmaktadır. Dolayısıyla Knox ve Mayer’in (2009) yaptıkları analizler gibi eğer toplumlar kendi istekleri ile gelenek ve göreneklerini yaşatmaya karar verirlerse, hem kavuşmak istedikleri sakin bir hayata başlayacaklar hem de daha adil, yönetilebilir ve değerleri yaşatan bir toplumun temelini hazırlayacaklardır. Knox ve Mayer’e göre hızlı yaşamak ve yavaş yaşamak arasındaki farklar şöyledir:

Tablo 1. Hızlı Yaşamak ve Yavaş Yaşamak Arasındaki Farklar

Yaklaşımlar	Ana Görüş	Alternatif Görüş
Karakteristik Özellikleri	Hız	Yavaş
	Homojendir.	Kişiyeye özgüdür.
	Tek şart vardır.	Birden fazla seçenek vardır.
	Adaletsizdir.	Adildir.
	Endüstri önemlidir.	Zanaat önemlidir.
	Standartlaştırılmış, tek tipleştirilmiştir.	İsteğe göre ayarlanabilir.
	Anonim ortaklıdır.	Halka dayalıdır.
	Sürdürülemeyen bir yapıdadır.	Sürdürülebilirdir.
Örnekler	Yinelenen bir yapıdadır.	Kendine özgü bir yapıdadır.
	Tarihî ve yerel kültüre duyarlı değildir.	Tarihî ve yerel kültüre duyarlıdır. Gelenek ve görenekleri yaşatır.
	Mega Kent Projeleri, metropoller	Sakin Şehirler
	Endüstriyel Yemek Sistemi bulunur.	Geleneksel lezzet ve tatları koruyarak Yavaş Yemek Hareketi'ni destekler.

1.3.2. Sakin Şehir Hareketi'nin logosu ve organizasyon yapısı

Sakin şehir Hareketi'nin kurulmasıyla beraber, hareket Slow Food Hareketi'nde olduğu gibi kısa bir zaman içinde yayılmış ve resmî çalışmaların da başlamasıyla birlikte Sakin Şehir Hareketi'ne katılan üyelerin, destek veren STK ve medya kuruluşlarının da gündeme getirmesiyle hareket kısa bir zaman içinde tüm dünyada gündeme gelmiştir. Endüstri devrimiyle beraber yeni ortaya çıkan kentlerdeki sıkışıklık, meydanlardaki benzer tatları müşterilere sunan lokanta zincirleri, aşırı gürültünün verdiği stres ve hızlı yaşamın oluşturduğu koşuşturma ve karmaşaya karşı Sakin Şehir Hareketi, hayatı yavaşlatma çağrısı cevap bulmuş ve çevre sorunlarına karşı var olan problemlere çözüm üretme konusunda desteklenmiş ve ilgi görmüştür. Böylece Sakin Şehir Hareketi, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere kısa bir zaman içerisinde İtalya'nın dışına çıkarak farklı ülkelerdeki kentlere yayılmıştır (Kadıoğlu, 2009).

Sakin Şehir Hareketi, Yavaş Yemek Hareketi'ni de destekleyici olarak, logosunu seçerken Slow Food'un ortaya çıkışındaki bakışını ve üslubunu benimsemiş ve salyangoz sembolünü logo olarak kullanmıştır. Logoda salyangozun üzerinde inşa edildiği belli olan şehirle de insanların daha huzurlu, mutlu, sakin ve sağlıklı yaşayacağı sakin şehre vurgu yapılmıştır. Sırtında kenti taşıyan salyangoz metaforu, yavaş ilerleyen ve fakat tüm bir hayatı uzun mesafeler kat ederek yol alan; yol aldıkça her anında hayatın tadını çıkaran ve sonunda gideceği yere varan bir canlıyı sembol etmektedir. Salyangoz, Slow Food Hareketi'nde olduğu gibi antenleri ile çevresiyle ilişki kuran, doğayla bütün yaşayan ve yaşadığı yere izini bırakan bir canlıdır. Dolayısıyla Sakin Şehir Hareketi'nin logosunda eski ve yeni yapılardan oluşan bir kasabayı sırtında taşıyan salyangoz, dünyaya adeta sakinliği; sakin bir hayat sürdürmenin insanı daha mutlu edeceğini; biraz yavaşlamanın aslında insanın hem kendisiyle hem çevresiyle hem de tabiatla daha güçlü ilişkiler kurabilmesinin önünü açacağını ifade etmektedir. Hızlı yaşamın insanı şehre ve kendisine yabancılaştırmasına karşın; Sakin Şehir Hareketi toplumların birbirleriyle güçlü ilişkiler kurabilmesini, biraz yavaşlayarak sakin bir hayatı yaygınlaştırmayı; özendirmeyi, gelenek ve göreneklere

dönmeyi, toplumların kendine özgü değerleriyle bütünleşmelerini amaçlamaktadır (Miele, 2008).

Sakin Şehir Hareketi'nin öncülerinden kabul edilen yazarların başında gelen Carl Honore (In Praise of Slowness: Challenging the Cult of Speed, 2005) kitabında, hızlanmanın insanlara yarardan çok zarar getirdiğini belirtirken, modern dünyanın insanı hıza bağımlı yaptığını, hareketin özellikle bu bağımlılığa karşı atılmış bir tepki olarak yavaşlama yönünde bir adım attığını belirtmektedir (Erdem, 2011).

Şekil 4. Cittaslow Hareketi'nin Logosu

Dünya Cittaslow Başkan Yardımcısı ve Türkiye Koordinatörü, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, Türkiye'ye ilk Cittaslow sertifikasını 2009 yılında Seferihisar ilçesi ile kazandırmıştır. Soyer'e yöneltilen 'Büyükşehir Başkanı olarak nasıl bir iz bırakmak istiyorsunuz?' sorusuna, Soyer "sakin şehir" logosunun sembolü salyangozu örnek göstererek şöyle bir açıklamada bulunmuştur: "Ben salyangoz olmak istiyorum. Dünyanın ritmiyle uyumlu, dünyayla iyi ilişkiler kuran, sahip olduğu güzellikleri, kültürünü iyi koruyan ve iz bırakan. Salyangoz kıymetlidir. 50 yıl sonra bıraktığımız iz hâlâ durursa ne mutlu bize." (Gerçek İzmir, 2019).

Sakin Şehir Hareketi, temelde logosundaki Salyangoz gibi iletişim içinde olmayı önemseyen, israf etmeden üreten ve tüketen, çevreyi kirletmeden yaşayan bir felsefeyi önemsemektedir. Böylece "Bugünün ve geleceğin sağladığı imkânlar sayesinde geçmişin mirası ile bilgi birikiminden ve çevre dostu son teknolojilerden yararlanarak, yaşam kalitesini ve performansı artırıcı kentsel ortamlar" meydana getirmek; küresel dünya düzeninin şehir algısına karşı alternatif yaşam biçimleri oluşturmak amaçlanmaktadır (Babaoğlu ve Hekimci, 2011).

Sakin şehir kent ağına katılan beldenin, hem Sakin Şehir Hareketi'ne katılım sürecinin başarıyla sonuçlanmasında hem de birliğe kabul edildikten sonra vaat edilen projelerin gerçekleştirilmesinde belediye başkanının sakin şehir felsefesini iyi anlaması, modern toplum yapısındaki problemleri fark etmiş olabilmesi beklenmektedir. Ayrıca alternatif bir yaşam modeli olan Sakin Şehir Hareketi'ne olan güçlü inancı, beldede yaşayan toplumun Sakin Şehir Hareketi'nin hedeflerini anlama ve uygulama açısından hayati önem taşımaktadır. Böylece, kent yöneticilerinin kriterlerin anlaşılmasında; hayata geçirilmesinde göstereceği özenle birlikte yerel üreticiler ve ilçe sakinlerinin de desteği ile birlikte Cittaslow beldeler, çevre beldeler arasında da örnek gösterilen bir yaşam merkezine dönüşecektir (Knox, 2005).

Sakin Şehir Hareketi, kurulduğundan itibaren gerek ulusal gerekse uluslararası oluşturulan sivil toplum kuruluşlarını ve kent birliklerini de etkilemiş, UNESCO Dünya Mirası Kentler

Birliği, Avrupa Tarihi Kentler ve B6lgeler Birliği gibi hareketlere de ilham olmuştur. 6te yandan, Sakin şehir Hareketi'nin amacı, şehirleri d6n6řt6rerek ortak bir hedefe odaklanmak; insanların daha rahat, daha huzurlu ve daha sakin hayat koşullarıyla daha sağlıklı yaşamlarını sağlamaktır. Sakin şehir kentlerin oluşturduğu kurumsal yapının resm6i adı “Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı” olarak geçmektedir ancak kısaca Sakin şehirler (Cittaslow) Birliği olarak tanımlanmaktadır.

Uluslararası Yavaş Kentler T6z6đe g6re Sakin şehirler Hareketi'nin organizasyon yapısı, kurumsal olarak, 7 ana birimden oluşmaktadır. Bu birimler, Uluslararası Kurul, Uluslararası Koordinasyon Komitesi, Başkanlık, Başkanlık Konseyi, Garant6rler Kurulu, Uluslararası Bilimsel Komite ve Muhasebe Denetçisidir. Uluslararası Kurul, Slow Food Hareketi'ne 6ye şehirlerin temsilciliklerinin katılımıyla her yıl sakin şehir 6yesi olan şehirlerin birinde toplanarak, yaşam kalitesinin daha fazla geliştirilmesiyle ilgili genel, teknik ve bilimsel tartişmalar yapmaktadırlar, yaptıkları araştırmaları da kamuoyu ve basınla paylaşarak yıllık faaliyet raporu hazırlamaktadırlar (Cittaslow T6rkiye).

Sakin şehir Uluslararası Koordinasyon Komitesi, yılda en az bir kez toplanarak hazırlanan raporları inceler ve birliğin ilk 6ıkışından bug6ne gelinen durumu değerlendirirler. Cittaslow Hareketi'nin 6ıkışındaki manifesto ile uygulamada yapılan 6alışmalar değerlendirilmekte ve geleceğe dair analizler yapılmaktadır. Kamu politikasının kentsel hayatın t6m y6nlerini nasıl geliştirebileceği ile ilgili 6alışmalar yapan Christopher Richard, hazırladığı Sakin şehir Hareketi Manifestosu'nda birliğin ana hedefinin uygulamadaki karşılığı ile ilgili ř6yle bahsetmektedir:

Bizi hızlanmaya zorlayanlar var. Direniyoruz! Ofiste ve yollarda yavaşlayacağız. Alanlarda ve tepelerde yavaşlayacağız. Asla teslim olmayacağız! Kendi huzurumuzu ne pahasına olursa olsun koruyacağız. 6evrenizdekiler hızlanırken siz yavaşlarsanız bizden birisiniz demektir. Diğerlerinden değil, bizden biri olduğunuz i6in gurur duyun. Yapmaya değer bir şey varsa, onu yavaşça yapmaya da değer. (6zt6rk, 2012).

Sakin şehir birliğinin raporları, 6yeleri ilk sakin şehir 6yesi olan d6rt kentin (Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano) ve Ulusal Ağların her on 6yeye bir temsilci atanacak bi6imde meydana gelen 6yelerinden oluşmaktadır.

1.4. Sakin şehir Birliği'ne 6yelik Kriterleri

Sakin şehir olma kriterlerinin başında, n6fus bulunmaktadır. N6fusu 50.000'in altında olan yerleşim yerleri, sakin şehir unvanı almak i6in 6alışmalara başlayabilmektedir. Ancak Sakin şehir Koordinasyon Komitesi, daha b6y6k n6fusa sahip kentlerin birliğe katılımını kabul etme hakkını da saklı tutmaktadır (6er6i, 2013).

Uluslararası sakin şehir Hareketi, ilk kurulduğu zaman oluşturduğu 59 olan kriter listesini, 2013 yılında Uluslararası Bilim Komitesi tarafından g6ncellenerek 72'ye y6kseltmiştir. Sakin şehir ağına katılmak isteyen şehirler, 6evre Politikaları, Altyapı Politikaları, Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları, Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatk6rlara Dair Politikalar, Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim i6in Planlar, Sosyal Uyum ve Ortaklıklar olmak 6zere toplam 7 ana başlık ve 72 maddeden oluşan s6reci tamamlamak ve projelendirmektedir. Aday kentin tamamlaması ya da projelendirmesi gereken t6m kriterler g6z 6n6ne alındığında, "hurry slowly" olarak 6evrilen “Festina Lente” (yavaşça hızlan)

kavramının felsefesi ortaya çıkmakta; geçmişin en iyi başarılarının günümüzdeki benzerlerinin arayışını ifade eden bir felsefe ortaya çıkmaktadır (Miele, 2008).

Cittaslow ağı, kendisine başvuran aday kentlerin, kriterlerle alakalı uyumlu olup olmadığını kontrol etmekte ve aday kentlerin kriterleri ne derece projelendirdiğini puan sistemiyle denetlemektedir. Sakin Şehir Hareketi'ne katılmak isteyen aday kentler, başvurularında Cittaslow ağına katılmak için 50 ve üzerinde puan almak zorundadırlar (Cittaslow Türkiye).

Başvuru yapan her aday şehir, bir anlamda kendi sakin şehir formunu oluşturabilmektedir ve kriterler eşliğinde hareketin ve kriterlerin farklı yönlerini kendisinde güçlendirebilmektedir (Semmens & Freeman, 2012).

Sakin Şehir Hareketi'nin tüzüğü, her ülkenin kendi ulusal çerçevesine uyarlanarak, bir anlamda harekete farklı yaklaşımlar da kazandırılabilir. Böylece amaç, kriterlerin ortak hedefine yönelebilmek, bir farkındalık yaratarak diğer çevre şehirlerden ayrılmak suretiyle kendi kimliğini farkında olarak çevre şehirlere de bir ışık olabilmektir (Grzelak-Kostulska, Hołowiecka, & Kwiatkowski, 2011).

Sakin Şehir Hareketi'ne katılan üyeler, gönüllü bir şekilde çalışmaktadırlar ve tüm faaliyetlerini de ilçe heyetiyle birlikte gönüllü olarak yürütmektedirler. Cittaslow birliği, üye kentlerin faaliyetlerini takip etmektedir. Gerek üye olma aşamasında ve gerek üye olunduktan sonra kentlerden beklenen, Sakin Şehir Hareketi'nin anlamını, felsefesini, ilke ve amaçlarını, yapacakları tüm uygulamalarda ve yürütecekleri tüm faaliyetlerde benimsemeleri gerekmektedir (Radstrom, 2011).

Cittaslow Birliği'ne katılmak isteyen şehirler, öncelikle yaşam kalitesini arttırmaya yönelik diğer şehirlerde gözetilmeyen ama kendilerinden beklenen kriterleri taşımak zorundadırlar. Sakin şehir unvanını alabilmeleri, kriterleri ne derece önemseydiği, projelendirdiği, hayata geçirdiği ve geleceğe dair nereye nasıl konumlandığı ile ilgilidir (Karataş ve Karabağ, 2013).

Sakin Şehir Hareketi'ne katılmak isteyen üye şehirler, kendilerinden beklenen kriterlerin hepsine uymak zorunda olmadıkları gibi, temel şartlara uymak zorundadırlar. Her şehrin kendine özgü bir coğrafyası, jeopolitik konumu, tarihi, doğayla olan bütünleşmesi ve geçmişten bugüne yaşadığı şehirleşme süreci farklı olduğundan, Sakin Şehir Hareketi'ne katılmak isteyen üye şehirlerin kriterlerin hepsini karşılayabilmelerinin zamana ihtiyaçları olduğu kabul edilmektedir. Ancak üye olmak isteyen şehirlerden, kriterlerin hepsini uygulamaya konulamamış olsa bile bir hedef olarak koşulların üzerinde çalışmaları ve zaman yayarak şartları yerine nasıl getirebileceklerine dair tüm detaylarıyla üzerinde bir çalışma yapmış olmaları beklenmektedir (Karataş ve Karabağ, 2013).

Sakin şehir kriterleri, çeşitli şehirlerde farklılıklar gösterebilmektedir. Her ülkenin iklim yapısı birbirinden farklı olduğundan, kriterler hayata geçirilmesinde ülkeden ülkeye ve şehirden şehre farklılıklar gösterebilmektedir. Ancak bu farklılıklar, Cittaslow birliğine katılmak isteyen şehrin nasıl ve ne tür bir motivasyona sahip olduğuyla ilgili olup, aday şehirlerde kriterlerin temel maddelerini uygulamaya konmuş olması beklenmektedir (Mayer & Knox, 2007).

Sakin şehirlerin sahip olması gereken belli başlı özellikler şöyle sıralanabilmektedir:

- Üyelik için kentin nüfusunun 50.000'den az olması gerekmektedir.
- Kentler geleneksel yapılarını korumalıdır. Yerel olanın, kültürel tek tipleşmeden korunması için gereken adımlar atılmalıdır.
- Arabalar kent merkezinden çıkarılmalıdır.
- Yerel ürünler ve yerel ürün satan işletmeler desteklenmelidir.
- Yenilenebilir enerji kullanılmalıdır.
- Kentte süpermarket ve Fast Food restoranları olmamalıdır.
- Kent dokusu korunmalıdır.
- Eski yapılar restore edilmelidir.
- Bölgenin kimliğinin korunması için, geleneksel el sanatlarının yanı sıra modern sanayi de desteklenmelidir.
- Kentsel yaşam kalitesi yükseltilmelidir. Bunun için teknolojinin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Gürültü kirliliği önlenmelidir.
- İnşa edilmiş çevrenin ayırt edici özellikleri korunmalı; daha fazla yeşil alan yaratımı teşvik edilmeli; kent merkezleri neon ışıklardan, billboardlardan, araba kornalarından kurtarılmalı; alternatif enerji kaynakları kullanılmalıdır.
- Toplu taşıma desteklenmeli ve çevre dostu mimari etkin kılınmalıdır (Ünüvar ve Sezgin, 2011).

Sakin Şehir Birliği'ne üye olan şehirler, her yıl olmak üzere belirli bir üyelik ücreti ödemektedirler. Yıllık üyelik ücreti, nüfus büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Aday şehir eğer üye şehre dönüşürse, ilk dört içinde yıllık üyelik ücretini ödemek zorundadır. Dolayısıyla üye olmanın şartlarından sayılmayan ancak yıllık aidat ücretini de üye olmanın şartlarından biri olarak görmek gerekmektedir (Sırım, 2012).

Sakin Şehir Hareketi'nin birliğe yeni üye alımında şart koştuğu kriterler dikkate alındığında, istenen şartların sürdürülebilir şehirler için önem arz ettiği görülmektedir. Toplumsal yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen sakin şehir kriterleri, özellikle kendi tarihini, kendine özel dokusunu ve kendisine has geleneksel formları kaybetmemek, koruyup yaşatmak isteyen şehirler için bir yol haritası sunmaktadır. Şehri kaldırımlardan sokaklara, mahallelerden şehir meydanlarına çocukların daha rahat oynayabilecekleri, daha rahat yürüyüp koşabilecekleri; dezavantajlı gruplardan görülen yaşlıların ve kadınların daha sakin yaşayabilecekleri bir forma dönüştürmeyi amaçlayan sakin şehir, şehirlerde karbon ayak izlerini azaltmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmalarını sağlayarak ayrıca geleceğin sürdürülebilir şehirlerini de inşa etmeye çalışmaktadır. Özellikle şehir merkezlerinde geri dönüşüm, atık yağ ve pillerin toplanması gibi tabiatı koruyan ve tabiatla bütünleşen bir anlayışı geliştirmeye çalışan Sakin Şehir Hareketi,

küresel ısınmaya karşı önlem alan ve enerji tasarrufu kampanyaları düzenleme gibi konularda projeler geliştirilmesini teşvik etmektedir.

Sakin şehirlerde kadınların hem de diğer yerel üreticilerin kendi ürettikleri besinlerin satılmasını sağlayan yerel pazarlar, üretilen organik besinleri toplumla ve dışarıdan gelen ziyaretçilerle buluşturarak hem sosyalleşmeyi arttırmaktadır hem de ekonomiyi canlı tutmaktadır. Böylece insan sağlığına zararlı olan Fast Food tüketiminin yerine yerel damaklar yaşatılmakta, insan ve toplum sağlığı da korunmaktadır. Diğer yandan güneş enerjili aydınlatmanın kullanıldığı peyzaj projeleri gerçekleştirilerek hem toplumda hem de resmî daireler ve kamu binalarında enerji açısından kendi tüketimini üretmeyi amaçlayan bir bakış geliştirilmektedir. Yine marketlerde ve pazarlarda naylon poşet yerine file ve kâğıt poşetler kullanımı ve motorlu araçlar yerine zorunlu olmadıkça bisiklet kullanımının teşvik edilmesi, spor yapmanın öneminin artırılması ve spor alanları oluşturulması, birliğin yeni katılan üyelere gösterdiği hedeflerdendir (Göçkan, 2012).

Sakin şehir kriterleri göz önüne alındığında, bir şehrin sakin şehir üyesi olabilmesi için kendisinden istenen şartların en az %50'sinden fazlasını sağlamış olması gerektiği ve yapılan araştırmalardan ve değerlendirmelerden en az 50 puan almaları beklenmektedir. 50 puanın alımında sakin şehir üyesi olmak isteyen şehrin, şartlar içerisinde kendisinden beklenen uygulamaların hepsini olmasa bile %50'sinden fazlasının hayata geçirmesi beklendiğinden, bir sakin şehir aday şehrin, sakin şehir felsefesini kavramış olması ve önemli uygulamaların birçoğunun hayata geçirilmesi, aday şehrin üyelik sürecinde elini güçlendirmektedir. Ulusal Cittaslow otoritesine başvuran aday şehir, eğer onay alırsa, İtalya'nın Orvieto şehrinde bulunan Uluslararası Sakin Kentler Birliği'ne başvurusu iletilmektedir. Böylece aday şehrin şartları ne kadar gerçekleştirdiği ne kadar projelendirdiği ve sakin şehir ağına katılmaya ne derece hazır olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Sürecin ilerleyen aşamasında aday şehre yapılacak ziyaret ile birlikte rapor tamamlanmaktadır (Karakurt Tosun, 2013).

Sakin şehir üyeleri, sadece Cittaslow birliğine girerken değil, aynı zamanda belirli sürelerle, her dört yılda bir olmak üzere düzenli olarak denetimden geçmek zorundadırlar. Böylece Sakin Şehir Birliği'ne katılan şehirler, birliğe girerken taahhüt ettikleri projelerin ve yapılması planlanan düzenlemelerin, zamanında uygulanıp uygulanmadığını da birliğe gösterebilme; birlikte de böylece takip edebilmektedir (Akman vd., 2013).

Sakin Şehir Birliği'nin hazırladığı kriterler, temel olarak bakıldığında; şehirlerde yaşam kalitesinin artırılması, sağlıklı bir yaşam biçimine özendirilmesi, toplum sağlığının ve toplum geleceğinin iyileştirilmesi, yerel üreticiye destek olarak ekonomik farkındalığın idrak edilmesi ve tüm bu sebeplerin de temelinde insanın doğayla, çevreyle barışık, doğayı ve çevreyi koruyan bir algılayış ile hayatını sürdürülebilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Cittaslow Birliği'nin amacı, kriterlerin her bir üye şehir için önemini farkına varılmasını sağlamak, her dört yılda bir kontrol ederek hem bir dosya takibi oluşturabilmek ve böylece daha iyi şartlara üye şehri teşvik etmek hem de şehirlerin ne kadar ilerlediğini güncel olarak belgelendirme suretiyle bir bilgi havuzu oluşturabilmektedir (Ünüvar ve Sezgin, 2011).

Kriterlerin tamamlanması, Sakin Şehir Birliği'ne üye olan bir şehrin görev ve sorumluluklarının bittiği anlamına gelmeyeceği gibi, her dört yılda bir denetimden geçmeye devam ederek, belirlenen projelerin uygulamaya geçmesindeki iyileştirmeler üye şehirden beklenmektedir. Dolayısıyla Sakin Şehir Birliği'ne üye olan bir şehir için kriterlerin tamamlanması diye bir beklenti yoktur ve fakat hedef ve gayretlerin, proje ve planların sürekli, iyileştirilmesi; daha ileriye taşınması ve yaşam kalitesinin artırılması bulunmaktadır (Miele, 2008).

Cittaslow Birliği'ne üye olan şehirlerin birlikte devam edebilmeleri için kriterleri uygulamaya koyması ve ileriye dönük olarak da geliştirmesi beklenmektedir. Eğer üye şehirler ya da üye olmaya çalışan aday şehirler, kriterlerin uygulamaya konmasında adapte olamazlarsa, plan ve projelerindeki taahhütleri yerine getiremezlerse, birlik tarafından ihraç edilebilmektedir (Semmens & Freeman, 2012).

1.4.1. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikaları

Sakin Şehir Hareketi unvanını alan bir şehir, çevresindeki diğer şehir merkezlerine göre çevreyle ve doğayla olan ilişkisinin daha farkında olarak, misafirperverliği oldukça önemsemektedir. Sakin şehir bir şehir, dışarıdan şehre yeni gelen ve tanımak isteyen yabancılar için gelecekte yaşanabilir, sürdürülebilir, yaşam standartları en üst seviyede gelişen ve yaşam kalitesi olumlu yönde ilerleyen bir şehir olduğu için tanıtıma ihtiyacı vardır. Bu anlayışla, Cittaslow unvanını alan şehri ziyaret edenler için bir tanıtım görevlisinin belirlenmiş olması ve bu tanıtım görevlisinin hem broşür ve çeşitli tanıtım materyaller ile hem de yazılı ve sözlü medyada yapılan faaliyetleri kamuoyuna aktarabilmesi, şehirde yapılan değişim ve dönüşümleri takip etmesi gerekmektedir.

Sakin şehirde yaşayan yerli halkın, geleneksel yemek kültürünü gelenlere aktarabilmeleri, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikalarında önemli yer tutmaktadır. Özellikle şehre özgü mevsimlik sebze ve meyveleri ve üretilen ürünlerden elde edilen lezzet ve tatları gelen ziyaretçilere hazırlamak, Anadolu kültüründe de misafirperverliğin en önemli şartlarındandır. Sakin Şehir Hareketi, şehirlerin kendilerine özgü tat ve lezzetlerini tanıtmak amacıyla çeşitli buluşmalar düzenlenmesini, yarışmaların yapılmasını teşvik etmektedir. Böylece yapılan yemekli toplantılar, yarışmalar ve festivaller, bölgenin zenginliğini tanıtacak, zenginleştirecek, bölge için ekonomik bir kalkınma sağlayacak ve ziyaretçilerin Cittaslow şehirle de ileriki süreçlerde tekrar etkileşimde kalmalarına zemin hazırlayacaktır. Yerel halkın gelen misafirlerle buluşması, bir araya gelmesi, sohbet ve muhabbet ortamında kendi zenginliklerini anlatabilmeleri, Sakin Şehir Hareketi'nin önem verdiği temel değerlerdendir (Ünüvar ve Sezgin, 2011).

Cittaslow unvanını alan şehirde, kriterler açısından en çok yatırım yapan alanların başında misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikaları gelmektedir. Çünkü hem yerli halkın eğitilmesi hem de şehre dışarıdan gelen ziyaretçilerin Sakin Şehir Hareketi'nin farkındalığına kavuşması için yapılan çalışmaların duyurulması, ziyaretçilerin en güzel bir şekilde ağırlanması, gezi rotalarıyla ilçeyi tanıyabilmeleri, geleneksel dokunun yeniden keşfiyle gelenlerin zihninde tatlı hatıralar biriktirmesi, sürdürülebilir bir Cittaslow şehir için çok kıymetli aşamalar olarak görülmektedir. Sakin şehir unvanını alan şehre gelen ziyaretçilerin, şehirde koşuşturma ve karmaşadan öte bir dinginlikle karşılaşmaları, sakin

bir hayatın getirdiği olumlu süreçleri ve aile ve toplum hayatındaki etkilerini izleyebilmeleri, ziyaretçilerin beklentilerindeki huzuru görebilmeleri için önem taşımaktadır. Şehre gelen ziyaretçilerin memnun kalmaları, şehirde sakin bir hayatın yerleşmesi açısından da önemli bir gözlemdir ve kent hayatının getirdiği telaştan uzak, daha dingin ve doğayla bütünleşen alternatif bir hayat modeli, ziyaretçilere başka bir hayat da mümkün bakış açısını kazandıracağından, özellikle yerli halktan fedakârlık beklenmektedir. Yerli halkın Cittaslow'un bilincinde olarak misafirperver, yardımsever ve sabırlı olmaları; konukseverliklerini her zaman gösterebilmeleri, sakin şehir olduktan sonraki değişim ve dönüşümün anlatıldığı çeşitli bilgilendirme levhaları, gezi rotaları, o beldeye has özelliklerin anlatıldığı dergiler ve şehir tanıtımının yapıldığı broşürler, gelen ziyaretçilerin memnuniyetini arttıracak maddelerdendir (Cittaslow Türkiye).

Sakin Şehir Hareketi'nin "Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar" başlığındaki kriterleri şöyle özetlenebilmektedir:

- *Gelen ziyaretçileri iyi karşılama,*
- *Esnafın ve yöre halkının farkındalıklarını arttırmak,*
- *Sakin kent güzergâhlarını belirlemek ve levhalarla anlaşılmasını sağlamak,*
- *Halkın katılabileceği meclisler oluşturmak ve önemli kararları bu meclisten geçirerek alabilmek. Çocuk meclisleri açarak çocukların da söz sahibi olacakları topluluklar oluşturmak.*
- *Eğitimciler, memurlar, yöneticiler ve özel sektör çalışanlarının Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitimler alabilmesini, bilgilendirmeler yapılmasını sağlamak,*
- *Sağlık eğitimleri*
- *Özellikle yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitimler vermek,*
- *Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan dernekleri aktif olarak çalıştırmak ve yönetime dâhil etmek,*
- *Cittaslow beldeye ait kampanyalar ve faaliyetler yürütmek, var olan organizasyonları desteklemek, katılım sağlamak,*
- *Cittaslow logosunun internet sayfasında ve başlıklı kâğıt üzerinde kullanımını tüm belde kurumlarında yaygınlaştırmak (Cittaslow Türkiye).*

Sakin Şehir Hareketi'nin misafirperverliğe dair beklentilerinin temelinde, yerli halkın tarihiyle, kültürüyle, gelenek ve görenekleriyle daha güçlü bağlar kurması ve bu bağları ziyaretçilerle paylaşma ve aktarma suretiyle de geleneğin mümkün kıldığı kültür ve değerleri pratiğe geçirerek yaşatmaya çalıştığı görülmektedir. Sakin Şehir Hareketi'ne katılan yeni üyelerin, kısa bir zaman içinde bulundukları bölgede merak edileceğini, ziyaret edilerek diğer şehirlerden farklarının öğrenilmek istenileceğini öngörmek mümkündür. Dolayısıyla birliğe katılan üye şehirler, Cittaslow unvanı alırken sunduğu şart ve koşulları gelen ziyaretçilere en güzel bir şekilde sunabilmeleri ve anlatabilmeleri gerekmektedir (Ünal, 2016).

Ayrıca belirtmelidir ki, “Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Politikaları” başlığında bulunan “iyi karşılama”, “yöre halkına sakin şehrin anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek”, “sakin şehir kampanyalarının desteklenmesi” zorunlu kriterler olarak yer almıştır ve bu kriterler, Sakin Şehir Birliği’ne üye olan bir şehir için artık önemli maddeler arasında bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, “önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi”, “Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı” kriterleri zorunlu kriterler olarak yer almamaktadır. Bu kriterleri gerek siyasi açıdan kentle ilgili gelişmeleri takip edecek belediyelerin ve hükümetlerin alabileceği de tartışılmıştır.

1.4.2. Sosyal uyum politikaları

Sakin Şehir Hareketi’nin sosyal uyuma dair düzenlenmiş kriterleri, birliğe üye olan yeni şehirlerde gerçekleştirilecek projeler ve uygulamalarda hem şehir içi uyumun sağlanmasını hem de farklı kültürden ve çevreden birlikte yaşayan insanların ve toplumdaki dezavantajlı grupların şehirdeki uyumla bütünleşebilmesini desteklemektedir. Irk, din, dil gibi farklılıkların eridiği, herkesin toplumla bütünleşmesini amaçlayan birlik, halkların topluma entegrasyonunu önemsemektedir. Toplumsal hayata katılımı herkesin katkısının olduğu bir şehircilik anlayışı geliştirmeyi kendisine amaç edinmiş Sakin Şehir Hareketi, azınlıklara yönelik yapılan haksızlıklara da karşı çıkmakta ve farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede aynı sokakta bir komşu olarak yaşamasını büyük bir zenginlik olarak görmektedir. Aynı zamanda dezavantajlı gruplara destekler verilmesi, çocuk bakımının, eğitiminin ve sosyal imkânlarla çocuklara yönelik faaliyetlerin zenginleştirilmesi, genç nüfusun istihdam edilerek yeni kazanımların ortaya çıkarılması, sivil toplum kuruluşların mevcudiyetini sürdürmelerine yardımcı olmak ve onların yaptığı çeşitli çalışmalarını desteklenmelerine yardımcı olmak, birliğe yeni katılan ilçelerin önemli görevlerindendir. Toplumdan her kesimin politikaya katılımının sağlanması, belediyenin özellikle ev almakta zorlanan vatandaşların TOKİ gibi kamu kuruluşlarıyla ortak çalışarak kamu konut yatırımına ön ayak olması sosyal uyumun gerçekleştirilmesi için ele alınacak diğer konulardır (Cittaslow Türkiye).

Bir beldenin toplumsal katılım ne kadar geniş, farklı ve zengin kültürler içeriyorsa, Sakin Şehir Hareketi’nin kriterleriyle de o derece uyuşmuş olarak anlaşılmaktadır. Türkiye’nin gerek 2010’da en uzun kara sınırı olduğu Suriye’de Suriyeli göçmen ailelerin savaş bölgesinden uzaklaşma mecburiyeti gibi zorunlu göçler gerekse de Türkiye’nin jeopolitik konumundan ötürü Asya ve Afrika’dan Avrupa’ya göç etmek isteyen toplumların önce Türkiye’ye göç etmeleri gibi sürekli göç alan bir konumda bulunmamız, Türkiye’nin birçok şehir ve ilçesinde farklı kökenlere ait muhacir ve göçmen vatandaşların topluma entegrasyonu önemli kılmaştır.

“Sosyal Uyum Politikaları” başlığında istenen ve aranan şartlar aşağıda belirtilmiştir:

- *Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar*
- *Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması*
- *Engelli kişilerin entegrasyonu*
- *Çocuk bakımının desteklenmesi*

- *Genç neslin istihdam durumu*
- *Yoksulluk*
- *Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti*
- *Farklı kültürlerin entegrasyonu*
- *Politikaya katılım*
- *Belediyenin kamu konut yatırımı (Cittaslow Türkiye, tarih yok).*

“Sosyal Uyum Politikaları” başlığında bulunan bu kriterlerin önemi incelendiğinde; aslında aday şehrin yaşam kalitesinin artırılması ve sağlıklı bir toplum inşa edilmesinde hayati olan bu madde ve şartların, kentte yaşayan halk için çok önemli olmasına rağmen zorunlu kriterler olmadığı fark edilecektir. Dolayısıyla sakin şehir kriterlerinde Sosyal Uyum Politikaları incelendiğinde birliğin, kriterleri aynı zamanda bir hedef ve amaç doğrultusunda da kullandığı, gelecekteki şehirlerin nasıl inşa edileceğine yönelik bir girişim olduğu da fark edilecektir. Şehirler elbette kendi hedeflerini ve kendi gelecek hayallerini belirleyebilirler ancak Cittaslow Birliği, şehirlere bir vizyon sunmaktadır ve sunulan vizyonda belirtilen şartların hepsinin zorunlu olması elbette beklenmemektedir. Her sakin şehir aday şehir, Sakin Şehir Birliği’ne aday olma sürecinde bu şartların avantajlarından faydalandığı gibi birliğe üye olmanın dezavantajlarını da taşıdığının farkındadır. Çünkü her aday şehrin kendisine özgü dokusu, toplum yapısı, diğer komşu şehirlerle ilişkisi kendine özgüdür. Dolayısıyla şehir yönetimleri siyasi bir kimliğe ve siyasi kaygılara da aynı zamanda sahiptir ve bu kimlikleri de aldıkları kararlara yön vermektedir. Bu kaygılar göz önüne alınarak, sakin şehirler ile ilgili kriterlerde her üç yılda bir yeni bir düzenlemeye yapılmakta ve bu düzenlemelere göre Sakin Şehir Birliği’nin gelişimi için maddeler ve şartlar eklenebilmektedir. Yeni tüzükle birlikte ulusal ağlara kriter ekleme yetkisi verilmiş, her ülke kendi şartlarına ve kendine özgü yapısıyla kriter başlıklarına o başlığın puan değerinin %20’sini geçmeyecek oranda ulusal kriter ekleme hakkına sahip olmuştur (Cittaslow Türkiye).

1.4.3. Çevre politikaları

Coğrafya ve Antropoloji profesörü David Harvey, toplumsal hareketlerin kapitalizm çağında sermaye tarafından biçimlendirildiğinin altını çizerken, zamanın ve mekânın da esnekliğini yitirdiğini; dolayısıyla da mekân ve zamanın ancak yeniden üretim biçimi ile kapitalizm ile mücadele edebileceğini belirtmiştir (Harvey, 2006).

Harvey’in bakışından yola çıkarsak, Sakin Şehir Birliği’nin bu farkındalıkla aday şehirlerde en çok aradığı şart ve koşulları içeren başlıklardan biri de çevre politikalarıdır. Birliğe aday olacak bir şehirde toplumun doğayla iç içe yaşayabilmesi, yenilebilir enerji kaynakları ile Harvey’in dikkat çektiği kapitalizm ile mücadele edebilmesi, sermaye tarafından şekillendirilen fotoğrafın dışına çıkabilmesi için öncelikle yeterli kaynağa sahip olmalı, ardından bu kaynağı doğayla uyumlu bir şekilde yönetme becerisini ortaya koymalıdır. Sermayenin bir mekân üzerindeki hâkimiyeti, Cittaslow Birliği’nce fark edilmiş ve önlem olarak da hem yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmiş hem de hâlihazırdaki ekonomiye bir canlılık getirmesi düşüncesiyle yerel üreticinin

destekleneceği bir altyapının oluşturulması Cittaslow Birliği'nin kurulduğu il günden bugüne maddeler halinde gündemde tutulmuştur.

Cittaslow Birliği'ne aday olan şehir, su ve hava gibi insanlığın temel ihtiyacı olarak görülen en önemli iki koşulda temiz bir doğaya sahip olmanın yanı sıra, yasalarla belirtilen oranlara da uygun bir şehir olduğunu ispatlaması gerekmektedir. Aday şehirden, suyun temizliğinden kastın sadece içme suyu ihtiyacını karşılamak olmadığı, özellikle şehirde bulunan endüstriyel fabrikalardan ortaya çıkan atıkların ayrıştırılması, yönetilmesi, doğaya zarar vermeyecek metotlarla elimine edilmesi; tüm bu sürecin projelendirmesi ve uygulanabilirliğini göstermesi beklenmektedir. Özellikle kanalizasyon atıklarının şehrin dokusuna ve temizliğine zarar vermeyecek şekilde dizayn edilmiş olması, toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisi oluşturulması, Yeşil hidrojen, mini hidroelektrik güç kaynakları, biyoyakıtlar vb. alternatif enerji unsurlarının kullanımı, çevre sakinlerinin tabiatla uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlayacak koşul ve şartların gerek hâlihazırda uygulamaya konulması gerekse de gelecek için yapılması gereken hedeflere yerleştirilmesi aday şehir için başvuru sürecinde önemli maddelerdendir (Ünal, 2016).

Sakin Şehir Birliği'nin çevre politikalarında bir diğer önemli başlıklardan birisi de yenilebilir enerjidir. Sakin Şehir Birliği, aday şehirlerin ekonomik bir altyapısının olmasını, kendi ayakları üzerinde durabilmesini; bir yönüyle yerel üreticilere destek verilirken diğer yönüyle güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidrojen enerjisi, dalga enerjisi ve gelgit enerjisi gibi yenilebilir enerji kaynaklarının verimli olarak kullanılabilmesini de desteklemektedir. Örneğin; hidrolik/hidroelektrik enerji, jeotermal enerji, biyoyakıt enerjisini de içeren biyokütle enerjisi, bulunduğu şehirlerde ciddi bir ekonomik döngü yaratmakta ve aynı zamanda şehri enerji bağımlılığından da kurtarabilmektedir. Dolayısıyla tabiatın ritmini bozmadan, yenilebilir enerji kaynaklarının arttırılması, uygulamaya konması hem şehir sakinlerinin hem de özellikle yerel üreticilerin yenilebilir enerji kaynaklarından faydalanması önemsenmekte, enerji tasarrufu sağlanabilmektedir. Cittaslow Birliği'nin buradaki temel amacı, görsel kirliliğin ortadan kaldırılması, trafik gürültüsü ve kamusal ışık kirliliğinin azaltılması, doğayla uyumlu olarak enerji bağımlılığından yeni enerji kaynaklarına dönülmesi ve doğadaki biyoçeşitliliğin korunmasını öncelemektir.

Genel olarak Sakin Şehir Birliği'nin çevre politikaları incelendiğinde aşağıdaki başlıklar öne çıkmaktadır:

- *Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi*
- *Su temizliğinin yasa ile belirtilen parametrelerde olduğunun belirtilmesi*
- *Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayı karşılaştırılması*
- *Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması*
- *Endüstriyel ve evsel kompostlaşmanın desteklenmesi*
- *Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması*
- *Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu*
- *Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi(kamu)*

- *Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması*
- *Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması*
- *Biyoçeşitliliğin korunması (Cittaslow Türkiye).*

Enerji tasarrufu kampanyaları da Sakin Şehir Birliği'ne aday şehirler için bir diğer önemli noktalardan biridir. Özellikle kendisine başvuran aday şehirleri gelecekte sürdürülebilir şehirlere dönüştürmek isteyen Sakin Şehir Birliği, yerel yönetimler için bir yol haritasının oluşturulmasını, şehirlerde karbon ayak izlerini azaltmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmalarını sağlamayı da görmek istemektedir. Nüfusu 50 binin altında bulunan sakin şehirlerde geri dönüşüm, atık yağ ve pillerin toplanması, enerji tasarrufu kampanyaları düzenleme gibi konularda projeler geliştirilmesi teşvik edilmektedir (Göçkan, 2012).

Yine evlerin çatılarının güneş enerjisi elde etmek için kullanılması, güneş enerjili aydınlatmanın kullanıldığı peyzaj projelerinin teşvik edilmesi, naylon poşet yerine file kullanımının dolaşıma sokulması ve naylon poşet kullananların cezalandırılması, yönetmelik açısından dikkat edilen maddelerdendir. Pet şişe kullanımında geri dönüşüm kovalarının yaygınlaştırılması ve hem şehir sakinlerine hem de dışarıdan gelen turistlere bu uygulamanın öneminin gerekli dokümanlar ve materyaller ile anlatılması da bilinçli bir tüketici oluşturmak için önemli süreçlerdendir. Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması, yine çevre politikaları arasındadır. Şehir merkezlerinde uygun bir fiyatla bisiklet kiralanabilmesi hem şehir sakinlerini hem şehre ziyarete gelenleri daha az motorlu araç kullanımı konusunda bisiklete teşvik edici maddeler arasında bulunmaktadır. Çevre politikalarının temeline bakıldığında, toplumun doğayla uyum içerisinde yaşayabileceği, insanın belirli bir düzenin ve intizamın içerisinde ahenkle hareket edebilmesini sağlayan düzenlemeler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla son yıllarda geliştirilen alternatif enerji üretim biçimleri ile hem doğal ahenk korunmakta hem de toplumların yaşam kalitesi daha üst çılara çıkarılabilmektedir (Harman vd., 2010).

1.4.4. Altyapı politikaları

Günümüzde bir şehrin sürdürülebilir şehir olmasının ve gelecek kuşaklarla daha iyi iletişim kırılabilmesinin zemini, o şehrin altyapı uygulamalarından geçmektedir. Altyapı politikaları denilince genellikle sadece o şehrin yolları, köprüleri, barajları ve ekonomik faaliyetleri akla gelse de aslında bir şehrin altyapı politikaları, o şehrin diğer şehirlerle olan sosyal ilişkilerinin geliştirilmesinde de aktif bir rol oynamaktadır.

Modern şehirlerde altyapı politikaları, artık akıllı altyapı teknolojileri de çözülmektedir. Böylece ortaya çıkan problem hemen tespit edilmekte ve çözülebilmektedir. Altyapının güçlü olması, kolay yönetilebilir olması, erişilebilir ve sürdürülebilir olması, aynı zamanda sosyal imkânların da gelişmesini sağlayarak, her türlü iktisadi, finansal ve sosyal faaliyetlerin ve farklı üretim biçimlerine imkân oluşturabildiği gibi toplumun bir arada tutunmasını sağlayacak sosyal faaliyetlerin de gelişmesine katkı sınınmaktadır. Örneğin özellikle küçük şehirlerde bulunan tren garları, sadece ziyaretçilerin ya da öğrencilerin kullandığı mekânlar değil, aynı zamanda altyapı politikalarının zenginleştirilmesiyle farklı faaliyetlerin birleştirildiği, müzelerin açılabilirdiği, sergi çalışmalarının yapıldığı, çeşitli

sanat dallarından aktivitelerin takip edilebildiği kısacası toplumun sosyalleştiği mekânlara dönüşebilmektedir.

Cittaslow Birliği'nin altyapı politikaları incelendiğinde pratiğe uygulanabilecek ve yaşam kalitesinin arttırılabilecek projelerin gerçekleştirilmek istendiği anlaşılabilmektedir. İnsanların evlerine rahatça gidebilmeleri, evlerden cadde ve sokaklarda rahatça gezebilmeleri, çeşitli sosyal ilişkiler geliştirebilmeleri önemsenmektedir.

Sakin Şehir Birliği'nin altyapı politikalarında aradığı şartlar, genel olarak nüfusu 50 binden az bir yerleşim biriminin gerek ekonomik olarak gerek sosyal olarak altından rahatlıkla kalkabileceği uygulamalardır:

- *Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları*
- *Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması*
- *Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri*
- *Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması (elektrikli otobüs, dik yokuşlarda yürüyen merdivenler vb.)*
- *Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması*
- *Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler (Kent merkezlerinde ve/veya hastanelerde hamileler için özel park yeri ayrılması gibi)*
- *Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik*
- *Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı (Tarihî kent merkezlerinde mal dağıtımı için havayı kirleten araçlar yerine elektrikli veya motorsuz taşıtlar gibi kirlilik yaratmayan taşıtların tercih edilmesi)*
- *Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı (Cittaslow Türkiye).*

Cittaslow Birliği, altyapı politikalarında kentteki sosyal dokunun korunmasını ve sosyal ilişkilerin zenginleştirilmesini esas almıştır. Buna göre:

- *Öncelikli olarak, altyapı çalışmalarında yerleşim yerinin sahip olduğu tarihî dokunun korunmasına çalışılması,*
- *Beldenin içerisinde yer alan tüm vatandaşların eşit haklara sahip olduğu görüşünün hâkimiyeti altında uygulamaların gerçekleştirilmesi,*
- *Trafiğin sadece motorlu araçlar için değil aynı zamanda bireysel, alternatif ulaşım araçları için de uygun olması prensibinin benimsenmesi,*
- *Toplu taşıma konusunun bir yerleşim yerinin rutini ve temel ulaşım algısı olmasının kabul edilmesi,*
- *Sadece bireysel tercihlere dayalı eğlence ve sanat alanlarının değil, aynı zamanda vatandaşların toplu olarak ve doğa ile iç içe hareket edebilecekleri alanların oluşturulması gerekmektedir (Özmen vd., 2016).*

Sakin Şehir Birliği, şehirlerin dokularını kaybetmeden daha verimli ve güvenli bir altyapı sistemine geçmelerini teşvik etmektedir. Aynı zamanda enerji üretim ve dağıtımını

optimize eden, özellikle şehir merkezlerindeki trafik akışını iyi yönetebilen, hatta mümkünse şehir merkezini motorlu araçlara kapatan ve böylelikle toplu meydanlarda insanların daha rahat ilişkiler kurabileceği sosyal ortamlara dönüştüren uygulamaları desteklemektedir.

1.4.5. Kentsel yaşam kalitesi alanındaki politikalar

Kentler geliştiği toplum içerisinde toplumsal, kültürel, ekonomik ve fiziksel özellikleriyle taşıyıcı ve aktarıcı konumdadırlar. Kentin bir anlamda insanlık tarihiyle ve uygarlıkla ilişkisi kentin bu aktarıcı rolünü açıklamaktadır. Bookchin (1999), kent gerçekliğine vurgu yaparak kentin değişim, dönüşüm hatta yok olmasına rağmen kentin kendisinin varlığına dikkat çekmektedir. Kentin kendisi kentle ilgili tüm araçların (kültürel, ekonomik, fiziksel ve toplumsal) taşıyıcısıdır.

Yaşam kalitesi kavramı önceleri ‘yaşam koşulları’ (1960) olarak ele alınırken zamanla değişerek farklı bakış açılarını da içinde barındırmıştır. Maddi zenginlik ya da objektif göstergeler yaşam kalitesiyle tanımlansa da zamanla sübjektif değerlendirmelerin de önemi ortaya çıkmış ve yaşam kalitesinde mekânsal, sosyal, politik faktörlerin etkisi de göz önünde bulundurulmuştur (Pacione, 2003). Bu sebeple yaşam kalitesinin ne denli gerçekleştiği veya gerçekleşmesi gereken ideal yaşam kalitesi üzerinden birtakım kriterler ve ölçekler geliştirilmiştir. Burada sakin şehir bağlamında yer alan yaşam kalitesi kriterlerine değineceğiz.

Sakin şehir kriterlerinde yer alan kentsel yaşam kalitesi alanındaki politikalar şunlardır;

- Kentin direnci içi planlama (kentlerin maruz kaldıkları kriz anında projeler geliştirilebilmesi),
- Kent merkezlerinin değerini artırma ve iyileştirme müdahaleleri (Kent merkezine sokak mobilyaları yerleştirilmesi, ziyaretçilere kenti tanıtabilecek tabelalar yerleştirilmesi vb. projeler),
- Sosyal yeşil alanların verimli bitkiler ve/veya meyve ağaçlarıyla iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması,
- Kentsel yaşanabilirliğin artırılması,
- Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması,
- Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması,
- Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması,
- Kentin internet ağına sahip olması,
- Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması,
- Tele çalışmanın geliştirilmesi,
- Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki,
- Sosyal altyapıyı desteklemek (Sağlık, eğitim, kültürel ve diğer sosyal hizmetlerin verileceği tesisler),

- Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki,
- Kentsel çevre içinde verimli bitki ve/veya meyve ağaçları ile verimli yeşil alanların oluşturulması/iyileştirilmesi,
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması,
- Atölyelerin korunması ve değerlerinin arttırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması,
- Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı.

Görüldüğü üzere, yavaş şehir bağlamında yaşam kalitesi bağlamında yapılan düzenlemeler yaşanabilir bir kentin gereklerini de içermektedir. Uluslararası Cittaslow Birliği'nin logosunun altında yer alan 'Yaşam kalitesine önem veren kentlerin uluslararası ağı' ibaresi ise, sakin şehir felsefesinde yaşam kalitesinin ne denli önemli olduğuna dair bir vurgudur (Cittaslow Türkiye). Sakin şehir kentsel bir tasarımdır, turizm, iktisadi ya da mimari yönden kente getirdiği çözümler, yenilikler ve katkıların yanında temel felsefesi 'insan'dır ve insanın yaşam kalitesidir.

Kentsel yaşam kalitesinin belirli kriterlere haiz olması ve nitel ölçümlerle belirlenmesine birtakım eleştiriler getirilmiştir. Bu eleştiriler, kentin karmaşık ve çok yönlü göstergelere sahip olması onu ölçmeyi zorlaştırması ve araştırmacının öznel görüşlerinin çalışmanın güvenilirliğini zedeleyebileceği yönünde görüşler bulunmaktadır. Ne var ki, bu eleştirilere rağmen kentsel yaşam kalitesi bağlamındaki göstergeler üzerinde araştırmacıların mutabık olduğu nesnel (QOL) ve öznel (QOUL) olmak üzere iki görüş temel alınmıştır (Lotfi & Solaimani, 2009). Birinci görüşe göre; işsizlik oranı, kentsel yeşil alanların oranı, hastane ve okul sayısı, vb. gibi görsel ve nesnel alandaki kriterlerdir. Öznel görüşe göre ise; iş imkânları, güvenlik, yeşil alanlara ulaşım ve sağlık hizmetlerine ulaşım gibi hizmetlerden insanların memnuniyet derecesini ölçen araçlardır (Ak ve Bıçkılı, 2016). Yeni çalışmalar; nesnel ve öznel yaklaşımların hem karışık hem de çeşitli olması ve bu durumda bütüncül bir çerçeveye ulaşabilmek için coğrafi bilgi sistemleri (GIS) ile teknolojiye de yararlanılması gerektiğini vurgulamaktadır, buna örnek olarak da "kişi başına düşen yeşil alan miktarı"nın hesaplanması verilebilir. (Marans & Stimson, 2011).

Uluslararası düzeyde yaşam kalitesinin ölçeklendirildiği standart bir belge mevcut değildir. Fakat, yaşam kalitesi ölçeklerinin birçoğu birbirine benzerdir. Uluslararası düzeyde kentsel yaşam kalitesine vurgu yapan belgelerden bazıları şöyledir:

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948)
- (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018)
- Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950)
- Avrupa Konseyi, Avrupa Sosyal Şartı (1961)
- BM Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı Zirve Deklarasyonu (1972, 1992, 2012)
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1976)

- BM İnsan Yerleşimleri Programı (HABITAT I-II -III, 1976, 1996, 2016)
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1981)
- Avrupa Konseyi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1985)
- BM Uluslararası Eğiten Kentler Şartı (1990)
- Avrupa Kentsel Şartı (1992, 2008)
- BM Gündem 21 Eylem Planı (1992)
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (2000)
- AB Sürdürülebilir Avrupa Kentleri İçin Leipzig Şartı (2007)
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (2008)
- Paris Anlaşması (2016).

Uluslararası belgelerde sürdürülebilir kentleşme ve yaşam kalitesi konuları birlikte ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. Kentsel yaşam kalitesi bağlamında konut, eğitim, çevre, sağlık, kültür, spor ve dinlenme, güvenlik, ulaşım, bilgi ve iletişim, altyapı başlıkları genel çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu çerçevenin altındaki alt başlıklar farklılık arz etmektedir. İnan ve Sönmez'in 'Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçüm Yöntemlerinin Geliştirilmesi' makalesinde (2019), uluslararası kuruluşların kentsel yaşam kalitesine yönelik ölçeklerin göstergeleri karşılaştırılmıştır. Buna göre, AB'nin kentsel yaşam kalitesi ölçeği, en kapsamlı kategorik çerçeveyi oluşturduğu belirtilmektedir. OECD'nin kentsel yaşam kalitesi kategorileri yaşam memnuniyetine ağırlık verirken, BM çalışmaları ise kentsel yaşam kalitesi çalışmalarının kaynağı ve yol göstericisi konumundadır.

Sakin şehrin kriterlerinden kentsel yaşam kalitesi kriterleri ile AB (2004), BM (2004) ve OECD (Akar, 2014) uluslararası kuruluşlarının çalışmalarında kullanılan kentsel yaşam göstergelerini karşılaştırırken sakin şehir kriterlerinin tümünü dahil etmek gerekmektedir. Sakin şehir kriterleri yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen kriterler bütününden oluşmaktadır. Sakin şehrin sadece kentsel yaşam kalitesi kriterlerini bu karşılaştırmaya dahil etmek eksik kalacak ve bütüncül olmayacaktır. Dolayısıyla bu tablo oluşturulurken sakin şehir üyelik kriterlerinin kategorileri ile uluslar çalışmalarda kullanılan kategoriler kullanılacaktır.

Tablo 2. OECD, BM, AB ve Sakin Şehir Kriterleri

OECD - Daha İyi Yaşam Endeksi	BM - Kentsel Göstergeler Yönergeleri	AB - Kentsel Denetim Çalışması	Sakin Şehir Kriterleri
Çevre Yaşam memnuniyeti	Çevre	Çevre	Çevre Kentsel Yaşam Kalitesi
Sivil katılım	Ekonomik gelişme Yönetim	Ekonomik yönler Sivil katılım	
Eğitim	Sosyal gelişme ve yoksulluğun ortadan kaldırılması	Eğitim ve öğretim	Misafirperverlik, farkındalık ve Eğitim için Planlar
Konut	Konut		Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar
İletişim		Kültür ve turizm	Sosyal Uyum Altyapı
İş		Sosyal Yapı Seyahat ve Ulaşım Bilgi toplumu Demografi	
Gelir Güvenlik Sağlık İş yaşam Dengesi			

Tabloda görüldüğü üzere OECD, BM, AB ve sakin şehir kriterlerine ait kategorilerde ‘çevre’ kategorisi ortaktır. Çevre politikaları yaşanabilir ve sürdürülebilir bir kent yaşamı için en temel başlık olarak belirtilmektedir. Çevre kategorisi altındaki kriter başlıkları her bir uluslararası kuruluş için farklılık arz etse de çevre politikaları teması kapsamında hava, su, toprak, enerji gibi insan yaşamı için hayati rol oynayan konularda görüş birliğine varılmıştır. Bunun dışında sakin şehir kategorilerinden herhangi birisinin uluslararası kategorilerle muhakkak ortak olduğu görülmektedir. Bu sebeple sürdürülebilir bir kentsel yaşam için sakin şehir kriterlerinin uygulanması ve faaliyetini sürdürmesi önemlidir.

1.4.6. Tarım-turizm-esnaf ve sanatkârlara yönelik politikalar

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik ve sosyal yapı ile çevre politikalarının bir bütün olarak daha iyi bir hayatı bugün ve yarın sunabilecek nitelikte uygulanması felsefesine dayanmaktadır (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2016). Sakin Şehir Hareketi de bir nevi sosyal kalkınma hareketidir. Sürdürülebilir kalkınmanın üç ayağı vardır; sosyal, çevresel ve ekonomidir. Bu üç ayağa sahip olan sakin şehir tarım, turizm, esnaf ve sanatkârlar ağı ve çevre, altyapı, sosyal uyum gibi diğer bileşenlerle bir bütün olarak kentte sürdürülebilir bir sosyal kalkınmayı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Kartal ve Öztürk’ün (2016), *Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Cittaslow- Yavaş Şehir Hareketi ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi* adlı çalışmasında Sürdürülebilir Turizm Hedefleri ile Sakin Şehir Üyelik Kriterleri arasındaki uyumdan bahsetmiş ve bu uyumu tablo ile göstermiştir. Sürdürülebilir turizmin kategorileri şöyledir (UNEP ve WTO, 2005);

1. Ekonomik Süreklilik
2. Yerel Refah

3. İstihdam Kalitesi
4. Sosyal Eşitlik
5. Ziyaretçi Memnuniyeti
6. Yerel Kontrol
7. Toplumsal Refah
8. Kültürel Zenginlik
9. Fiziki Bütünlük
10. Biyolojik Çeşitlilik
11. Kaynak Verimliliği
12. Çevresel Saflık

Sakin şehir kriterleri ile sürdürülebilir turizmin kriterleri önemli ölçüde örtüşmektedir. Turizmde sürdürülebilirlik sakin şehir için aynı zamanda bir gelir kaynağıdır ve turizm faktörü aynı zamanda bir denetleme mekanizması olarak işlev görmektedir. Birbirini besleyen bu süreçler kentsel yaşam kalitesinin sürekliliğini de sağlamaktadır.

Turizm yanında tarımsal politikalarda ekolojik prensiplerin uygulanması, yerel üretimin desteklenmesi, kentin kendi kimliğine sahip çıkarak tarım üretiminin artırılması, kamuya ait yerlerde yerel veya organik ürünlerin kullanılması, GDO'nun yasaklanması ve GDO'suz yerel tohumların tespit edilmesi/korunması ve teşvik edilmesi, tarım için kullanılan alanların başka bir şeyle değiştirilmemesi gibi faktörler tarımsal faaliyetleri korumak ve teşvik etmek için sakin şehrin önerdiği kriterlerdir. Sakin Şehir organik tarım ve tohum şenlikleri gibi birçok etkinlik ve uygulamalarla tarımsal üretimi desteklemektedir. Tarımsal faaliyetlerin asıl amacı ise, kimyasal ürünlere ve fosil yakıtlara ihtiyaç duymayan 'agrosistem' kurmaktır. Özellikle tarımsal alanda kendi kendine istihdam alanı yaratabilen bir kent ile doğal tarımı canlandırmayı hedeflemektedir. Yerel tohumlarla birlikte organik ve GDO'suz ürün yetiştirilmesi hem sağlık hem de pazar için çekici bir yöntemdir.

Esnafa yönelik yapılan faaliyetler kapsamında yerel üretimin desteklenmesi ve geliştirilmesi için yerel ürünler ve el yapımı ürünler ön plan çıkmaktadır. Bu ürünlerin gerçekten el yapımı olduğunun kanıtlanması için de etiketli ve markalı olması gerekmektedir. Sahte ya da endüstriyel ürünler ile karıştırılmaması için yerel üreticinin böyle güvenceye alınmakta ve korunmaktadır. Yöreye has unutulmuş ya da unutmaya yüz tutmuş yerel ürünlerin yeniden gün yüzüne çıkması için yapılan projeler teşvik edilmekte, kentlerin zanaatların değerinin artırılması konusunda çözüm üretmeleri beklenmektedir.

Tarım, turizm, esnaf ve sanatkârlara yönelik politikaların genel kriterleri şöyledir (Cittaslow Türkiye);

1. Agroekolojinin geliştirilmesi
2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması
3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması

4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak
5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması
6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi
7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması
8. Otel kapasitelerin arttırılması
9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığıdır.

1.4.7. Ortaklıklar

Sakin şehir ve Slowfood sadece belirli ülkelerde uygulanan bir hareket değildir, 30 ülkede 268 kentte faaliyet göstermektedir. 1986 yılından günümüze değin Slowfood ve Sakin Şehir Hareketi büyüyerek ve gelişerek genişlemiş ve dünyaya yayılım göstermiş ve hedeflerini gerçekleştirerek yeni hedefler edinmiştir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde ortaklıklar kaçınılmazdır. İlk olarak Slow Food ve sakin şehir yerel ürünün yetiştirilmesi, yerel yemeklerin korunması, yöreye özgü doğal ve geleneksel yiyeceklerin kayıt altına alınması, desteklenmesi ve yaygınlaştırılması için bu iki birliğin birlikte çalışması ve birbirini desteklemesi gerekmektedir. Bu sebeple bu başlıktaki birinci kriter, Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destektir. sakin şehir ve Slowfood birbirlerinin aktivitelerini, etkinliklerini, kampanyalarını desteklemeleri ve iş birliği içinde bulunmaktadır.

İkinci kriter ise, doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemektir. Yerel bir yemek o bölgeye hasır ve o bölgenin tüm kültürel, ekonomik ve çevresel özelliklerini içinde taşımaktadır. Örneğin, her yörenin tarhanası farklıdır, ismi aynı olsa da içeriklerinden yapılaş şekline, sunumundan tüketim şekline kadar birçok farklılık göstermektedir. Kentlerin bu ayırıcı özellikleri onlara özgüdür ve korunması gereken bir kimlik gibidir. Sakin şehir ve Slowfood'un bu konudaki hassasiyeti aynıdır, yiyeceklerin kayıt altına alınması, bu yiyeceklerin yapılmasının desteklenmesi ve yaygınlaştırılması için birlikte çalışmaları bu kriter kapsamındadır.

Ortaklıklar kategorisindeki üçüncü kriter, eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin sakin şehir ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için iş birliği yapmaktır. Aday kentlerin sakin şehir ve Slowfood birliklerinin ülkedeki temsilcileri vasıtasıyla ortak olunması ve ortak projeler geliştirilmesi bu kriter kapsamında değerlendirilmektedir.

1.5. Yavaş Akımlar

Şekil 5. Leigh Wells'e Ait İllüstrasyon

Yukarıdaki illüstrasyon görsel sanatçı Leigh Wells'e ait (Wells). Wells'in bu illüstrasyonla ilgili açıklaması şöyle; 'Mutfakta başlayan bir hareket evin geri kalanını ele geçirir.' Wells'in söylediği üzere fast food'un karşılığı olarak önce mutfakta başlayan Slow Food akımı zamanla bir harekete dönüşmüş ve bir kent tasarımı olarak Sakin Şehir Hareketi'yle sürdürülebilir boyutlar kazanmıştır. Yavaş yaşam felsefesi sadece Slow Food ve slow city hareketleri ile sınırlı kalmayıp yavaş moda, yavaş seyahat, yavaş turizm, yavaş medya ve yavaş tasarım gibi birçok alanda yayılmıştır. Yavaşlık felsefesi içine girdiği modern zaman olgularını dönüştürmüş; sürdürülebilir, sosyal ve doğal çevreye duyarlı, doğal, el emeği, yöresel özellikleri barındıran ve insanı yavaşlatan değil sakinleştiren bir ivmeyle üreteceği ve tüketiceği bir hayatı öngörmüştür.

Yavaş seyahat ve yavaş turizm birbiriyle etkileşimde olan başlıklardır. Yavaş seyahat, varılacak noktaya giderken çevreye minimum düzeyde zarar verecek aracı seçmekle başlamaktadır. Ayrıca, yavaş seyahat "uçak dışında bir ulaşım kullanılarak yapılan bir yolculuk" olarak da tanımlanmaktadır (Mintel International Group Ltd., 2009). Uçak dışında araba, otobüs ve şehir içi için bisiklet, kay kay gibi araçlar tercih edilerek ve çevre ile etkileşimde bulunularak yapılan yolculuklar önerilmektedir. Hızlı bir gidiş-dönüş yolculuğu çevreyle olan ilişkiyi kesip bağ kurmaya imkân vermemektedir. Yavaş turizmde ise yavaş ulaşımının kullanılmasıyla yavaş ama etkileşimlerin olduğu, bağ kurulduğu ve belirli bir zaman verildiği bir turizm anlaşılmaktadır (Buckley, 2011). Slow turizmle ilişkilendirilen kavramlar ise şöyledir; yavaş şehir, yavaş yemek, sürdürülebilirlik, yavaş ekonomi, yavaş hareket, yavaş mola, yavaş seyahat, yavaş para, yavaş turistir (Zielińska-Szczepkowska, 2020).

Yavaş moda akımı, sosyal ve çevresel etmenler konusunda korumacı bir tutumla yaklaşmakta ve bir giysinin baştan sona ortaya çıkma süreciyle ilgili düşünmeye sevk etmektedir. Ürünün hammaddesinin üretilmesinden işlenişine, satın alınmasından tüketilmesine kadar her süreçte sorgulayıcı olmayı salık vermektedir. Uluslararası Slow

Food Seminerinde yavaş moda ve Slow Food kavramları arasında bir ilişki kurulmaya çalışılmış ve bir manifesto yayınlanmıştır. Carlo Petrini'nin Slow Food için söylediği 'iyi, temiz ve etik' ürünler tanımlamasını tasarım üzerinden değerlendirerek yavaş modaya dahil etmişlerdir. 'İyi' kavramına karşılık 'güzellik' kelimesinin işlevsel ve estetik değerlerin karışımı olduğu gibi temiz ve etik olması da ayrılmaz parçalarıdır (Isimbardi, 2006).

Yavaş tasarım prensipleri, Carolyn F. Strauss ve Alastair Fuad-Luke tarafından özetlenerek 'sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirlik amacıyla tasarımı değerlendirmek için yeni araçlara ve stratejilere duyulan ihtiyaç' şeklinde tanımlanmıştır. Bu ilkeler; ortaya çıkarmak (duraklatma, aralık, farkındalık), genişletmek (elastik), yansıtmak (anlayış, doğal, sakin, düşün), meşgul olmak (dinleme, ritim, iletişim kurma), katılmak (aşk, serpmek) ve geliştirmektir (evrim) (Carolyn & Alastair). Slow Food ve sürdürülebilirlik fikri bu ilkelere kaynaklık etmiştir. Bu ilkeler, tasarım düşünürleriyle yapılan çeşitli araştırmaların ve konuşmaların sonucudur ve aynı zamanda yavaş gıda hareketinden ve sürdürülebilir kalkınma tartışmalarından ilham alır. Yavaş tasarım ilkeleri, tasarıma bütünsel, işbirlikçi bir yaklaşıma ilham vermek ve teşvik etmek için bir araçtır. Bu özellikle kaynak tüketimini yavaşlatmak, bir ürünün veya mekânın kısa ve uzun vadeli etkilerini göz önünde bulundurmak ve etik ve sosyal faktörleri yansıtmaktır.

İzlandalı bir tasarımcı olan Katrin Svana Eythorsdottir, sicimlere sarılan ve doğal ışığı yakalayan glikoz boncuklarından bir avize yapmıştır. Bu avize beş ay sonra parçalanmıştır. Tasarımcı geçici ve biyolojik olarak parçalanabilen bir eşya tasarlamıştır. Slow Research Lab'ın kurucusu ve aynı zamanda tasarımcı olan Carolyn Strauss bu avizeyi şöyle yorumlamıştır; 'Bu avizeyi alıp iki haftalık bir tatile gitmezsiniz. Bu, geçici ve dolayısıyla değerli doğası nedeniyle gerçekten besleyeceğiniz bir nesnedir.' (Green, 2008). Yavaş tasarım, Slow Food gibi, yerel malzemeleri sosyal ve çevreye duyarlı bir şekilde bir araya getirmekle ilgilidir. 21. yüzyılda hayatın hızıyla mücadele etmenin yolu olarak düşünceli, metodolojik, yavaş üretim ve ürün tüketimini vurgulamaktadır (Alter, 2018).

1.6. Cittaslow Birliği'ne Üye Ülke ve Şehirler

2021 yılında 31 ülkede toplam 278 kent sakin şehir ağına dâhil olan organizasyon, özellikle "kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan" şehirler oluşturmayı önemsemektedir (Cittaslow Türkiye).

Sakin Şehir Hareketi ülkemizde ilk defa İzmir Seferihisar ilçe başkanı Tunç Soyer'in girişimleriyle, 28 Kasım 2009 tarihinde Türkiye'nin ilk, dünyanın 121. sakin şehri olarak kabul edilmiştir. Şu anda Türkiye'de Bitlis Ahlat, Akyaka, Isparta Eğirdir, Sinop Gerze, Çanakkale Gökçeada, Bolu Göynük, Ankara Gündül, Şanlıurfa Halfeti, Muğla Köyceğiz, Bolu Mudurnu, Ordu Perşembe, Artvin Şavşat, İzmir Seferihisar, Kırklareli Vize, Sakarya Taraklı, Erzurum Uzundere, Isparta Yalvaç ve Aydın Yenipazar ilçeleri olmak üzere toplam 18 ilçe Sakin Şehir Hareketi'ne dâhil olmuştur.

BÖLÜM 2: SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME – CITTASLOW VE SOSYAL HİZMET İLİŞKİSİ

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

İnsan, dünyada varoluşundan bugüne doğayla ve toprakla doğrudan bir iletişim kurmuş, çevreyle olan bu ilişkisi, insanın tüm hayatını biçimlendiren yaşam biçimine dönüştürmüştür. Günümüzden çok yakın bir geçmişe kadar insanın tabiatla kurduğu bu ilişki biçiminde insan, doğanın kendisine sunduğu zenginliklerin sınırsızlığına inanarak yaşamış, doğal kaynakların bitmeyeceğini öngörerek hayatını idame ettirmiştir. Ancak, 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da başlayan yeni buluşların üretime olan etkisi ve buhar gücüyle çalışan makinelerin makineleşmiş endüstriyi doğurması sonucu yaşanan Sanayi Devrimi ya da diğer bir adıyla Endüstri Devrimi, insanın doğayla olan ilişki biçimini olumsuz yönde etkilemiştir.

Sanayi Devrimi ile birlikte kırsal alandaki nüfusun şehir merkezlerine göç etmesi sonucu kentleşme süreci başlamış, yaşanan hızlı nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşme gibi öğelerin etkisiyle başlarda göz ardı edilen, ikinci plana atılan insanın doğayla olan ilişkisinde çevre zarar görmüştür. Kırsal alanlardaki yapısal dönüşümlerden kaynaklanan çözülmenin, kentlere yönelik yoğun göçlere sebep olması, ekonomik olarak pozitif sonuçlara yol açmış olsa da çevreye de negatif etkilerde bulunmuştur. Örneğin; Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nın verilerine göre (2018), 2030 ile 2050 yılları arasında, iklim değişikliğinin yetersiz beslenme, sıtma, ishal ve sıcak stresi nedeniyle yılda yaklaşık 250.000 ek ölüme neden olacağı tahmin edilmektedir. Bugün doğa tahribatının şaşılabacak derecede artmış olması, bunun bir sonraki adımının ekolojik felaketler yaşayacağımızın göstergeleridir. Nitekim daha önce olmadığı kadar deprem, sel, kuraklık, erozyon gibi doğal felaketlerdeki artış, gittikçe artan bir etkiyle büyüyerek tüm dünyayı tehdit eder bir hal almaya başlamıştır.

David Harvey'e (2006: 273) göre kent, meydana gelen her türlü çevresel felaketten iktisada kadar birçok konudaki disiplinleri birleştirecek olan yegâne kaynaktır. Kenti kapitalist birikim süreçleri içerisinde açıklayan Harvey, kentlerde sınıfsal bir özellik vardır ve artı değer her zaman bir azınlığın denetimindedir. Toplumsal hareketlerin “sosyal adalet” konusunda birleşmeleri ve adil bir kentsel hayat için “şehir hakkı” vurgulanmaktadır. “Şehir hakkı, halihazırda var olan bir şey üzerinde iddia edilen bir hak olmaktan çok, şehri sosyalist bir siyasal topluluk olarak, yoksulluğu ve toplumsal eşitsizliği ortadan kaldıracak, çevre üzerinde yaratılan tahribatı onaracak tümüyle farklı bir model üzerinden yeniden inşa etme hakkı olarak anlaşılmalıdır” (Harvey, 2015: 197).

Kapitalist düzende sermaye sahipleri belirli grupları dışlamakta ve yerinden etmektedir. Harvey'in “gentrification” olarak tanımladığı kavrama göre özellikle yoksul, siyasi iktidarda söz sahibi olamayanlar gibi gruplar mülksüzleştirilmekte ve yerinden edilmektedir. Harvey (2006: 283), kapitalist düzenin her insana adil bir kent ortamı sunmadığını eleştirerek devrimci bir çağrıda bulunmaktadır. “İnsan ırkının hak ettiği bir kentsellik” direnişine birazdan değinilecek olan sürdürülebilirlik kavramı bir yanıt olabilmektedir.

Birçok farklı disiplinde ve ilgili literatürlerde geçen kavramlardan biri olan sürdürülebilirlik kavramı bugün tüm dünyada teknolojiye, ekonomiye, kalkınma projelerinden ekolojiye, küresel ısınma raporlarından uzay araştırmalarına birçok alanda kullanılan ve önemli bir konuma yükselen başat terimlerden biridir. Kavramın kökenine inildiğinde var olan mevcudiyetin ve gelişime yönelik üretkenliğin devamlılığının sağlanması, diğer bir ifade ile yok olma tehlikesine karşı daimî var kalabilme yeteneğini korumak anlaşılmaktadır. Sürdürülebilirlik teriminin, global biçimiyle tüm dünyada yaygınlaşması ve disiplinler arası çalışmalarda kullanılmaya başlaması ise Birleşmiş Milletler bünyesinde çalışan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun 1987 yılında yayımladığı “Ortak Geleceğimiz” isimli raporda geçen ifadeler olarak kabul edilmektedir. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun “Ortak Geleceğimiz” raporunda sürdürülebilirlik şöyle tanımlanmıştır: “İnsanlık; doğanın gelecek kuşakların gereksinimlerine cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçları temin ederek, kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğine sahiptir.” Raporda geçen “bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak” ifadesi, sürdürülebilirlik kavramından ne anlamamız gerektiğine dair içeriği de ortaya çıkarmaktadır (Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu , 1991).

Sürdürülebilirlik kavramının çıkış noktası olarak düşünülen ve konuya ilişkin en çok bilimsel araştırmanın yapıldığı alanların başında ekoloji gelmektedir. Tarım, ormancılık, balıkçılık alanlarında yenilenebilir kaynaklar konusunda yapılan araştırmalarda ele alınan sürdürülebilirlik çevre bilimlerinde çokça kullanılır (Lele, 1991). İngiltere’de tarım işçilerinin haklarını savunan ve eylemlerine destek veren yazarların başında gelen Arthur Young, Britanya Adaları’nda yaptığı bir yolculuk esnasında, tarımsal toprakların komünal sistemle işlenmesinden bireysel sisteme geçilmesini incelemiştir. Yaptığı incelemelerde tarımsal ürün miktarını ve ürünlerin niteliğindeki pozitif değişimi fark ederek ‘sürdürülebilirlik’ kavramına dikkat çekmiştir (Kula, 1998).

Avrupa Birliği’nin 1992 yılında yerel yönetimleri bir hükümet ortağı olarak gören ve aslında hükümetlerin yerel yönetimlerle birlikte çalışması gerektiğini ifade eden “Sürdürülebilirliğe Doğru” isimli 5. Eylem Planı’nı, kentlerin gelişimi için hükümetlerden ziyade yerel yönetimlerin elini taşın altına koyması gerektiğini, kent sorunlarının ancak yerel yönetimlerin desteğiyle çözülebileceği, yerel yönetimlerin inisiyatif alması gerektiğinin altını çizmiştir. Avrupa Birliği’nin 5. Eylem Planı’nda program, “yerellik” ve “ortak sorumluluk” ilkeleri üzerine hazırlanmış olup, bu ilkeler, tüm vatandaşlardan Avrupa Komisyonu’na kadar bütün toplumsal ve yönetsel basamakları içermektedir (Hams, 1994).

Bugün 1900lü yılların sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında kurulmaya başlanan dernek, vakıf, sivil inisiyatiflerin ve sivil toplum kuruluşlarının temel hedefinde insanların doğaya olan zararlarının en aza indirilebilmesi, hatta mümkün olduğu ölçüde azaltılması ve gerekirse önlenbilmesi, sürdürülebilir kavramının da gelişimi ve kullanımının yaygınlaşmasıyla doğru orantılıdır (Eş, 2008). Çevre sorunlarının kökenine inildiğinde, küresel ölçekte en önemli sebep sanayileşme görülmekte ve onun bir sonucu olarak da

kentleşme olgusu gelmektedir. Sanayileşen ülkelerin üretim ve tüketim yapısındaki orantısızlık, daha fazla büyüme talebiyle oluşturulan kaynaklar ve projeler, çevre kirliliğinin oluşumunda en önemli göstergeleridir. Bugün tüm dünyada çevre kirliliğinin nasıl bir boyuta geldiğini gösterebilmek ve çevre farkındalığının artmasını sağlamak amacıyla 5-16 Haziran 1972’de Stockholm’de “İnsan ve Çevre” adlı bir konferans düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen konferansa gelişmekte olan birçok ülke katılımı sağlanmış ve bu konferans sonucunda alınan kararla dünyada her yıl 5 Haziran günü Çevre Günü olarak kutlanmasına karar verilerek çevre farkındalığı sürdürülebilir olması gereken başat konular arasına girmiştir (Bozlağan, 2005).

Sürdürülebilir bir gelişmenin yaşam kalitesini arttıracak düşüncesi, hem insanın varlığını güvence altına almasıyla, hem insanın doğayla ilişkisini onarmasıyla ve hem de insanın sahip olduğu toplumsal, ekonomik ve çevresel değerleri koruma içgüdüleriyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla sürdürülebilir bir kentleşme, sadece insan hayatı için değil, doğal kaynakların korunması için de gereklidir (Mengi ve Algan, 2004).

2.2. Kent ve Kentleşme Kavramları

Kent kavramının sözlük anlamı Kentbilim Terimleri Sözlüğü’nde, “Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak tanımlanmasıyla birlikte kent kavramıyla ilgili oldukça farklı görüşler vardır (Keleş, 1998). Başka bir görüşe göre kent, tüm değişim ve dönüşümleri ile birlikte, içinden doğduğu çevrenin toplumsal, kültürel, ekonomik ve fiziksel koşullarının mekânsal yansımasıdır (Uğurlu, 2017). Kente yönelik tanımlamalara bakıldığında her bir görüşün farklı açıdan kenti açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Bu sebeple kent; yönetsel sınır, nüfus, ekonomik ya da toplumbilimsel yönlerden ele alınmıştır. Uğurlu’nun aktarımıyla yönetsel sınır; “belli bir yönetsel örgüt sınırları içerisinde kalan yerlere kent, bu sınırlar dışındaki alanlara köy” denilmesi (Keleş, 2010), nüfus açısından “belli bir nüfus düzeyini aşmış olan yerleşmelere kent, diğer yerlerin köy” olarak tanımlanması (Keleş, 2010); ekonomik açıdan ise ‘liman kenti, ticaret kenti, sanayi kenti, turizm kenti, petrol veya maden kenti, üniversite kenti gibi ekonomik ölçütlerle kenti tanımlama (Özer, 1997) ve son olarak toplumbilimsel açıdan ‘heterojen toplulukların birbirleriyle yoğun ve sürekli olarak birliktelikleri ve bir yerde bulunmaları’ şeklinde özetlenmiştir (Wirth, 2002). Bu tanımlamalar dışında kentin doğuşuna kaynaklık eden ekonomik, dinî ve askerî nedenler de kent tanımlarında özellikle Carter ve David Harvey tarafından kullanılmıştır (Aslanoğlu, 2000).

Kentleşmeyi ise, Sanayi Devrimi ile başlayan bir süreç sonucunda şehirlerdeki nüfusun artması ve yeni yerleşim alanlarının kurulmasıyla başlatan uzmanlar, kavramı sosyolojik, teknolojik, ekonomik ve siyasal faktörlerin etki ettiği karmaşık bir süreç ile ifade etmişlerdir (Özdemir, 2018: 82). Kentleşme bu faktörlerin etkisiyle bir ülkenin her bölgesinde aynı biçimde gerçekleşmemektedir. Yeni yaşam alanlarına yönelik ihtiyaçlar ve sanayileşme süreci, kentlerin rollerini de belirlemektedir. Gelişmiş ülkeler 18. yüzyılda

Endüstri Devrimi ile bu sürece girmelerine rağmen Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, 20. yüzyılın eşiğinde girmişlerdir (Yücel, 2020).

Kent ve kentleşme, her ne kadar, Endüstri Devrimi sonrasında yeni yerleşim alanlarının sayısının artması ve şehir merkezlerinde yaşayan nüfusun artmasını ifade ediyor gibi gözükse de aslında kent ve kentleşme ekonomiden antropometriye, sosyolojiden psikolojiye, çevre biliminden antropolojiye varıncaya kadar birçok bilimin de ortak çalışma alanıdır. Kentleşmeyi bir kavram olarak incelediğimizde karşımıza kentlerdeki nüfus artışlarının veri olarak alınması, kentleşme kavramının sadece bir nüfus artışı olarak ifade edildiği izlenimi verebilir. Öte yandan kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik kalkınmayla birlikte ele alınan kent sayısının artması, mevcut kentlerin büyümesine zemin hazırlayan, toplumda ekonomik kalkınmayla birlikte iş bölümü ve uzmanlaşma meydana getiren, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir (Keleş, 2010).

Günümüzde dünya nüfusu hızla artarken ortaya çıkan çevre sorunları ve altında yatan nedenler ileri teknolojilerin imkânlarının bilimsel araştırmayı kolaylaştırmasının sonucunda çözüm odaklı çevre projelerini ve doğal afetle mücadele çalışmalarını olanaklı kılmıştır. Tüm dünyada kırsaldan kente yapılan göçlerle nüfusun büyük bölümünün metropollere sıkıştığı günümüzde dünya her geçen gün daha kaotik hale gelmekte, doğal kaynaklar hızla tükenmekte, iklim değişiklikleri sonucu çevre felaketlerinin sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Bugün geline nokta insanlık, çevre kirliliği olgusunu ilk defa insan ve ekolojik denge ilişkisinin bozulmasına yol açacak bir yoğunlukta yaşamakta ve deprem, sel, erozyon gibi insan hayatını tehdit edecek gelişmelerle karşı karşıya kalmaktadır. Fizikten kimyaya, biyolojiden botanik alanında yapılan çalışmalara bugün dünyanın karşı karşıya kaldığı temel sorunların ve insanlığın ilerlemesinin meydana getirdiği tüm olumlu gelişmelerin sebebinin, doğal kaynakların hesapsızca, doğaya zarar vererek kullanılması ile oluştuğu açıkça görülmektedir (İlkin ve Alkin, 1991).

Ülkemizde özellikle 1950’li yıllarda başlayan ve kısmen de olsa halen devam eden tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş süreci, tarımın sürdürülebilirliğini etkilediği gibi kent alanlarında yaşanan yoğunluktan ötürü çeşitli toplumsal problemleri de meydana getirmiştir. Bugün sanayileşmiş ve sanayileşmeye devam eden ülkelerde yaşanan ve yaşanmaya da devam eden hızlı, plansız ve kontrolsüz büyüme, kentleşmenin çevresel etkilerini de kente taşımakta, insanlığı doğadan ve doğal hayattan uzaklaştırmaktadır. 19. yüzyılın başından günümüze gelinen süreçte hızlı sanayileşme, doğal çevrenin değişip dönüşmesine zemin hazırlamış ve insanlığa da yeni bir sosyal çevre oluşturarak insanlığın yaşam biçimini olumsuz yönde etkilemiştir. Çevre ve doğal kaynakların göz ardı edildiği bu dönem, insanlığı doğadan uzaklaştırmakla kalmamış, doğal zenginlikleri de hızla tüketerek gelecek kuşaklar için insan hayatını tehdit edecek problemler doğurmuştur. Yapılan araştırmalarda sanayileşme ve beraberinde kentleşme sürecinde meydana gelen çevre sorunlarında ortak noktanın, ekolojik unsurların göz ardı edilmesi ve kentlerin çok kısa sürede büyüyerek önü alınmaz bir süreçle problemlerin merkezine dönüşmesi olduğu görülmüştür (Tuncel, 1995).

18. ve 19. yüzyılda zamanla değişen üretim biçimleri, sanayi alanları oluşturmaya başlamış, oluşan sanayi alanlarıyla birlikte yerleşim bölgeleri de meydana gelmeye başlamıştır. Şehir merkezlerinde oluşan sıkışıklık, bir zaman sonra yerini yeni yaşam alanları açarak devam etmiş, insanın yaşam döngüsünü meydana getirecek her türlü ihtiyacı karşılayabilecek donanımı sağlamaya başlamıştır (Kartal, 1978). Ayrıca Kartal'a göre, yeni yaşam alanlarının ilk amaçta ulaşılabilir olmasına dikkat edilmiş, özellikle sanayi bölgelerinde çalışan işçilere yakın olması amaçlanmış, bu yeni alanlar da yerleşik düzenin içinde ya da yakınında konumlanarak yeni hayat tarzlarını oluşturmaya başlamıştır.

Kentleşme süreci, toplumu bir yandan eski yerleşim yerlerinden uzaklaştırırken, diğer yandan yeni yaşam alanlarına alıştırmıştır. Şehirlerin büyümesinde ve gelişmesinde doğrudan etkisi olan göçler, toplumların doğayla olan ilişkilerini de doğrudan etkilemiştir. Göç eden nüfusun büyük çoğunluğu, yeni yaşam alanlarında ve yeni oluşan kent merkezlerinde kırsal alandaki yaşam biçimine nazaran doğadan daha uzak yaşamak zorunda kalmış, kırsal alandaki yaşam biçiminden uzaklaşmıştır. Bu yüzden kırsal alandan kente yapılan göçler sadece sosyolojinin değil sosyoekonomik olarak dezavantajlı grupların ortaya çıkması sonucunda sosyal hizmetin ve sosyal psikolojinin de sınırlarına girerler. Dolayısıyla kırsal alandan kente yapılan göçlerin en önemli etkenlerinden biri olan kentleşme faktörü, yeni yerleşim alanlarının çehresini, ekonomisini ve sosyokültürel seviyesini doğrudan etkilemektedir. Göç eden nüfusun yeni yerleşim alanlarında ihtiyaçlarının karşılanması, barınma ihtiyacından diğer ihtiyaçlara geldikleri yerlerdeki gelenek ve görenekleri, sahip oldukları kültür ve göçtükleri yerin değerlerine uyum sağlayabilmeleri, alışkanlıkları ve birikimleri, sosyal uyumda yaşadıkları yeni yerleşim alanlarına sahip çıkmaları açısından önemli konuları barındırmaktadır (Khondker, 2000).

2.3. Sürdürülebilir Kentleşme Kavramının Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilir kent veya sürdürülebilir insan yerleşmeleri kavramları hakkında birden fazla tanım yapılmakla birlikte üzerinde anlaşılmış genel bir tanım mevcut değildir. Çevre, ekonomi, politika, sosyal, demografi, kurumsal ve kültür gibi sürdürülebilirlikle ilgili kavramlar sürdürülebilir kentleşmeyi tanımlamada kullanılan öğelerdir.

Modernleşmeyle beraber endüstrileşme süreci, sürdürülebilir kentleşme sürecini de etkilemektedir. Meydana geldiği toplumun gelenek ve göreneklerinden kültürel değişimine, tarım toplumunun var olagelen yaşam biçimlerinden kent hayatına geçiş sürecindeki etkilere birçok alandaki değişimleri beraberinde taşımaktadır. Sürdürülebilir bir gelişmenin öğeleri olan çevresel, ekonomik, politik, sosyal, demografik, kurumsal ve kültürel amaçlar, sürdürülebilir kentleşme olgusunun da bir parçası olarak ele alınabilir (Satterthwaite, 1997). Esasında sürdürülebilir kentleşme, çeşitli çevresel, sosyal, ekonomik ve yönetim faktörlerini dikkate alan dinamik bir süreç olarak ortaya çıkmıştır (Mori & Yamashita, 2015).

Avrupa Komisyonu'na (2010) göre, sürdürülebilir kentleşme hem şehirlerde yaşanan sorunları hem de şehirlerin sebep olduğu sorunları çözmede önemli bir potansiyel olduğunu vurgulamaktadır. Birçok çalışmada sürdürülebilir kentleşme; kaynakların doğru kullanımı, doğal çevrenin korunması, yenilenemeyen kaynakların adil kullanımı, ekonomik canlılık

ve çeşitlilik, kentte yaşayanların kendi kendine yeterliliği, kişisel refah ve memnuniyet gibi başlıklarla ele alınmaktadır (Ochoa, Tan, Qian, Shen, & Moreno, 2018).

Sürdürülebilir kentleşme, kentte yaşayan bireylerin hayatlarına doğrudan etki ettiği gibi, bir ülkenin kalkınması ve gelişimi için de önemli bir kriterdir. Çünkü endüstrileşmenin getireceği yeniliklerle beraber yaşam kalitesinin artması ve buna bağlı olarak ekonomik gelişmelerin kentleşme sürecine yapacağı katkılar, mevcut kent sayısının artışına da ivme kazandırabilmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir kentleşme, bir koşul olarak yapısını tamamlamış kent sayısının artması olarak da okunabilmektedir. Bu yüzden sürdürülebilir kentleşme, hem dünyada kentlerin ortaya çıkmasını sağlayan, hem de toplum yapısında ölçülebilir ivmeleri arttırarak artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma oluşturan; insan davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere zemin hazırlayan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2010).

Sürdürülebilir kentleşme, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel faktörlerin birlikte değerlendirildiği bir süreç olarak ele alınmış ve uluslararası kuruluşlarla bu süreç belirli kriterler dahilinde şekillenmiştir. Bu kriterler sosyal hizmetin insanı bir bütün olarak değerlendirme potansiyelinin de zeminini oluşturmaktadır. Çünkü sürdürülebilir kentleşmenin en uygulama aşağıdaki başlıkları içermektedir:

- Yaşanılan mekânların iyileştirilmesiyle insanların, özellikle dezavantajlı kesimlerin üzerinde olumlu ve somut bir etki yaratması.
- En az iki kurumun (Hükümet, yerel yönetim, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları) ortaklık etmesi ve birlikte karar alması.
- Cinsiyet eşitliği ve sosyal içermenin teşvik edilmesi.
- Hareket ve değişimin desteklenmesi, özellikle kamu politikasının değişikliklere açık olması.
- Yerellik içinde değişimin desteklenmesi.
- Değişikliklerin kalıcılığı için; etkili mevzuat, düzenleyici çerçeveler, sosyal politikalar, kurumsal çerçeveler, şeffaf ve hesap verilebilir yönetim sistemleri gereklidir (Ochoa, Tan, Qian, Shen, & Moreno, 2018).

BM, Habitat ve Dünya Bankası dahil olmak üzere uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen bu kriterler sürdürülebilir kentleşmenin en iyi şekilde uygulanması için sunulan başlıklardır (Kreimer & Gilbert, 1997). Sürdürülebilir gelişme bağlamında ekonomi, çevre ve sosyal yaşam kalitesinin düzenlenmesi sürdürülebilir kentleşmenin politikaları içerisinde yer alan sosyal adalet ilkeleri, insan hakları, toplumsal çeşitliliklere saygı insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini sağlamaktadır (IFSW, 2014). İnsanın ve toplumun refahına yönelik bu başlıklar sosyal hizmet ve sürdürülebilir kentleşmenin ortak temasını oluşturmaktadır. Sosyal hizmetin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında sürdürülebilir kentleşme destekleyici konumdadır (Önder vd., 2017) ve kentlerde sürdürülebilir kentleşme ilkeleriyle sosyal hizmet öğeleri sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır (Memkağ, 2019). Sürdürülebilir kentleşme de

sosyal hizmet ve yerel yönetimin bileşenlerinin uygulanmasıyla kenti insan için elverişli bir hale getirmeye çalışmaktadır.

2.4. Çağdaş Kentleşmenin Sosyomekânsal Sorunları

İnsanlık tarihi boyunca birçok farklı bilim dalından uzmanlar, insanın barınma ihtiyacı hakkında fikir üretmiş ve buradan hareketle, mekânın ne ve/veya neresi olabileceğine dair araştırmalar yapmıştır. Söz konusu mekân olunca, yazarlar, aydınlar, filozoflar, sosyologlar, mimarlar, tarihçiler, antropologlar ve daha birçok bilim dalından araştırmacı, konuya dair kendi yaklaşımını ortaya koymuş ve mekânın üzerinden bir düşünce sistematığı geliştirmeye çaba göstermiş ve mekânı kurgulamaya gayret etmiştir (Solak, 2017). Ancak tüm bu çalışmalar, şehirlerin tüm dünyada dönüşmeye başladığı 1950’li yıllardan sonra belirginleşmiş, insanın doğayla arasındaki uyumun bozulmaya başladığı süreçle birlikte, yaşam alanının öğrenilmesi ve çeşitli disiplinler arası çalışmalarda kodlanması doğrultusunda hız kazanmıştır (Göregenli, 2010).

Sanayi Devrimi ile birlikte, 1950’lerin başlarına kadar kuramsal temellerden yoksun olan ve özellikle 1970’lerden sonra hızlanarak süregelen çağdaş kentleşme kavramı hakkında, sosyal bilimcilerin çalışmalarına dayanarak onların ürettiği kuramların yetersiz, eksik ve elverişsiz olduğunu belirten Keleş (2019), modern kentlerin oluşma ve gelişme süreçlerini “Geleneksel Kuramlar” ve “Çağdaş Kuramlar” olmak üzere iki kısımda incelemektedir. Buna göre, Ortak Merkezli Çemberler Kuramı, Dilimler Kuramı, Birden Fazla Merkezli Gelişme Kuramı ve Merkezîleşen Yerler Kuramı geleneksel kuramlar içinde yer alırken, Haberleşme Kuramı, İnsan İlişkilerine Dayanan Yaklaşım, Ulaşılabilirliğe Dayalı Yaklaşım, Şehir Yapısını Yansıtan İktisadi Modeller, Ortadoğu ve İslam Kültürünün Etkilerine Ağırlık Veren Yaklaşım, Feodal ve Modern Şehir Ayırımına Dayanan Yaklaşım ise çağdaş kuramlar içerisinde yer almaktadır. Keleş’in (2010), ele aldığı katmanlar birbirlerinden ayrı çalışmadıkları gibi, birbirleriyle de çelişmemektedirler. Ayrıca katmanlardan herhangi birinde yapılan bir müdahalenin diğer katmanlarda da kendisini çeşitli şekillerde göstermesi kaçınılmaz olduğundan birbirleriyle doğrudan ve dolaylı yollarla iletişim içindedir. Kenti bir bütün olarak ele alacak olursak, çağdaş kentleşme çalışmalarındaki en önemli faktörün, kenti ekonomik, ekolojik, sosyal, kültürel, mekânsal tüm katmanlarıyla bir bütün olarak ele almaktan geçtiği, dolayısıyla yapılan müdahalelerin etkilerini yönlendirmede, azaltmada ya da arttırmada devlet erki, düzenleyici rolü ile kilit aktör konumunda bulunmaktadır.

Sanayi Devrimi’nden sonra insanın daha fazla üretim yapma arzusundan hareketle, kentler yaşadıkları büyük değişimle birlikte hem barınma ihtiyacının karşılandığı hem de üretimin desteklendiği merkezlere dönüşmüştür. Massey (2005) mekânın, “küresel ölçekten çok küçük ölçeklere kadar değişen boyutlardaki karşılıklı ilişkilerin bir ürünü” olduğunu ifade ederken, mekânı, insanın hem kendisiyle hem de çevresinde bulunan insanlarla olan etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Dolayısıyla, insan üretimi sonucu oluşan her mekân, varlık gösterdiği sürecin çevresel ve yaşamsal izlerini taşımaktadır. Kentler, birbirlerini destekleyecek şekilde hem üretimin desteklendiği hem de insanın barınma ihtiyacını karşılayarak diğer ihtiyaçları çerçevesinde tüketimin

yapıldığı, arzu-talep ilişkisi içinde gelişen ve tüketicilerin ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda şekillenen organizmalardır (Harvey, 2003).

1950'lerden günümüze şehirlerimizin yaşadığı değişiklikler, geri dönülemez olacak noktalarda dönüşümlere sebep olmuş, günümüze kadar kent çalışmaları alanında faaliyetler yürüten ve geleneği önemseyen uzmanlar tarafından eleştirel bir okumayı da ortaya çıkarmıştır. Alkan ve Duru'ya göre (2007) bugün, kent hayatı ve özelde de kent hayatının sosyomekânsal sorunları üzerine düşünen, çözüm üreten, saha araştırmalarında bulunarak kamuoyuna ve ilgili yerlere projeler sunan sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Kente dair üretilen kuramların yanında sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları, Türkiye'de de toplumsal eşitsizlik, iktidar ve hiyerarşileri sorun edinen, bütün bunların mekânla/kentle diyalektik ilişkisi olduğunu teslim eden eleştirel bir geleneğin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Sadece ülkemizde değil, dünyanın birçok ülkesinde kentler benzer sorunlarla karşılaştığından, hızlı yaşanan bu değişimin sosyal etkileri de hızlı bir şekilde gündeme gelmiştir. Ülkemizde Turgut Cansever'den Cengiz Bektaş'a, dünyanın dört bir yanında Aldo Rossi'den Henri Lefebvre'ye, David Harvey'den Castells'e birçok mimar, mühendis, şehir plancı ve yazar, mekânın toplumsal olarak üretildiğini vurgulamışlardır (Alkan ve Duru, 2007).

Genel olarak incelendiğinde eleştirel gelenek, şehirlerdeki tarihî dokunun ve sosyal ilişkilerin bozulmasından kentleşme evrelerine, sokak ve mahalle kültürünün kaybolmasından toplumun doğayla olan ilişkisinin bozulmasına kadar birçok alanda analizler yapmaktadır. Kentleri post-yapısalcı yaklaşımla değerlendiren bu analizler, kentlerde doğan problemleri salt teknik bir problem olarak ele alınmaması gerektiğini belirtmektedirler (Kervankıran ve Kılıç, 2017).

2.4.1. Kentleşmenin ruh sağlığı üzerindeki etkileri

Kentlerde yaşayan insan sayısının gün geçtikçe artması, kent ve insan arasındaki ilişkiyi gündeme getirmiştir. Kentleşmenin merkezinde yer alan insanın yaşadığı mekândan etkilenmesi kaçınılmazdır. Nitekim yapılan çalışmalar modern toplumlarda özellikle kentsel alanlarda ruh sağlığı bozukluklarının arttığı yönünde bilgi vermektedir (Peen, Schoevers, Beekman, & Dekker, 2010). Artan kentleşmeyle birlikte, daha fazla insanın çevresel stres faktörüne maruz kalarak stres düzeyi artmakta ve ruhsal sağlığının bozulmasına sebep olmaktadır (Gruebner vd., 2017). 1990–2017 yılları arasında yapılan Küresel Hastalık, Yaralanma ve Risk Faktörleri Çalışması'na göre (GBD, 2018), dünya çapında depresyon yaklaşık 264 milyon insanı etkilemektedir. Yaklaşık aynı oranda insan da anksiyete bozuklukları yaşamaktadır. Ruh sağlığı bozukluğu; sosyal, kültürel, ekonomik ve politik faktörler tarafından belirlendiği gibi stres, genetik, beslenme, perinatal enfeksiyonlar ve çevresel etkenlerle de ilişkilidir (WHO, 2019).

Ruh sağlığı bozuklukları genellikle demografik ve sosyoekonomik faktörlerle bağlantılı olsa da ruh sağlığı ve kentsel çevre arasındaki etkileşim hakkında çok az nicel veri bulunmaktadır (Pelgrims vd., 2021). Kentsel çevrenin ruh sağlığı üzerindeki etkisi ele alınan çalışmalarda hava kirliliği, kentsel yeşillik, gürültü ve kentsel morfoloji faktörleri merkeze alınarak incelenmektedir. Bu faktörlerden hava kirliliği trafikle ilişkili olarak ele alındığında, çok sayıda aracın çıkardığı çeşitli gazlar hava kirliliğine sebep olmaktadır. Bu

durum da hava kirliliği ve ruhsal bozukluklar arasında doğrudan ilişkili olduğu bazı çalışmalarla gösterilmiştir (Gong, Palmer, Gallacher, Marsden, & Fone, 2016). ABD’de bu konuda yapılan ilk çalışmalardan birisi hava kirliliğine maruz kalma ile ruhsal bozukluklar arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve ruhsal bozuklukların oluşumunda önemli bir etken olduğu bulunmuştur (Sass vd., 2017). Başka bir çalışmada uzun süreli ozon maruziyeti ve depresyon başlangıcı arasındaki olası bir ilişki incelenmiştir (Kioumourtzoglou vd., 2017). Bir çalışmada ise, yüksek partiküllü hava kirliliğine maruz kalmanın, yüksek kaygı semptomları riskinin artmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Power vd., 2015). Hava kirliliği ayrıca dışarıda az zaman geçirme, fiziksel aktivitede azalma, güneş ışığına yeterli düzeyde ulaşamama ve D vitamini eksikliği gibi değişkenler ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir (Wilkins, Sheline, Roe, Birge, & Morris, 2006).

Kentsel çevre faktörlerinden kentsel yeşillik ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiye bakıldığında düşük zihinsel sağlık riski ile kentsel yeşilliğin görece azlığı ilişkilendirilmektedir (Berg, Maas, Verheij, & Groenewegen, 2010).

Kentsel yeşilliğin mevcudiyeti ile kent sakinlerinin sağlığı arasında olumlu bir ilişki olduğu çeşitli çalışmalarla gösterilmiştir. Çalışmalarda kentsel yeşilliğin sağlık yanında stres azaltma, fiziksel aktiviteyi teşvik etme ve sosyal uyumu kolaylaştırma gibi mekanizmaları eklenerek Hollanda’nın dört kentinde seksen mahallede inceleme yapılmıştır. Buna göre mahallelerdeki yeşilliğin sağlığa olumlu etki ettiği gibi stres azaltma ve sosyal uyumda güçlü bir katkısı olduğu da görülmüştür (Vries, Dillen, Groenewegen, & Spreeuwenberg, 2013).

İnsanların evlerinin yakınındaki yeşil alanların insanın ruh sağlığını ve refahını iyileştirdiği öne sürülen bir çalışmada (2019), sokak manzarası yeşillikleri, uzaktan algılanan bitki örtüsü indeksi (NDVI) ve zihinsel refahı ölçmek için Dünya Sağlık Örgütü Refah Endeksi (WHO-5) ölçekleri kullanılarak analiz yapılmıştır. Bu ölçeklerden NDVI, bir arazi alanındaki yeşilin yoğunluğunu tahmin etmek için kullanılmaktadır (Rhew, Stoep, Kearney, Smith, & Dunbar, 2011). Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, sokak manzarası yeşillikleri ile zihinsel refah arasında pozitif bir ilişki mevcuttur. Ruh sağlığını olumlu yönde etkileyen kentsel tasarım aynı zamanda stres, hava kalitesi, gürültü ve sosyal uyumu da olumlu yönde etkilemektedir.

Covid-19 salgını ile birlikte özellikle kentlerde yaşayan insanlar uzun süre karantinada yaşadı. Pandemi sürecindeki karantina insanları psikolojik, fizyolojik ve sosyal ilişkiler açısından zorlamış olsa da yeni deneyimler üretmesini sağlamıştır. Bu deneyimlerden birisi de evde yani içeride yeşil bir alan hazırlamaktır. Kentte insanın hazırladığı bu doğal ortam doğayla ilişkide olması açısından ruh sağlığını desteklemektedir. Evin içerisinde algıladığı yeşil alan ve sokakta görülebilen yeşilliklerin görece bolluğu, depresif/anksiyete semptomlarının azalmasında ve depresyon oranlarının düşmesinde etkili olmaktadır (Dzhambov vd., 2021). Genel olarak, kentleşme depresyon ve diğer ruhsal bozuklukları artırma riskine rağmen kentin yeşillendirilmesi ve insanın doğal ortamla ilişkide olmasının ruhsal sıkıntıların hafifletilmesi de dahil olmak üzere sayısız psikolojik fayda sağladığı çalışmalarla ortaya konmuştur (Tsai vd., 2018).

Kentsel çevrede gürültü de insanın ruh sağlığı üzerinde etkisi olan bir başka faktördür. Kentleşme ile birlikte insanın çevreyle uyumunda bazı dengesizlikler ortaya çıkmıştır, bu dengesizliklerden gürültü bir diğer adıyla akustik kirlilik, kentlerde gelişen teknoloji ve sanayileşme ile insanın yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Gürültünün insan sağlığı üzerindeki etkileri fizyolojik ve psikolojik olarak belirlenmiştir. Dinleme ve anlama güçlüğü, dikkat dağınıklığı, iş verimi ve konsantrasyonun azalması, uyku bozuklukları, kaygı bozuklukları, işitme problemleri, kalp rahatsızlıkları, mide rahatsızlıkları gibi insan sağlığını tehdit eden rahatsızlıklara sebep olmaktadır (Toprak ve Aktürk, 2004). Bu konuda son zamanlarda yapılan bir çalışmaya göre; karayolu, uçak veya demiryolu trafik gürültüsüne maruz kalan insanlarda uyku bozukluğu ortaya çıkmıştır (Dzhambov & Lercher, 2019). Ayrıca nörobilişsel işlevler, duygudurum bozukluklar ve nörodejeneratif hastalık ile gürültü arasında önemli bir ilişki olduğu alanda yapılan çalışmalarla gösterilmiştir (Tzivian vd., 2015).

Çevresel etmenler içerisinde bir diğer önemli faktör de kentsel bina morfolojisi olarak tanımlanan kentlerdeki binaların yapısal özellikleridir. Fiziksel çevre, psikososyal süreçleri değiştirerek zihinsel sağlığı etkilemektedir (Evans, 2003). Konut yapısı, kalabalık, gürültü, iç mekân hava kalitesi ve ışık gibi faktörler bina morfolojisini açıklamaktadır. Hane başı kişi sayısı ve yüksek dış gürültü psikolojik sıkıntıyı artırmaktadır, ancak ciddi akıl sağlığına yol açmamaktadır (Baum & Paulus, 1987). Yetersiz gün ışığı, artan depresif semptomlarla güvenilir bir şekilde ilişkilidir (Kelly, Williamson, & Niven, 2018). Yüksek konutlar, küçük çocuklu kadınların psikolojik esenliği açısından zararlı görülmüştür, çünkü çocukların oyun alanlarına uzaklığı ile evde geçirilen zamanın artması ev içi tartışmalara sebep olmaktadır (Rollings, M.Wells, Evans, Bednarz, & Yang, 2017). Fakat, yapılı çevrenin ruh sağlığı üzerindeki etkisi çok boyutlu bir araştırmayı gerektirmektedir. Çoğu durumlarda kötü çevre koşulları bir seçime bağlı olmamakta, yoksullar ve etnik azınlıklar için bir zorunluluk olmaktadır. Nitekim kentleşme ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi konu edinen toplam 113 makalenin incelendiği bir çalışmada şehirlerde zihinsel sendromun daha yüksek prevalans bildirdiği gösterilmiştir. Bunun yanında, sosyal eşitsizlikler, sosyal güvenceden yoksunluk, çevre kirliliği, doğa ile ilişkinin azlığı da kentsel ruh sağlığını etkileyen diğer faktörlerdir (Ventriglio, Torales, Castaldelli-Maia, Berardis, & Bhugra, 2021).

Küreselleşmenin ruh sağlığı üzerindeki etkisi yeterince tanımlanmamıştır, ancak çevresel, sosyal ve ekonomik ilişkilerdeki herhangi bir değişikliğin ruh sağlığı sorunlarının ortaya çıkmasını etkileyebileceğinden kentleşmenin aracı bir rol oynadığı öne sürülmüştür. Kentleşmenin ruh sağlığı üzerindeki etkisinin olumluya evirilebilmesi için politika yapıcılara ve şehir tasarımcılarına önemli görevler düşmektedir. Sosyal hizmet, sosyal politikaların oluşturulmasında ve sorunların çözümünde etkin bir rol oynamaktadır. Koruyucu-önleyici yönüyle sosyal hizmet kentleşmenin insanın ruh sağlığına etkisini göz önüne alarak kentleşmenin insanın yaşam kalitesini yükselten bir hale gelmesi için çalışmalar yapması gerekmektedir. Özellikle kentlerde yaşayan dezavantajlı kesim kentleşmenin ilk mağdurlarından olmaktadır. Kentleşmenin ruh sağlığına etkisi mikro, mezzo ve makro açıdan sosyal hizmetin bütünsel bakış açısıyla değerlendirilmelidir.

Yapılan araştırmalarda hızlı nüfus artışının yaşandığı kentsel süreçler sonucunda, kentlerin orantısız bir biçimde büyümesi, kalabalık ve yaşam kalitesi daha düşük nüfusun artmasına sebep olmakta, bu artışla birlikte; işsizlik yaygınlaşmakta ve ailelerde maddi ve ruhsal problemler meydana gelmektedir (Ludermir & Harpham, 1998). Yoksulluğun artması kentte suç oranlarını tetiklemekte, çocukların küçük yaşlarda okula gitmek yerine çalışmak zorunda bırakıldıklarını göstermiştir. Ailelerde özellikle gelecek için yaşanan belirsizlikler, endişe ve kaygılara sebep olmakta ve ruhsal hastalıkların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Warfi vd., 2005).

2.4.2. Kentsel değişim ve kültürel dönüşüm

Kentleşmenin toplumlar üzerinde bıraktığı etkiler, sadece kişilerde yaşanan ekonomik ve ruhsal problemler değildir. Kırsal alandaki her türlü gelenek ve göreneğini bırakarak yeni bir hayat mücadelesine başlayan aileler, kentleşmenin getirdiği süreçlerle birlikte bir sosyal uyum problemi yaşamaktadırlar. Ekonomik ve ruhsal problemler bir yanda baş gösterirken, kültürel değişimin de yaşanması kaçınılmaz olmakta ve kente göç eden aileler, kentte bambaşka bir hayat karşısında varlık mücadelesi içerisine girmektedirler. Ailelerde yaşanan çatışmalar, gelenekle koparılan bağlarla birlikte daha önce görmedikleri biçimlerde kültürel bir değişim atmosferine girmekte ve kendilerine ve içinde bulundukları topluma karşı bir yabancılaşma süreci yaşayabilmektedirler.

Kültürel değişimin tetikleyicisi olarak görülen yabancılaşma, toplumları ayıran ve bir arada olmasını engelleyerek toplumların kaynaşmasından ziyade onları kutuplaştıran bir etkiye sahiptir. Bu yüzden yapılan araştırmalarda, büyük şehirlere kendi örf ve âdetlerini terk ederek gelen ve yerleşmek zorunda bırakılan ailelerin, eğer ekonomik ve ruhsal problemleri aşamadıysa zamanla topluma yabancılaştığını ve hatta kentleşmenin insana mutluluk getirmediğini düşünmeye başladıklarını göstermiştir. Bugün, büyük kentlerin mutluluk getirdiğini düşünenlerin sayısı hızla azalırken, kentlerdeki gelişmelerden korku ve endişe duyanların sayısı ise giderek artmaktadır (Turan ve Beşirli, 2008).

Kentlere ekonomik problemlerin çözülmesi amacıyla yapılan göçler, bir müddet sonra öngörülemez sosyal problemler doğurabilmekte ve toplumda çeşitli sınıflar oluşabilmektedir. Kentleşme sürecinde yaşanacak toplumsal kutuplaşmalar, zamanla çok daha büyük sosyal krizlere dönüşebilmektedir ve toplumda yaşanan sınıfsal çatışmalarda aileler uzun sürecek problemlerle karşı karşıya kalabilmektedir. Hâlbuki kırsal alanlarda sınıfsal çatışmaların yaşanmasına daha az rastlanmakta ve özellikle nüfusu 50.000’den az olan yerleşim yerlerinde insanların birbirleri arasında daha sakin ve samimi ilişkilerin kurulduğu bilinmektedir (Balcıoğlu, 2001).

Ailelerde kentsel değişimin belirgin olarak görüldüğü nokta, kırsal alandan gelinen mekânla, kentte gelinen ve alışılmaya çalışılan mekân arasında net olarak fark edilen hayat şekillerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Kırsal alandaki yaşam biçimini kente taşıyamayan ve kentteki yaşam biçimine de alışmakta zorlanan aileler, kültürel bir çatışmanın içinde kalabilmektedirler. İşte böyle bir süreç, kaçınılmaz olarak kültürel değişimin zeminini oluşturmakta ve sonuç itibarıyla toplumun dengesi sarsılabilmektedir. Ailelerin kendi başlarına koyduğu kuralları birbirlerine dikte etmeye çalıştıkları bir mekânsal alanda tartışmalar ve kavgalar kaçınılmazdır. Daha açık bir ifade ile kendi köy

ve arazilerinden gelip geleneksel örf ve âdetlerinde, yaşam biçimlerinden uzak kalan aileler, sağlıklı bir ortamda, çıkarıcı ve sadece kendi menfaatlerini düşünen menfaatperest eğilimlerin bulunabileceği kent hayatının etkisi altına girmektedirler (Balcıoğlu, 2000).

Kentsel değişim sonucunda yaşanan kültürel değişiklikler, kimlik krizlerine de sebep olabilmektedir. Kent hayatındaki uzmanlaşma, iş bölümü, üretim ve tüketim, trafik ve gürültü kırdan kente göç etmiş bir insanın uyum sağlaması gereken birtakım faktörlerdir. Göç edilen yerle birlikte insanın alışkanlıklarında, kültüründe, değer yargılarında ve davranışlarında değişiklikler meydana gelmektedir (Karasu, 2008). İnsanın kente uyum sürecinde Buendia'nın (1989) ifadesiyle, umutlar ve olanaklar arasındaki uçurum ne kadar açılırsa suç sayılabilecek davranışlar o denli artmaktadır. Kente göç ile gelen ailelerin uyum süreçlerini sağlıklı ve planlı bir şekilde geçirememeleri hem kendi aile çevrelerinde hem de toplumsal çevrelerde kimlik krizlerine sebep olabilmekte ve bu kişiler kendilerini kent hayatı içinde daha yabancı ve dışlanmış hissedebilmektedir. Büyük kentlerde göç eden ailelerin çevreleriyle ilişki kurmaktaki zorluk, uyum sağlayamama ve yabancılaşma süreçleri, zamanla kendilerini dışlanmış bireyler olarak görülmesine zemin hazırlamaktadır (Ulutaş ve Kamber, 2016). Ailelerde özellikle genç bireylerde yaşanan yalnız kalma isteği sosyallikten uzaklaşmaya ve aynı zamanda dışlanmaya yol açarak şiddet davranışının artmasına sebep olabilmektedir. Kırsal alanlarda ise daha kısıtlayıcı etkenler mevcut olduğundan ötürü genç bireylerde suç ve şiddet oranı daha azdır. Çünkü dışlanmaya yol açacak etmenler kırsal alanda mevcut değildir ve akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin de çok sıkı olmasından ötürü gençler, kente göç eden ve tutunamayan genç bireylere göre daha sosyaldır ve toplumla barışıktır.

Kente göç eden bireyler, kent hayatı içinde karşılaştıkları zorlukları aşamadıkları dönemlerde kendi gelenek ve göreneklerine bağlı bir hayat ile ancak aşabileceklerini düşünmeleri ve buna yönelik olarak da yeniden taşınmayı göze alabildikleri de kentsel değişimin bir başka yaşanan boyutudur. Özellikle kent hayatına uyum sağlayamama ve işsizlik, bireyleri işin bulunabileceği yer neredeyse oraya sürüklemekte ve ekonomik sebepleri tüm zaruri sebeplerin önüne geçirebilmektedir. Ayrıca gençler kırsalı terk ederken normal insanlar olarak yaşarlarken kente geldiklerinde anormal durumlarla karşılaşarak marjinal bir hale dönüşmektedirler. Özellikle gençler kentte kayıtlı işgücüne sahip olmadıklarında kayıt dışı sektörlere yönelmekte ve bu durum da bir dizi sosyal, ekonomik ve ahlaki problemlere sebep olmaktadır (Kakwagh, 2019). Aile hayatında ise ekonomik ve sosyal krizler çocukların hayata bakışlarını olumsuz olarak etkileyebilmekte, psikolojik travmalar oluşturabilmekte ve onları suç işlemeye eğilimli kişiliklerin oluşmasına temel hazırlayabilmektedir (Deniz ve Etlan, 2009). Özellikle alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin kullanımı, çocuklarda saldırganlık ve benzeri davranış bozuklukları meydana getirebilmekte hem kendileri için hem aileleri hem de toplum için tehlikeli olabilmektedir (Bozkurt, 2015).

Göç sürecinin başlamasıyla uyumlanma süreci de başlar ve uzun zaman devam eder. Bu süreç göçmenin yaşına (Schachner, 2019), sosyoekonomik düzeyine (Tuzcu & Bademli, 2014), sağlık faktörlerine bağlı olarak zorlaşmakta veya kolaylaşmaktadır. Uyum sürecini zorlaştıran etmenler; dil bilmeme, eğitim düzeyinin düşük olması, iş bulma problemi,

sosyal ortam eksikliği ve yeni kültüre adapte olma zorluğu gibi etmenlerdir. Göç hareketlerinde özellikle kadınlar ve çocuklar daha dezavantajlı konumdadırlar. Kadınların düşük statüde çalışma, ayrımcılık, sosyal izolasyon, yalnızlık, dil engelleri ve kültürel farklılıklar gibi birçok olumsuz faktörle yüzleşmesine sebep olmaktadır. Bursa’da yapılan bir çalışmaya göre, göçmenler sağlık hizmetlerine başvurmama nedeni olarak %26,3’lük bir kısmı dil engelleri olduğunu ifade etmiştir Aktaran Kalkan vd. aktaran (Baş vd., 2017) Başka bir çalışmada da dil sorunun sağlık hizmetlerine ulaşmada temel neden olduğu aktarılmıştır (Kara ve Akgün, 2015). Bunun yanında uyum sürecini kolaylaştıran; yeni kültüre karşı olumlu duygu ve düşünceler, dile hâkim olmak ve dışlanma, ayrımcılık gibi konularda olumsuz yargılara sahip olmama gibi etmenler sürecin sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamaktadır (Saygın ve Hasta, 2018).

Olumsuz çevresel ve fiziksel şartlar, yaşanacak tüm olumsuz diğer etkilerin açığa çıkmasını hızlandırmaktadır. Bunun yanında göç eden ailelerin büyük bir gruba aidiyet duygusunun olmaması, toplumda dışlanma, etiketlenme, dil sorunları, etnik kökenli çatışmalar ve kültürel şok da toplumsal huzuru bozan etmenler arasında gösterilmektedir. Saldırganlık, çevreye zarar verme, hırsızlık, cinsel davranış bozuklukları gibi tehlikeler, kente uyum sağlayamamış çocukları bekleyen en büyük psikososyal problemlerin başında gelmektedir (Sözer, 2019). Ayrıca köyden kente yapılan zorunlu göçler sonucu bireylerin doğduğu, büyüdüğü ve yetiştiği kültürden uzaklaşması, yakın akrabalarının, komşularının ve toplumsal destek mekanizmalarının bir anda ortadan kaybolup tanımadıkları yeni bir kültüre maruz bırakılmaları, göç sırasında yaşanan maddi ve manevi kayıplarla beraber tüm bunların üzerine ekonomik sıkıntıların eklenmesiyle ailelerde şiddet eğilimi artabilmektedir. Tüm bu tehlikeler, toplumda şiddet oranını arttırabilmekte ve bireylerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocukların büyümesine elverişli olmayan şartlar, ailevi sebeplerle birlikte çocuklarda uyumsuzluğa yol açabilmektedir (Gökçen, 1996).

Kültürel değişim ve ekonomik gelişmeler ne kadar hızlı yaşanırsa, toplumsal şiddet oranı uyum sorunları bağlamında o derece artabilmektedir. Araştırmalara göre hızlı toplumsal değişimin kültürel değişimi de etkilediği ve suç olgusunu beraberinde getirdiğini belirtmektedir (Balcıoğlu ve Savrun, 2000). Kent hayatındaki kültürel değişimi etkileyen ekonomik sebepler, ailelerin kente uyumunu zorlaştırdığından ötürü hem ailelerde hem de toplumda çeşitli stresleri arttırabilmektedir. Bir olasılık olarak düşünüldüğünde, kentte ve toplumda bireylerin uyumsuzluğunu arttıracak sebepler aşılamıyorsa, hemen olmasa bile er ya da geç ailelerin ve özellikle çocukların uyumsuz ortamdan etkileneceği aşikârdır (Özbek, 1983).

2.4.3. Kentte dezavantajlı gruplar

Dezavantajlı grupları tanımlamada kavramsal açıdan zorluklar bulunmaktadır. Bunun yanında dezavantajlı grup tanımlanırken evrensel bir açıklamada bulunmak da güçtür. Her ülkenin dezavantaj görüşü ve kategorisi farklılık arz etmektedir. Dezavantajlı grup genelde temel olarak ‘yoksulluk’ bağlamından ele alınmaktadır ya da diğer sorunlu durumlarla ilişkilendirilerek açıklanmaktadır (Özer ve Çolak, 2015). UNESCO ise dezavantajlı grupları şöyle tanımlamaktadır; “Ekonomik koşul, toplumsal cinsiyet, etnik ve dilsel

köken, din veya politik statü nedeniyle toplumsal ve ekonomik paydan diğer bireylere göre daha az yararlanan kimselerin oluşturduğu gruplardır“ (Caillods, 1998). Mayer (2003) dezavantajlı grup tanımını daha da genişleterek biyopsikososyal açıdan bütüncül bir bakışla değerlendirmiştir. Minneapolis’te değişik gruplardan 15 kişiyle 25 saatlik görüşme analizlerine dayanarak dezavantajlı gruplar hakkında tanımlamalar yapmıştır. Öncelikle dezavantajlı kavramının geleneksel nedenler olarak görülen ırk, etnik grup, yoksulluk ve cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmadığını vurgulamakta ve ‘kendi kendine yeterlilik için gerekli araçlara ulaşımın reddedilmesi’ temel neden olarak görmektedir. Bu araçlar ise; özerklik, teşvik, sorumluluk, öz saygı, grup desteği, sağlık, eğitim, bilgi, istihdam, sermaye ve duyarlı destek sistemleridir.

Dezavantajlı bir grup, (ırk, yoksulluk ya da cinsiyet gerçeğinden ziyade) karşı karşıya olduğu reddedilen kaynaklar ve engellerin belirli bir örüntüsü ile tanımlanmaktadır. Yine Mayer’e göre dezavantajlı grup birden fazla engelle karşılaşabilmektedir. Burada asıl vurgulanan kendi kendine yeterliliğin bir şekilde engellenmesi ve bunun üstesinden gelebilmek için grubun gerekli araçları veya kaynakları geliştirme çabalarını etkinleştirmeyi veya güçlendirmeyi içermektedir.

Güloğlu’nun (2020) tanımı ise tüm dezavantajlı grup tanımlarını içeren daha geniş bir perspektif sunmaktadır:

‘Bireylerdeki biyolojik temelli, ayrımcılık içeren özelliklerin (cinsiyet, ırk/etnik köken, yeti yitimi, yaş) yanı sıra kişinin kendini gerçekleştirmesi ve bir başkasına bağlı olmadan yaşayabilmesi için ihtiyaç duyduğu araçlara (özerklik, gelişmeye teşvik, sorumluluk, öz saygı, toplumsal farkındalık, sağlık, eğitim, istihdam, bilgi, sermaye, toplumsal destekler) erişimde fırsat eşitliğine sahip olamayan; aksine tüm bu araçlara erişimde bariyerlerle karşılaşp ayrımcılığa uğrayan ve sonucunda sosyal dışlanmaya maruz kalan ve tüm bunları aşmak için ayni ve nakdi destekten çok ‘sosyal içirme’ çalışmalarına ihtiyaç duyan gruplardır.

Dezavantajlı grubu oluşturan insanlar üzerine yapılan çalışmalarda ortak bir yargıya varmak zor olsa da her ülkede dezavantaj olarak genel kabul gören gruplar; yoksullar, çocuklar, kadınlar ve göçmenlerdir. Bunların dışında etnik köken, yalnız başına çocuk büyüten anne ya da babalar, işsizler, engelliler, gençler, yaşlılar, dönemlik işçiler, evsizler, yerleşik yaşamayan insanlar, sığınmacılar, çiftçiler, mahkumlar, ev hizmetlerinde çalışanlardır (Chapman & Carbonetti, 2011). Bunun dışında LGBT, sokak çocukları, güvencesiz ya da gayri resmî çalışan insanlar da dezavantajlı grup olarak değerlendirilmektedir. Ali Rıza Abay (2020) dezavantajlı grupları ikiye ayırarak tanımlamıştır;

- ***Doğuştan getirilen özelliklere bağlı dezavantajlı kişiler/gruplar;*** bu gruba cinsiyeti farklı olanlar (kadınlar), ırkı farklı olanlar, rengi farklı olanlar, doğuştan özürlüler (engelliler), yaşlılar, çocuklar ve gençler girmektedir.
- ***Sonradan oluşan/gelişen farklı özelliklere bağlı dezavantajlı kişiler/gruplar;*** bu gruba da sonradan özürlü (engelli) olanlar, yoksullar, göçmenler, azınlıklar ve eski hükümlüler girmektedir.

Dezavantajlı grupların toplum tarafından maruz kaldığı iki durum vardır, sosyal dışlanma ve ayrımcılık. Özlem Çakır’ın (2002) tanımıyla sosyal dışlanma, insanın toplumla bütünleşmesini sağlayan sosyal, ekonomik, politik ve kültürel sistemlerin hepsinden, kısmen ya da bütünüyle mahrum olma sürecini ifade etmektedir. Ayrımcılık ise kişilerin ya

da grupların dezavantajlı özelliklerinden dolayı bazı kaynaklara erişememesi ve diğer insanlara yapılan muameleden farklı bir muameleye maruz kalmasıdır (Abay, 2020).

Modernleşme insanın toplum içerisindeki duruşunu etkilemiş ve rasyonel, kendi kendine yetebilen, farklılıklara ve öteki olana kayıtsızlık gösteren bir yapıya dönüştürmüştür. İnsanın farklılık ve ötekine kayıtsızlık hali toplumsal eşitsizlikleri artırmış ve dezavantajlı grupların mevcut durumunu daha da zor bir sürece sürüklemiştir. Ünal (2020), modernlikle dezavantajlı grupların tarih sahnesinde yer almalarında paralellik gösterdiğini ve dezavantaj durumunun insanın dışında dış koşullar tarafından şekillendirildiğini belirtmiştir. Savaş, ekonomik krizler, yoksulluk, göç ve doğal afetler gibi dünyada meydana gelen olaylar önce savunmasız grup olan dezavantajlı kesimi etkilemektedir. Başka bir açıdan modernleşme ile birlikte ailenin yapısı, konumu, işlevleri ve rolleri değişmiş ve yeniden inşa edilmiştir. Özellikle modernlikle beraber insanın bireysellik ailenin dağılımında önemli bir rol oynamıştır (Topal, 2020). Aile içerisindeki rollerin değişmesi ya da rollerin belirsizleşmesi çocuklar, yaşlılar, gençler ve engellilerin aile içinde kabul görmesini zorlaştırmıştır. Bu sebeple dezavantaj durumu ailenin değişim ve dönüşümüyle daha da belirginleşmiştir.

Yaşadığımız kâinata “sağlıklı kentler yaratmak”; insanın merkezde olduğu şehirler tasarlamak, öncelikle bilgi çağı ve bilgi toplumu konseptidir (Arıkan, 2020). Bilim ve teknolojiye gelişmeler arttıkça, tüm dünyada çeşitli toplumsal dönüşümler de yaşanmış ve sosyolojik olarak toplumların değişiminde bilim ve teknoloji bir paradigma olarak bulunmuştur.

Sanayi devriminden sonra insanlığın bilgi toplumuna doğru yönelmesiyle birlikte, 1974 yılında Fransız Sosyal İlişkiler Bakanı Reno Lenoi, dezavantajlı grupları; “bedensel ve zihinsel engelliler, alkol bağımlıları, yaşlılar, suçlular, istismara uğramış çocuklar, tek ebeveynli aileleri” dezavantajlı olarak tarif etmiştir. Lenoi’ye göre, dezavantajlı grupların toplamı, o anki Fransa nüfusu içinde %10’dur (Adaman ve Keyder). İşsizliğin ön planda olduğu bu önemli araştırmaya göre, dezavantajlı grupların öncelikli sorunu yoksulluk ve istihdam eksikliğidir. Ayrıca işsizliğin ve ekonomiye dâhil olamamanın bir suçu olarak, dezavantajlı gruplara sosyal çözüm üretilememesi ve bu grupların çalışma hayatına dâhil edilememesi; sosyal yönden toplumla bütünleşmelerini zorlaştırmaktadır (Okur ve Erdugan, 2010).

Bugün şehir üzerine fikir üreten ve çalışan uzmanlar gelecekte sağlıklı kentler inşa edebilmek için kentlerin birbirleriyle iletişim halinde olmalarının, dinamik ve etkileşim içinde bulunmalarının ve karşılaşılan tüm problemlere bütüncül yaklaşılmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Aksi durumda, kentlerde yaşanan ve çözülmesi gittikçe katmerleşen problemlerin temelinde yer alan toplumsal çözümler, sürdürülebilir yaşanabilirliği tehdit edebilmektedir. Kentsel yaşamda çevre sorunlarından toplumsal ihtiyaçlara, ekonomik krizlerden psikolojik sorunlara varıncaya kadar kentlerin yaşanabilirliği tehlikeye girebilmekte; ailelerin ve toplumların huzuru bozulabilmektedir. Sağlıklı kentler oluşturabilmek, kentte yaşayan çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, erkekler göçmenler ya da yerliler olmak üzere tüm dezavantajlı ya da dezavantajlı gruplara

dahil olmaya aday bireylerin uyum içinde ve kentte gündelik hayata eşit katılımı ile mümkün olabilmektedir.

Düzensiz ve çarpık bir kentleşme gerek toplumsal açıdan gerek yaşam kalitesi bakımından sürdürülebilir bir şehir için büyük tehditler içermektedir. Bulunduğu toplum içerisinde ister yaşadığı şehre göç ile katılmış olsun ister yaşadığı şehrin yerlisi olsun; içinde bulunduğu yoksunluk ya da yoksulluk sebebiyle ülkenin sosyoekonomik imkânlarından yeteri kadar ya da hiç faydalanamayan ve ayrıca özel olarak korunmaya gereksinim duyan sosyal gruplar, sosyolojik ve psikolojik olarak genel itibarıyla toplumda “dezavantajlı gruplar” olarak adlandırılmaktadır. Dezavantajlı gruplar çoğu kez birbirinden kopuk değil, tam aksine iç içe veya birbirini besleyerek şekillenebilmekte, birinde karşılaşılan problem diğer bir grup için de geçerli olabilmektedir (Kazu, 2019). Dezavantajlı grupların net sınırlarla oluşabilmesinin en büyük sebeplerinden biri gelir dağılımındaki adaletsizlik olarak görülmektedir.

Avrupa Birliği (AB), 2000 yılında açıkladığı Lizbon Stratejisi’nde, “2010 yılında dünyanın en rekabetçi bilgi toplumu olma” hedefini koyarken; dezavantajlı grupların kentlerdeki problemlerini çözebilmenin ancak bilgi toplumu ile gerçekleşebileceği üzerinde durmuştur. AB, “daha fazla ve daha nitelikli istihdamla birlikte daha kapsamlı bir sosyal kaynaşma” ve sürdürülebilir bir büyümeyi de bir şehirleşme planı olarak sunmuştur (Yazıcı, 2018). AB’nin hazırladığı stratejik planda, istihdam ve piyasa yapılarının yeniden düzenlenmesinin yanında insana ve eğitime yatırım ile sosyal güvenlik, sosyal koruma ve dışlanmışlıkla mücadele için yeni bir Avrupa sosyal modeli oluşturulmuştur.

Unicef’e göre (2018), “Ülkemizde dezavantajlı gruplar; engelli çocuklar, az gelişmiş bölgelerdeki ve kırsal kesimdeki çocuklar ve gençler, yoksul kent ve mahallelerdeki çocuklar ve gençler, romanlar, çatışma ortamındaki çocuklar ve gençler, anadili Türkçe olmayan çocuklar, uluslararası göçmenler ve dezavantajlı tüm diğer gruplar olarak kabul edilmektedir”. Türkiye’deki dezavantajlı gruplara ilişkin yapılan çalışmalar, ‘aile bütünlüğünün ve değerlerinin korunması’ temelinde yapılmaktadır (Güloğlu, 2020).

2.4.3.1. Kadınlar

Dezavantajlı bir grup olarak kadın, dünya genelinde çeşitli mağduriyetlere maruz kalmaktadır. Kadının maruz kaldığı problemler çok boyutludur ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alındığında sosyal hizmet faaliyetleri anlam kazanacaktır. Toplumsal cinsiyet, şiddet, dışlanma, ayrımcılık ve baskı kadınların yaşadığı dezavantajı anlamada önemli kavramlardır. Toplumsal cinsiyet, toplumsal olarak adlandırılan kadın, erkek, kız ve erkek çocukların özelliklerini ifade etmektedir. Bu, kadın, erkek, kız veya erkek olmakla ilgili normları, davranışları ve rolleri ve ayrıca birbirleriyle olan ilişkileri içermektedir (WHO).

Toplumsal bir yapı olarak cinsiyet toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Cinsiyet hiyerarşiktir ve diğer sosyal ve ekonomik eşitsizliklerle kesişen eşitsizlikler üretmektedir. Özellikle kadın diğer mağduriyetlerle birlikte daha geniş bir eşitsizlik kümesine sahiptir. Cinsiyete dayalı ayrımcılık, diğerleri arasında etnik köken, sosyoekonomik durum, engellilik, yaş, coğrafi konum, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim gibi diğer ayrımcılık

faktörleriyle kesişmesine "kesişimsellik" denmektedir (Hancock, 2016). Kesişimsellik dezavantajlı kadınların yoğunlukta olduğu bir durumdur (Burri & Schiek, 2009).

Şiddet ise dünyanın hemen her yerinde kadının maruz kaldığı çok boyutlu bir sorundur. Güloğlu, kadına yönelik şiddetin sadece kadını değil tüm toplumu olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir (Güloğlu, 2020). Bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddet fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak dört ayrı kategoride ele alınarak açıklanmaktadır.

Ayrımcılık dezavantajlı bir grup olan kadınların çalışma hayatına katılmasıyla ön plana çıkmaktadır. Kadınların modern hayatta çalışma hayatında bulunabilmesinde Sanayi Devrimi önemli ölçüde etkili olmuştur. Ücretli bir işçi statüsünde kadınlar, sanayi devriminden sonra Avrupa'da iş hayatına girebilmişlerdir. Kadınlar önce burjuvazinin sonrasında ise toplumdaki diğer grup ve sınıfların gündemine rolleri değişen bir birey olarak yer almışlardır (Sağlık ve Çelik, 2018). Kadınların çalışma hayatına girmesiyle birlikte ilk defa İngiltere'den başlamak üzere diğer Avrupa ülkelerinde de kadınların çalışma hayatında özel olarak korunmaları ile ilgili hukuki düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Özellikle ağır sanayi alanında metalürji, araba, kimya gibi kadının çalışması zor şartlarda geçici olarak sınırlamalar getirildiyse de bir gündem olarak kadınların toplum hayatındaki yeri hep tartışılan konuların başında gelmiştir (Küçükali, 2014).

I. ve II. Dünya Savaşları ile birlikte, kadınların toplumdaki statüsü etkilenmiş, kadın-erkek eşitliğine yönelik faaliyetler de güç kazanmaya başlamıştır. Avrupa başta olmak üzere I. ve II. Dünya savaşları sonunda Virginia Woolf gibi kadın yazarların da gündeme getirmesiyle birlikte kadın-erkek eşitliğine yönelik akımlar güç kazanmaya başladığı görülmektedir (Bingöl, 2014). 1950'lerden sonra kadınlar, birçok alanda toplum hayatında yer almaya başlamış, çalışma şartları sürekli olarak iyileştirilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde kadınların toplum hayatında yer almaları gecikmiş, toplumların gelişmişlik orantısıyla kadınların toplum hayatındaki yeri de birbirleriyle orantılı olarak yükselmiştir (Taş ve Akyol, 2015).

Ülkemizde dezavantajlı grupların arasında yapılan araştırmalarda kadınların ve engellilerin diğer dezavantajlı gruplara göre daha belirgin olduğunu söylemek mümkündür. Gerek iş hayatında gerek toplumsal hayatta kadınların ve engellilerin rolü, birçok alanda arzu edilen seviyede değildir ve özellikle iş hayatında istihdam projelerinin birçoğunda kadınlar ve engellilerin çalışma hayatına kazandırılması temalı konu başlıklarının sıkça görülmesi de var olan sorunlara sürdürülebilir çözümler üretilemeyişinden kaynaklanmaktadır (Orhan ve Özkan, 2020).

Kadınların gönümüz iş hayatında karşılaştığı bir diğer problem, zorlu iş şartlarından kaynaklanmaktadır. Kadınların anne olma süreçleri ile işyerlerindeki iş güvencesiyle ilgili işveren tehditleri, yeterince ücretli ve ücretsiz izin kullanamamaları, terfi ve maaş konularında erkek çalışanlarla eşit muamele görmemeleri de bugün Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı başta olmak üzere kamu kurumlarının ayrıca üzerinde durduğu konulardan biridir (Gül vd., 2014). Kadınların toplum hayatındaki yeri ne kadar gelişse de bugün kadınların iş hayatındaki yeri, eğitim, ücret eşitsizliği ve sosyal güvence gibi pek çok bileşen vesilesiyle etkilenmeye devam etmektedir.

Görüldüğü üzere kadınlar sadece cinsiyetleri itibariyle risk altındadırlar. Risk altındaki kadınların hayatın her bölümünde karşımıza çıkmaktadır; cezaevinde kadınlar, mülteci kadınlar, şiddet gören kadınlar ve boşanmış kadınlar bunlardan bazılarıdır. Özellikle feminist sosyal hizmet bağlamında ele alınan bu başlıklar kadınların karşılaştıkları riski en aza indirmek ve kadınların biyopsikososyal sağlığını ve can güvenliğini sağlamak maksadıyla çalışmalarda bulunmaktadır (Akgün, 2020).

2.4.3.2. Engelliler

Kent hayatında dezavantajlı grup dendiğinde akla ilk gelenlerden birisi de engellilerdir. Bu yönüyle bakıldığında, engellilerin belki de modern şehir hayatında ayrımcılığı en çok gören ve yaşamak zorunda bırakılan bireyler olduğu söylenebilir. Gerek çalışma hayatında karşılaşılan zorluklar gerek eğitim ve diğer alanlarda yaşadıkları birtakım problemler, engelli bireylerin şehirde gündelik hayata katılımını güçleştirmekte ve toplumsal entegrasyonuna ve mobilize yaşamına engel olmaktadır.

Bugün, OECD-AB ve Türkiye verilerine göre, dünya nüfusunun yaklaşık %15'i engelli bireylerden oluşmaktadır (WHO, 2020). Bu oranı dünya nüfusuna göre yorumladığımızda ise dünyada rakam olarak yaklaşık 1 milyar engelli bireyin olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, dünya nüfusunun görülmemiş hızla yaşlanması, kronik hastalıklar ve engelli sayısı her geçen gün artmaya devam ederken, engelli bireylerin "dünyanın ötekileştirilmiş grupları" arasında yer aldığı yine DSÖ tarafından açıklanmaktadır (WHO, 2011).

Tüm insanların insan olmalarından dolayı koşulsuz ve şartsız sahip oldukları haklar elbette engelli bireyler için de geçerlidir. Bu sebeple engelli bireylere yönelik sosyal politikalar ve refahlarına yönelik gelişmeler İnsan Hakları Bildirgesi ile ön plana çıkmıştır. Birleşmiş Milletler (BM), engelli bireylerin bulundukları ülkelerde haklarına, yaşadıkları birtakım zorluklara ve karşılaştıkları problemlerin çözüm yollarına dikkati çekmek amacıyla 1992'de 3 Aralık'ı "Dünya Engelliler Günü" ilan etmiştir. BM, engelli bireyleri "kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan meydana gelen herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar" olarak tanımlıyor. Dezavantajlı gruplar içinde en üst sıralarda bulunan engelli bireylere yönelik sosyal politikalar oluşturulması, çalışma hayatına katılması ve toplumda herhangi bir engelle karşılaşmadan yaşayabilmesine yönelik çalışmaların yapılması oldukça zaman almış, ancak 19. yüzyılın son çeyreğinde engelli bireylere yönelik yasa tasarıları hazırlanmaya başlanmıştır (World Report on Disability, 2011).

Günümüzde bireylerin engelli olması tıbbi bir sorundan çok engellilerin toplum içindeki konumu bir insan hakları ihlali olarak görülmektedir. Engelli bireylerin dezavantaj grupları içerisinde yer alması ve tanımlanması engelli bireyin sosyal ağı içerisindeki konumlandırılmasından ötürüdür (Oktar, 2020). Devletin/toplumun engelli bireyin normal bir bireyle aynı yaşam standardını yaşayabilmesi için onların hayatını kolaylaştıracak imkânları sağlamakla sorumludur. Toplumsal organizasyona ait aksamalar düzenlendiğinde engellilik dezavantaj olarak görülmeyecektir (Burcu, 2017). Sosyal hizmet temelde insan hakları ve sosyal adaleti temel aldığından engelli bireylerin refahıyla doğrudan ilgilenmektedir. Toplumun engellilere yönelik olumsuz algısının değiştirilmesi,

engellilerin topluma ve karar mekanizmalarına katılması, engellilere yönelik ayrımcılık, sosyal dışlanma ve hak ihlallerinin önlenmesi, engellinin kendi kaderini tayin hakkının güvence altına alınması sosyal hizmetin sosyal adaleti sağlama yönündeki çalışmalarıyla mümkün görünmektedir (Turgut, 2020).

Ülkemizde engelli vatandaşlara yönelik sosyal politikalar, gelişmiş ülkelerin sosyal politikaları ve AB Kriterleri göz önüne alındığında henüz istenilen seviyede değildir. Engelli birey çalıştırma zorunluluğu ilk olarak 20.04.1967 tarih ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile getirilmiştir (Deniz İş Kanunu). 4857 sayılı İş Kanunu'nda engelli bireylerin istihdamı ile ilgili olarak 30.maddede düzenleme yapılmıştır. 30. maddeye göre “50” veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde %4 özürlü çalıştırılması zorunlu olup, işverenler çalıştırmak zorunda oldukları engelli bireyleri Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) aracılığıyla sağlayacaklardır (İş Kanunu).

Türkiye’de engelli bireylerin hayatına yönelik çalışmalar her ne kadar 1970’lerde, köyden kente yapılan göçlerle birlikte gündeme geldiyse de asıl çalışmaların 1990 sonrasında belediyelerin bir sorumluluk alanı olarak engelli bireylere dönük faaliyet takvimi hazırlamasıyla başlamıştır. Sosyal devlet anlayışının bir özelliği olarak, 1994 mahalli idareler seçimi ile pilot il olarak İstanbul ve Ankara’da başlatılan çalışmalar, ilerleyen yıllarda diğer il ve ilçe belediyelerinin de katılımıyla artmış ve örnek uygulamaların yaygınlaşmasına, benimsenmesine katkı sağlamışlardır (Ersöz, 2011).

Engelli bireylerin çalıştıkları şirketlerde, diğer çalışan işçiler gibi engelli bireylerin de faydalanabilmesini sağlayacak imkânların (spor salonu, dinlenme odası, yemekhane) yeterli olmaması, çalışma hayatındaki engellilerin çalışma ortamında fiziki birtakım ihtiyaçların göz ardı edilmesi, engelli bireylerin işyerindeki diğer çalışanlarla uyum içerisinde olmasını da güçleştirmektedir. Ayrıca, benzer işler yaptıkları halde sadece engelli oldukları için daha az ücret almaları ve terfi alma ihtimalinde de bulunmamaları yine engelli bireylerin çalıştıkları şirketlerde karşılaştıkları en büyük problemlerden biridir.

Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden yararlanması, tüm insanlarla eşit koşulları paylaşması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınmasını amaç edinmek üzere 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Kanunun 3. maddesinde engellilere yönelik doğrudan ve dolaylı ayrımcılık, binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetlerine erişilebilirlik, rehabilitasyon, korumalı işyeri, rehabilitasyon ve umuma açık hizmet veren yapıların engellilere yönelik düzenlenmesini içermektedir (Engelliler Hakkında Kanun) . Kanunun 4. maddesi, engellilere yönelik yapılan düzenlenmelerin bireysel özerkliğe saygı gösterilerek yapılmasını esas göstermektedir. 14. maddesinde ise engellilerin işgücü piyasasında sürdürülebilir istihdamı doğrultusunda yapılması gereken tedbirler yer almaktadır. Engelli bireyi de içine alarak tüm toplumun uyum içinde yaşamasını ve kaynaşmasını sağlamak sosyal devletin görevidir, bu sebeple 5378 sayılı kanun engellileri koruyucu özelliktedir.

2.4.3.3. Yaşlılar

Yaşlılık, bir kavram olarak her ne kadar toplumlara, kişilere ve zamana göre değişebilmekte ise de genel olarak, yetişkinliğin bir uzantısı olarak kabul görmüştür. İnsan hayatının ileriki

döneminde fiziksel ve ruhsal değişimlerin görüldüğü bir evre olarak tanımlanmaktadır (Durak, 2004). Yaşlılık, yaşlanma, ihtiyarlık gibi kavramlar ileri yaştaki insanlar için kullanılmakta ve kavramlar aynı görünse de anlamları farklılıklar göstermektedir. Yaşlılık, yaşlanma halini tanımlarken, yaşlanma kronolojik, biyolojik, ekonomik, patolojik, psikolojik ve sosyal boyutu olan süreçlerle tanımlanmaktadır (Abay, 2020). Ayrıca yaşlıları tanımlamak için kullanılan terimler birbirinden farklılık göstermektedir. Terminolojide yaşlılar için “yaşlı kişiler”, “ileri yaştakiler”, “üçüncü çağ”, “yaşlananlar”, “80 yaş üstündekiler için “dördüncü çağ” gibi kavramlar da kullanılmaktadır (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, 2007).

Modernleşme ile birlikte insanın özellikle yaşlıların sağlıklı ve uzun ömürler sürmesi imkânı doğarken diğer taraftan yaşlılar yalnızlık ve kurum bakımına itilmektedir. Yaşlıların dezavantaj grup içerisinde yer almasının nedeni ekonomik, istihdama ilişkin ve bakıma muhtaçlıkla ilgili sebep olabilmektedir (Abay, 2020). Belirli bir yaştan sonra iş kaybına uğrayan yaşlının sağlık, bakım vb. nedenlerle ihtiyaçları artmaktadır ve yaşlı gelir kaybı yaşamaktadır. İstihdama ilişkin ise işverenler yaş ayrımı yaparak işe alımda genç nüfusa öncelik vermektedir. Bir diğer sebep ise, yaşlıların dışa bağımlı hale gelerek başkalarının desteğine/yardıma ihtiyaç duyarak yaşamasıdır. Bu durum yaşlılığın sorun olarak algılanmasına sebep olmakta ve devlet açısından ekonomik bir yük olarak düşünülmektedir. Ünal (2020) bu durumu, “yaşlılık önceleri insan yaşamının evrelerinden bir olgu iken modern dönemin insana bakışındaki zihniyet dönüşümü yaşlılığı bir sorun haline getirmiştir” şeklinde ifade etmektedir.

Dünyadaki yaşlı nüfusa baktığımızda hemen hemen her ülke, nüfusları içindeki yaşlı kişilerin oranında ve büyüklüğünde bir büyüme yaşamaktadır. United Nations (UN) açıklamalarına göre, 2019'da dünyada 65 yaş ve üzeri 703 milyon kişi varken 2050'de yaşlıların sayısının ikiye katlanarak 1,5 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Küresel olarak, 65 yaş ve üzeri nüfusun payı 1990'da yüzde 6'da iken 2019'da yüzde 9'a artmıştır. Bu oranın 2050 yılına kadar yüzde 16'ya yükselmesi ve böylece dünyadaki her altı kişiden birinin 65 yaş veya üzerinde olması beklenmektedir (UN, 2019). Bu durum karşısında ülkeler yeni eylem planları hazırlamaktadırlar. Modern toplumlarda yaşlıların korunması ile ilgili uluslararası belgeler, özellikle kadınlar, engelliler ve çocuklara göre daha sınırlıdır. Ancak yaşlılarla ilgili önemli uluslararası belgeler arasında BM İnsan Hakları Bildirgesi'nin 25. maddesi, Yaşlılık İlkeleri, Avrupa Konseyi'nin Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın 23. maddesi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 25. maddesi örnek gösterilmektedir. Gelişmiş ülkelerin yaşlılık sorunu karşısında üç temel yaklaşımı kullanılmaktadır; ahlaki yaklaşımla kişinin içinde bulunduğu durumun sorumlusu olarak görülürken medikal yaklaşım yaşlılığı bir hastalık olarak ele almaktadır. Sosyal yaklaşım ise dezavantajlı kişilerin yaşadığı problemin doğal olduğunu kabul eden yaklaşımdır (Abay, 2020).

Avrupa Birliği'nin ve genel olarak dünyada yaşlılara yönelik sosyal politikalar incelendiğinde, karşımıza en temel çalışmaların başında “yaşlılık sigortası” gelmektedir. Yaşlılık sigortası ile birlikte fizyolojik olarak bakıma muhtaç yaşlıların bakımının yapılması da son yıllarda belediyelerin çalışma alanlarından biri olmuştur. Ayrıca sosyal

güvenlik garantisi olmayan veya gelir yetersizliği nedeniyle yoksul duruma düşen belli bir yaşın üzerindeki yaşlılara bu durumları devam ettiği sürece sürekli gelir veya aylık bağlanması üzerine özellikle belediyelerin hükümetlerle birlikte çalışma içinde bulunması dezavantajlı gruplar içerisinde yaşlıların da önemini arttırmıştır. Yaşlılara genel olarak verilen hizmetler incelendiğinde karşımıza:

- a) Huzurevi
- b) Yaşlı bakımevi
- c) Sokak yaşlıları
- d) Yardım evi
- e) Yaşlı apartmanları
- f) Yaşlı köyleri gibi kurumsal bakım hizmetleri çalışmaları gelmektedir (Gürer vd., 2019).

Sosyal hizmet, özellikle dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalarına ağırlık vermektedir. Yaşlılık dünya genelinde artan sayılarıyla günümüzde üzerinde çalışılması gereken en temel konulardan birisidir. Yaşlılık sosyal hizmetin hem akademik olarak konu edildiği bir konu hem de bizzat sosyal hizmet uygulamaları içerisinde yer almaktadır. Mavili (2020), yaşlılara yönelik sosyal hizmet müdahalelerini planlama ve uygulamada, mesleği “bilgi, beceri ve değer” temelinde ele almaktadır. Tomanbay (2007) ise yaşlılıkta sosyal hizmet uygulamasında yaşlıların durumuna ve ihtiyacına yönelik sosyal bakım programı geliştirilmesi, sosyal tedavi uygulamaları ya da sosyal uyum için sosyal rehabilitasyonun gerekliliğini ifade etmektedir. Anayasamızın 61. Maddesinde sosyal hizmet uygulamalarına örnek bir madde olarak "Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir" yer almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası).

Kentleşme ve aile yapısının değişmesiyle yaşlıların bakım ve rehabilitasyonunu gerçekleştiren araçları değiştirmiş daha profesyonel bir şekilde yürütülmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaç neticesinde huzurevlerinin gereksinimi toplum tarafından da kabul görmüştür (Altıok ve Artan, 2020). Sanayileşme, modernleşme ve kentleşme ile birlikte değişen aile yapısı, toplumsal değerlerdeki yozlaşma ve beden algısına yönelik tutumlar yaşlılık haline olan algıyı değiştirmiştir (Ünal, 2019). Durmuşoğlu (2019) modernleşme ile birlikte yaşlılık algısının değişmesini şöyle ifade etmektedir:

Modernleşme süreci, insanlığa batı merkezli bir bakış açısını telkin eder. Geleneksel toplum yapılarını tahrip eder. Dinî ve kültürel değerleri aşındırır. Toplumda otoriteyi yeniden tanımlar. Değerlerdeki değişim, fertlerin birbirine bakışını değiştirir. Böylelikle eskiden kendisine danışılan, saygı duyulan, sözlü kültürün taşıyıcısı ve toplumsal hafıza rolündeki yaşlıların toplumsal hayattaki yeri, yeniden tanımlanır.

Günümüz toplumsal yapısında ilişkilerin “üretim ve tüketim” üzerinden anlamlandırılması yaşlılık olgusunu da salt tüketici sınıfına koyarak bir yük gibi görülmesine sebep olmuştur. Fukuyama “büyük çözülme” olarak tanımladığı teorisinde modernleşme ile birlikte toplumsal değerlerin bozulmasını ifade etmektedir (Fukuyama, 2000). Bozulma nedenleri; fakirlik ve gelir eşitsizliği, modern refah devletinin sebep olduğu olumsuzluklar (ailelerin dağılması, suç oranlarının artması), dinin gerilemesi ve bireysel hakların artışı içeren kültürel hareketlerin gelişimi olarak belirtmiştir (Ünal, 2020).

21. yüzyılda kesişen iki demografik eğilim hızlı kentleşme ve yaşlanan nüfus tüm dünyanın gündeminde yer almaktadır. Sadece 20 yıl sonra dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisi kentlerde yaşayacağı ve bunların 1 milyarı yaşlı nüfusun oluşturacağı öngörülmektedir (National Institute on Aging, 2007). Madrid, Lizbon ve Varşova gibi Avrupa şehirlerinde yaşlı nüfus çoğunluğu oluşturmaktadır. İtalya ve Almanya ise yaşlı nüfusu yoğun olan şehirlere sahiptir (UN Department of Economic and Social Affairs, 2014). Avrupa Birliği'nin 2020 yılına kadar "akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme" hedefine ulaşması için, ülkedeki yaşlı nüfusun ekonomik potansiyelinden yararlanması gerektiği öne sürülmektedir (Global Institute, 2016).

Çin'de yapılan bir çalışmaya göre 2030'da yaşlılar Şanghay, Pekin ve Tianjin'deki nüfusun sırasıyla %39,7'sini, %35'ini ve %29,5'ini oluşturacak ve her çocuğa 3,45 yaşlı, her 2,5 kişiye 1 yaşlı düşecek şekildedir. Nüfus yapısında ciddi bir değişiklik meydana gelecektir. Buna göre aileler 4 yaşlı, 2 orta yaşlı ebeveyn ve 1 çocuktan oluşan 4-2-1 karışımından oluşacaktır. Çin şehirlerinin nüfus değişim dalgaları yaşamalarıyla daha fazla emek arzı; şiddetli yaşlanma, işgücü sıkıntısına gireceğini belirtilmektedir (Zhai, 1997).

Dünya nüfusunun yarısından fazlasının yaşadığı kentlerde yaşlı nüfusu da önemli bir kısmını oluşturuyor. Kentsel yaşlanma, şehirlerde yaşayan yaşlı nüfusla ilgilenen gelişmekte olan bir alandır. Köy veya kasabadan daha büyük ve nüfuslu yerleşim alanları kastedilmektedir (Hoof, Kazak, Perek-Białas, & Peek, 2018). Kent ortamının, yaşlıların rahatlıkla yaşayabileceği ideal bir yer olup olmadığı ya da nasıl ideal hale getirileceği halen tartışmalı bir konudur ve bu alanda yeni çalışmalar yapılmaktadır. Yerinde yaşlanma bu konuda gündemde olan bir kavramdır, insana ilerleyen yaşlarda sosyal destek sağlaması ve bağımsız yaşamaya olanak vermesi açısından yaşlıların tercih ettiği bir durumdur (Kalınkara ve Kapıkıran, 2017).

Yerinde yaşlanmanın yanında, kentte kamu hizmetlerine yakınlık dolayısıyla kentteki yaşlı nüfusun kırsala oranla yaşam kalitesi daha yüksek olduğu görülmüştür (Berry & Okulicz-Kozaryn, 2011). Bir diğer kavram aktif yaşlanmadır, DSÖ'nün gündeme getirdiği kavrama göre yaşlıların ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını ifade etmektedir (Aslan, 2007). Aktif yaşlanmaya imkân veren kentin imkânlarından yararlanan (toplu taşıma kullanımı, güvenlik, kaldırım düzenlemeleri, park, vb. gibi) yaşlıların şehirle uyumlu hale geleceği ve yaşam kalitesinin arttığı görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Sun City Arizona ve The Villages of Florida gibi sadece yaşlıların yaşadığı ve çevrenin sadece yaşlı ihtiyaçlarına göre düzenlendiği bölgeler de yaşlı ayrımcılığına sebep olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir (Simpson, 2015).

Kentsel nüfusun küresel yaşlanmasında yaşlıların kentsel yaşam kalitesini artırmak yönündeki çalışmalar yaşlı dostu yaklaşım uygulamaları kullanılmaktadır. Plouffe ve Kalache (2010), modern toplumun başarısı olarak görülen daha uzun ve sağlıklı yaşamın olumlu olarak görülmesine rağmen zorlukları da bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca yaşlı nüfus değerli bir kaynaktır. Yaşlıların potansiyellerinden yararlanmak için kentlerin onların yaşamı için elverişli hale getirilmesi gerekmektedir. Kentlerin her türlü imkânından yararlanabilecekleri, uyum gösterebilecekleri ve tam erişim sağlayabilecekleri imkânlar oluşturulmalıdır (Zaidi vd., 2012).

Sakin şehir hareketinde yaşlılar toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımında önemli görülmekte yaşlıların bilgi, tecrübe ve deneyimlerinden azami şekilde yararlanmayı desteklemektedir. Bunun yanında kentsel düzenlemelerin yaşlıların rahatlıkla yaşamını sürdürebileceği şekilde olması dikkate alınmaktadır. Kaldırımlar, yeşil alanlar, sosyalleşme ortamları ve deneyimlerin aktarıldığı çeşitli projelerle yaşlıların yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Yaşlı dostu şehirlerin tasarımıyla tüm kuşakların birlikte yaşadığı ortamlar ideal yaşlanmayı sağlamaktadır (Mustaquim, 2015). Buna göre de kentlerin değişen dünyaya ve kuşakların ihtiyaçlarına göre kendilerini revize etmeleri gerekmektedir. Sakin Şehir Hareketi bu yönde yapılan sürdürülebilir bir kentleşme önerisidir. Devlet, sağlık, sosyal hizmet ve mimarinin birlikte disiplinler arası bir çalışmayla bu gelişmeleri takip etmesi ve uygulaması yerinde olacaktır (Hoof, Kazak, Perek-Białas, & Peek, 2018).

2.4.3.4. Çocuklar ve gençler

Dezavantajlı gruplar arasında önemli başlıklardan biri olan ve gelişmiş ülkelerin gelecek planlamalarında ilk konular arasında bulunan çocuklar ve gençler, öncelikle bir toplumun hemen her alanda gelecekteki en önemli bireyleri arasında yer almaktadır. Bir ülkenin çocuk ve genç nüfusu, aynı zamanda o ülkenin gelecekteki politikalarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Çeviker vd., 2018). Geçmişte pasif erken yetişkin olarak görülen çocuklar, günümüzde aktif sosyal aktörler olarak görülmektedir (Karataş, 2020).

Karataş (2020) genel anlamda dezavantajlı çocuk kavramını şöyle tanımlamaktadır; “insanlığın vadettiği hakları ve imkânları çocuğa sunamaması nedeniyle çocuklar aleyhine sosyal adaletin ve hukuki eşitliğin bozulması çocuğu dezavantajlı duruma düşürmektedir”. Ailenin sosyoekonomik durumunun düşük olması, bakım, ilgi, koruma, iletişim eksikliği, ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin olmaması, anne ya da babanın alkol/madde bağımlılığı ya da psikolojik rahatsızlıkları çocukları risk altında olmasının sebepleridir (Dönmez ve Zengin, 2020). Seçer (2018) ise dezavantajlı çocukları şöyle sıralamaktadır; çalışan/çalıştırılan çocuklar, ihmal/istismar mağduru çocuklar, tek ebeveyne sahip çocuklar, mülteci/sığınmacı çocuklar, madde bağımlısı çocuklar, suça sürüklenen/yönlendirilen çocuklar, sağlık sorunları olan çocuklar, duygusal ve davranışsal bozukluğu olan çocuklar, özel gereksinimli çocuklar, sokakta yaşayan çocuklar ve sanal bağımlılığı olan çocuklardır.

Tarihsel süreç içerisinde çocuklar; savaş, yoksulluk, kıtlık, salgın hastalık, göç ve doğal afetler gibi bir takım olumsuz durumlardan etkilenerek dezavantajlı hale düşmüşlerdir. Batı'daki çocukluk seyri ile Doğu toplumlarında çocukluk tarihi farklı bir seyir izlemektedir. Türk-İslam medeniyetinde dezavantajlı çocuklar önceleri “evlatlık” alınarak koruma sağlanırken zamanla kurumsallaşmalar ile Islahhane, Darülaceze, Darülhayr-ı Âlî, Darüleytam gibi kurumlarla çocukların refahı sağlanmıştır (Araz, 2017).

Batı'da Rönesans, Reform, Aydınlanma, romantizm, kapitalizmin doğuşu, sanayileşme süreçleriyle birlikte çocukluk anlayış değişmiş ve modern çocukluk algısı oluşmuştur (Karataş, 2020). Özellikle 19. ve 20. Yüzyılda siyasi ve ekonomik gerilimler çocukların dezavantaj durumunu artırmış ve kışla tipi kurumlarla çocukların refahı sağlanmaya çalışılmıştır. İnsan hakları alanındaki gelişmelerle koruyucu aile ve evlat edinme hizmetleri

ön plana çıkmıştır (Suppes & Wells, 2017). Çocukluk sosyolojisi üzerine araştırmaların başladığı 1990'lardan sonra çocuğun psikolojik iyilik hali önem kazanmış ve pragmatik bir yaklaşımla çocuk değerlendirilmiştir (Erbay, 2013).

Bugün dünyada, çocukların ve gençlerin dezavantajlı gruplar arasında yer almasının sebeplerinden birisi de özellikle küçük yaşta çocukların çalıştırılması ve gençlerin hayata katılmasında karşılaştığı hayati olumsuzlar bulunmaktadır (Aykurt, 2020). 1700'li yıllardan itibaren Sanayi Devrimi ile birlikte çocuklar, bir işçi gibi muamele görmeye başlamış, özellikle maden ocaklarında, fabrikalarda, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaya başlanmıştır (Şahin, 2012). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 138 sayılı İstihdama Kabulde Asgari Yaş Sözleşmesi'nde bir çocuğun çalıştırılması için minimum yaşı 15 olduğu belirtilmiş ve ülkelerin bu yaşı altındaki çocuklara dikkat etmeleri gerektiği belirtilerek çocuk işçi çalıştırılma yaşının 15 yaş çevresinde belirleyebilmeleri konusunda esneklik tanınmıştır.

Sanayi Devrimi ile birlikte önce Avrupa'da tartışılmaya başlayan küçük yaştaki çocuk işçiler, İngiltere başta olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde de hızla gündeme gelmiş ve çocuk ve gençleri korumaya yönelik hukuki düzenlemeler yapılmasına karar verilmiştir (Coşan, 2019). Yapılan çağrılara ve eylemlere daha fazla dayanamayan Avrupa ülkeleri, her ne kadar çocuk işçilerin çalıştırılmasına karşı olsa da çocukların ve gençlerin küçük yaşlarda işçi statüsünde çalıştırılmasına dair düzenlemeler hukuken uzun sürmüştür. Avrupa'daki gelişmeler göz önüne alındığında, Uluslararası alanda 1890 Berlin Konferansı'nda çocukların çalıştırılma yaşı, çalışma süreleri ve iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin dilek niteliğinde kararlar alınmış ve tüm dünyaya sunulmuştur (Kutal, 1970).

Birleşmiş Milletler tarafından tüm çocukların eğitim, yeterli beslenme, barınma ve diğer temel ihtiyaçlara olan erişimini birer hak sayan, çocukların sömürüden ve zorunlu askerî hizmetten korunmasını garanti altına alan hazırlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, ilk kez 1989 yılında onaylanmıştır (Kurt, 2016). Bugün halen Somali ve Amerika hariç BM üyesi tüm ülkeler tarafından tasdik edilen sözleşmeyi ülkemiz, 1991 yılında imzalamış ve 1995 yılında da uygulamaya başlayarak yasayı yürürlüğe koymuştur (Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), 1999). BM Sözleşmesine göre, çocukların hayata, katılım, korunma ve gelişim olmak üzere 4 temel hakları bulunmaktadır. Çocukların korunması, katılımının sağlanması, ayrımcılığa uğramaması ve yüksek yararının gözetilmesi konusu öncelik olarak kamu yönetiminin sorumluluğundadır (UNICEF, 2017). Ayrıca sözleşmenin 2. maddesine göre, taraf devletler, göçmen çocuklar da dâhil sözleşmede yazılı olan her çocuğa kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler (Kurt, 2016).

BM sözleşmesinin 31. maddesinde çocuğun sosyal hayata özgürce katılım hakkı savunulmaktadır. Ayrıca, sözleşmenin 12. maddesi Çocuğun Katılım Hakkı'nı ifade etmektedir. Çocuğun Katılım Hakkı, kendi görüşlerini oluşturma yeteneği olan her çocuğun kendini etkileyecek her konuda görüşlerini serbestçe ifade etmesi anlamını taşımaktadır (UNICEF). Çocuğun katılım hakkı kavramı, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de geçen

temel haklar arasındadır. Bugün sığınmacı ve göçmenlerin BM Mülteci Örgütü UNHCR tarafından yapılan araştırmalara göre neredeyse %70'i kadın ve çocuklardan oluşmaktadır (Polat ve Gezer, 2007).

Modernleşme çocuğa bakış paradigmasını değiştirerek çocuğu nesneleştirmiştir. Çocukların yüzyıllardır yaşadığı problemler modernleşme ile birlikte daha da çıkmaza girmiş, çözülememiştir (Şirin, 2016). Modernleşme ile birlikte çocuklarla ilgili değişimleri Ünal (2020) şöyle ifade etmektedir: kapitalizm ve sanayileşme ile istihdama duyulan ihtiyaç ve bu bağlamda çocuk işçiliği, geleneksel aile yapısının bozulmasıyla sokak çocukları ve kimsesiz çocuklar, modernleşmenin bireyi tek tipleştirilmesiyle çocuğun da tek tipleşmesi, tüketimin nesnesi haline gelen çocuklar ve savaş, göç, medyanın kontrolsüz kullanımıyla çocuk ihmal ve istismarının artmasıdır.

Çocukluk düşüncesinin Rönesans'ta çıktığını ifade eden Postman (1995), günümüz çocuklarının küçük yetişkinlere dönüştüğünü ifade ederek gittikçe çocukluğun yok olduğunu ifade etmektedir. Kapitalist düzenin öznesi konumuna getirilen çocuk tüketim metaı olarak bilişim teknolojilerinin etkisiyle de çocuğun çocukluk dönemi değişime uğramıştır. Çocuk çocukluğun doğasından uzaklaşıp teknolojik cihazların esiri haline gelebilmektedir. Bu durum da çocukta sosyal, fiziksel ve psikolojik problemlere sebep olduğu yapılan alan araştırmalarıyla ortaya konmuştur (Mustafaoğlu, 2018).

Kentleşme ile çocukların doğal yaşamdan tecrit edilmesi üzerine Gönültaş (2018), “Çocuğun yüksek yararı, çocuğun psikolojik gelişimi ve katılım gibi hakları çerçevesinde artırılan imkânlar (çocuk oyun alanlarının artması, çocuklara özel kamplar ve kulüpler vs.) artışlar ve çalışan ebeveyn oranlarındaki yükseliş, çocukların ebeveyn gözetiminden uzak zamanlar geçirmelerine sebep olmaktadır.” Bu durum da çocuğun zaman geçirdiği yer doğa veya doğal ortamda aile ve diğer çocuklarla sosyalleşme ile değil, araçlarla (teknolojik aletler gibi) olmaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı topluma göre şekillendiği gerçeğiyle günümüz dünyasında teknoloji kullanımının yaygınlaşması çocukları bilişsel, sosyal ve duygusal açıdan etkilemektedir (Öner, 2020).

UNICEF'in “Çocuklar için Kentleşmeyi Şekillendirmek: Çocuklara Duyarlı Kent Planlaması Üzerine Bir El Kitabı”nda (2018), çocuklara duyarlı bir kentsel planlamaya yatırım yapılması ifade edilmektedir. Çocukların sağlıklı, güvenli, kapsayıcı, yeşil ve müreffeh topluluklarda yaşadığı gelişen ve adil şehirlerin düzenlenmesi gerekmektedir. Çocuk Hakları sözleşmesinin ilk 10 maddesinden ilhamla kamusal alanlar, su, ulaşım, atık yönetimi, beslenme ve kamusal olanaklar çocukların varlığı da dikkate alınarak tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Merkezi yönetim çocuklara yönelik kent hayatının oluşturduğu sorunlar karşısında kentsel politikalar üretmektedir. Çocukların biyopsikososyal gelişimiyle birlikte çocuk refahını artırmayı hedefleyen bu politikalar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütüldüğü gibi yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar tarafından da yürütülmektedir (Güngör, 2016: 115-118). Çocuklara yönelik yerel politikaların ele alındığı Güngör ve Aka'nın (2019: 28) çalışmasında; çocuklara yönelik çevre düzenlemeleri, çocuklara yönelik kültür, sanat ve spor faaliyetleri, çocuklara yönelik eğitim ve sağlık hizmeti, çocuklara yönelik sosyal yardımlar, çocuklara

yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve çocuklara yönelik diğer uygulamalar analiz edilmiştir. Belediyelerin çocuk refahının artırılmasına yönelik birtakım faaliyetler olsa da genel çocuk nüfusu açısından yeterli sayıda ve çeşitlilikte olmadığı belirtilmiştir.

Dezavantajlı çocukların sorunlarına ilişkin sosyal hizmet faaliyetleri disiplinler arası bir metotla incelenmesi gerekmektedir. Özellikle çevresi içinde birey yani ekolojik yaklaşım çocuğun dezavantaj durumunun belirlenmesinde ve çözüm arayışında gereklidir. UNICEF raporuna göre Türkiye’de dezavantaj durumunu tetikleyen en önemli sebep yoksulluk olarak görülmekte ve her on kişiden birisi yoksulluğu kronik biçimde yaşamaktadır (UNICEF, 2006). Sosyoekonomik sıkıntılar da çocukların uygun olmayan koşullarda yaşamalarının yanında riskli davranışlara girmelerine de sebep olmaktadır. Çocuklar sokakta dilenme, suça sürüklenme, çocuk işçi olma gibi problemlere açık hale gelmektedirler (Bağış, 2019).

İhmal ve istismar mağduru ve suça sürüklenen çocuklar üzerine sosyal hizmet faaliyetlerinde iki önemli hizmet vardır, bakım ve rehabilitasyon. Bu iki hizmeti gerçekleştiren kurumlar, kurum bakım hizmetleri kapsamında çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk evleri sitesi, çocuk evleri, çocuk destek merkezleridir. Bunun dışında yoksul ailelerin çocuklarını çevresi içinde tutma girişimini desteklemek maksadıyla sosyoekonomik destekle aile yanında bakım hizmeti verilmektedir. Ayrıca koruyucu aile ve evlat edinme hizmeti, akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli, geçici koruyucu aile modeli, süreli koruyucu aile modeli, uzmanlaşmış koruyucu aile modeli ülkemizde çocuğun korunmasını sağlayan sosyal hizmetlerdir (Yazıcı, 2014).

Gelişmiş ülkelerin dezavantajlı gruplar arasında çalışmalarına bakıldığında, geleceğe dair en önemli planlamaların çocuk ve gençlerle ilgili olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle genç nüfus planlamasının artmasını sağlayacak imkânların geliştirilmesi, gençlerin güvenli bir toplumda büyümelerinin yanı sıra, psikolojik ve sosyal gelişimin toplumla uyum içerisinde yaşayabilmelerine yönelik var olan problemlerin tespit edilmesi ve çeşitli komiteler kurarak bu problemlerin çözümünün üzerinde durulması önemle üzerinde durulan başlıklardandır (Baş, 2017). Ayrıca gençlerin hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerini arttıracak faaliyetlerin planlanması gerek lise ve dengi okulların gerek üniversitelerin gençlerin her türlü ihtiyacını giderebileceği ve kendilerini geliştirebileceği kültür ve sanat merkezleri gibi işlev görmeleri amaçlanmaktadır.

Sakin şehir hareketinin felsefesi çocukları da merkeze alan bir şehir yaşamını öncelemektedir. UNICEF’in “Çocuk Dostu Kentler” projesi Seferihisar Belediyesi tarafından uygulamaya konularak çocuk hakları konusunda bilinç oluşturmak, eğitimler düzenlemek ve çocuk haklarını önceleyen bir belediye tasarlamak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de ve dünyada ilk Çocuk Belediyesi Seferihisar’da kurulmuştur. Çocuk Belediyesi günümüzde aktif bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Seferihisar Belediye Başkanı Çocuk Belediyesi’nin kurulma amacını ve önemini şöyle belirtmektedir: “Çocukların yaşadıkları şehirlerle ilgili söyleyecek sözleri var. Bugün onları dinleyeceğiz. Kurduğumuz Çocuk Belediyesi, sembolik değil gerçek bir belediye. Başkan, başkan yardımcıları ve meclis üyelerinden oluşan Çocuk Belediyesi, belediyenin uygulamayı düşündüğü projelerde müdahale etme hakkına sahiptir” (Cittaslow Türkiye, 2018). Şehrin

yönetiminde söz sahibi olan çocukların özgüvenleriyle birlikte demokrasi bilinci de artırılması hedeflenmiştir. Seferihisar Çocuk Belediyesi'nde çocuklar için tiyatro kulübü, bilim atölyesi, seramik-çini atölyesi, trambolin ve tırmanma duvarının yer aldığı geniş bir park alanı bulunmaktadır. Ayrıca Viyana'da gerçekleşen Child in the City konferansında Seferihisar Çocuk Belediyesi başarılı bir model olarak gösterilmiştir.

2.4.3.5. Göçmenler, sığınmacılar, mülteciler

Göç hareketleri insanlık tarihiyle birlikte başladığı kabulüyle birlikte asıl anlamda göç hareketleri 19.yüzyıl Sanayi Devrimi ile yaygınlaşmıştır (Massey vd., 1993). Uluslararası Göç Örgütü'ne göre (2009) “göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve kişisel uygunluk durumuyla almış” kişiler göçmen olarak adlandırılmaktadır. Sığınmacılık ise bir statüden ziyade bir süreç olarak görülmektedir. Güzel ve Şarlak (2020, s. 169) sığınmacıyı şöyle tarif etmektedir:

Bireyin haklı sebeplerle dini, siyasi, kültürel, etnik veya mezhepsel nedenlerden dolayı kendi ülkesinde ayrımcılığa, baskıya, işkenceye veya zulme maruz kalacağı endişesiyle başka bir ülkenin sınırına gelerek ya da sınırından geçerek sığınma talebinde bulunması ve bu talebin değerlendirilmesi sürecidir.

Uluslararası Mülteci Hukuku'na (1998) göre mültecilik ise şöyle tanımlanmaktadır, “İrk, vatandaşlık, din, belirli bir sosyal gruba aidiyet veya siyasi görüşler sebebiyle zulme uğrayacağından haklı olarak endişelendiği için doğup büyüdüğü ülkeyi terk etmek zorunda kalan kişilerdir.”

Ünal (2020: 134), modernleşme öncesinde göç hareketleri sanayileşme ve kentleşme bağlamında değerlendirilirken günümüzde savaşımlara, baskılara ve daha iyi yaşam arzusuna bağlı olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'nin ulusal göç politikası, ülkeye göç eden ve “mülteci” statüsünde yaşayan bireylerin hayat şartlarını tanzim etmeye yönelik olup, beslenmeden eğitime, güvenlikten barınmaya kadar tüm asgari yaşam standartlarını kapsayan “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” ile düzenlenmiştir (Resmi Gazete, 2013). 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 96. maddesinde Uyum başlığını incelediğimiz zaman, üç önemli alt başlıkta mültecilerin sağlıklı bir süreç ile topluma entegre edilmesinin amaçlandığı açıkça görülmektedir:

“(1) Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.

(2) Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.

(3) Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır.”

I. Dünya savaşından önce çok uluslu bir millet olan Osmanlı İmparatorluğu, cumhuriyetin kuruluşuyla beraber Türkiye adını almış olsa da birçok halkın yine bir arada yaşadığı, en sıkıntılı zamanlarında dönüş yuvası olduğu bir konumda bulunduğu, bölgede önemi hep gündemdedir. Gerek I. ve II. Dünya savaşlarında Avrupa’da kaynayan savaşlar, gerekse Ortadoğu’nun bitmeyen savaşları Türkiye’yi zihinlerde bir “kaçış limanı” olarak konumlandırmıştır.

Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Göç Raporu’na göre, 2000’de 173 milyon olan göçmen sayısı, dünyada yaşanan savaş ve kaos ortamından hareketle 2010’da 222 milyona ve 2015’te 244 milyona ulaşmıştır (International Migration Report 2015). Özellikle, “Arap Baharı” ile Libya’da başlayan ve fakat tahminlerin çok ötesinde kırılmalara ve işgallere sahne olan savaşlarla, Türkiye ciddi bir sayıda göçmene ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Aynı raporda bulunan istatistikler, olayın vahametini ortaya koyarken, jeopolitik ülke konumunda bulunan Türkiye’nin en fazla mülteci barındıran ülke haline geldiğini belirtmiş, 2014 yılında dünya üzerinde bulunan 19,5 milyon mültecinin yaklaşık 1,6 milyonunun yaşadığı Türkiye, dünyanın en fazla sayıda mülteci barındıran ülkesi olmuştur (International Migration Report 2015). Ayrıca yine Birleşmiş Milletler raporuna göre tüm dünyada mültecilerin çoğu (%55’i), Suriye başta olmak üzere Güney Sudan ve Afganistan’dan gelmektedir (International Migration Report 2017).

Günümüzde, hemen yanı başımızda en uzun sınırimız olan komşumuz Suriye’de patlak veren iç savaş sebebiyle 2011’den itibaren kayıtlı ve kayıtsız olmak üzere yaklaşık 5 milyon insanın Türkiye’ye göçtüğü bilinmektedir. Yapılan araştırmalara göre, 2010 yılında göçmenlerin 43,7 milyonunu yerinden edilmiş kişiler oluştururken, 2017 itibarıyla bu sayı 65,6 milyona ulaşmıştır (Ceki Hazan, 2015).

Yine, Mülteciler Derneği’nin çok yeni yaptığı bir araştırmada, kayıtlı Suriyeli sayısı 18 Kasım 2020 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 10 bin 893 kişi artarak toplam 3 milyon 635 bin 410 kişi oldu. Bu kişilerin 1 milyon 699 bin 107’sini (%46,7) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 565 bin 823 kişidir (%70,5) (Mülteciler Derneği, 2020).

Tomanbay, göçmen, mülteci ve sığınmacılar için “özel gereksinimli grup” ifadesini kullanmakta ve sosyal hizmetin temel mesleği olarak görmektedir (Tomanbay, 2013: 1). Kökel (2020: 243) göçmen, mülteci ve sığınmacıların yaşadıkları problemleri sağlık sorunlarını; ekonomik problemler, işsizlik, çalışma hayatına katılımı yaşanan sıkıntılar, beslenme, barınma, dil problemi, eğitim, sosyal yardım ve sosyal güvenlik sistemlerine erişimde zorluk, sosyal dışlanma, zenofobi (yabancı korkusu/düşmanlığı), insan ticareti ve insan kaçakçılığı şeklinde özetlemektedir.

Türkiye özelinde Suriyeli sığınmacıların sorunları dil bilmemeyle daha da artmaktadır. Sığınmacıların dil konusunda sıkıntı yaşamaları temel hak ve ödevlerinden sosyal yardımlara ve sosyal hizmetlerden sağlık sisteminden yararlanmaya kadar birçok alandan habersiz olmaya sebep olarak sığınmacılar toplum hayatından soyutlanmaktadır. Düşük ücretle çalıştırılmak, kimlik belgesi sorunu, vasıflı elaman olamamak, sosyal izolasyon, toplumun sığınmacılara yönelik önyargısı sığınmacıların yaşadığı güncel problemlerdir (Aslan Güngör, 2019: 1624).

Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve aileler göçmenlik/sığınmacı yanında kendi mağduriyetleriyle de dezavantaj durumları ikiye katlanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları dezavantaj gruplarının hepsine ayrı ayrı vakıf olması bu ikili mağduriyetler açısından önemlidir. Sığınmacı/göçmen ya da mültecilerle çalışan sosyal hizmet uzmanının vaka bulucu, kaynak yönetici, savunucu, değerlendirici, eğitici-öğretici, danışmanlık, araştırmacı, mesleki müdahalede bulunma ve izleme rolü bulunmaktadır (Apak, 2020). Bugün, dezavantajlı gruplar arasında bulunan göçmenler, özellikle tüm gelişmiş ülkelerin ilgilenmesi gereken ortak bir konu haline gelmiştir. Bu sebeple, gelişmiş ülkelerde kamu yönetimi üzerinden sosyal uyum başlığı altında mülteciler için faaliyetlerini en çok arttıran kurum ve kuruluşların başında bugün belediyeler gelmektedir.

Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yaşayan farklı dinî ve etnik kimliklere sahip olan guruplar ekonomik olarak da içinde bulundukları sıkıntılı yaşam koşulları sebebiyle göç etmek durumunda kalmaktadır. Ancak yeni yaşam ve yeni coğrafya da kendi içinde çeşitli handikaplar barındırmaktadır. Göçmenlerin taşınmak zorunda kaldıkları ülkelerde en başında yaşadıkları sıkıntı, kimliklerdir ve pasaportları iptal edilen ya da önemsenmeyen göçmenler, zorlu şartlarda ayakta kalmak zorundadırlar.

Sakin Şehir Hareketi'nin kriterlerinden “Sosyal Uyum” başlığı altında azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar, farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşamaları ve farklı kültürlerin entegrasyonu gibi faaliyetler yürütülmektedir. Cittaslow birliği azınlıklara yönelik bütün ayrımcılıkların karşısındadır ve bu konuda halkı bilgilendirmek, kampanya ve eğitimler düzenlemektedir. Sosyal uyuma engel olabilecek farklı etnik kökene sahip insanların şehir merkezinden uzaklaştırılarak izole edilmesi karşısında dikkatlidir. Kent merkezinin sınırında ya da dışında yaşayan farklı etnik grupların toplumun geneliyle kaynaşması ve toplumsal barışın sağlanması için sosyal uyum faaliyetleri düzenlemektedir. Sosyal uyumun sağlanması bağlamında sakin şehir kriterlerinin birer sosyal hizmet uygulaması örneği olarak görülmesine imkân vermektedir.

2.4.3.6. Yoksullar

Yoksulluk tüm dünyanın gündemindeki bir kavram olarak sosyal hizmetin de ortaya çıkmasını sağlayan başlıca nedenlerden birisidir. Sosyal hizmetin temel meselesi yoksunlukla mücadele ve kaynaklara erişememe durumunda müdahale etmektir. Yoksulluk ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal yönleriyle çok boyutlu değerlendirilmesi gereken bir problemdir. İnsanın insanca yaşayabilmesi ve sosyal haklarından yararlanabilmesi her insanın hakkıdır. Sosyal refahın sağlanması da bu hakların adaletli bir şekilde dağıtılmasıyla sağlanmaktadır.

Yoksulluk; “kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını, anne ve babasını bulundukları hayat şartlarına göre asgari düzeyde geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazancı bulunmama hali” olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete 29284, 2015). Dünya Bankası'nın (2000) yoksulluk tanımında ise yoksul insanların hastalıklara, ekonomik krizlere ve doğal felaketlere karşı savunmasız durumda olmaları ifade edilmektedir.

Yoksulluğun farklı yönlerini içeren çok çeşitli türleri vardır. Mutlak yoksulluk bunların başında gelmektedir. İnsanın veya bir ailenin ihtiyaçlarını minimum düzeyde karşılayabilecek gelire sahip olmasıdır. Mutlak yoksulluk bu açıdan birinci dereceden yoksulluk olarak görülürken göreceli yoksulluk ise ikinci dereceden değerlendirilir. Göreceli yoksulluğa göre insanın mutlak yoksulluk dışında insanın yaşadığı toplumun refah seviyesinin altında kalması ve hayat standartlarının diğer insanlara göre düşük olmasıdır (Aktan ve Vural, 2002). Mutlak ve göreceli yoksulluk dışında insani yoksulluk, gelir yoksulluğu, objektif ve sübjektif yoksulluk, kentsel ve kırsal yoksulluk, geçici ve kronik yoksulluk, yapabilirlikten yoksulluk, yeni yoksulluk, karma yoksulluk, nöbetleşe yoksulluk, sosyal olanaklar yoksulluğu, ultra yoksulluktur (Erkoç ve Danış, 2020).

Ünal (2020: 146) yoksulluğun mağdurlarının sadece yoksulluk olmadığını belirterek yoksulluğun sosyolojik ve politik bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Modern dönemle birlikte sanayileşme sonrası yaşanan işsizlik de sadece ekonomik bir durum değil “sosyal bir sorun” olarak görülmektedir (Karatay, 2007: 25). Modernliğin işsizliği ve yoksulluğu etkileme sebepleri şöyle özetlenmektedir:

- Kamuda az sayıda insan çalıştırılması
- Bir kısım kamu kurumlarının özelleşmesi
- İşverenin daha çok kar etme arzusu
- İşverenin istihdama değil rant, bono ve faiz gibi daha riskli olmayan yatırımlara yönelmesi
- Dünya ekonomisinde yaşanan gelir dağılımındaki adaletsizliğin devam etmesi
- Ekonominin küreselleşmesi ile ulusal ve uluslararası yaşanan krizler
- Kanaat kültürünün ve paylaşma duygusunun azalması
- Tüketime sürekli özendirilmesi (Ünal, 2020: 149).

Dünya ülkelerinin yoksullukla mücadelesi önceleri bölgesel ilerlerken zamanla küresel bir hale dönüşmüştür (Sapancalı, 2001). Yoksulluğun küresel düzeye taşınması uluslararası kurumların bu konudaki çalışmalarını artırmıştır. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Avrupa Birliği’nin zaman zaman yayınladıkları raporlar ülkeleri harekete geçirmiş ve çeşitli projeler geliştirilerek yoksullukla mücadeleye girişilmiştir. Yoksullukla mücadelede dünya tarihine baktığımızda 1960’larda fiziki sermaye ve altyapıya dayalı yatırımlar öne çıkarken, 1980’lerde sağlık ve eğitim alanındaki gelişmeler yararlı olmuştur, 1990’larla birlikte toplumsal ve politik hayata katılım gündeme gelmiştir (Genç ve Çöpoğlu, 2020: 44). Genel olarak yoksullara yeni fırsatlar sunulması, ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirilmeleri, yoksulluk riskine karşı dezavantajlı grupların koruyucu önleyici politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Yoksulluk zamanla bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gereken bir olgu olduğu görülmüştür.

2000 yılında Birleşmiş Milletler yoksulluğu Binyıl Kalkınma Hedefleri’nde küresel kalkınmanın öncelikli maddesi haline getirdi. Yoksullukla birlikte tüm dünyada gerçekleştirilmesi hedeflenen beş madde belirlendi. Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesinden çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına kadar çeşitli alanlarda sürdürülebilir politikalar oluşturulmaya çalışılmaktadır (Eşkinat, 2015). Bu hedefler birçok ülke insanının hayatlarında iyileşme sağlamıştır (UNICEF, 2014).

Birleşmiş Milletler'in her yıl düzenli olarak yaptığı, İnsani Gelişmişlik Endeksi (İGE), “kalitatif bir olgu olan insani gelişmeyi sayısallaştırarak ölçmek için geliştirilmiş” bir ölçektir (Şanlısoy, 2019). Sağlık, eğitim ve gelir bileşenleriyle değerlendirilen insani gelişimin hedefi insanın yapabilirlik açısının genişletilmesi, insanın sosyal, ekonomik ve politik anlamda söz söyleyebilme yetkisinin açılması ve genel olarak insan hayatının bir bütün olarak iyileştirilmesidir. Bu anlamda 2019’da yapılan değerlendirmelerde dünya genelinde insani gelişmişlik düzeyi en yüksek ülke Norveç, sonrasında da İsviçre ve İrlanda gelmektedir. Türkiye ise 59. Sırada yer almaktadır (Zor, 2020).

Türkiye’de yoksulluk gelir dağılımındaki sıkıntılar ve ekonomik krizlerle sürekli gündemde bulunmaktadır. İşsizlik, ekonomik krizler, gelir dağılımındaki eşitsizlikler, sosyal güvencesizlik, mali politikalar, kayıt dışı/yetersiz istihdam, kentleşme, tarım alanlarının yok edilmesi, enflasyon, yetersiz altyapı, göçler, konut problemleri ve ekonomik tekelleşmeler yoksulluk sebepleri olarak gösterilmektedir (Erkoç ve Danış, 2020: 150; Çelik, Vural ve Tuncer). 1970 öncesinde Türkiye’de yoksulluk politikaları çocuklar üzerinden ilerlerken engelli ve kimsesiz yaşlılar sisteme dahil edilmiş ve 1983 yılında ilk kapsamlı uygulama SHÇEK kurulmuştur (Ergül, 2005: 35). devletin yeni stratejiler oluşturmalarını gerektirmiştir.

Yoksulluğun sebeplerini tespit etmek sosyal hizmetin koruyucu önleyici politikaları açısından mühim olduğu kadar sonuçlarını da iyi analiz etmek gereklidir. Yoksulluğun sonuçları çeşitli çalışmalarla şöyle sıralanmaktadır; yoksulluk kültürü ve aktarımı, çarpık kentleşme (Çınar, 2013), suç, şiddet, cinsiyet eşitsizlikleri, bağımlılıklar, eğitim, sağlık gibi hizmetlere erişememe, aile yapısının bozulması, toplumsal güven kaybı, sosyal dışlanma, çaresizlik ve umutsuzluk (Genç ve Çöpoğlu, 2020: 52)

Yoksullukta dezavantajlı grubu çocuklar, kadınlar ve çalışan yoksulluğu oluşturmaktadır (Erkoç ve Danış, 2020: 53). Her türlü grup bu duruma maruz kalabilmesine rağmen en mağdur grup olarak dezavantajlı grupların yoksulluğu gelmektedir. Sosyal hizmetin yoksullukla mücadelesi hem makro hem mikro plandadır. Yoksul insanlarla bire bir görüşerek iş ve istihdam alanlarına yönlendirmek, eğitim süreçlerinden var olan imkânları değerlendirmede farkındalık oluşturmak gibi hizmetlerde bulunmaktadır. Makro planda ise sosyal refahı sağlayacak politika üretiminde değerlendirmeler yapmaktadır.

Sakin şehir hareketinin kriterlerinden Sosyal Uyum başlığı altındaki maddelerden birisi ‘yoksulluk’tur. Bu kriterde kentte açlık sınırının altında kalan vatandaşlar belirlenir ve ona göre bir eylem planı uygulanır. Yoksulların yaşadığı problemlerden olan sosyal dışlanmaya karşı sosyal uyum başlığında yoksulluk teması ele alınmaktadır. Yaşam kalitesinin nesnel göstergelerinden biri olan yoksulluk oranı sakin şehir hareketinde önemli bir göstergedir. Ayrıca “Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri”nin ilk on maddesinden ikincisi, “Yoksulluk problemlerine ve insan ihtiyaçlarının karşılanmasına çare aranması ile sosyal ayrımcılıkla mücadele edilmesi”dir (OECD, 2001). Sakin şehir hareketi aynı zamanda bir yerel kalkınma modeli olarak görülmektedir. Bu sebeple, yoksullukla mücadelede yerel kalkınma yoksulluk riski altındaki bireylerin ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımının gerçekleşmesi ve yaşam kalitesinin artırılarak toplumsal dayanışmanın sağlanmasını hedeflemektedir. Seferihisar’da kadınların el emeği ürünlerini satma imkânı kadınların

ekonomik yönden desteklenmesini sağlamıştır. Sürdürülebilir ekonomi ve sosyal kalkınma bağlamında özellikle kadınlar, gençler gibi dezavantajlı grupların iş imkânına kavuşması üretken olarak ekonomik ve sosyal hayatta rol almaları yoksulluk riskinin en aza indirilmesinde etkilidir (Yalçın vd.).

2.5. Sosyal Hizmetin Koruyucu-Önleyici Politikası Açısından Sakin Şehir

Genel tanıma göre önleme, büyük yaşam problemlerini önlemektir. Bir sorun tamamen görünmeden veya geliştirilmeden önce yapılan müdahalelerdir (National Research Council and Institute of Medicine, 2009). Önceleri hastalık ortaya çıktıktan sonra tedavi yapılırken, önleme yaklaşımlarıyla tedavi süreci uzamış ve hastalık ortaya çıkmadan önleme faaliyetlerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Önleme terminolojide iki kısma ayrılmaktadır. Evrensel önleme programları tüm nüfusu kapsarken, seçici önleme çalışmaları belirli bir sorun için yüksek risk taşıyan gruba yönelik uygulanmaktadır. Genel olarak önleme programları, bir sorunun işaretlerini veya semptomlarını gösteren, fakat tam olarak gelişmemiş yüksek riskli kişilere yöneliktir (Rishel, 2007).

Sosyal hizmet mesleği, koruyucu ve önleyici felsefeyi temel almaktadır. Ne var ki sosyal hizmet tarihinde önleme çalışmaları tutarlı bir şekilde benimsenmemiştir (Bracht, 2000). 1960 yıllarında sosyal hizmet, önleme çalışmalarını sadece gündemine almış. 1980’lerde ‘önleme’ özgün bir disiplin olarak resmen tanınmış ve bu tarihten sonraki çalışmalar hızlı bir şekilde artmıştır. Sosyal hizmet önleme ile ilgili ilk olarak HIV/AIDS gibi cinsel sağlık sorunlarını önlemeye yönelik çalışmalar yapmıştır (McCave, 2010).

Risk faktörleri ve koruyucu faktörler ise önleme uygulamalarında odaklanılan diğer konulardır. Risk faktörleri, zarar görme olasılığını artıran etkenler olarak tanımlanırken koruyucu faktörlerin bu riskleri azalttığı belirtilmektedir (Durlak, 1998). Esasında sosyal hizmet ortaya çıkışından itibaren ‘koruyucu ve önleyici’ kavramlarını pek kullanmasa da mesleğin doğası gereği özünde önleme faaliyetlerini gerçekleştirmiştir (McCave & Rishel, 2011). Batı’da Hull House’un yoksul ve göçmen ailelere yönelik gönüllü faaliyetleri sosyal hizmetin ilk çalışmalarının örneğidir. Hull House’ta yeni göçmenlere İngilizce, kadınlara mutfak ve dikiş nakış dersleri verilmiş ve Amerikan toplumuna daha rahat entegre olabilmeleri için yardımcı olmuşlardır (2018). Osmanlı’da ise ilk sosyal hizmet merkezlerini vakıflar yürütmüştür, burada kütüphane, hastane, aşevi, han, hamam gibi kurumlar ihtiyacı olanların ihtiyacını karşılamıştır (Yıldırım ve Yıldırım, 2008). Yapılan bu uygulamalar sosyal hizmetin koruyucu-önleyici politikasıyla uyumludur ve bu alandaki çalışmaların ilk örneklerindendir.

Kişiyi içine alan sosyal çevre iyilik halinin sürdürülmesinde etkili olduğu gibi çeşitli sosyal, ruhsal ve fiziksel sorunların da doğuşunda etkili olmaktadır. Mikro veya makro düzeyde toplumda ortaya çıkacak olan sorunlar toplumsal anlamda da psikolojik, sosyal ve ekonomik yük oluşturmaktadır. Dolayısıyla koruyucu önleyici politikanın son zamanlarda önemi daha da artmıştır ve sosyal çalışmacıların koruyucu önleyici politika çalışmalarını yürütebilmeleri için desteklenmesi gerekmektedir. Örneğin Türkiye’de koruyucu sağlık hizmetlerini sosyal çalışmacılar üstlenmektedir. Toplum Sağlığı Merkezlerinin Kurulması ve Çalıştırılmasına Dair Yönerge (2011)’ye göre, sosyal çalışmacılar hizmet götüreceği bölge, toplumu tanıyarak buna göre sorunları ve öncelikleri saptar. Toplumda sağlık sorunu

yaratan çevresel, sosyal, kültürel, demografik ve şartları değerlendirerek toplumda saptanan sorunların çözümlenmesine katkıda bulunacak kaynakları bulur, araştırır ve harekete geçirir. Ayrıca sosyal çalışmacı okul yönetiminde, afet sonrası dönemdeki sosyal hizmet faaliyetlerde ve toplum kalkınmasındaki hizmetlerde görev alarak koruyucu ve önleyici politikaların hazırlanmasından uygulanmasına hatta uygulama sonrası geri bildirim kadar her alanda yer almaktadır.

Dünyada yapılan çalışmalara örnek olarak, Kanada Sosyal Çalışmacılar Derneği'nin (CASW) ruh sağlığı alanında üç önemli bölüme ayrıldığını görmekteyiz (Abay ve Çölgeçen, 2018). Önleme, tedavi ve rehabilitasyon. Önleme kapsamında, duygusal öz bakım ve sağlıklı ilişkiler, toplum bilgisi ve becerileri (toplumsal gelişim), sosyal eylem ve sosyal adalet için savunuculuk konularını içermektedir. Bu alandaki çalışmalar, özellikle önleyici faaliyetler, topluma mal olan psikolojik, sosyal ve ekonomik yükü azaltacaktır (WHO, 2004).

Sosyal hizmetin koruyucu önleyici politikası ile sakin şehir felsefesi uyumaktadır. Yavaş Şehir Hareketi sosyal hizmetin koruyucu önleyici politikasına hizmet edecek envanterleri içermektedir. Bir kentin sakin şehir olabilmesi için belirli kriterlere sahip olması gerekmektedir. Bu kriterler insanın yaşam kalitesini artıran, yerel halkın sosyokültürel, çevresel ve ekonomik refahını artıran ilkelere aittir. Aynı zamanda yerel halkın kimliğini korumasına ve küreselleşmenin zararlı etkilerini azaltmaya yardımcı olmakla birlikte kendisini geliştirmesi için imkânlar sağlamaktadır (Demir, 2018).

Küreselleşmenin en büyük yıkımlarından birisi de yaşadığımız çevreye olmuştur. Çevresel sorunlar insan sağlığına doğrudan etkide bulunduğu gibi dolaylı olarak da ekosistemi bozarak insan sağlığını tehdit ettiği kanıtlanmıştır (WHO, 2018). Biyoçeşitliliğin azalması, küresel ısınma, toprak-hava-ses kirliliği, ozon tabakasının zarar görmesi, iklim değişikliği radyoaktif kirlenme, erozyon ve çölleşme gibi çevre problemleri, insanın fiziksel ve ruhsal halini olumsuz etkilemektedir (Malkoç, 2011). Sakin şehir kriterlerinden çevre politikaları; su, hava, görsel kirlilik ve trafik gürültüsünün azaltılması, biyoçeşitliliğin korunması, enerji tasarrufu gibi birçok konuda çevreyi korumayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda sakin şehir belgesi gerekli düzenlemeleri yaparken halk da bilinçlendirilmektedir.

Sosyal hizmet dünya üzerindeki kaynakların tüm insanlara eşit şekilde paylaştırıldığı küresel eşitliği temel almaktadır. Bu sebeple ekolojik sosyal hizmet çalışmaları, dünya kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını teşvik eden sosyal ve ekonomik politikaları desteklemekte ve aktif rol oynamaktadır (Doğan ve Purutçuoğlu, 2017). Dünya Sağlık Örgütü'nün (2006) raporlarına göre, tüm ölümlerin %23'ü ve 5 yaşın altındaki çocuklar arasındaki ölümlerin %26'sı önlenemez çevresel faktörlerden kaynaklanmaktadır (2018). Sosyal hizmetin koruyucu-önleyici politikaları açısından çevresel sorunlara yaklaşımı önem arz etmektedir. Sosyal hizmetin çevre duyarlılığını sakin şehir çevre politikaları gerçekleştirerek insanın iyilik halini korumaktadır.

Sakin şehir kriterlerinden ulaşım ve altyapı politikaları; verimli bisiklet yolları, eko ulaşım planlanması, engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması ve kent hayatında aile ve hamilelerin yer almasını sağlayan projeleri içermektedir. Sosyal hizmet de çocuk, genç, kadın, erkek, yaşlı ve engellilerin toplumsal hayattaki etkinliklerini artırmak ve kentin her

türlü imkânından yararlanmasını sağlamak üzere koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı hizmetler gerçekleştirmektedir. Örneğin; Sosyal Hizmetler Merkezleri Yönetmeliği'ne göre (2018), "Engellilerin ve yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak." sosyal hizmetin görevleri arasındadır. Sakin şehrin altyapı politikaları sosyal hizmetin koruyucu, önleyici felsefesine hizmet etmektedir.

Dünya nüfusunun son yıllarda artmasıyla kentleşme hızlanmış ve küresel bir sorun haline dönüşmüştür. Kent ve kentleşme üzerine yapılan çalışmalar da artmakla birlikte kentsel yaşam kalitesi kavramı, kentsel sosyal hizmet çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır (Akpınar ve Pektaş, 2019). Kentsel yaşam kalitesi, kentte yaşayanların yaşam kalitesini yüksek düzeyde tutan sadece barınmalarını değil toplumsal, ekonomik, kültürel ihtiyaçlarını da karşılamaktadır (Sarı ve Kındap, 2018). Sakin şehir kriterlerinden bir diğeri ise "Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları"dır. Sosyal yeşil alanların verimli bitkiler ve/veya meyve ağaçlarıyla iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması, kentsel yaşanabilirliğin artırılması, sosyal altyapıyı destelemek, yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı, sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması, kentin internet ağına sahip olması gibi zorunlu kriterlerle sakin şehir beldelerde yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda Sakin Şehrin kentsel yaşam kalitesi kriterleri ile kentsel sosyal hizmetin sürdürülebilir gelişme hedefleri birbirleriyle uyumlu oldukları görülmektedir.

Sakin şehir kriterlerinden sosyal hizmetin koruyucu-önleyici politikalarına hizmet eden bir diğerk başlık ise sosyal uyum başlığıdır. Sosyal uyum kriterleri; azınlığa yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar, farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması, engelli kişilerin entegrasyonu, çocuk bakımının desteklenmesi, yoksulluk, genç neslin istihdamı, farklı kültürlerin entegrasyonu, politikaya katılım gibi konuları içermektedir. Sosyal hizmet mesleği insan haklarını merkeze alarak kaynakların dağılımı, sosyal adalet ve toplumsal değişim alanında müdahaleler yapmaktadır (Örgen, 2017). Son zamanlarda ülkemizde artan mültecilere yönelik sosyal hizmet müdahaleleri dikkat çekmektedir. Zulüm ve ayrıcalık gören, sağlıksız şartlarda yaşayan ve insan hakları ihlalleriyle karşılaşan insanlara yönelik her türlü ilgi ve desteği sosyal hizmet güçlendirme yaklaşımı ile savunmaktadır (Tuncay ve Erbay, 2006). Cittaslow'un sosyal uyum başlığı toplumda var olan her türlü ayrımcılığa karşı projeler üreterek sosyal hizmetin bütüncül yaklaşımıyla uyum göstermektedir.

2.6. Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet

Küreselleşmiş bir dünyada, sosyal hizmetin tüm yönleri küresel sorunlardan etkilenir ve tüm sosyal sorunların küresel bir boyutu vardır (Ife, 2001). İnsan hakları, insanın insanca bir hayatı yaşayabilmesini ve adaletli bir dünya oluşturmasını teklif eder. İnsan haklarının bu tahayyülünü gerçekleştirmesinde sosyal bir hak olarak sosyal hizmet önem taşımaktadır. Sosyal hizmet bir insan hakları mesleği olarak (IFSW, 1988), insan onur ve haysiyetini korumayı kendisine amaç edinmektedir. İnsan haklarını idealler, yasalar ve uygulamalar

başlıklarıyla açıklayan Wronka'dan aktaran Güngör, sosyal hizmetin insan haklarının uygulayıcısı konumunda olduğunu belirtmektedir. İnsanın iyilik halini korumaya ve geliştirmeye yönelik olmakla birlikte insan onurunu korumayı da içermektedir. Sosyal hizmetin bir insan hakları mesleği olmasıyla hizmet sunumu hak temelli gerçekleşmektedir (Güngör, 2021).

Sosyal hizmet kişinin iyilik halinin korunması, kollanması ve bu iyilik halinin devamı için yaptığı her türlü müdahalede insanları etiketlememe, farklılıklara saygı, kişisel sınırlara dikkat etme, onurlarını koruma gibi prensipler ile hareket etmektedir. Dolayısıyla sosyal adalet, sosyal hizmetin merkezindedir. Aynı zamanda insan haklarının savunucusu rolünde olan sosyal hizmet, toplumdaki her insana adil bir biçimde programlarını ve müdahalelerini yapmaktadır (BM, 2004).

Sosyal hizmetin hak temelli yaklaşımına göre, sosyal hizmet kaynakların ve gücün adil dağılımını sağlamak için birey ve grupları güçlendirerek onların sürece katılımlarını desteklemektedir (Zengin ve Altındağ). Sosyal hizmet; hükümet, hükümetler arası örgütler ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin inisiyatifinde haklara ilişkin çalışmalarla var olan durumu değiştirmeye çalışmaktadır. Değişimin öncüsü insanın onur ve haysiyetidir. İnsan için yapılan her türlü faaliyet karar alıcıların sunduğu bir hizmetten ziyade insanın var olan hakkıdır. Bu hak ve hürriyetler anayasamızın 12.maddesine göre dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemezdir, ayrıca herkes bu hak içerisine doğmaktadır (TBMM, 1982).

İnsan hakları sosyal hizmet teorisinde uzun bir geleneğe sahiptir. Son zamanlarda yapılan çalışmalarda, insan haklarının sosyal hizmetin günlük meslek pratiklerine dahil olması için belirli standartlar getirilmiştir (IFSW, 2010). Bu standartlar çerçevesinde; insanın refahı ve kendisini gerçekleştirme, insan davranışı ve topluma ilişkin bilimsel bilgilerin geliştirilerek disiplinli kullanılması; bireysel, grup, ulusal ve uluslararası ihtiyaç ve istekleri karşılayacak kaynakların geliştirilmesi; insanların yaşam kalitesinin artırılması ve iyileştirilmesi ve sosyal adaletin sağlanması için sosyal çalışmacılar kendisini adanmıştır.

İnsan hakları tarihsel olarak belirli kuşaklara ayrılmaktadır. Bu kuşakların birbirlerine üstünlüğü yoktur, birbirlerinin yerine geçmezler ve hepsi eşittir (Algan, 2007). Yukarıda saydığımız haklar birinci kuşak haklar kapsamındadır, kişi özgürlükleri ve siyasi hakları içermektedir. Bu hakların savunuculuğunu hukukçular ve avukatlar yapmaktadır (Turhan, 2013). İkinci kuşak haklar ise, sosyal ve kültürel haklara karşılık gelmekte olup devlete birtakım sorumluluklar vermektedir. Hukuksal yapılanmadan (kanun, vs.) daha karmaşık bir yapıya sahip olan bu haklar politika geliştirme ve düzenlemeye dayalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının devreye girdiği insani hizmet sunan mesleklerin konusu olan haklardır. Üçüncü kuşak haklar; dayanışma hakları, halkların hakları veya grup hakları olarak ayrılmaktadır. Çevre hakkı, barış hakkı, ekonomik ve sosyal gelişme hakkı, halkların kendi kaderini belirleme (self-determinasyon) üçüncü kuşak haklar arasında sayılmaktadır. Bu hakların savunucuları ise politikacılar, çevreciler, ekonomistler ve sosyal hizmet uzmanlarıdır (Tufan vd., 2015).

İkinci ve üçüncü kuşak haklarda sosyal hizmetin rolü daha baskın görünse de sosyal hizmetin koruyucu ve güçlendirici yönüyle tüm haklarda önemli bir rolü vardır. Sosyal

adaletin gerçekleşmesinde de sosyal hizmet mesleğinin en temel görevi, insan hakları ihlallerine karşı çaba göstermektedir (Tuncay ve Akbaş, 2008).

Üçüncü kuşak haklar içerisinde yer alan evre hakkı; kentleşme ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu evre sorunlarının her geçen gün yaşam alanını tehdit etmesi ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir evre bırakma üzerine eğilmektedir (Dadak, 2018). Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak insanın ruhsal ve fiziksel sağlığı açısından önemlidir. Anayasamızın 56. maddesinde de “sağlıklı ve dengeli” nitelemesiyle ekolojik dengeye işaret etmektedir. evre hakkı, sadece ulusal alanda değil tüm dünyanın gündeminde olan bir meseledir. Çünkü evre sorunları, var olan bölgenin ötesinde tüm dünyayı tehdit etmektedir ve “tüm insanlığın yan yana geldiği takdirde çözebileceği, yoksa tek tek insanların ya da ülkelerin, üstesinden gelemeyeceği sorunlardır”.

Ekolojik sosyal hizmet, insan ve evre arasındaki ilişkiyi merkeze almaktadır. Bu sosyal hizmet için yeni bir konudur, çünkü uzun yıllar sosyal hizmet “sosyal evre” ile sınırlı kalmıştır (Purutçuoğlu ve Doğan, 2017: 35). İnsanı bütüncül bir bakış açısıyla merkeze alan sosyal hizmet, insanın varlık alanı çevreyi yeni gündemine almaya başlamıştır. İnsanların sağlıklı ve dengeli bir hayat sürebilmesi için sağlıklı bir evre bilincinin oluşturulması gerekmektedir (Peeters, 2012). Sosyal hizmet adaletli ve sürdürülebilir bir sosyal düzenin oluşmasında güçlendirici ve önleyici görevi olduğu gibi bu yönde geliştirilecek eylemlerden de sorumludur.

Sakin şehir Hareketi insanı merkeze alarak çevreyi insan için düzenlemeyi önerirken aynı zamanda insanların da evre ile ilgili farkındalık düzeyini artırmayı amaçlamaktadır. Hava, su temizliği, yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi, bioeşitliliğin korunması gibi çevresel düzenlemeler yapılırken kentsel katı atıkların ayrıştırılması, organik üretim ve tüketim gibi konularda da halkı bilinlendirmektedir. Sakin şehir Hareketi evre hakkı konusunda duyarlı ve aktif rol almaktadır. Sakin şehir Hareketi evre hakkı konusunda yaptığı katkılar ile ekolojik sosyal hizmet politikaları için önemli bir model oluşurmaktadır.

2.7. Kentleşme Sorunlarına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahaleleri

Bugün dünyamızda yaklaşık 3,5 milyar insan şehirlerde yaşamaktadır (Aksu, 2011). şehirler ise yeryüzündeki arazilerin sadece %2’sinde yer almaktadır. Buna rağmen yaklaşık olarak; Gayrisafı Yurt İçi Hâsıla (GSYH)’nin %70’ini, küresel enerji tüketiminin %60’tan fazlasını, sera gazı emisyonunun %70’ini ve küresel atığın %70’ini şehirler oluşurmaktadır (HABİTAT III, 2016). Bu sebeple kentleşmenin insan hayatına dolaylı dolaysız birçok etkisi vardır.

Kentleşme sorunları, kentlerin ortaya çıkmasıyla başlamakta ve günümüzde hala devam etmektedir. Kentleşme sorunlarına ilişkin çok farklı görüşler vardır ve birçok araştırmacı konuya farklı yaklaşmaktadır. Genel olarak baktığımızda kentin fiziki yapısından ve kentin fiziki yapısı dışında kalan sorunlardan bahsetmek mümkündür (Güven, 2017). Kentin fiziki yapısından kaynaklanan sorunları; kentin mimari değişimi, konut sayısının artması, yeşil alanların azalması, gecekondulaşma, evre ve gürültü kirliliği oluşurmaktadır. Kentin fiziki yapısı dışında kalan sorunlar ise; yoksulluk, kültürel uyumsuzluk ve şiddet gibi

durumlardır. Habitat III raporuna göre küresel ölçekte "Kentleşme" değerlendirildiğinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır (2016).

Şekil 6. Habitat III raporuna Göre Küresel Ölçekte Kentleşme

Yetersiz Planlama ve Yönetim Sonucu Kentleşmenin Olumsuz Etkileri	Kentleşme Sürecinin Ekonomik Büyüme ve Kalkınmaya Etkileri	Kentleşmenin Tüm Çalışmalara Rağmen Çözilemeyen Sorunları
Sokaklar, su öğeler, parklar gibi kamusal alanların yetersizliği, uygun tasarlanmaması, kullanışsız ve bağlantılarının iyi kurulmamış olması.	Yoksulluk azaltılmış, kentsel hizmetlere erişim artırılmıştır. (1990'da %43,1 iken 2010'da %20,6)	Yaşam koşulları iyileştirilse de gecekonduya yaşayan nüfusun artışı (1990'da 650 milyon, 2012'de 863 milyon)
İmarlı arazilerin, kamusal alanlar, ulaşım ve yapılaşmış, yerleşmeden uzakta oluşturulması sonucu kentsel rantın artması.	Yeterli konut hakkının sağlanmasında ilerleme olmuştur.	Halen sanitasyon hizmetlerine erişemeyen nüfus bulunması (2010 itibarıyla %63 erişiyor)
Yetersiz bütüncül planlama ve kentsel tasarım sonucu kentsel dokunun parçalanması.	Yerel yönetimler güçlendirilmiştir. İklim dostu kent, yavaş kent, (sınırlı da olsa) katılımcı yerel uygulamalar, e-belediye uygulamaları, kadın dostu kent (toplumsal cinsiyet ve kamusal alan hakları)	Kentlerdeki altyapı yetersizlikleri, su kirliliği, trafik gibi pek çok nedenden ötürü ortaya çıkan sağlık sorunlarına karşılık özellikle gecekondu bölgelerinde sağlık hizmetlerinin yetersizliği.
Uygun fiyatlı konutların yetersizliği.	Şehirler bölgesel ekonomik büyümeye katkı sağlamıştır.	İyi yönetilemeyen ve planlanmayan kentlerde, çevresel sağlık sorunları artışı, ekosistemlerin zarar görmesi, doğal kaynakların tahrip edilmesi hatta yiyecek kıtlığı yaşanması.
	Ulusal ekonomik büyümeye şehirler katkı sağlamıştır.	1996 sonrası insan eliyle ya da doğal afetlerin şehirler üzerindeki etkilerinin artması.
	Kentsel ve kırsal alanlar arasında bağlantı ve bağımlılığın artışı yaşanmıştır.	Şehirlerde yaşanan şiddet ve insan hakları ihlalleri.
		Yerel yönetimlerin mali kapasitelerinin zayıflığı.

Kentleşmenin artmasına neden olan en büyük etken demografik süreçtir. Bileşmiş Milletler raporuna göre, 2025 yılında dünya nüfusunun üçte ikisinin kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. 1950 sonrasında ülkemizde de kentleşme oranı çok hızlı artış göstermiştir.

1950’de kentlerde yaşayan nüfus oranı %25 iken, 1980 yılında %44, 2000 yılında %65 ve 2012 yılında %77’ye kadar çıkmıştır (Habitat III Ulusal Raporu, 2014). Kentlerdeki bu demografik artış kentin kendi doğal nüfus artışı değil, kırsal alandan kente doğru yapılan göçle ilişkilidir. Kırsal alandan kente yapılan göç, göç edilen kentin planlı bir gelişme ile yönetilememesi sonucu birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Doğal çevrenin tahribatı, yoksulluk, eşitsizlik, afetlere karşı hazırlıksızlık, çarpık kentleşme, suç, işsizlik, altyapı problemleri, trafik vs. gibi birçok sorun kentleri bir handikaba itmiştir.

Ruşen Keleş, modernleşmenin bir sonucu olan kentleşmeye, sadece bir nüfus devinimi olarak bakmamak gerektiğini vurgulamaktadır (1995). Kentleşme nüfus değişimi olduğu gibi aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir değişim sürecidir. Göç, gecekondulaşma ve yoksulluk kentleşme konusunda üç ana problemi işaret etmektedir. Bu üç problemi ekonomik, sosyal, fiziksel ve kültürel açıdan değerlendirmek kentleşme sorunlarına daha bütünsel bakmamıza imkân sağlamaktadır. Recep Esengil ise, Türkiye’deki kentleşme sürecini “kentleşememe” üzerinden tarif ederek çarpık kentleşmeye dikkat çekmektedir (1998). Türkiye’deki kentleşme hem yatay hem dikey ekseninde ilerleyerek dengesiz bir gelişme seyri içerisinde görüldüğünden özellikle ülkenin batısında yer alan şehirlerde yığılma yaşanmaktadır. Bu yığılma sonucunda şehirlerin ihtiyaçları da hızla artmakta, ihtiyaç ve talepler gerektiği gibi karşılanamamaktadır. Karşılanamayan ihtiyaç ve talepler yerel toplulukların kendi kararına bırakılmakta ve bunun sonucunda gecekondulaşma, enformel sektör gibi yerel çözümler ortaya çıkmaktadır (Topal, 2004).

Kırsaldan kente yapılan göçün temelinde genellikle kırsalda sahip olunamayan imkânlara kentte ulaşılabilceği düşüncesidir. Ekonomik fırsat olarak görülen bu göçler kentte istihdam, hizmet dağılımında dengesizlik, anti sosyal davranış, şiddet, insan hakları ihlalleri gibi problemlere sebep olmaktadır. Mübeccel Kıray’ın tanımıyla özellikle bu göçlerle gelen “marjinal” gruplar, kır ve kent arasında kalarak toplumsal dönüşümü tamamlayamamakta ve toplumsal gerginlik, saldırganlık gibi problemlere neden olmaktadır.

Kentlere göç eden insanlar, kentte aranan iş potansiyeline (eğitim, tecrübe, vs.) sahip olamaması sonucunda ekonomik hayata bir şekilde katılamamaktadır. Kentsel gelirden yeteri kadar pay alamayan bu insanlar “kent yoksulu” olarak tanımlanmaktadır (Duru ve Kalaycı, 2017). Kent yoksulu bu insanların kentli ile yaşadığı ilişkide “uyum” sıkıntısı olabilmektedir. Yoksulluk ve beraberinde uyum sorunu göç eden insanlarda özellikle gençlerde ve çocuklarda, madde bağımlılığı, suça yönelme gibi sosyal problemlere sebep olmaktadır (Kule, 2004). Göç sonrası uyum, kişinin ruhsal ve fiziksel sağlığının korunmasında önemli bir süreçtir. Göç sonrası uyumun sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için, psikiyatri, eğitim ve sosyal hizmet disiplinlerinin ortak çalışması gerekmektedir. Özellikle göçmenlerin ruh sağlığının korunmasında ve çevreyle uyumunda sosyal çevreyi iyileştirecek uyum programlarında sosyal hizmet uzmanlarının katkısına ihtiyaç vardır (Polat, 2007).

Kenti sistematik bir şekilde analiz eden Robert Ezra Park, kentlerin insan doğasının bir ürünü olduğunu ifade etmektedir. İnsan doğasının sayısız istek ve arzulara sahip olduğu gerçeğinden hareketle bu isteklerin kontrol edilmesi için uygarlık gereklidir. Kent, bu

arzuların kontrol edildiği bölgedir. Park, “kentin doğal ve değişmeyen güçlerin etkisiyle oluştuğunu vurgulamakta ve kent içinde çöküntü alanlarını, gettoları kaldırmak insanın içgüdülerini yok etmekle eş anlamlı” olarak görmektedir (Aslanoğlu, 2000). Doğada bir düzen akışı vardır ve tıpkı kentler de doğal bir seyir içerisinde gelişir, dolayısıyla kente dışarıdan yapılacak herhangi bir müdahale onun doğal yapısına zarar vermektedir. Park, “ekolojik teori”siyle insan ve kent arasındaki ilişkiyi doğal hayattaki ilişkilere benzeterek Darwin’in yaklaşımından etkilenmektedir (Korkut, 1987: 61). Ekolojik çevrede yaşananlar ve bitki ve hayvanlar arasındaki ilişkiler kent hayatındaki ilişkilerin analizi için bir modeldir (Yörük, 2005).

Park “Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler” makalesinde, kentsel büyüme ve gelişmeyi sosyal süreçler ve mekân arasındaki ilişki içerisinde incelerken doğal alan, rekabet, tahakküm, rekabetçi iş birliği, ortakyaşarlık, istila, silsile, sıralı kullanım, yerine geçme, asimilasyon, adaptasyon gibi doğaya ait kavramlarla açıklamaktadır. “İnsan ekolojisi” olarak da ifade edilen bu yaklaşımı Alim Arlı, Şehir kitabının takdiminde şöyle özetlemektedir (2015: 13): “Belirli toprak parçası üzerinde bir araya gelmiş nüfusların, o toprağı kendi toplumsal varlığının temeli olarak nasıl kurduklarını ancak aynı zamanda bir sosyal mekâna dönüşen o toprağın şehir formuna kavuştuğunda insanı nasıl şekillendirdiğini açıklamak amaçlanıyordu.” Kentteki sanayi ve ticaret merkezlerinin rekabeti ve bu merkezlere hâkim olma süreci, insanların da bu süreçler içerisinde kendi yerlerini tayin etmesi işlevsel ve mekânsal farklılaşmalarla kenti meydana getirmektedir (Turut ve Özgür, 2018). Kenti plan ve projeye kapalı statik bir yapıda incelenmesi eleştirilere sebep olmuş özellikle Castells ve Lefebvre, Park’ın kentsel ekoloji yaklaşımını indirgemeci pozitivist bir yaklaşım olarak görmüşlerdir (Güllü, 2012).

Sosyal hizmet doğası gereği, toplumdaki her bir insan için sosyal adalet, eşitlik ve hakların savunulmasını kendisine görev edinmiştir. Yoksulluk sorununda sosyal hizmet müdahalesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanları müdahalede mesleğin bilgi, beceri ve değer temelinden yararlanmalıdır (Duru ve Kalaycı, 2017). Sosyal bir sorun olan yoksulluk, sosyal hizmet perspektifinden çeşitli yaklaşımlar içerisinde değerlendirilmektedir. Müracaatçıyı güçlendirmeyi amaçlayan güçlendirme yaklaşımı, yoksulluğun sebep ve sonuçlarını analiz ederek soruna bütünsel bakmayı gerekli gören sistem ve ekolojik yaklaşım, yoksulluk durumunu farklı görüşlerden yararlanarak anlamaya çalışmada da eleştirel yaklaşım öne çıkmaktadır (İçağasıoğlu Çoban ve Buz, 2008). İnsan hakları bağlamında sosyal hizmet mesleğinin değer ve etik kodlarıyla diğer disiplinlerle birlikte yoksulluk sorununa çözüm getirecek olan sosyal hizmet müdahalesi gereklidir.

Sosyal hizmetin amacı, kişi, aile ve toplumun mikro ve makro düzeyde ortaya çıkan problemlerini önlemek ve çözmekle birlikte sosyal adalet ve sosyal değişim stratejileri ile birlikte sosyal refahı gerçekleştirmeye çalışmaktır (Danış ve Kara, 2016). Sema Kut (2002), sosyal hizmetin problem karşısındaki uygulama odaklı yaklaşımını şöyle özetlemektedir, ‘sorun çözümleme yönü; tedavi (kişiyi geliştirme, güçlendirme), önleyici yönü; sosyal politika önlemleri geliştirme, savunuculuk yönü; katılımcılığı teşvik etme’dir.

Kentsel alanda çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar ve mülteciler önemli bir yer tutmaktadır. Dezavantajlı grup olarak ifade edilen bu kesimin yaşamlarını sosyal refah

içerisinde sürdürebilmeleri için sosyal hizmetin özellikle koruyucu ve önleyici politikalarına ihtiyaçları vardır.

Türkiye nüfusunun yaklaşık üçte birini (%23,4) çocuklar oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 1935-2018). Son yıllarda artan kentleşme ve nüfus yoğunluğu çocukların ihtiyaçlarını artırmakta ve değişen dünyaya uyum sağlaması zorlaşmaktadır. Bu anlamda kentsel alanda çocukların iyilik hali, Çocuk Haklarının temel alındığı politikalarla sağlanabilmektedir. Çocuk dostu şehirler projesi kentsel alanda çocuklar için yapılan örnek bir çalışmadır (2014-2015). Çocukların fikirleri kent yönetimi tarafından dikkate alınmakta ve çocuklar kent yönetiminde aktif olarak yer almaktadırlar. Seferihisar Belediyesi de Sakin Şehir Hareketi kapsamında Çocuk Belediyesi oluşturmuş ve “Proje ile yönetime çocukların katılımının sağlanması, çocuk hakları konusunda bilinç oluşturulması ve eğitimler düzenlenmesi, çocuk haklarını gözeten bir belediye yapısı ve düzeni oluşturmak konusunda somut adımlar atılması” hedeflenmiştir (Çocuk Belediyesi).

Tüm dünyada yaşlı nüfusunun toplam nüfus içindeki payı giderek artmaktadır ve günümüzde yaşlılık önemli bir sosyal problem haline gelmiştir. Yaşlı nüfusun büyük oranda kentlerde yaşaması kentlerin, yaşlı insanlar için sunduğu imkânları tekrar gözden geçirmesini gerektirmektedir. Kentsel dönüşümün hızlı ve karmaşık olması yaşlı insanların kente uyumunda zorluklar meydana getirmektedir (Öztürk ve Kızıldoğan, 2017). Ayrıca yaşlı insanlar, kentlerde, aile ortamından ayrı kurumlarda hayatlarını yaşamak durumunda bırakılmışlardır. Darülaceze, huzurevleri, yaşlı bakım merkezleri gibi kurumlarda yaşlı insanlar kamu hayatından uzaklaştırılarak yalnızlığa itilmektedir (Neşide, 2015).

İlhan Tomambay, yaşlılara sosyal hizmeti, yaşlının hayattan daha fazla zevk ve doyum almasını sağlayan hizmet olarak tanımlamaktadır (2007). Ayrıca yaşlı sosyal hizmeti, yaşlıları yaşama bağlayan, toplumla bütünleşmesini sağlayan ve sosyal etkileşimlerini artırarak iyilik halini koruyan bir hizmetler bütünüdür. Giderek artan kentleşme yaşlı nüfusa, gelişmiş kentsel altyapı ve sosyal hizmet örgütlenmeleriyle sağlıklı yaşama koşulları sunması beklenmektedir (Özdemir vd., 2002). “Yaşlı dostu kentler” tanımı son zamanlarda kentlerin gündeminde yer almaktadır (2019) ve bu alanda yapılan akademik araştırmalar ve projeler artmaktadır. Eskişehir’de yaşlıların kamusal alanları kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada, yaşlı insanların kentsel mekânları aktif kullanması, genel sağlık durumlarını ve yaşam kalitelerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Öztürk ve Kızıldoğan, 2017).

Kentlerde yaşayan bir başka dezavantajlı grubu ise engelliler oluşturmaktadır. Kent tasarımı engellilere yönelik en önemli amaç “ulaşılabilirlik” olmalıdır. Kentteki yaşam kalitesinin artması herkes için eşit ve ulaşılabilir imkânların bulunmasına bağlıdır (Fırat, 2009). Kentin çevresel düzenlenmesinin yanında engellilere yönelik olumsuz algıların da değiştirilmesi gerekmektedir. Avrupa Sosyal Şartı’na göre (2001), “Özürlü kişilerin bağımsızlık, sosyal entegrasyon ve toplum hayatına katılma hakkı” tüm ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Yerel yönetimler, yasal mevzuat ve sosyal hizmet faaliyetleriyle engellilerin kent içerisinde kendi kendilerine yetebilecekleri bir alan inşa etmelidir.

Yerel yönetimlerin sosyal hizmet alanında engelliler için yaptıkları kentsel düzenlemeler; üst geçit, bina düzenlenmesi, yeşil alan, teknolojik destek sunumları, kültürel etkinlik,

eğitim seminerleri ve meslek/iş edindirme kurslarıdır. Sosyal hayata katılımı tüm insanlar için sağlamak sosyal belediyeçilik için önemli bir hizmettir (Fırat, 2008). Ülkemizde son zamanlarda engelliler için yapılan projelerden “Engelli dostu şehirler” ve “Engelsiz Üniversite” önemli çalışmalarındandır. Engelli dostu şehirler çalışmasında engellilerin toplumsal hayata katılmasını sağlayan sağlık, ekonomi, eğitim ve yaşam kalitesi başlıklarında belirli kategoriler oluşturulmuştur. Buna göre, Türkiye’de en fazla engelli barındıran şehir 1. sırada Tunceli ve Isparta 47. sıradadır. Engelli dostu şehirler sıralamasında ise 1. sırada Isparta ve 60. sırada Tunceli vardır. Ayrıca Marmara bölgesi engelli dostu bölge olarak belirlenmiştir (Eliöz vd., 2017).

Engelsiz Üniversite projesi Bağcılar Belediyesi ve İstanbul Medipol Üniversitesi’nin engelli öğrencilerin eğitim kalitesinin artırılması ve mesleki donanımına sahip olması amaçlanıyor. Proje kapsamında 40 branşta bin 600 katılımcı öğrenim görmekte ve aynı zamanda katılımcılar ebeveyn eğitimi de alarak hem kendilerini hem de ailelerini güçlendirmeleri hedeflenmektedir (DHA, 2019).

Kentsel mekânlarda artan göçle beraber kent nüfusunun önemli bir kısmını mülteciler oluşturmaktadır. Kamp dışında yaşamını sürdüren ve kentlere dağılan bu mülteci grubu “Kent mültecileri” olarak tanımlanmıştır (UNHRC, 1997). Hükümet, yerel yönetimler, sosyal hizmetler ve sivil toplum kuruluşları “mülteci”lerin insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşamlarını sürmelerini amaç edinen çalışmalar yapmaktadırlar. Devlet politikası dışında kent sakinlerinin de mültecilerle bir arada yaşama konusunda farkındalık kazanması gerekmektedir. Ülkemizde Suriyeli mülteciler kamp dışında kent merkezlerini tercih etmektedirler. Özellikle kent yoksullarının yaşadığı bölgelerde bulunan mülteciler yerli halk tarafından dışlayıcı tutumlara maruz kaldığı görülmektedir. Kahraman ve Nizam’ın (2016) yaptığı çalışmaya göre, yerli yoksul ve yabancı yoksul arasında çatışma olduğu ileri sürülmüştür. Yoksulluk yardımlarının azalması, iş bulmakta zorlanma, kira fiyatlarının artması ve sokakların güvensiz olması gibi birtakım sorunlardan mustarip olan yerel halk mültecileri sorunların kaynağı olarak görmektedirler. Kent mülteciliğinin sorunları entegrasyon politikalarının uygulanmasıyla azalacağı düşünülmektedir.

Kentleşme günümüz dünyasının bir gerçeğidir. Kentleşmenin olumlu yönleri olduğu gibi (Dünya Bankası’nın (2018) verilerine göre, 1981 ve 2012 yılları arasında yoksulluk ve kentleşme grafikleri incelendiğinde ülkelerin şehirleştikçe yoksulluğun azaldığını göstermektedir), kentleşmenin olumsuz yönleri de vardır; National Geographic’te (2018) yer alan çalışmaya göre, kentleşmenin en büyük iki sorunu: yoksulluk ve çevresel bozulma ve bu sorunların acil çözülmesi beklenmektedir. Olumlu ve olumsuz özellikleriyle kentleşme sürecinde sosyal hizmet, sosyal politika oluşturmada diğer disiplinler ve meslekler arası iş birliği ile önemli bir işlev görmektedir.

UNFPA’nın tahminine göre (2005), 2030 yılında nüfusun %60’ının (4,9 milyar) 2050 yılında da %66’sının kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Kentlerin giderek yoğunlaşması kentleşme ilkelerini ve kentli haklarını gündeme getiren kentsel politikalar 1992’de Avrupa Kentsel Şartı ile sunulmuştur (Avrupa Komisyonu, 1996). Çevresel, ekonomik ve sosyal alanlarda dönemin şartlarına ve ihtiyaçlarına göre belirlenen kentsel politikalarında belirlenmesinde özellikle yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları

önemlidir. Kentli haklarının sürdürülebilir olması kentte yaşayan insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesinde etkilidir. Avrupa’da kentsel politika bağlamında farklı kuruluşların ortaya çıkardığı çeşitli belgeler mevcuttur:

- Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu (1990, European Urban Charter),
- Avrupa Kentsel Şartı-II: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto (2008, European Urban Charter II: Manifesto for a New Urbanity),
- AB İçin Kentsel Gündem (2016, Urban Agenda for EU),
- Avrupa Yeşil Sözleşmesi (2019, European Green Deal).

Avrupa Kentsel Şartı, kentle ilgili temel ilkeler ve kentli hakları açısından bütüncül maddelerin yer aldığı öncü bir çalışma olmuştur. Avrupa Kentsel Şartı, 13 maddeden ve Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu ise 20 maddeden oluşmaktadır. Kentli haklarının ön planda olduğu belgede asıl amaç, kentlerin yönetiminde özellikle yerel yönetimlerin ve yerel halkın söz sahibi olmasını sağlamaktır (Tozaj, 2013). Zamanla kentlerin ihtiyaç ve durumlarının değişmesiyle ve yeni sorun alanlarının belirlenmesiyle Avrupa Kentsel Şartı 2008 yılında revize edilerek Avrupa Kentsel Şartı-II: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto kabul edilmiştir. Kentle ilgili yönetim sürecinde halkın katılımı teşvik edilirken kentlerin yalnız bugünkü kuşakları değil gelecek kuşakların da haklarını koruması gerektiği üzerinde durulmuştur (Pektaş ve Akın, 2010). Bu sebeple sürdürülebilir kentleşme ile çevre sorunlarına adil bir çözüm arayışı getirilmeye çalışılmıştır.

Sürdürülebilir kentleşmeye dair düzenlenen politikalarda kent merkeze alınarak hem sorunların kaynağı hem de çözüm yeri olarak gösterilmektedir. Kentli hakkı, kent kültürü, yeni bir kentlilik ve sürdürülebilir kentleşme gibi ifadeler kentsel politikalar üzerine yapılan çalışmalarda tartışılmıştır. Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’nda kentlerde güvenlik, konut, trafik, sağlık, spor, kültürler arası bütünleşme, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynaklar ve değerler, bireysel gelişim, yerel yönetimler arası iş birliği, finansal kaynaklar, eşitlik, istihdam, sağlıklı çevre, nitelikli mimari ve fiziksel çevre gibi konular ele alınmaktadır. Yerel yönetimlerin benimsemesi gereken Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’nun birçok maddesi sakin şehir hareketinin ilke ve kriterleriyle uyumludur.

Kentlerde yaşayan dezavantajlı kesimin öncelikle kadınlar, yoksullar, yaşlılar, engelliler ve çocukların haklarının ortaya konulduğu Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, sosyal hizmetin değer ve sorumluluklarıyla uyumludur. Çevresi içinde birey yaklaşımından hareketle sosyal hizmet makro ve mikro planda yaptığı müdahale ve düzenlemelerle insan haklarını savunmaktadır. Sosyal hizmet öncelikle insanın insan olmaktan kaynaklı haklara sahip olduğu felsefesine dayanmaktadır. Sosyal hizmetin geniş bir perspektiften ele aldığı ‘insan hakkı’ kentsel politikalarda ‘kentli hakları’ şeklinde ele alınmaktadır. Bütüncül bir bakış açısıyla insanı değerlendiren sosyal hizmet için “kentli hakları” yeni bir alan açmaktadır. Örneğin, Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’nda kentsel mekanların engellilerin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Sakin şehir hareketi kapsamında engelliler ile ilgili yer alan zorunlu kriterlerden, engellilerin

sosyal hayata katılımını kolaylaştırmak için kentte yer alan mimari engellerin kaldırılması ve kolaylaştırıcı uygulamaların hayata geçirilmesi hakkındaki kriterlerdir.

Engellinin toplumsal hayatla bütünleşmesini amaç edinen sosyal hizmet, mimari engellere yönelik çalışmaları sosyal hayata katılım açısından önemsenmekte ve sosyal rehabilitasyon içerisinde değerlendirmektedir (Pekdemir, 2006:11). Ayrıca eğitime erişim açısından engellilerin eğitim göreceği kurumlara ulaşabilmesi için mimari düzenlemeler gerekmektedir. Engelliler için sosyal hizmette engellinin toplumsal hayata katılımında kendine güvenmesi ve gündelik işlerini kendisinin halledebilmesi vurgulanmaktadır. Bu sebeple kentle ilgili yapılan politikalarda altyapı düzenlemeleri öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Dezavantajlı gruplardan kadınlar, tüm insanlığın paylaştığı haklardan adilce yararlanamamaktadır. Kadının ekonomik (istihdam), fiziksel (şiddet) ve eğitsel (eğitim hakkının alınması) gibi yönlerden yaşadığı sorunlar kadının toplumla bütünleşmesini zorlaştırmakta ve dezavantajlı duruma getirmektedir. Sosyal hizmetin öncelikli hedeflerinden birisi sosyal adaleti tesis etmektir. Kadın ve erkeğin adil olarak haklardan yararlanması beklenmektedir. Kadınlara özgü bazı durumlardan dolayı (hamilelik, doğum ve annelik) kadınlar korunmalı ve ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle kadının istihdamı konusunda sosyal hizmet mesleği, kadının her açıdan eğitilebilmesi için hem birey hem de toplum bazında çalışmalar yapmaktadır. İstihdam sonrasında kadının sosyal güvenlik haklarının sağlanmasında sosyal hizmet uzmanları savunuculuk rolleriyle destek sağlamaktadırlar.

Sosyal hizmet mesleğinin bir diğer önemli kavramı “güçlendirme”dir. Kadının güçlendirilmesi, self-determinasyon kavramıyla da ilgili olarak edilgen durumdan aktif bir hale geçirmek hedeflenmektedir (Erbay ve Tuncay, 2006). Nitekim kadın hakları kanuni çerçeveye sağlanmış olsa da uygulama bazında zorluklar yaşandığı görülmektedir. Sosyal hizmet bu sorunları bir insan hakları ve adalet sorunu olarak görmekte ve kadının güçlendirilmesi, güçlü ve kendi kendine yetebilen bireyler haline gelmesi yönünde hizmetler yürütmektedir.

Avrupa Kentte Kadınlar Şartı, kentin kadınlara duyarlı bir şekilde düzenlenmesi üzerinde durmaktadır. 12 maddeden oluşan raporun bazı maddeleri şöyledir; kadınların aktif vatandaşlığı, karar verme ve demokraside tam eşitlik, kadınların eğitimden araştırmaya, çalışma alanlarında, kent ve ülke planlamasındaki tüm mesleklerde, kentsel mekanda, barınmada, kentte dolaşım ve güvenlikle eşit fırsatlara sahip olma gerekliliği, her kadının hatta yoksunluk durumunda olan ya da izole edilmiş olan kadınların toplumsal güvenlik ve dolaşım hakkına sahip olduğu, toplumun tüm alanlarında özellikle de eğitimde toplumsal cinsiyet bağlamında bir perspektifin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Şolt, 2018: 365).

Sakin şehir kriterlerinden bölgede üretilen el emeği ürünler ve el sanatlarının kalitesinin belgelendirilmesi, yöreye özgü ürünlerin tespit edilmesi ve bunların pazarlanması gerekmektedir. Yerel üretim konusunda sakin şehir kapsamındaki uygulamalar kadın istihdamını teşvik etmektedir. Kadın emeğinin görünür hale gelmesi kadının ekonomik ve sosyal statüsünün gelişmesini sağlayarak kadını güçlendirmektedir (Sungur, 2013).

Görüldüğü üzere, sakin şehir kriterleri, Avrupa Kentte Kadınlar Şartı ve sosyal hizmet kentte kadınların haklarından sosyal adalete uygun bir şekilde yararlanarak kadını güçlendirmeyi hedeflemektedirler.

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın yöntemine, desenine, katılımcılara, veri toplama yöntemine, verilerin analizine ve araştırmacının rolüne yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılmasından dolayı herkes tarafından kabul edilen bir tanımının yapılması oldukça güçtür (Punch, 2014). Nitel araştırma şemsiyesi altında yer alabilecek birçok kavram değişik disiplinlerle yakından ilişkilidir. “Etnografi”, “antropoloji”, “durumsal araştırma”, “yorumlayıcı araştırma”, “aksiyon araştırması”, “doğal araştırma”, “tanımlayıcı araştırma”, “teori geliştirme”, “içerik analizi” bu kavramlardan sadece birkaç tanesidir (1999). Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2018).

Çalışmanın Yavaş Şehir Hareketi’nin uygulandığı Seferihisar bölgesindeki insanların yaşadığı tecrübeye odaklanması ve insanların bu hareketi nasıl algılayıp yorumladığı üzerinde durması hasebiyle nitel çalışma yöntemini gerekli kılmıştır. Nitel araştırma kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alarak, tümevarım yöntemiyle incelemektedir. Sosyal olguların kavramsallaştırılması tümevarım ile mümkün olabilmektedir (Baltacı ve Balcı, 2017). Nitel araştırmanın dört temel özelliği bulunmaktadır (Merriam, 2013):

1. Anlam ve anlama üzerine odaklanma: Nitel araştırmanın amacı, insanların hayatlarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgili bir anlayış geliştirmek, anlamlandırma sürecinin (sonuç ve ürün yerine) ana hatlarını çizmek ve insanların deneyim yaşadığı şeyleri nasıl yorumladıklarını açıklamaktır.
2. Temel araç olarak araştırmacı: Araştırmacı, nitel araştırmada veri toplama ve analizinde ana konumdadır. Araştırmacı; anlayışını sözlü ve sözsüz iletişimle yayabilmesi, sürece dair anında bilgi verebilmesi, materyali açıklayıp özetleyebilmesi, yorumların doğruluğuyla ilgili katılımcılara danışabilmesi ve beklenmeyen tepkileri kontrol edebilmektedir.
3. Tümevarımsal bir süreç: Araştırmacı tümdengelimsel bir şekilde hipotezleri test etmek yerine kavram, hipotez ve teori oluşturmak için veri toplar. Nitel araştırmacılar; teoriyi, gözlemlerinden ve bu alanda olmanın verdiği sezgisel güçlerle meydana getirirler. Gözlemlerin, görüşmelerin ve belgelerin parçaları bir araya getirilir ve daha büyük parçalar oluşturulur; yani araştırmacı özelden genele doğru bir yol izler. Nitel araştırmada veriler, tümevarımsal bir şekilde elde edilen bulgular, kategori, tema, tipoloji, kavram, kesin olmayan hipotez ve hatta uygulamanın belirli bir yönüyle ilgili olan teori biçimindedir.

4. Zengin betimlemeler: Nitel araştırma sonucunda ortaya çıkan ürün oldukça açıklayıcıdır. Araştırmacının olgu hakkında neler öğrendiğini yansıtmak için rakamlardan çok kelimeler ve resimler kullanılır; bağlamla, katılımcılarla ve faaliyetlerle ilgili açıklamalar yer alabilir. Ayrıca, çalışmanın bulgularını desteklemek için belgelerden alıntılar, alan notları, katılımcı görüşmelerinden kesitler, video kasetlerden alıntılar kullanılabilir. Bu alıntılar, nitel araştırmanın açıklayıcı doğasına katkıda bulunur.

3.2. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan Durum Çalışması olarak desenlenmiştir. “Durum çalışması, tıpkı mimaride yapılan ayrıntılı bir planlama gibi, bilgi toplama, toplanan bilgileri organize etme, yorumlama ve araştırma bulgularına ulaşma gibi basamakları içeren sistematik desen türlerinden biridir.” (Merriam, 1988; Akt.: Vural ve Cenksever, 2005). Durum çalışmasında olaylar kronolojik olarak hikayelendirilirken olaylar zengin ve canlı bir şekilde tanımlanmaktadır. Durum çalışmasında belirgin olaylar üzerinde durulurken araştırmacı da durumun bir parçası olarak kabul edilmektedir (Hitchcock and Hughes, 1995: 317).

Durum çalışmasında araştırmacı tarafından öncelikle özel bir durum belirlenmektedir. Araştırma sorularının geliştirilmesiyle araştırmanın alt problemlerine geçilmektedir. Durum’un ne olduğunu tanımlayan analiz biriminin saptanmasıyla durum belirlenmektedir. Araştırmadaki katılımcıların görece sayısı azdır, böylece nitelikli ve derinlemesine görüşmeler amaçlanmaktadır. Verilerin toplanmasında arşiv kayıtları, görüşmeler, katılımcı gözlem, belgeler gibi farklı veri kaynakları kullanılmaktadır. Araştırmanın analiz edilmesi ve raporlaştırılmasıyla durum çalışması sonlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Durum çalışmasının altı farklı türü bulunmaktadır; açıklayıcı/tanımlayıcı durum çalışmaları, keşfetmeye dayalı durum çalışmaları, kritik olay durum çalışmaları, program yürütme durum çalışmaları, programın etkilerine dayalı durum çalışmaları ve birikimli durum çalışmalarıdır (Davey, 1991). Kritik Olay Durum Çalışması (Critical Instance Case Studies), bir amaç doğrultusunda benzersiz bir durumun bir ya da birden çok mekânda incelenmesiyle yapılmaktadır. Bu çalışmada, Seferihisar ilçesinde yaşayan kişilerin “Sakin Şehir” ile ilgili görüşlerini daha geniş bir boyutta ele almak, ayrıntılı, derinlemesine araştırmak, algıları ortaya çıkarmak ve değerlendirmelerde bulunmak için nitel araştırma desenlerinden kritik olay durum çalışması tercih edilmiştir.

Bu çalışmada içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, “sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunmadır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizi, yoğun hacimli verilerin içerik kategorileri oluşturulup sistematik ve tekrar edilebilen bir yöntemle düzenlenerek daha sade metinler ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

3.3. Araştırmanın Katılımcıları

Bilimsel araştırmalar, her ne konuda olursa olsun incelemek için bir veriye ihtiyaç duyarlar. Bu veriler ise araştırmaya konu olan olguları içeren evrende bulunmaktadır. Evren çok

geniş bir alanı tanımlar ve bu geniş evreni incelemek oldukça maliyetlidir. Bu sebeple araştırmacı evreni temsil eden bir bölümden verileri toplamaya çalışır (Liamputtong, 2013). Nitel araştırmalarda evren, insan toplulukları, sosyal gruplar veya çok çeşitli olay ve olgulardır. Araştırmacının incelediği, hakkında bilgi sahibi olabileceği ve çalıştığı konudaki evreni temsil ettiğini düşündüğü gruba örneklem denilmektedir (Neuman & Robson, 2014).

Evreni en iyi yansıtacağı düşünülen ve evrenin tüm öğelerini barındıran örneklem belirlenmesi süreci oldukça önemlidir. Nitel araştırmalarda grubun büyüklüğü değil, araştırmacının amacını gerçekleştirecek ve detaylı veri sağlayabilecek örneklem belirlenmesi evreni daha iyi yansıtmaktadır (Coyne, 1997). Örneklem amacı, evrenin değişkenlerini en uygun şekilde tanımlayan öğelerin seçilmesidir. Uygun bir örneklem seçimi belirli yöntemler dahilinde yapılmaktadır. Bu araştırma kapsamındaki örneklem, tabakalı örneklem yöntemiyle sağlanmıştır. Tabakalı örneklem, evrenin ilk olarak katmanlara bölündüğü bir örneklem yöntemidir (Baltacı, 2018). Evrenin birbirinden bağımsız iki ya da daha fazla katmana ayrılmasıyla tabakalı örneklem yapılmaktadır. Tabakalı örneklem yapabilmek için öncelikle bir tanımlayıcı değişkene bağlı evrenin, birbirinden bağımsız iki ya da daha fazla tabakaya ayrılması gereklidir (Bernard, 2011).

Seferihisar ilçesinde yaşayan kişilerin “Sakin Şehir” ile ilgili görüşlerini daha geniş bir boyutta ele almak, ayrıntılı, derinlemesine araştırmak, algıları ortaya çıkarmak ve değerlendirmelerde bulunmak için nitel araştırma desenlerinden kritik olay durum çalışması tercih edilmiştir. Buradan hareketle bu araştırmanın katılımcıları İzmir’in Seferihisar ilçesinde yaşayan toplam 22 kişiden oluşmaktadır. Birisi Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer olmak üzere diğer 21 katılımcı dezavantajlı gruplardan seçilmiştir. Dezavantajlı gruplar, Yavaş Şehir Hareketi’nin ve sosyal hizmet çalışmalarının odak noktasında olduğu için özellikle çalışmamızda dezavantajlı grup tercih edilmiştir. Seferihisar ilçesinde yaşayan insanlardan özellikle dezavantajlı gruplar belirlenmiştir. Bu gruplar; yaşlı, yoksul, engelli ve kadınların oluşturduğu tabakalardır. Belirli alt grupları belirleyerek karşılaştırmaları ve analizi kolaylaştırmak için bir alt grup olarak da dezavantajlı grupların her birinden 3 ya da 5 kişi belirlenmiştir. Ayrıca Seferihisar’ın sakin şehir unvanı almadan önceki hali ve sonrasının daha iyi analiz edilebilmesi için katılımcılar özellikle ya doğma büyüme Seferihisarlı ya da Seferihisar sakin şehir unvanı almadan önce ilçeye yerleşmiş kişilerden seçilmiştir.

Bu çalışmada sakin şehir deneyimini anlamlı bir biçimde aktarabileceği düşünülen ve sakin şehir hakkında bilgisi olan 21 kişi amaçlı olarak seçilmiştir. Bu kişilerin kod isimleri, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek ve Seferihisar’da ikamet ettiği zaman aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Dezavantaj Grubu	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Seferihisar İkamet Yılı	Meslek	Metin İçi Kısaltma
K.1	Kadın	18	Engelli	Bekar	Lise Öğrencisi	2008	Öğrenci	K.1, Kadın, Engelli
K.2	Kadın	47	Engelli Yakını	Dul	Ortaokul Mezunu	2008	Ev hanımı	K.2, Kadın, Engelli Annesi
K.3	Erkek	42	Engelli	Dul	Lise Mezunu	Doğumdan İtibaren	Memur	K.3, Erkek, Engelli
K.4	Kadın	41	Engelli Yakını	Evli	İlkokul Mezunu	2000	Esnaf	K.4, Kadın, Engelli Yakını
K.5	Erkek	45	Engelli Yakını	Evli	Üniversite	2005	Müdür	K.5, Erkek, Engelli Yakını
K.6	Erkek	56	Engelli	Evli	Lise Mezunu	Doğumdan İtibaren	Emekli	K.6, Erkek, Engelli
K.7	Erkek	56	Engelli	Evli	Lise Mezunu	2005	Elektrikçi	K.7, Erkek, Engelli
K.8	Kadın	61	Kadın	Dul	Lise Mezunu	2002	Esnaf	K.8, Kadın, Etnaf
K.9	Kadın	65	Kadın	Evli	İlkokul	Doğumdan İtibaren	Pazarcı	K.9, Kadın, Etnaf
K.10	Kadın	73	Kadın	Evli	İlkokul	Doğumdan İtibaren	Pazarcı	K.10, Kadın, Etnaf
K.11	Kadın	21	Kadın	Bekar	Üniversite Öğrencisi	2006	Pazarcı	K.11, Kadın, Etnaf
K.12	Kadın	45	Kadın	Evli	Üniversite	2008	Öğretmen	K.12, Kadın, Öğretmen
K.13	Kadın	74	Yaşlı	Dul	İlkokul Mezunu	Doğumdan itibaren	Ev hanımı	K.13, Kadın, Yaşlı
K.14	Erkek	83	Yaşlı	Dul	Eğitim yok	Doğumdan İtibaren	Emekli	K.14, Erkek, Yaşlı
K.15	Erkek	67	Yaşlı	Evli	Lise	1990	Emekli	K.15, Erkek, Yaşlı
K.16	Kadın	75	Yaşlı	Dul	Eğitim yok	Doğumdan itibaren	Temizlikçi	K.16, Kadın, Yaşlı
K.17	Erkek	60	Yaşlı	Evli	Üniversite Mezunu	2005	İmam	K.17, Erkek, Yaşlı
K.18	Erkek	35	Yoksul	Evli	Eğitim yok	1999	Hurdacı	K.18, Erkek, Yoksul
K.19	Erkek	49	Yoksul	Evli	Ortaokul Mezunu	Doğumdan itibaren	İşsiz	K.19, Erkek, Yoksul
K.20	Erkek	38	Yoksul	Evli	İlkokul Mezunu	Doğumdan itibaren	İşsiz	K.20, Erkek, Yoksul
K.21	Erkek	60	Yoksul	Evli	İlkokul	2010	Serbest Meslek	K.21, Erkek, Yoksul

Katılımcılar 10 kadın ve 11 erkekten oluşmaktadır, ayrıca Belediye Başkanı vardır, toplamda 22 katılımcıyla görüşme yapılmıştır. Katılımcıların çoğunluğuna Seferihisar Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün desteğiyle ulaşılmıştır. Görüşmeler katılımcının evi, belediye binası, pazar ve işyeri gibi çeşitli yerlerde gerçekleştirilmiştir. En

kısa görüşme süresi 40,32 dakika iken, en uzun görüşme süresi 62.28 dakikadır. Katılımcılarla görüşmeler 2018 Temmuz ayı içerisinde İzmir'in Seferihisar ilçesinde yapılmıştır. Çalışmada Seferihisar ilçesinin tercih edilme sebebi, Seferihisar'ın Türkiye'de sakin şehir unvanı almış ilk ilçe olması (2009) ve diğer ilçelere göre Seferihisar'da yaşayan insanların Yavaş Şehir Hareketi'ni daha uzun yıllar deneyimlemiş olmasından kaynaklanmaktadır (Cittaslow Seferihisar). Böylece çalışma için daha anlamlı sonuçlar elde edilecektir.

Nitel araştırmalarda katılımcı sayısını belirleyen net bir bilgi yoktur. Katılımcı sayısı 3 ile 325 arasında değişebileceği çeşitli araştırmalarla kanıtlanmıştır (Polkinghorne, 1989). Araştırma sürecinde toplanan veriler yeterli olgunluğa ulaştığında ve aynı veriler tekrarlanmaya başladığında, özellikle yeni veri elde edilemediği durumlarda katılımcı sayısı sonlandırılmaktadır (Charmaz, 2006). Katılımcılarla yaptığımız derinlemesine mülakatlarda 19. katılımcıdan sonra veriler tekrarlanmaya başladı ve 20. katılımcıda da aynı verilerin elde edilmesiyle araştırmanın yeterli ve güvenli bilgiye ulaşıldığını göstermesiyle örneklem büyüklüğüne son verildi.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi

Niteliksel araştırmalarda veriler sözlü ifadelerden oluşmaktadır. Veriler; görüşmeler, görüşmelerin aktarılması, saha notları, görüntü ve ses kayıt cihazları ile toplanmaktadır (Uzuner, 1999). Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği, katılımcılara kendilerini ifade etme imkânı vermekle birlikte araştırmacıya katılımcının anlam dünyası, bakış açısı, yaşadığı çevreye ilişkin duygu, düşünce ve tecrübelerini derinlemesine anlamayı sağlamaktadır (McCracken, 1988). Derinlemesine görüşmeler, yapılandırılmamış, yüz yüze, kişisel deneyimi detaylı olarak anlatmasını sağlayacak şekilde açık uçlu olarak tasarlanmıştır.

Araştırmada yarı yapılandırılmış formu (EK-2) ile görüşme yapılarak, görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ayrıca görüşme esnasında not alınarak bazı sorular revize edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmış, uzman görüşüne başvurulduktan sonra tekrar düzenlenmiştir. Derinlemesine görüşmeler, araştırmacıya esnek ve keşfedici bir veri toplama tekniği sunmaktadır. Böylece katılımcılardan aldığı verileri sınıflayarak, yeni sorular oluşturabilmekte ve konuyu daha detaylı çalışabilmektedir (Tekin, 2006). Bu çalışmada da görüşme formlarına görüşmeler sırasında katılımcıların cevaplarına göre bazı soruların revize edilmesiyle son hali verilmiştir.

Görüşmelere başlarken katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri için birtakım açıklamalarda bulunulmuştur. Katılımcılara görüşmenin amacı, gizliliği, görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanılacağı, verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı, isimlerin gizli tutulacağı ve görüşme süresi hakkında bilgiler verilerek daha sağlıklı veriler toplanmaya çalışılmıştır. Katılımcılar ses kayıt cihazından genelde rahatsız olmadıklarını ifade etmişlerdir. Fakat, iki katılımcı ses kayıt cihazından dolayı daha temkinli konuştuğunu özellikle belirtmiştir.

3.5. Araştırma Verilerinin Analizi

Nitel veri analizi, veri toplama yöntem ve tekniklerinden elde edilen verilerin tanzim edildiği, kategorilere bölündüğü, temaların oluşturulduğu ve tüm bu işlemlerin ardından yapılan çalışmaların raporlaştırıldığı bir süreçtir. Sosyal gerçeklik içinde saklı bir biçimde bekleyen bilginin, tecrübenin ve deneyimin ortaya çıkarılması nitel veri analizinin temel amacıdır (2010). Bu çalışmada elde edilen veriler kritik olay durum çalışması yönteminden yararlanılarak içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırmanın veri toplama sürecinde katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Toplamda 21 kişinin ses kaydı, araştırmacı tarafından bizzat çözümlenerek yazılı doküman haline getirilmiştir. Dokümanlar birkaç kez okunarak düzeltmeler yapılmış ve kodlama için son hale getirilmiştir. Kodlama süreci nitel veri analizinde önemli bir basamaktır. Dokümanlarda var olan her bir ifadeye, “Bu nedir? Neyi temsil eder?” gibi sorular sorarak genel muhteva içerisindeki olay, düşünce ya da olgulara isim verme sürecidir (2010). Böylece verilerin kavramsallaştırılması kodlama süreciyle başlar. Kodlama süreci bitirildikten sonra elde edilen kodlardan birbirleriyle ilişki içinde olanlar aynı başlık altında toplanarak kategoriler oluşturulmaktadır. Kategori (tema), kodlamaların özetlenmesini, sistematik ve yinelenebilir hale gelmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2018).

Bu çalışmada, katılımcılardan elde edilen verilerin yazılı hali araştırmanın bütünü düşünülerek kodlama yapılmıştır. Kodlamalar önce elle çıktısı alınan Word dosyaları üzerine yapılmış, daha sonra Microsoft Excel dosyasına geçirilmiştir. Çalışma alanıyla ilgili uzman kişilerden kodlama ve kategorilendirme ile ilgili görüş ve fikirleri alınmış, tekrar düzenlenerek son hali verilmiştir. Nitel veri analizinde kullanılan yöntemlerden olan MAXQDA 18 Pro Analytics Programı’na başvurulmuştur ve araştırmanın verileri programa kaydedilmiştir. Program verileri depolama, kodlama, kategorilendirme, geri çağırma ve birleştirme işlemlerinin daha pratik yapılmasını sağlamakta ve araştırmacının kavram haritası oluşturmasını kolaylaştırmaktadır. Programa tüm veriler araştırmacı tarafından yüklenmekte, yani analizi araştırmacı yapmaktadır (Patton, 2014).

Kısaca analiz sürecinde, araştırmacı yazılı hale getirilen dokümanları tarayarak kodlar geliştirmiştir. Birbirine yakın kodları belirli gruplandırmalar yaparak kategoriler oluşturmuştur. Bu süreçte, Yavaş Şehir Hareketi’nin kriterleri de göz önünde bulundurularak kategoriler yeniden gözden geçirilmiştir. Son olarak, araştırmacı katılımcılardan elde ettiği verileri kendi notları ile de birleştirerek yorumlamış ve oluşturulan çerçeve içinde birbirleriyle ilişkilendirerek düzenlemiştir.

3.6. Araştırma Bulgularının Analizi

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, dezavantajlı grubu temsilen yaşlı, kadın, yoksul ve engellilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan oluşturulan temalar, kategoriler ve kodlar halinde sunulmuştur. Derinlemesine elde edilen bulgular, 8 kategori altında 40 kod üzerinden analiz edilmiştir. Ayrıca bulguları destekleyici katılımcı yanıtlarından örnekler de verilmiştir.

3.6.1. Yöre halkının sakin şehrin anlamına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular

Seferihisar ilçesindeki yöre halkına, “sakin şehir”in anlamı hakkında sorular yöneltilmiştir. Sorular ilçenin sakin şehir unvanı almış bir kent olduğunun bilincinde olan katılımcılara sorulmuştur. Yaşadıkları ilçenin (Seferihisar) sakin şehir unvanı almadan önceki hali ve aldıktan sonraki halindeki değişiklikleri gözlemleyebilmek, yöneltilen sorulara uygun cevaplar alabilmek ve anlamlı değerlendirme yapabilmek için katılımcıların sakin şehri bilmeleri önemlidir.

Tablo 4. Katılımcıların Seferihisar’da İkamet Süresi

Doğumdan itibaren	1990 yılından sonra	2000 yılından sonra
K3, Erkek, Engelli	K15, Erkek, Yaşlı	K1, Kadın, Engelli
K6, Erkek, Engelli	K18, Erkek, Yoksul	K2, Kadın, Engelli Annesi
K9, Kadın, Esnaf		K4, Kadın, Engelli Yakını
K10, Kadın, Esnaf		K5, Erkek, Engelli Yakını
K13, Kadın, Yaşlı		K7, Erkek, Engelli
K14, Erkek, Yaşlı		K8, Kadın, Esnaf
K16, Kadın, Yaşlı		K11, Kadın, Esnaf
K19, Erkek, Yoksul		K12, Kadın, Öğretmen
K20, Erkek, Yoksul		K17, Erkek, Yaşlı
		K21, Erkek, Yoksul

Katılımcılardan 9 kişi doğma büyüme Seferihisarlıdır. 2 kişi ise 1990 yılından sonra, 10 kişi 2000 yılından sonra Seferihisar’a yerleşmiştir. Katılımcılardan sadece 2 kişinin sakin şehir hakkında hiçbir fikri yoktur. Bu kişiler araştırma dışında tutulmuş ve diğer sorulara geçilmemiştir.

Yöre halkının sakin şehrin anlamı hakkındaki görüşleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5. Yöre Halkının Sakin Şehrin Anlamına İlişkin Görüşleri

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Yöre Halkının Cittaslow’un Anlamı Hakkındaki Bilgisi					0
Doğal Ürünler		1	2		3
Sakin	6	2		2	10
Huzurlu	1	1	2	2	6
Doğal Hayat	1	1		1	3
Ekonomik Zenginlik			1		1
Sessizlik	3			1	4
TOPLAM	11	5	5	6	27

Bu tabloda; Seferihisar’da yaşayan dezavantajlı grupların “sakin şehir kavramının anlamını biliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlarla oluşturulmuş kod tablosu bulunmaktadır. Yöre halkının sakin şehrin anlamı üzerine verdikleri yanıtlarla kodlanmış 6 ifade yer almaktadır. Bu ifadeler; doğal ürünler (f:3), sakin (f:10), huzurlu (f:6), doğal hayat (f:3), ekonomik zenginlik (f:1) ve sessizlik (f:4) olduğu görülmektedir.

Tabloya göre, katılımcılar sakin şehrin anlamı üzerine en çok “sakin” ifadesi üzerine yorumda bulunmuşlardır. Engelli gruptan 6 kişi, yoksul ve kadın grubundan ise 2’şer kişi “sakin” cevabını vermiştir. Yaşlı grubundan ise hiç kimse “sakin” tanımlamasında bulunmamıştır. Sakin şehir koduna yönelik toplam on kişi görüş bildirmiştir. Bu kodla ilgili farklı dezavantajlı gruplardan katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Her şeyiyle sakin, gürültüsüz. Emekli şehri. (K6, Erkek, Engelli)

Burası sakin ve huzurlu olduğu için tercih ettik. Burasının havasından dolayı yani sağlık için benim için daha iyi. (K21, Erkek, Yoksul)

Sakin şehir kırsalın özünü kaybetmeden bir yandan da burasının gelişmesini sağlayan hedefleyen bir çalışma. (K11, Kadın, Öğrenci)

Hepimizin hayalini kurduğu ve bunun için büyük şehirlerden gelip kurduğu hayattır. Eşimle İzmir’in merkez ilçelerinden birinde büyüdük, evlendik ve ilk hayalimiz sakin bir sahil kasabasına yerleşelim. Bu birçok insanın hayalidir ama biz onu başarabilenlerdeniz. (K5, Erkek, Engelli Yakını)

Sakin şehir tanımlamasıyla ilgili olumlu ifadelerin yanında, olumsuz ifadeler de yer almaktadır. Halk genelde sakin şehir ile gelen değişimi de değerlendirerek bu soruya yanıt vermektedir. Bu sebeple olumsuz sayılabilecek ifadeler ise şöyledir:

Amblemi yavaş. Yavaş şehir sakin olur, amblemden kaldı. (K9, Kadın, Esnaf)

Yavaş şehir dendiği zaman insanın aklına şey geliyor, tamamen trafik yok, karmaşa yok, insanlar kendi halinde. Ama öyle değil, süreç biraz değişime uğrattı. Sakin şehir gerçek anlamda yaşatılabileseydi harika bir şeydi. Sakin şehir akımı olmadan önce burası daha iyiydi. (K3, Erkek, Engelli)

Geçen yıllarda sakindi, fakat şimdi öyle değil. (K1, Kadın, Engelli)

Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ise sakin şehir kavramı yerine sakin şehir kavramını kullandıklarını belirtiyor ve şöyle açıklıyor:

Aslında bu yavaş şehirdir. Çünkü bu çağın en büyük hastalığının hız ve büyüklük fetişleri olduğunu biliyoruz. Bizi o hazinemizden uzaklaştıracak şeyin hız olduğunu biliyoruz. Yavaş şehir tam da bu nedenle Türkiye için çok doğru bir yerel kalkınma modeli. Bir duralım hatırlayalım geçmişe bakalım, gelenekleri o kadim kültürün mirasını bir ortaya çıkaralım. Onu yapmadan yaşadığımız için kaybediyoruz. Kimliklerimizi, geleceğimizi kaybediyoruz.

Bu nedenle doğrusu “yavaş”tır. Fakat yavaşın Türkçedeki algısı “miskinlik, tembellik, vs.” olduğu için bunu kullanmak istemedik. Israrla “sakin şehir”i kullanıyoruz. (Tunç Soyer, Seferihisar Belediye Başkanı)

Sakin şehir için yapılan tanımlamalarda “sakin” tanımlamasından sonra en fazla “huzurlu” kavramı üzerinde durulmuştur. Tüm dezavantajlı gruplar “huzurlu” ifadesini kullanmışlardır, aşağıda bu ifadelerden bazı örnekler yer almaktadır:

Huzurlu, ekonomik zenginliği olan, tarımsal ürünleri olan bir şehir. (K15, Erkek, Yaşlı)

Sessiz, sakin, huzurlu kendi halinde bir yer. (K18, Erkek, Yoksul)

Sakin, huzurlu ve bu huzurun bozulmasını istemiyoruz. (K7, Erkek, Engelli)

Sakin şehir kavramına yönelik katılımcıların verdiği bir diğer yanıt ise, “sessizlik”tir. Özellikle engelli gruptan üç kişi “sessizlik” üzerinde durmuştur. Bu ifadelerden bazıları şöyledir:

Mesela önceden Seferihisar’da anonslar yapılırdı direklerde ama artık o yok. Çünkü sakın şehir olduğu için gürültü kirliliği yok. (K3, Erkek, Engelli)

Sessizliği çağrıştırıyor ama sessiz değil artık bizim burası. (K4, Kadın, Engelli Yakını)

Yöre halkının sakın şehir kavramına ilişkin verdiği yanıtlarda genel olarak “sakin, sessiz ve huzurlu” ifadelerinin birlikte kullanıldığı görülmektedir. Doğal hayat, doğal ürünler ve ekonomik zenginlik açısından değerlendirenler de vardır. Konuyla ilgili diğer yanıtlar ise aşağıda yer almaktadır:

Sakin şehir huzurlu, natürel, doğal ürünleri olan ve geçmişten ananelerimizden gördüğümüz geleneğin yaşatılması, bugünün nesline ulaştırılması ve sofranın topraktan gelen bir kültür olduğunu anlatan doğal hayatın en güzel açıklanışı. (K8, Kadın, Esnaf)

Huzurlu, ekonomik zenginliği olan, tarımsal ürünleri olan bir şehir. (K15, Erkek, Yaşlı)

Sakin şehirle ilgili yöre halkının görüşleri sakın ve huzurlu olmasının yanında sakın şehrin ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarını da içermektedir. Yöre halkı yerel ürünlerden gelenek ve göreneklerine kadar Seferihisar’a has tüm özellikleri sakın şehir bağlamında değerlendirmektedir.

Uluslararası sakın şehir ağlarından Polonya, 2006 yılında sakın şehir birliğine katılmış ve şu an 35 tane sakın şehre sahiptir (cittaslow.org). Polonya’nın birçok şehrinin sakın şehir unvanı almasıyla akademik çalışmalara konu olmuştur. 2017 ve 2019 yıllarında Lidzbark Warmiński şehrinde yapılan bir çalışmaya göre, sakın şehir yerlileriyle yapılan anketlerin analiziyle “Cittaslow ağına ait şehirlerdeki yaşam kalitesi son birkaç yılda önemli ölçüde iyileşmiştir.” değerlendirmesi yapılmıştır (Brodziński & Kurowska, 2021). Sakin şehir uygulamasının yerel yönetim faaliyetlerine yeni bir vizyon ve hareketlilik kattığını ifade eden çalışma, yeni yatırımların şehri değiştirerek hem sakinleri için hem de ziyaretçiler için görsel olarak daha çekici olduğunu belirtmektedir. Fakat, bu olumlu değişimlerin sakın şehir uygulamasından mı yoksa diğer faktörlerin bir sonucu mu olup olmadığı konusunda netlik olmadığını ifade ederek alanla ilgili daha geniş çalışmaların yapılmasını gerektiğini vurgulamaktadır. Seferihisar’da da yöre halkı sakın şehir uygulamasıyla şehrin cazip hale geldiğini, turist sayısında artma yaşandığını ve esnafın eskiye oranla daha fazla iş yaptığını vurgulamışlardır. Seferihisar’da bu paradigmaların değişiminin sadece sakın şehirle olduğunu vurgulamak eksik olacaktır ve uygulama ile ilgili daha fazla veriye ve araştırmaya gerek vardır.

3.6.2. Sakin şehir olduktan sonra gözlenen değişikliklere ait bulgular

Seferihisar’ın sakın şehir unvanı almasıyla birlikte kentte birtakım değişiklikler (çevre, altyapı, mimari düzenlemeler) meydana gelmiştir. Bu değişiklikler, sakın şehir üyelik kriterlerinin yerine getirilmesi için gerekli olan kriterlerin uygulanmasıdır. Yöre halkının

bu değişiklikleri nasıl algıladığı ve yorumladığını anlayabilmek için, Seferihisar’ın sakin şehir olduktan sonra gözlenen değişiklikleri üzerine katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Bu sorular üzerine kodlanmış 4 ifade vardır; kültürel değişim (f:6), mimari restorasyon (f:4), marka şehir (f:7) ve yerel kalkınma (f:10). Aşağıdaki tabloda, yöre halkının Seferihisar’ın sakin şehir olduktan sonra gözlenen değişimlere dair görüşleri yer almaktadır:

Tablo 6. Sakin Şehir Olduktan Sonra Gözlenen Değişiklikler

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Sakin Şehir Olduktan Sonra Gözlenen Değişiklikler					0
Kültürel Değişim	2	4		1	6
Mimari Restorasyon		2	1	1	4
Marka Şehir	2	2	2	1	7
Yerel Kalkınma	3	4	2	1	10
TOPLAM	7	11	5	4	27

Tabloda katılımcıların en fazla vurguladığı başlık “yerel kalkınma” ifadesidir. Tüm dezavantajlı gruplar “yerel kalkınma”yla ilgili görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir:

Herkes ekmek kapısı oldu. Salı günü Pazar kuruluyor. Ben Sığacık’ta çalıştım uzun yıllar, kimse çalışmıyordu. Ekonomisi sıfırdı. Şimdi kadınlar çalışıyor, erkekler yiyor. (K15, Erkek, Yaşlı)

Kazanç olarak cebindeki herkesin parası büyüdü. (K8, Kadın, Esnaf)

İnşaat sektörü arttı. Ekonomik açıdan kalkındı, esnafa yansıdı. Bir nebze kalkınma modeli oldu. (K17, Erkek, Yaşlı)

Burasının gelirini artırdı. Oteller, pansiyonlar vs. geliri arttı. (K10, Kadın, Esnaf)

Gelir kaynağı oldu ve iş imkânı sağladı başka bir şey yok. (K4, Kadın, Engelli Yakını)

Seferihisar’da dezavantajlı grupta yer alan kadınlar, yerel kalkınma konusunda daha fazla yorumda bulunmuşlardır. Bu durum, Seferihisar’da yerel ürün pazarları, kadın kooperatifleri ve Seferi Pazar (seferipazar.com) üzerinden online satışlarıyla kadınlar üretimde aktif rol almasıyla açıklanabilir. Bu sebeple özellikle kadınların yerel kalkınmadaki payı ve önemi büyüktür.

Yerel kalkınmadan sonra katılımcıların en fazla değindikleri başlık “marka şehir” kavramıdır. Yerli halk Seferihisar’ın sakin şehir olduktan sonra daha fazla tanındığını ve önceki yıllara nazaran daha fazla ziyaretçisi olduğundan bahsetmişlerdir. Genel olarak “marka şehir” hakkında katılımcıların ifadeleri olumlu olsa da bu durumun olumsuz yönleri üzerinde de duran katılımcılar olmuştur. Bu olumsuz katkılara daha sonra başka bir başlık altında (Sakin Şehir Olmanın Dezavantajları) değinilecektir. “Marka şehir” kavramı ile ilgili bazı görüşler şöyledir:

Biz tecrübeliyiz. Benim 20 senelik bir pazarlama hayatım var. Sakin şehirle ilgili çok iyi bir pazarlama yapıldı. Markalaştı. (K8, Kadın, Esnaf)

Önceliğimiz var her yerde. Dünyada tanındı burası. (K6, Erkek, Engelli)

Önceden burasını kim bilmiyordu, şimdi herkes biliyor. Yurtdışından bile geliyorlar, herkese tanıttılar. (K15, Erkek, Yaşlı)

Seferihisar daha çok tanındı. (K20, Erkek, Yoksul)

Katılımcıların değindiği bir diğer önemli başlık ise “kültürel değişim” kavramıdır. Emre Kongar (1985), kültürel değişimi toplum değişimi olarak görmektedir, çünkü toplumsal yapıyı insan ilişkileri oluşturmaktadır. Toplumsal yapı; kültürel ve siyasal yapının belirleyicisidir. Kültürel değişimin gerçekleşmesini sağlayan öğelerle ilgili araştırmacıların farklı görüşleri bulunmaktadır (Ertürk ve Sivritepe, 2017). Ejder Okumuş’a (2003) göre kültürel değişimin öğeleri; coğrafya, demografi, toplumsal ortam, ekonomi, ideoloji ve din, göç ve şehirleşme, ekonomi, teknoloji ve son sosyal hareketlerdir.

Kültürel değişim kavramıyla ilgili yaşlılar dışında tüm dezavantajlı gruplardan yorum gelmiştir. Özellikle kadınlar en fazla “kültürel değişim” hakkında yorumda bulunmuşlardır. Seferihisar’ın sakin şehir olmasından sonra toplumsal yapıda bazı değişiklikler olmuştur. Yöre halkı bu durumdan hoşnut değildir, çünkü komşuluk bağlarının güçlü olduğu, nüfusun şimdiye oranla daha az olduğu ve insanlar arasındaki ilişkinin güvene dayalı olması gibi durumlar artık eskisi gibi değildir. Nüfus artışıyla insanlar birbirlerine karşı yabancılaşmaya başlamış ve bu durum güven ilişkisine zarar vermiştir. Toplumsal yapıdaki bu değişim ve dönüşüm yerel halkın sakin şehirle ilgili düşüncelerini olumsuz etkilemiştir. Kültürel değişim kavramıyla ilgili katılımcıların yaptığı vurgu toplumsal ortam, demografi, ideoloji ve din üzerinden olmuştur. Bu konuyla ilgili bazı görüşler şöyledir:

İlk zamanlar Seferihisar’da sakin şehrin etkisi pozitif yöndeydi. Çünkü biz buraya ilk taşındığımızda Seferihisar çarşısı mesela köy yoluydu, topraktandı. Her yeri öyleydi hatta ufak bir yerd. Kadınlar çarşıda yürüyemezdi, kahvehaneler orada olduğu için. Ege demezdiniz buraya. Annem buraya geldikten 4-5 sene sonra kafe işletmeye başladığında kendine yardımcı olsun diye elektrikli motor aldı, uzaylı gibi bakıyorlardı anneme. Dışarıdan gelene yabancı gözüyle bakıyorlardı. Dışarıdan gelenlerle şimdi kültür harmanlandı. Nüfus çok arttı çünkü. (K11, Kadın, Öğrenci)

Önceden burada hırsızlık yoktu, hırsızlık nedir bilmiyorlardı. Hurdanın kaç lira olduğunu bilmiyorlardı. Şimdi insanlar 1 kilo hurdayı biriktirip öyle satıyor. Öyle bir zamana geldik. Her şey para oldu burada. (K21, Erkek, Yoksul)

İnsanlar değişti, doğallıktan uzaklaştı. Benim vicdanım hür, dolabımdaki her şey doğal ürün. (K8, Kadın, Esnaf)

Eski hali daha güzeldi, çarşıda bir tane kadın göremezdin. (K6, Erkek, Engelli)

Ahlaki çöküntü var, kadınların eski hayası kalmadı. Ortalık çok karıştı. (K9, Kadın, Esnaf)

Seferihisar’ın sakin şehir olduktan sonra gözlenen değişikliklerle ilgili katılımcıların çoğunlukla değindikleri son başlık ise “mimari restorasyon” başlığıdır. Bu konuda yapılan yorumlardan bazıları şöyledir:

Pansiyon oteller kuruldu. Buranın yapılaşması değişti, dış cepheleri restore ettiler. (K10, Kadın, Esnaf)

Burası çok gelişti, daha çok gezilecek yerleri restore etmeye başladılar. Sığacık kalesi, marina yapıldı. Kafeler, lunapark vs. değişik aktiviteler var. (K11, Kadın, Öğrenci)

Her yer çok güzel oldu, restorasyon yaptılar. Herkes işinde gücünde. Kalabalık çok güzel ama. (K16, Kadın, Yaşlı).

Mimari restorasyon Seferihisar'ın Sığacık ilçesinde ön plandadır. Sığacık'ta bulunan cumbalı evler ve sokaklar düzenlenmiş. Estetik bir hüviyete bürünmesini sağlayan kentsel planlamalar yapılmıştır. Kentin yeşil alan görünürlüğünü artırmak için peyzaj düzenlemeleri yapılmıştır. Yürüyüş ve bisiklet yolları katılımcıların dikkatini çekmiş ve bu durumdan memnun olmuşlardır. Mimari restorasyon hakkında burada katılımcıların olumlu görüşlerine yer verildi, bu konudaki olumsuz görüşler dezavantajlar bölümünde açıklanacaktır.

3.6.3. Sakin şehirde yaşamının avantajları

Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almasıyla şehrin çevre, altyapı, sosyal uyum, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara yönelik politikalarla yeniden tasarlanması ve değişmesi, yerli halkın gündelik yaşantısını gerek olumlu gerekse olumsuz yönden bir şekilde etkilemiştir. Sakin şehirde yaşamının hayatlarına ne gibi avantajlar sağladığını öğrenmek üzere katılımcılara yönelttiğimiz soruya dört farklı konuda yanıt verdiler. Bunlar; turizm (f:4), kadınların istihdamı (f:6), tarihî dokuyu koruma/onarma (f:2), altyapı düzenlemeleri (f:5)'tir. Katılımcıların dezavantajlı kesimden olmasıyla birlikte şehirde yapılan değişiklikleri avantaj olarak değerlendirmeleri sakin şehrin başarısını göstermektedir. Ayrıca insanların yaşam kalitesini yükseltmesi bakımından avantajların ifade edilmesi önemlidir.

Seferihisar'ın sakin şehir olmasının katılımcıların hayatlarına ne gibi avantajlar sağladığı konusundaki soruya verilen cevaplarla oluşturulan tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 7. Sakin Şehirde Yaşamının Avantajları

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Sakin Şehirde Yaşamının Avantajları					0
Turizm		1	1	2	4
Kadınların İstihdamı	1	3	1	1	6
Tarihî Dokuyu Koruma		2			2
Altyapı Düzenlemeleri	1	1	2		4
TOPLAM	2	7	4	3	16

Sakin şehirde yaşamının avantajları konusunda kadınlar en fazla yorumda bulunurken, tüm dezavantajlı gruplar “kadınların istihdamı” ifadesini vurgulamışlardır (f:6). Seferihisar'da kadın haklarına önem verilmekle birlikte eğitim ve ekonomik yetersizlik sebebiyle kadınlara meslek kazandırma çalışmaları ön planda yer almaktadır. Kadınları topluma kazandırma, iş imkânları ve gelir düzeylerini artırma, özellikle dezavantajlı grupta yer alan kişilerin yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen çalışmalar yavaş şehir olmanın da gereği olarak yapılmaktadır.

“Kadınların istihdamı” konusunda görüşmecilerin yorumlarına aşağıda yer verilmiştir:

7 sene oldu ben burayı açalı. Önceden biz bahçe ekip biçiyorduk. Sebzemiz, mandalinamız para etmiyordu. Şimdi hepsi değerlendirildi. Tarımsal değerlendirme oldu. Şimdi ben bir ev kadınıyım, hiçbir kazancım yoktu eşimin aylığıyla zor geçiniyorduk açıkçası. Memur eşim, şimdi emekli. Pazarcılıkla şimdi çok rahatladık. Her şeyimiz, böreğimiz, tatlımız, keşkeğimiz, aşuremiz her çeşidinden yapıyorum ve hepsi çok değerlendirildi. (K9, Kadın, Esnaf).

Başkan kadınları burada baş tacı yaptı. 40 sene evvel ve şu an kadınlar çok farklı. Kadınlar idare etmeyi unuttu. (K21, Erkek, Yoksul).

Gelir açısından memnunuz, mesela bayanlar erkeklerden çok para kazanıyor. (K9, Kadın, Esnaf).

Bir sürü değişiklik oldu, evlerimiz değişti, sokakta çalışır hale geldik, iş imkânı doğdu. (K4, Kadın, Engelli Yakını).

Görüşmeciler Seferihisar’ın sakin şehir olmasından sonra kadınların istihdam edilerek kalkınmada aktif rol oynadıkları belirtilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde çoğunlukla “kadınların istihdamı” konusu görüşmenin genelinde gündeme gelmiştir. Kadınların çalışmaya başlaması Seferihisar’ın halkının gündelik hayatını etkilemiştir. Kadın istihdamının sağlanması ve verilen teşvikler kadınların ön planda olmasını sağlamıştır. Özellikle yaşlı kadınların istihdam konusunda memnun oldukları gözlenmiştir. Normalde evde vakit geçirerek yaşlılıklarını geçirecek kadınlar ekonomik ve sosyal hayata katılarak hem ev ekonomisine katkıda bulunmuş hem de toplumla bire bir ilişkide bulunarak sosyalleşmektedir. Kadın kooperatifleriyle kadınlar arası dayanışma artmış ve birlikte çalışmaları kadınların daha üretken olmalarını sağlamıştır. Örneğin, engelli bir katılımcının yakını hem engelli yakınıyla ilgilenmekte hem de evinin önündeki tezgâhta kendi yaptığı el emeği ürünleri satmaktadır. Kadınların istihdam imkânı elde etmiş olmaları katılımcılar tarafından sakin şehrin avantajı olarak değerlendirilmektedir.

Avantajlar konusunda bir diğer önemli başlık “altyapı düzenlemeleri” hakkındadır. Altyapı politikaları sakin şehir kriterlerinden olmakla birlikte bu başlıkta sadece altyapı düzenlemeleriyle ilgili olumlu yargılara yer verilmiştir, çünkü katılımcılara “Sakin şehir olma unvanının, size ne gibi fayda sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Fakat bu kısımda soruya yönelik başlık belirlediğimiz için altyapı ile ilgili diğer yorumlara daha sonra yer verilecektir. Ayrıca, altyapı politikaları ayrı bir başlık olarak analiz edilecektir.

Katılımcıların altyapı düzenlemeleriyle ilgili görüşlerinden bazıları şöyledir:

Burası bataklıktı. Adamlar alt yapısını yaptı. Eskiden Sığacık’a giderdim gözüm toprak dolardı, şimdi git her taraf mis gibi. Kablolar hep yerin altından gitti. (K15, Erkek, Yaşlı)

Daha önce kaldırım, rampa vs. yoktu şimdi biraz daha yapıldı. (K6, Erkek, Engelli)

Yolları onardılar, genişlettiler. (K13, Kadın, Yaşlı)

Katılımcılara göre sakin şehirde yaşamanın diğer avantajları ise “tarihî dokuyu koruma” ve “turizm” konusundadır. Seferihisar eski bir yerleşim yeri olduğu için tarihî eser bağlamında çok zengindir (M.Ö. 2000). Tarihî yerlerden bazıları; Teos Antik Kenti, Lebedos Antik Kenti, Karaköse Harabeleri ve Myonnesos Adası’dır. Seferihisar ‘da tarihî dokuyu korumak turizm açısından önemlidir. Katılımcılar da özellikle bu iki konuyu vurgulayarak yorumda bulunmuşlardır. Bu yorumlardan bazıları şöyledir:

Burada çok değişiklikler oldu. Bütün tarihî ve eski evler beş kuruş ödemeden yenilendi. Sıvaları, üst çatıları hepsini yaptılar Allah razı olsun. (K9, Kadın, Esnaf)

Sığacık’ta sadece tarihî dokuya önem verdiler. (K11, Kadın, Öğrenci)

Yurtdışından bile geliyorlar, herkese tanıttılar. (K15, Erkek, Yaşlı)

Seferihisar daha çok tanındı, turist geldi ama bana katkısı olmadı. (K20, Erkek, Yoksul)

Cittaslow ağına ait küçük kasabaların mekânsal yapısındaki farklılıkları ve benzerlikleri analiz etmek için İtalya’nın Toskana ve Umbria bölgelerinde ve Polonya’nın kuzeydoğusundaki Warmia ve Mazury Bölgesi’lerinde bir araştırma yapılmıştır (Zagroba & Pawlewicz (2021). Yapılar, binalar, kasaba blokları, sokaklar ve meydanlar da dahil olmak üzere kentsel tasarım unsurlarının kentsel mekân kalitesi üzerindeki etkisi Polonya ve İtalyan kasabalarında değerlendirilmiştir. Analiz, yerel yaşamın kalitesi ile miras alanlarının korunması arasında güçlü bağlantılar ortaya koymuştur. Bu ilişkiler, kültür, iklim ve tarih farklılıklarına atfedilebilecek İtalyan ve Polonya kasabalarında farklı gelişmiştir. Tarihi dokuyu koruma ve planlama, kentsel mekân algılamalarında en güçlü duygusal tepkileri ortaya çıkarır; yerel kimlik duygusuna katkıda bulunmakta ve kişinin ikamet ettiği yer için sorumluluk duygusu yaratmaktadır. Seferihisar’da tarihi ve kültürel dokunun korunmasına dikkat edilmiş ve özellikle tarihi yapılar restore edilerek gün yüzüne çıkarılmıştır. Yerli halk da bu durumdan memnun olduğunu özellikle belirtmiş ve tarihi dokunun kültürü yansıtmasıyla ortak değerler etrafında halkın toplanmasını sağlamıştır.

3.6.4. Sakin şehirde yaşamanın dezavantajları

Seferihisar Belediyesi’nin sakin şehir unvanı almasıyla birlikte fiziksel ve sosyal alanda bazı değişiklikler yerel halk tarafından olumsuz olarak algılanmış ve bu değişimi dezavantaj olarak değerlendirmişlerdir.

Görüşmecilere yönelttiğimiz “Sakin şehirde yaşamanın dezavantajları nelerdir?” sorusu, görüşmecilerin görüşme soruları içerisinde en yoğun üzerinde durdukları soruydu. On farklı alanda kodladığımız konular aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere şöyledir; kalabalık (f:14), çarpık kentleşme/ betonlaşma (f:15), yerli halkın terk etmesi/taşınması (f:7), konut/kira fiyatlarının artması (f:7), rant (f:6), göç (f:8), işsizlik (f:7), güvensizlik (f:6) ve altyapı problemleri (f:3)’dir.

Tablo 8. Sakin Şehirde Yaşamanın Dezavantajları

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Sakin Şehirde Yaşamanın Dezavantajları					0
Kalabalık	2	5	2	5	14
Çarpık Kentleşme/Betonlaşma	4	5	2	4	15

Yerlilerin Terk Etmesi/Taşınması	3	3		1	7
Konut/Kira Fiyatlarının Artması	2	2	2	1	7
Rant	1	3	1	1	6
Göç	2	1	3	2	8
İşsizlik		2	2	3	7
Güvensizlik		5	1		6
Altyapı Problemleri	1	1		1	3
TOPLAM	15	27	13	18	73

Görüşmeciler sakin şehir olduktan sonra Seferihisar'ın fiziksel yapısının çok fazla değiştiğini, özellikle yeni evler ve işyerleri yapıldığını vurgulamışlardır. Görüşmecilerin dezavantaj olarak nitelendirdiği yeni kentsel düzenlemeler hakkındaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Süreç o şekilde (sakin şehir kriterlerinin uygulanmasından bahsediyor) ilerlemedi. İlerliyor fakat çarpık ilerliyor. Seferihisar’a bir akım var. Ciddi anlamda göç aldı. Yeterli sayıda konut olmadığı için yeni konutlara ihtiyaç duydu. Yeni konutlar derken gördüğünüz bu çok katlı binalar ortaya çıktı. Çok katlı binalar da insanların gün içindeki ihtiyaçlarını karşılamada kısıtlamaya başladı. Örneğin; trafik, vs. bir karmaşaya neden oldu.”

“Başlangıç yeri olan İtalya’da harika gidiyor bu iş, çünkü halkın bu hareketi benimsemesi gerekir. Belediye başkanından önce burasının imar planlanması vs. yapılmış aslında bu konuda belediye başkanının yapabileceği çok fazla bir şey yok. Çünkü kendiliğinden ilerledi bu çarpık kentleşme.

Bu hareketi başkan getirdi ama keşke çıkan hareket yasal düzenlemeleri etkileyebilseydi. Büyük şehir tarafından alınmış kararlar ve ulusal kararlar var. Dolayısıyla süreç çok iyi yaşatılamadı.”

“Sürekli ihtiyaçlardan sonra şehrin içinde yeşil bir alan kalmadı. Seferihisar merkezde konut yapmak için boş bir arsa bulamazsınız. Seferihisar’ın dışlarında ancak bulabilirsiniz.” (K3, Erkek, Engelli)

Kafemin adı “sakin kafe”, Seferihisar sakin şehir olmadan sakin koymuştum adını, Seferihisar sakin diye. Sonra benim eski yerim yıkıldı. Meydandaydı, keşke yıkılmasaydı. Sakin şehirden sonra yeni belediye binası yapıldığı için yıkıldı. Eskiye yok etmemek lazım, geçmişin olmayanın geleceği olmaz.

Bir sürü proje var fakat kısmi hayata geçiyor. Artık her yer betonlaştı. Şu betonlaşmayı gördükçe benim içim sızlıyor. Tunç başkan da bunu biliyor. Esnaf en başından beri farkında. (K8, Kadın, Esnaf)

Bu kadar kentleşmeye izin vermeleri problemli. Eski evleri hep yıkıyorlar. Apartman oluyor hepsi. (K11, Kadın, Öğrenci)

Plansız projesiz apartmanlar yapıldı. Seferihisar beton yığınının döndü. Her gün park savaşları. (K14, Erkek, Yaşlı)

Kentsel tasarım düzeltilmeli, çok fazla yeni bina yapıldı. (K20, Erkek, Yoksul)

Yavaş şehirden memnun değiliz. İsmi yavaş şehir ama eylem olarak yavaş şehir değil. Yerli de yabancı halk da memnun değil. Eski doğal güzelliği kayboldu. Sığacık'ın doğal yapısı gitti. Bazı mandalina bahçeleri yok edilip ev yapıldı. (K17, Erkek, Yaşlı)

Görüşmeciler Seferihisar'ın sakin şehir olduktan sonra, Seferihisar'da düzenli bir kentsel yapılanmanın olmamasından şikayetçidir. Yeni yapılan binaların gelişigüzel inşa edilmesi, eski ve sakin hali yerine karışık ve düzensiz bir çevre, görüşmecilerin Seferihisar'ın yeni halinden duydukları rahatsızlığı göstermektedir. Sakin şehirden beklentilerinin sakin ve düzenli bir çevre iken ön görülemeyen bu düzensiz yapılaşma, Seferihisar halkını oldukça rahatsız etmektedir. Betonlaşma, park savaşları, plansız projersiz apartmanlar, şehrin doğal yapısının korunamaması ve yeşil alanların yok edilmesi görüşmecilerin üzerinde durduğu diğer konulardır.

“Çarpık kentleşme/ betonlaşma” başlığından sonra “kalabalık” başlığı katılımcıların üzerinde en çok durduğu konulardan birisidir. Bazı başlıklar birden fazla kod ile ilişkilendirildiğinde daha anlamlı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. “Kalabalık” ve “çarpık kentleşme” arasındaki ilişkiyi şu örnekten anlayabiliriz: Seferihisar'ın sakin şehir olduktan sonraki değişimleri ile ilgili soruya görüşmecilerden bazıları “marka şehir” cevabını vermiştir. Seferihisar'ın marka şehir olması insanların Seferihisar'a olan ilgisini artırmış ve buraya yerleşmesine sebep olmuştur. Seferihisar nüfusunun hızlı bir artış göstermesi insanların “kalabalık”tan şikâyet etmesine ve Seferihisar'a olan yoğun talebin kısa bir zamanda karşılanamaması çarpık kentleşmeye yol açmıştır. Görüşmecilerin “kalabalık” ile ilgili ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

2005'te burası gerçekten sakin bir şehirdi, akşam 6'da hayat biterdi. Daha sonra sakin şehir olma ve reklamla beraber nüfusumuz arttı. Anladığımız sakin şehirlikten çıktık. (K5, Erkek, Engelli Yakını)

Kale pazarı ilk kurulduğunda biz 10 kişiydik, her şeyi doğal olarak evimizde yapıyorduk, in cin top oynuyordu. Şimdi sokak aralarına taşıtı pazar ve çok kalabalık. Ama eski doğallık yok. (K8, Kadın, Esnaf)

Yavaş şehir buraya yanaşmadı doğruyu söylemek gerekirse. Hem pansiyonculuk hem pazarcılık vs. kalabalık bir şehre dönüştü. Önceden daha sakindi. Sakin değil ki, sabahın 5'inde pazarcılarla pazar açıyoruz, pazar dibimizde yani pek sakin göremiyorum ben ama adı kondu “sakin” diye. (K9, Kadın, Esnaf)

Sakin şehir diye bir şey kalmadı. Dışarıdan gelen insanlar her şeyi bitirdi. Yozgat'tan, Kayseri'den, Diyarbakır'dan geldi burası kalabalıklaştı. (K21, Erkek, Yoksul)

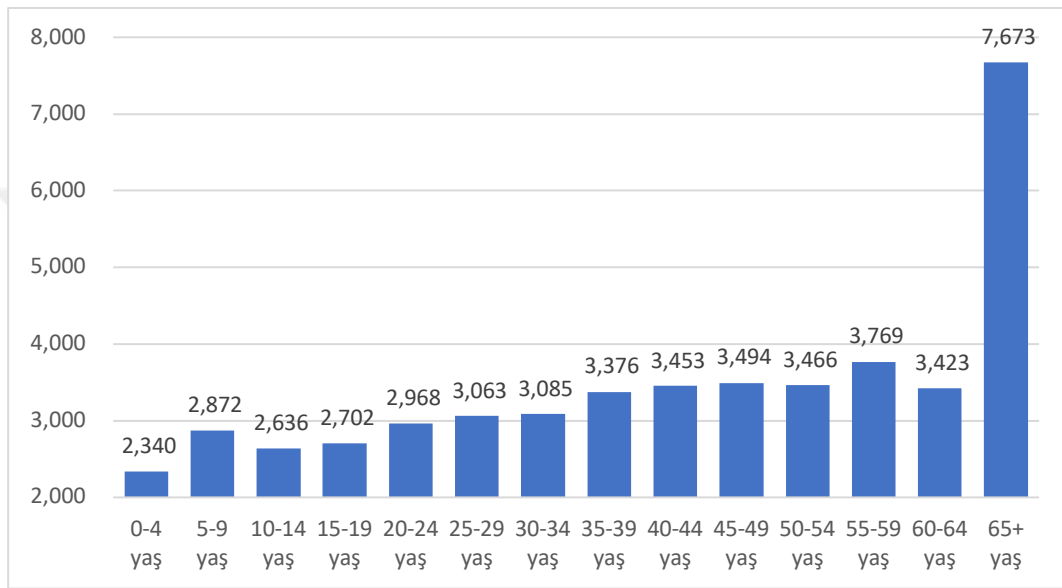
Eskiden yavaş şehirdi şimdi öyle değil. Kalabalıklaştı, yabancı çok. Kafeler açıldı orada burada, pansiyonlar açıldı o yüzden yabancı çok. Yavaşlığı kalmadı ama gelenler bize “siz cennette yaşıyorsunuz” diyorlar. (K10, Kadın, Esnaf)

Çok kalabalık oldu. Mesela sakin bir kasabaydı burası. Bir bayan girse kaleden, bu bayan kim derdik ama şimdi maalesef... (K9, Kadın, Esnaf)

Görüşmeciler genel olarak Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almadan önce daha sakin olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir. Görüşmecilerin “kalabalık” ile ilgili yorumlarına

bakıldığında, Seferihisar’ın kalabalıklaşmasından rahatsız olmalarının sebebi; önceki sessiz yapısı, insanların birbirini tanınması, doğal ve düzenli yapılaşması yerine tam tersi bir yaşam düzeninin gelmiş olmasıdır. Kalabalık konusuyla ilişkili bir diğer konu ise “göç” meselesidir. “Kalabalık” ve “göç” konusu birbiriyle ilişkili ve benzer konulardır. Bu başlıkta, “kalabalık” kodu ile Seferihisar’a gelen ziyaretçiler kastedilmiştir. “Göç” ile ise hem iç hem dış bölgelerden gelip Seferihisar’a yerleşen insanlar kastedilmiştir. Seferihisar’ın yaşa göre nüfus dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Seferihisar, İzmir).

Şekil 8. Seferihisar’da Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı (2018)

Seferihisar’da 2018 yılında yapılan araştırmada nüfusu 43.546, nüfus artış hızı %65,5, net göç hızı ise %19,0’dır (TÜİK, 2018). Ünal’ın yaptığı çalışmada (2020), “Nüfus açısından değerlendirildiğinde Seferihisar’ın 2008 yılında 26.948 kişi olan nüfusu, 2018 yılında 43.546 kişiye yükselmiştir” bilgisini vermektedir. 2020 yılı itibariyle Seferihisar nüfusu 48.320 ve nüfus artış hızı %81,8’dir (TÜİK, 2020). Seferihisar’ın on yıl içerisinde ciddi bir göç almasının sebebi ise sakin şehir unvanı alması sebebiyledir. İstanbul ve Ankara başta olmak üzere çeşitli illerden yoğun bir ilgi görmüştür. İç ve dış göçle nüfus oranı artmıştır. Göçün artmasıyla insanların hayat tarzında değişiklikler meydana gelmiştir. Görüşmecilerin “göç” ile ilgili düşüncelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

İnşaat işleri çoğaldı, dışarıdan gelen oldu. Türklerden de Avrupa’dan da gelen oldu. (K19, Erkek, Yoksul)

Hala dışarıdan betonlaşmış büyük şehirlerden gelen insanlar buraya yerleşiyor. Şu anda buraya büyük bir akım var, özellikle Ankara’dan İstanbul’dan. Bu da yıpratıcı pozisyonlara geldi. (K8, Kadın, Esnaf)

Bir olumsuzluk yok. Ama göç olduğu için inşaat sektörü arttı. Fiyatlar da arttı. (K6, Erkek, Engelli)

Görüşmeciler Seferihisar’a “göç” durumunu farklı değişkenlerle ilişkilendirerek açıklamışlardır. Kalabalık, çarpık kentleşme/betonlaşma ve rant kodlarıyla ilişkili olarak

göç olgusu hakkında fikir beyan etmişlerdir. K6'nın "fiyatlar arttı" ifadesi "rant" kodu içerisinde de girmektedir. Literatürde Fransızca "rente" kelimesinden dilimize giren rant kavramı, bir taşınmaz mülkün, taşınmaz üzerinde bir gayret sarf etmeden, gerek zaman dilimlerinde oluşan değer artışından gerek bulunduğu bölgenin kaynaklarının ve gelir düzeyinin artmasından ötürü sosyal ve ekonomik şartların değişimiyle ortaya çıkan fazladan kazanç anlamına gelmektedir. (Büyük Larousse, 1992) "Rant" konusunda en çok esnaf kadınlar mustarip olduğunu bildirmiştir, bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Aslında kale pazarı ile ilgili başkanımız özel toplantılar da yaptı ama halkın da elini taşın altına koyması lazım. Her şey ranta dönüştü, mesela bir tepsi ev yapımı tereyağlı börek bile. 3 tepsi 5 tepsi böreği bir insan açamaz, sanayileşti. Şimdi de satamıyoruz diye isyan başladı, satamazsın tabi. İnsanların bencilleşmesi, ranta dönüşmesi. Para kazansın ama kaliteyi bozmadan yapsın.

Ben burada reçelime kadar kendim yapıyorum, bugün mesela Seferihisar'da tereyağını bulamadım, bulamıyorum. Tire'den getiriyorum. Zeytinyağını köylümden alıyorum. 2 senedir çılgınca her şey bir kazanç olayına dönüştü. Bir çöplük halinde olan Kale bugün para basıyor. Ben para kazanmıyorum diye bir tane kadın çıksın suratına tükürürüm.

Ben sakın şehir tarımsal kalkınma kooperatif üyesiyim, halka bir şeyler anlatmak çok zor özellikle bilinçlendirmek. (K8, Kadın, Esnaf)

Herkes bir rant sağlamış öyle gidiyor. Böyle mi olur yavaş şehir. (K14, Erkek, Yaşlı)

Pahalılaştı şehir. (K20, Erkek, Yoksul)

Biraz dejenere oldu burası. Fiyat artışları oldu, çünkü kalabalıklaştı. İnsanlar geliyordu sonra kaçmaya başladı. Köy evleri alınıyor sürekli. Ev kiralari arttı. (K7, Erkek, Engelli)

Görüşmecilerden K7'nin ifadelerinde hem "kalabalık" hem "konut/kira fiyatlarının artması" hem de "yerlilerin terk etmesi/taşınması" kodlarından bahsedilmiştir. Seferihisar'a olan yoğun taleple birlikte kalabalıklaşma olduğunu ifade etmiştik. Seferihisar'da değerlendirilen konutlar artık sadece konut olarak değil ticari amaçlı kullanılmaktadır. Kadınlar evinde yaptığı el emeği ürünleri kapısının önünde, bahçesinde veya evinin içerisinde satışa çıkarmaktadır. Çoğu ev de pansiyon olarak hizmet vermektedir. Bu evler birer ticarethaneye dönüştüğünden dolayı, dışarıdan Seferihisar'a gelerek bu evleri satın alan birçok kişi olmuştur. Bu durumda konut fiyatları artmıştır. Konut fiyatlarının artması da yerli halk nazarında "kâr" olarak yorumlanarak evlerini Seferihisar dışından gelen yabancılara satmalarına sebep olmuştur. "Yerlilerin terk etmesi/taşınması" başlığında görüşmeciler bu konuyla ilgili yorumlarda bulunmuştur, bazıları şöyledir:

Şimdi insan kalmadı. Komşuluk kalmadı. Herkes evini sattı kale dışına çıktı. Trilyona sattılar, kale dışından iki tane ev aldılar. Bu koca mahallede iki kişi kaldık. Maddiyata döküldü her şey.

Akşam ezanı okundu mu ben kapımı kapatıyorum içeri giriyorum artık eskisi gibi değil. Buradaki evleri yabancılar aldı, her yerden geliyorlar. Yerlisi kalmadı. (K9, Kadın, Esnaf)

Yerli halk memnun değil. Millet mandalina, zeytin bahçelerini sattı. (K19, Erkek, Yoksul)

Yerli halkın yavaş yavaş burayı terk etmesi. Evini ya satıyor ya kiraya veriyor ve dışarıya kaçıyor. Biz buradayız ve insanların dışarı gitmesini istemiyoruz. Komşuluk ölüyor burada artık. (K4, Kadın, Engelli Yakını)

Verimli arazilerimiz elden gitmeye başladı. Buranın insanı çok fakirlik görmüş azla yetinmiş ama şimdi yerini veriyor (300 metre arsasını veriyor), 4 tane daire alıyor. Birinde oturuyor üçünü kiraya veriyor. Veya birini satıyor bankaya koyuyor. Ama bilmiyor ki yarın öbür gün dışarıdan gelenin kölesi olacak, oldular da zaten. (K8, Kadın, Esnaf)

Bir de evlerimizi sattık. Genelde herkes sattı. Bundan sonra bizde satmak zorunda kalacağız çünkü yapamayız. Barlar var burada artık ve sabah 5'e kadar çalışıyor. O seste ben burada nasıl uyuyayım, nasıl rahat uyuyayım.

Tabii ki yabancılar gelsin, gelsin demiyoruz Türkiye herkesin. Mesela sen buraya bana misafir geliyorsun beş tane akrabanı getiriyorsun, beş tane akrabana pazar açtırıyorsun. Bir adres gösteriyor ama beş aile pazar açıyor. Üst üsteyiz başka şikâyetimiz yok. Bir sınırı konulması lazım, gerçekten ihtiyacı olan Pazar açsın. Geliyor altında son model araba. Zavallı bununla yani pazarcılıkla geçinen adamın yanında Pazar açıyor. Bunlara karşıyım. (K9, Kadın, Esnaf)

Görüşmecilere göre, yerli halktan bazılarının Seferihisar'dan taşınması/ayrılması sıkıntılı olduğu kadar mecbur kaldıkları da bir durumdur. Yerli halkın kendi kendilerine yettiği bir düzenden sonra yeni düzene uyum sağlamaları zorlaşmıştır. Yerli halkın çoğu evini, arazisini satarak Seferihisar dışına yerleşmiştir. Bu durum Seferihisar'da kalan yerli halkı endişelendirmiştir. Birbirlerini tanıyan, komşuluk ilişkileri geliştirdikleri insanlar yerini yabancılar almıştır. Özellikle burada yaşlı nüfusun yoğun olduğunu düşünürsek, yılların alışkanlıklarını değiştirmek, yeni insanlara ve yeni düzene alışmak onlar için daha da zorlayıcı olmaktadır.

Görüşmecilerin ifadelerinden dışarıdan Seferihisar'a satış yapmaya gelen insanların varlığı görülmektedir. “Beş tane akrabana pazar açtırıyorsun. Bir adres gösteriyor ama beş aile pazar açıyor.” Şeklinde bahsedilen durum, Seferihisar turizm için de önemli bir risk taşımaktadır. Örneğin; katılımcılarla yaptığımız görüşmeler sebebiyle Ulamış beldesine gittik. Ulamış pazarcıları arasında aslen Seferihisarlı olmayan birçok pazarcıya tanık olduk. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelen bu insanlar, Seferihisar'ın yöresel lezzetlerini yaptıkları gibi her yerde bulabileceğimiz (fast food) tarzı yiyecekleri de sattıklarını gördük. El emeği ürünler yanında Çin malı olan bir sürü ürün de satışa çıkarılmıştı. Bu durum, Seferihisar'da yöreye özgü doğal ve geleneksel yiyeceklerin ön plana çıkarılıp korunması ve aktarılması ilkesine göre sakin şehir kriterlerine uymamaktadır. İnsanlar da pazara karşı bir “güvensizlik” hissi uyandıracığı gibi turizm açısından da oldukça sıkıntılı bir durumdur. Yaptığımız görüşmelerde bu konuda katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir:

Şimdi bir de organik diyorlar. Ben mesela bir tepsi baklava yaparım 1 kilo ceviz koyarım. 1 tepsi sattım sattım daha başka yoktur. Ama başkası 15 tepsi baklava satıyor, kendisi yapmıyor hazır hepsi. Burasının adı çıktı artık, insanların güven kalmadı. O kadar değerli müşterilerimiz vardı ki bizim, doktorlar, avukatlar. Adamlara buzlu börekleri, buzlu dolmaları sata sata değerlerimizi öldürdüler yok. İlk pazar kurulduğunda bizim böreklerin

üstüne kapanır, kuyruğa girerlerdi. Hazır yufka ile 15 tepsi baklava yapıyorlar. Bir tepsiyi ancak bir gün öğleye kadar açıyorum ben. (K9, Kadın, Esnaf)

Kale pazarının ilk kurucularından biriyim. Bizim belediyemizden A. gelip, “Kale pazarına el ürünleri satış pazarı açacağız, sende var mısın?” dediğinde şimdi aklıma geldikçe o samimi tablo tüylerim diken diken oluyor. Üzüliyorum bugünkü halini gördüğüm zaman, yani iyi niyetin suiistimalini gördüğüm zaman. Zeytinyağı kullanmıyor da sıvıyağ kullanıyor örneğin. Kişisel yanlışlar var. Tabii ki para kazansın insanlar. Amaç para kazanmak iyi yaşamak güzel yaşlanmak. Yapılan çok güzel, sistem çok güzel, reklam çok güzel ama insanların iyi niyetini suiistimal var. (K8, Kadın, Esnaf)

Sığacık’ın emlak değeri yükseldi. İnsanların birbirine eski güveni kayboldu. (K17, Erkek, Yaşlı)

Görüşmecilerin ifade ettiği; kalabalık, yerlilerin terk etmesi/taşınması, rant, göç ve çarpık kentleşme/betonlaşma başlıklarıyla ilişkili bir diğer başlık ise “konut/kira fiyatlarının artması”dır. Seferihisar’a olan yoğun talep esasında sadece kira ve konutların değil, birçok şeyin fiyatını artırmıştır. Turizm bölgelerinde yaşanan bu fiyat artışı Seferihisar halkını rahatsız etmektedir. Dezavantaj sorusuna görüşmecilerin çoğunluğu fiyat artışı konusunu eklemiştir:

Sığacık’ın emlak değeri yükseldi. (K17, Erkek, Yaşlı)

Ama göç olduğu için inşaat sektörü arttı. Fiyatlar da arttı. (K6, Erkek, Engelli)

Dışarıdan çok göç aldı. Pahalılığı getirdi. Pazar olduğunda araba ile geçemezsiniz (K14, Erkek, Yaşlı)

Sakin şehir kriterlerinde önemli bir yer kaplayan altyapı konusu ise görüşmecilerin bir kısmı tarafından olumsuz olarak yorumlanmıştır. Altyapı politikaları başlığında daha geniş yer vereceğimiz bu konuya, görüşmecilerin bazılarının dezavantaj olarak yorumlaması üzerine burada da değinilecektir. Görüşlerden bazıları şöyledir:

Kentin içindeki yapılaşmadan kaynaklı şu anda Seferihisar’da engellinin kent içi ulaşımında sıkıntıları var. Bunu başkan da bizde biliyoruz ama bu hızlı yapılaşmanın sonucu oluştu. Zaman içerisinde bunun bir düzenlemeyle değiştirileceğinin ihtiyacını hissediyoruz.

Burada sakin şehrin verdiği avantaj dezavantaja dönüştü bizim için. Şimdi herkes belediyeye yükleniyor ama şöyle, adamın şurada bir arsası var ve arsaya dört katlı imar izni verilmiş, siz adama “kardeşim yaptıramazsınız” diyemiyorsunuz. (K5, Erkek, Engelli Yakını)

Şimdi altyapı yapıldı ama lağımları lagarlara bağladılar. Burada evimde kokudan duramıyorum. Çok güzel bir kasabamızdı, tertemiz. (K9, Kadın, Esnaf)

Bazı mahallelerde alt yapı problemi var. Sürekli bir kazı çalışması yapılması, yollarda doğalgaz vs. (K19, Erkek, Yoksul)

Görüşmeciler Seferihisar’ı sakin şehir olduktan sonra dezavantaj olarak vurguladıkları arasında son olarak “işsizlik” konusu gelmektedir. Diğer dezavantaj kodlarıyla da ilgili

olarak işsizlik özellikle “göç” ve “kalabalık” başlığı ile bağlantılı şekilde ifade edilmiştir. İşsizlik ile ilgili görüşmecilerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

İş bakımından hiçbir şey yok burada. Birkaç tane mandalina işletmesi var o kadar. Emekli şehri burası. Gençler otellerde çalışıyor ya da İzmir merkeze gidiyorlar çalışmaya. (K14, Erkek, Yaşlı)

İşsizlik var bende işsizim. Yerlilerden ziyade dışarıdan çok gelen var belediyeye çalışmaya iş potansiyeli var ama iş azalıyor. (K19, Erkek, Yoksul)

Dışarıdan gelenler işleri kaptı, bize iş kalmadı (K20, Erkek, Yoksul)

İşsizlik sorunu var, belediye bana sadece 6 aylık iş veriyor. 6 ay sonra işimi kaybedeceğim ben sonra ne yapacağım. Devamlı bir iş arıyorum ben. Hurdacılık yapıyorum şimdi. (K18, Erkek, Yoksul)

Görüldüğü üzere, “Sakin şehirde yaşamanın dezavantajları nelerdir?” sorusuna görüşmeciler birbiriyle bağlantılı ve ilişkili yanıtlar vermişlerdir. Zincirleme bir şekilde problemler birbirine bağlıdır ve neden-sonuç ilişkisi içerisinde incelenebilir. Esasında sakin şehir kriterleri bu problemlerin yaşanmaması doğrultusunda uygulanan bir harekettir. Bu sebeple, kriterlerin anlaşılma ve uygulanmasıyla ilgili sıkıntılar olduğu görülmektedir.

3.6.5. Sosyal uyum (toplumsal etkileşim düzeyi)

Seferihisar’ın sakin şehir olmasıyla birlikte kentin fiziki, sosyal ve kültürel görünümü değişmiştir. Seferihisar’ın toplumsal ve sosyo-psikolojik özellikleri “sosyal uyum” kriteri ile açıklanmaya çalışılmıştır. Sakin şehir kriterlerinden birisi olan sosyal uyum hakkında yerli halkın toplumsal etkileşim düzeyini anlamak üzere görüşmecilere, “Sosyal ilişkiler ve mahalle yaşantısını nasıl değerlendiriyorsunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Sakin şehir kriterlerine göre sosyal uyum kavramının alt başlıkları; azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar, farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması, engelli kişilerin entegrasyonu, çocuk bakımının desteklenmesi, genç neslin istihdam durumu, yoksulluk, toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti, farklı kültürlerin entegrasyonu, politikaya katılım, belediyenin kamu konut yatırımı, gençliğe yönelik aktivitelerin yapıldığı alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyetidir. Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak oluşturduğumuz kodlar ise şöyledir; komşuluk (f: 15), mahalle kültürü (f: 6), ötekileştirme (f: 5), farklı kültürlerin entegrasyonu (f:11), istihdam olanağı (f:11) ve politikaya katılımıdır (f:2). Görüşmecilerin sosyal uyumla ilgili yanıtlarından oluşan tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 9. Sosyal Uyum (Toplumsal Etkileşim Düzeyi)

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Sosyal Uyum (Toplumsal Etkileşim Düzeyi)					0
Komşuluk	6	5	2	2	15
Mahalle Kültürü	1		2	3	6
Ötekileştirme	2		1	2	5
Farklı Kültürlerin Entegrasyonu	4	1	3	2	10
İstihdam Olanağı	4	3	1	3	11
Politikaya Katılım	1			1	2

TOPLAM	18	9	9	13	49
--------	----	---	---	----	----

Görüşmecilerin sosyal ilişkiler ve mahalle kültürü üzerine en çok vurguladıkları başlık “komşuluk” olmuştur. Seferihisar’da “komşuluk” kavramıyla ilgili katılımcıların görüşleri şöyledir:

Yan taraftaki binada 28 daire varmış. Her bir katta dört daire var. Diyor ki adam, “beni tanıtmıyorlar ki, günaydın bile yok”. Öyle bir noktaya geldik ki şimdi insanlar yardımlaşma, sosyalleşmeyle ilgili hiçbir şey yok.

Eskiden kapının önünde otururdu aile büyüklerimiz. Akşam 7-8 gibi olunca herkes dışarıya sıralanırdı, gece 12'lere kadar sohbetler devam ederdi. Şimdi meydana inen bir tane göremezsin, herkes kafelerde. Yaşlılar da evlerde. (K3, Erkek, Engelli)

Onlar da azaldı çünkü betonlaşma başladı. Üç katlı bir evde oturuyorum üstü dubleks. Daha önce müstakil bir evde oturuyordum, üstte ev sahibi altta biz ve bahçemiz vardı. Şimdi bir katta 8-10 kişiyiz ve ben anlaşıyorum. Neden? Ben apartman yaşantısı, kat mülkiyeti, yönetim, komşuluk ilişkileri vs. bilen bir insanım ama burada insanlara bunu öğretemiyoruz. Apartman yönetimini anlatan kitap aldım ama okumadılar bile. Ben şu an apartmanda kimseye selam vermiyorum. Oturanlar hep Seferihisarlı. (K8, Kadın, Esnaf)

Sıfır. Çünkü çok hızlı kentleşme oldu. Son üç senede her yer apartmana dönüştü ve insanlar buna alışamadı. Komşuluk ilişkileri çok kötü, herkes birbirine bir çıkarı varsa cevap veriyor özellikle apartmanlarda. Önceden çok iyiydi, 12 sene müstakil evde yaşadık. Hiç sıkıntımız olmadı, hep beraber yaşırdık. Akşam yemeğini ev sahibiyle birlikte yapardık bahçede. (K11, Kadın, Öğrenci)

Komşuluk yok. Apartmanda yaşıyorum ve kimse kimseyi tanımıyor. 4 daire var, 6 senedir 2 kişiyi tanıyorum sadece. Yönetici ve karşıdaki komşuyu tanıyorum. (K21, Erkek, Yoksul)

Gittikçe yozlaşıyoruz. Komşuluk bitiyor yavaş yavaş. Bazı yerlerde devam ediyor. Köy insanları birbirinden kopmuyor. (K7, Erkek, Engelli)

Biz önceden çok iyiydik, fenerimizi yakardık komşumuza giderdik. Şimdi insan kalmadı. Komşuluk kalmadı. (K9, Kadın, Esnaf)

Eskisi gibi değil elbette ama yine de bazı ilişkilerimizi koruyoruz. (K12, Kadın, Öğretmen)

Güzel devam ediyor. Üç dört komşuyuz burada akşam beraber otururuz. (K10, Kadın, Esnaf)

Görüşmeciler Seferihisar’ın son yıllardaki değişimiyle birlikte komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı yönündedir. Kentin fiziki yapısının değişmesi insanların birbirleriyle sosyo-psikolojik ilişkiler geliştirmesini azaltmıştır. Fakat görüşmeciler içerisinde komşuluk ilişkilerinin hala devam ettiğini vurgulayanlar da vardır. Nitekim Koyuncu’nun yaptığı çalışmaya göre (2009), komşuluk ilişkileri ortadan kalkmamaktadır, nitelik değiştirmektedir. Katılımcıların komşulukla ilgili görüşlerinden de görüldüğü üzere, komşular arasındaki dayanışma, yardımlaşma ve problem çözme gibi birçok ilişki türü değişmiştir.

Komşulukla ilgili bir diğer önemli başlık ise “mahalle kültürü” kavramıdır. Seferihisar’da mahalle kültürü, görüşmecilere göre komşuluk gibi azalmaya başlamıştır. Kalabalık, çarpık kentleşme/betonlaşma, yerlilerin terk etmesi/taşınması başlıklarıyla da ilişkili olan sosyal ilişkiler son zamanlarda bir değişime girmiştir. Görüşmeciler “mahalle kültürü” ile ilgili şu görüşlerde bulunmuşlardır:

15 yıl öncesine kadar inanılmaz mahalle kültürü vardı burada. Kimse kapısını kilitleyip çıkmazdı bir yere. Bir otantik hayat, herkes birbirini tanıyor. Kapılar açıktı, hırsızlık yoktu, herkes çok rahattı. Doğaldı yaşam, kimse kimsenin iyisinde kötüsünde değildi. Yardımlaşma vardı, imece usulü herkes birbirine yardım ederdi. Şimdi öyle bir şey yok. Şimdi çok katlı binalar var ya, karşı komşusunu tanımıyor artık. (K3, Erkek, Engelli)

Mahalle kültürü devam ediyor. Ama eski muhabbet yok. Şimdi herkes kendi kendine yaşıyor. (K13, Kadın, Yaşlı)

Çok değişti. Çocukluğumuzda her şey güzeldi, rahat rahat geziyorduk. Sakin ve güzeldi o zaman, muhabbet vardı. Samimiyet azaldı, iş stresi vs. var. Kardeşimizle bile görüşemiyoruz iş stresi vs. (K19, Erkek, Yoksul)

Mahalle ve sokak kültürümüz hala devam ediyor, bir sıkıntımız yok. (K18, Erkek, Yoksul)

Sakin şehir kriterlerine göre, sosyal uyum başlığındaki bir diğer önemli kriter ise “farklı kültürlerin entegrasyonu”dur. Göç alan yerlerde sonradan gelen ya da farklı etnik gruba ait insanlar dışlanmakta ve aynı etnik gruba sahip insanlar aynı yerde yaşamaktadır. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşamasını teşvik etmektedir. Görüşmecilere yöneltilen,

“Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran topluluklarla birlikte yaşamaktan memnun musunuz?” sorusuna yönelik görüşmecilerin yorumları şöyledir:

Suriyeli bir ailenin komşum olmasından sakınmam. Benim oturduğum binada engelli oturuyorsa ondan rahatsız olmam, Suriyeli de olabilir yine rahatsız olmam benim için ikisi de aynı eşdeğerdir. Yani kimseden rahatsız olmam. (K3, Erkek, Engelli)

Memnunuz. Bir sıkıntı yok, bilinçliyiz. Herkes birbiriyle arkadaş. Her yörenin derneği var, etkinlikleri var. Stant kuruluyor ve kültürel diyalog yaşıyor. (K6, Erkek, Engelli)

Suriyeli yok ama doğudan çok önceden gelmiş yerleşmiş kişiler var. Bir yabancı var, onlar var, bütün sülalesini getirdiler buraya. Ama bizim komşuluğumuz güzeldir. Ayrılık yok, ayıp zaten, yapmayız kesinlikle. Herkes bir Allah kulu. Türkiye herkesin. (K9, Kadın, Esnaf)

Ben Roman’ım. Benim Yozgatlı, Tokatlı komşularım var. Hiç birisi beni ayırmıyor. Rahat ve mutlu bir şekilde yaşıyoruz. (K18, Erkek, Yoksul)

Onların bir zararı yok, birlikte yaşıyoruz. Kardeş oluyoruz, paylaşıyoruz. (K16, Kadın, Yaşlı)

Kürtler var komşum, Türklerden iyi desem yeri var. O bakıyor bana. Ameliyat oldum o baktı bana. (K13, Kadın, Yaşlı)

Farklı kültürlerle bir arada yaşama konusundaki soruya görüşmecilerin olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir. Farklı kültür olarak görüşmeciler genellikle Suriyelilerden

bahsetmiştir. Bunun yanında Seferihisar’da Tokat, Yozgat, Afyonkarahisar, Ahıska-Kafkas Türkleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’lular olmak üzere farklı hemşeri grupları bulunmaktadır. “Seferihisarlılar buluşuyor” adı altında Seferihisar’da bulunan farklı yörelerin bir araya gelmesiyle her yıl bir etkinlik düzenlemekte ve “farklılıklarımız bizi ayırmaz zenginleştirir” mesajıyla barışı sağlamaya çalışmaktadırlar. Görüşmeciler farklı etnik gruplarla bir arada olmaktan genelde hoşnut olsa da bu konuda olumsuz görüş bildirenler de vardır. “Ötekileştirme” kodu altında sıraladığımız bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Biz uzun zamandır Alevi’si, Sünni’si birlikte yaşarken birden farklı bir ülkeden farklı insanlar geldi. Bizim onların dilini anlamadığımız, onların bizim dilimizi anlamadığı insanlarla karşı karşıya geldik. Onların bir savaştan kaçmış olmaları çok normal, bugün biz de yaşayabiliriz farklı ülkeler de yaşayabilir. Türkiye maalesef bu durumda en ağır yükü yüklenmiş bir ülkedir. Orada savaşta yaralanmış insanlar engelli kapsamına girdi. Biz onları anlamıyoruz onlar da bizi anlamıyor ama bizden çok farklı beklentileri var. Bizim onlar kadar hakkımız yok bu ülkede engelliler olarak. Çünkü devlet, onlara haklar vermiş, siz nereye giderseniz gidin kapılar açık çünkü mültecisiniz diyor Suriyelilere. Biz Suriye’den geldik, Türkiye bize sahip çıkmalı hatta bize para bile vermeli. Şu an ülkelerine bile dönmek istemiyorlar çünkü rahatlar.

Dolayısıyla Türkiye Suriyelilerle yaşamaya çok alışamadı, bende yakın değilim bu şeye. Bence kendi ülkelerinde yaşamalılar ama tabii savaştan vs. Ama şöyle kent konseyine çok fazla Suriyeliler geliyor, hatta para istemeye bile geliyorlar. Biz ilgili yerlere yönlendiriyoruz. Ben onların halinden anlıyorum ama bazı arkadaşlar Suriyeli miydi o ya vs. diye çıkışıyor. Ben ise “Suriyelilerle yaşamayı öğrenmemiz gerekiyor, onlar artık burada”. Ama kimse alışamadı ve tamamen dışlamaya çalışıyorlar. Onlar olmasaydı biz daha iyi yaşıyorduk, onlar olmasaydı Türkiye bu duruma gelmezdi gibi bir sürü şeyler söylüyor insanlar. (K3, Erkek, Engelli)

Suriyelileri yollamaları lazım. Suriye’de savaş var ama biz onlardan patates, soğan ithal ediyoruz. Nasıl savaş oluyor orada. Bunu nasıl üretiyor savaş varsa. Hiç sevmiyorum ben onları.

Ermeni’siyle de Kürt’üyle de Alevi’siyle de arkadaşım Suriye’den hariç. Suriyelilerin de içinde efendileri var ama bazıları kendi ülkesinde yapmadığı işleri burada yapıyor. Hırsızlığı da buraya onlar getirdi. Bunu söylemek çok zor. Suriyeliler ve Diyarbakırlılar olmasa tertemiz olur. (K21, Erkek, Yoksul)

Suriyeliler suiistimal ediyorlar. Kaynaşmak istenmiyor aslında. (K7, Erkek, Engelli)

Görüşmecilerin “ötekileştirme” konusunun öznesi genellikle Suriyelilerdir. Suriyeli nüfusun Seferihisar’a yerleşmesi yerli halkı rahatsız etmekle birlikte tedirgin de etmiştir. Bölgede yaşanan suç artışlarının bir kısmını Suriyelilerle arttığını belirten görüşler vardır. “Kentsel güvenlik” temasında bu konuya tekrar değinilecektir. Seferihisar’ın sakin şehir olmasından sonra bölgede sosyal uyumu artırıcı faaliyetlere yoğunluk verilmiştir. Görüşmecilerden birisi özellikle bu konuya dikkat çekmiş ve “Memnunuz. Bir sıkıntı yok, bilinçliyiz. Herkes birbiriyle arkadaş. Her yörenin derneği var, etkinlikleri var. Stant

kuruluyor ve kültürel diyalog yaşıyor.” Diyerek etkinliklerin yerli halk nezdinde bir karşılığı olduğunu vurgulamıştır. (K6, Erkek, Engelli)

Sakin şehir kriterlerinden sosyal uyum başlığına “politikaya katılım” konusu da girmektedir. Bu kriter kapsamında son üç yerel seçimde gerçekleşen seçime katılım oranları belgelenerek sunulmaktadır. Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi hedeflenmiştir. Bunun yanında belediyenin önemli yönetsel konularda karar verme sürecine halkın dahil edilmesi üzerine görüşmecilerin yorumları bulunmaktadır:

Başkana çok rahat ulaşabiliyoruz, perşembe günleri. Ben müsait olmadığım için gidemiyorum ama istesem çok rahat gidebilirim ve kendi sorunlarımı onlara çok rahat iletebilirim. (K18, Erkek, Yoksul)

Belediye başkanının telefonu kızımda var ve birebir görüşebiliyor onunla dilediği zaman. Kızım “ben geliyorum” dediğinde belediye başkanı hiçbir zaman “hayır” demez. Sadece kızım ile değil, belirli günleri var, halk ile görüşme günleri. O günlerde halkı dinler, sıkıntısını vs. (K2, Kadın, Engelli Annesi)

Görüşmecilerin sosyal uyum başlığında en fazla yorumda bulundukları ikinci konu ise “istihdam olanağı”dır. Kentin direncinin ve geleceğinin bir göstergesi olarak istihdam edilen gençlerin oranı bu kriter kapsamında değerlendirilmektedir. Görüşmeciler istihdam olanağından bahsettiği gibi sakin şehir sürecinin iş bulma imkânını zorlaştırdığını da ifade etmişlerdir. Görüşmecilerin istihdam konusundaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

Var, çalışana ekmek her yerde var. En basiti şu anda benim mantı için yardıma gittiğim lokanta devamlı çalışacak birisini arıyorlar. Ben hem rahatsızlığım hem de kızımdan dolayı devamlı çalışmıyorum. Gelenler “benim görevim ne olacak, bulaşık mı yıkayacağım, kahvaltı mı hazırlayacağım? gibi sorular yöneltiyorlarmış. İş var ama pozisyon beğenilmiyor. (K2, Kadın, Engelli Annesi)

Seferihisar belediyesi bu yönde girişimci KOSGEB eğitimleri verilmesinde son zamanlarda çok özen gösteriyor. Her kursta 55-60 kursiyer girişimcilik belgesi alıyor. Gerçekten şu anda Seferihisar’da birçok işletme KOSGEB’de belge almış ve işyeri açmış vaziyette. Bu işyerleri ile kendi ekonomik özgürlüklerini kazanmışlardır.

Ama burası sanayi bölgesi değil, tarımla, hayvancılıkla ilgili kısmen de olsa iş yapanlar da var. (K3, Erkek, Engelli)

İş olanakları var. Otellerde özellikle. Çalışmak istersen iş var. (K6, Erkek, Engelli)

Doğu’dan Güneydoğu’dan gelen insanların hepsi iş buluyor. 250 tane müteahhit var burada. Yani inşaat işleri çok fazla. (K15, Erkek, Yaşlı)

İnsanlar çalışırsa iş çok. Belediye başkanımız kaç kişiyi kadroya aldı. (K21, Erkek, Yoksul)

İş imkânı sadece Pazar bizim için. (K4, Kadın, Engelli Yakını)

Ekonomik çok durgun, pansiyonlar boş. Geçen sene daha doluydu. (K10, Kadın, Esnaf)

İş bulma imkânı özellikle yaz sezonunda oluyor. İş beğenmemelik olmazsa her türlü iş var. (K11, Kadın, Öğrenci)

Ekonomik çok durgun, pansiyonlar boş. Geçen sene daha doluydu. (K10, Kadın, Esnaf)

İşsizlik benim sorunum. (K20, Erkek, Yoksul)

Görüşmecilerin “istihdam olanağı” hakkındaki görüşlerinden anlaşılaçağı üzere Seferihisar’ın sakin şehir olmasıyla birlikte turizm alanında iş imkânları ortaya çıkmıştır. Pazarcılık, otelcilik gibi iş imkânları yanında belediyede de iş imkânı sunulmuştur. Sakin şehir başvuru rehberine göre; “Bir şehrin yaşanabilir olmasının ve geleceğinin göstergelerinden biri istihdam imkânlarıdır. O kentin kimliğinin ve kültürünün temeli insandır. İnsanların o kentte yaşayabilmesi için gelir elde etmesi gerekmektedir aksi halde büyükşehirler başta olmak üzere başka yerleşim yerlerine göç edecektir.” Kendi kendine yetebilen ve özellikle genç nüfusa çalışma imkânı sunması sakin şehrin önemli misyonlarından birisidir.

Sakin şehirle ilişkili uluslararası bir çalışmada, Warmia ve Mazury bölgesinin (Polonya) 14 kasabasında uygulanan 82 yeniden canlandırma projesinin orta ölçekli kasabalar gibi küçük birimlerde yaşam kalitesini artırmasına ilişkin değerlendirmeler yapmaktadır (Jaszczak vd., 2021). Yeniden canlandırmanın ana amacı sakinlerinin yaşam koşullarını ve alan kalitesini iyileştirmek için sosyal ve mekansal değişiklikler yapmaktır. Sakinlerin, özellikle işsizlerin, sosyal olarak dışlanmış ve fakirlerin aktivasyonuyla ilgilidir, mesleki niteliklerin geliştirilmesi ve işgücü piyasasındaki insanların rekabetçiliğini arttırmanın yanı sıra kültürel, bütünleştirici ve sağlığı destekleyici bir fonksiyonla faaliyetlere daha kolay erişimi kapsamaktadır. Seferihisar’da da sakin şehir olduktan sonra yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından birçok proje gerçekleştirilmiştir. Bu projeler yerel kalkınma alanından yeşil alan projelerine kadar çok çeşitlidir ve özellikle kadın ve gençlerin istihdamını sağlamıştır.

3.6.6. Kent güvenliği

Seferihisar’ın sakin şehir olmasıyla birlikte son yıllarda nüfusu hızlıca artmıştır. Kentlerin kalabalıklaşması; yoksulluk, suç, şiddet gibi kent güvenliğini tehdit eden sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kent güvenliğinin sağlanması öncelikle kişiler için bir haktır (Kaypak, 2016). Seferihisar’da kent güvenliği konusunda halkın görüşlerini almak üzere “Seferihisar’ın mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent olduğunu söyleyebilir misiniz?” şeklinde bir soru yönelttik.

Görüşmecilerin kentsel güvenlik hakkındaki yanıtlarından beş farklı kod oluşturulmuştur. Bunlar; güvenli kent (f:11), hırsızlık (f:7), alkol (f:2) ve madde bağımlılığıdır (f:2).

Tablo 10. Kent Güvenliği

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Kent Güvenliği					0
Güvenli Kent	6	1	4		11
Hırsızlık	1	2	1	3	7
Alkol Bağımlılığı		1		1	2
Madde Bağımlılığı	1	1			2
TOPLAM	8	4	6	4	22

Görüşmeciler kent güvenliği konusunda genellikle olumlu görüşler bildirmişlerdir. Bununla birlikte “hırsızlık” konusunda da son yıllarda bir artış olduğunu ifade etmişlerdir. Seferihisar’ın güvenli bir belde olduğunu ifade eden görüşmeciler, bunun sonradan değil geçmişten itibaren güvene dayalı bir mahalle yaşantısından kaynaklandığından bahsetmişlerdir. Görüşmecilerin “güvenli kent” üzerine yaptıkları yorumlar şöyledir:

Bizim yaşadığımız yerde problem yok. (K13, Kadın, Yaşlı)

Aslında Seferihisar kısım göç mesela ben bu evde kapımı bile kilitlemeden gittiğim oldu ama başka yerde aynı şeyi yapsam evi kökten götürürlerdi. Birkaç yerde oturduğum için biliyorum. Burada farklı kişi pek yok, çoğu yerlisi. (K2, Kadın, Engelli Annesi)

Seferihisar öyle bir kent, hatta daha da iyiydi. İlk geldiğimiz zamanlarda, Seferihisar’dan içeri birisi girdiğinde “bunlar kim?” diye sorardık. Kalabalıklaşınca çok büyük suçlar işlenmiyor ama yine suçtan uzaklaşmış olmuyoruz. (K5, Erkek, Engelli Yakını)

Bu hususta İzmir’e göre daha iyi tabi ki. (K14, Erkek, Yaşlı)

Görüşmecilere göre, Seferihisar’ın yavaş şehir olmasından sonra özellikle son yıllarda kentin güvenlik düzeyinde bir düşüş yaşanmıştır. Seferihisar’da en fazla suç “hırsızlık” alanındadır. Seferihisar suç oranları istatistiği şöyledir. Suç konusunda görüşmecilerin düşünceleri şöyledir:

Suç Seferihisar’a dışarıdan gelenlerden kaynaklanıyor, yerlisinde böyle bir problem yok. İki bilgisayarım çalındı, kapıyı kırarak girmiş içeri bir adam. Yakalandı, beraat etti. Dışarıdan gelen birisiydi bu adam mesela. (K3, Erkek, Engelli)

Seferihisar çok sakin bir yer olduğu için çok fazla olay olmuyor. Son iki üç senedir garip şeyler duyuyoruz. Kapımızı kilitlemezdik önceden. Hırsızlık vs. var artık burada. İnsanlar çocuklarını dışarıya salmaya korkuyor artık. (K11, Kadın, Öğrenci)

Eskiden insanlar arasında güven daha çoktu. Evlerini kilitlemeden 15 gün gelmezlerdi. Ama şimdi beş dakika kilitlemeden bırakamazsın. (K17, Erkek, Yaşlı)

Suç oranları artmadı da hırsızlık arttı. Çünkü bin bir çeşit insan geldi. (K19, Erkek, Yoksul)

Suç ve şiddet açısından güvenilir ama hırsızlık vs. olabiliyor. Bir de hurdacılık yapan bazıları hırsızlık yapıyor ve bu bize de laf getiriyor. (K18, Erkek, Yoksul)

Görüşmeciler Seferihisar’da güvenliği zedeleyen unsur olarak en fazla “hırsızlık”ı vurgulamıştır. Özellikle son zamanlarda hırsızlık mevzusunun yoğunlaştığından bahsetmişlerdir. Yukarıda açıkladığımız diğer kodlarla bağlantılı olarak kalabalık, göç ve hırsızlık arasında bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Seferihisar’da yaşanan problemlerin kendi halkından değil yabancılardan ya da sonradan yerleşen insanlardan kaynaklandığını savunan görüşmeciler vardır. Hırsızlık konusunda sorumlu olanları dışarıdan gelenler şeklinde tanımlamak aynı zamanda “ötekileştirme” koduna da girmektedir.

Seferihisar’da hırsızlık yanında görüşmecilerin bahsettiği bir diğer problem bağımlılıktır. Alkol ve madde bağımlılığı ile ilgili görüşmecilerden birisi, “Güvenli bir yer sadece alkol problemimiz var gençlerimizin. Ama nerden geldi yani kaynaklandı bu illet bilmiyoruz. Biz Ankara’dan emekli olduk. Kapıdan çıkarken, yalnız çıkmazlardı. Buraya getirdik

çocuk her gün içiyor. 33 yaşına geldi çocuk içiyor devamlı, vazgeçemiyor.” (K9, Kadın, Esnaf) şeklinde Seferihisar’daki bazı ortamların alkol bağımlılığına sebep olduğundan bahsetmektedir. Başka bir görüşmeci ise, “Çok fazla artmadı ama nispeten var (suç), mesela madde bağımlılığı burada var.” (K17, Erkek, Yaşlı) madde bağımlılığının Seferihisar’da görüldüğünden bahsetmektedir. Burada önemli olan görüşmecilerin çoğunluğunun suç oranları ve göç arasında kurduğu ilişkidir.

3.6.7. Çevre politikaları

Küresel gelişmelerle birlikte dünya hızlı bir döngüye girmiş ve bu döngüden en fazla tahribatı doğa almıştır. Hava, su ve toprak kirliliğiyle de yeryüzündeki tüm canlıları tehdit eden bir duruma gelinmiştir. Yeni kent tasarımlarında “sürdürülebilirlik” ve “çevre politikaları” birlikte çalışılan iki önemli kavramdır. Sakin şehir olmanın kriterlerinden birisi de çevre politikalarıdır. Çevre politikaları kapsamında;

- Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi,
- Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi,
- Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması,
- Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması,
- Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi,
- Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması,
- Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu,
- Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi,
- Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması,
- Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması,
- Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi,
- Biyoçeşitliliğin korunması bulunmaktadır.

Görüşmecilere “çevre politikaları” bağlamında Seferihisar’ın doğal kaynakları korunan bir çevreye sahip olup olmadığı ile ilgili bir soru yöneltilmiştir. Bu soru kapsamında katılımcılar; su temizliği (f:10), hava temizliği (f:6) ve gürültü kirliliği (f:3) hakkında görüş bildirmişlerdir.

Tablo 11. Çevre Politikaları

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Hava Temizliği	2		3	1	6
Su Temizliği	2	3	1	4	10
Gürültü Kirliliği		3			3
TOPLAM	4	6	4	5	19

Katılımcıların en fazla üzerinde durduğu konu “çeşme suyu kirliliği” üzerinedir. Bu konudaki görüşlerden bazıları şöyledir:

Seferihisar’da mesela çeşmeden su içilmiyor. Yıllar öncesinde su içiliyordu ama yapılaşmadan kaynaklandı. Kaynaklara deniz suyu karışmaya başladı. Dolayısıyla içilemez duruma geldi. (K3, Erkek, Engelli)

Havası için geldim ama suyu içilmiyor. İçersem hasta oluyorum. (K21, Erkek, Yoksul)

İçme suyunu satın alıyoruz sadece, geri kalanlar temiz. (K4, Kadın, Engelli Yakını)

Su kirliliği yazın problem oluyor. Bütün sahillerimiz mavi bayraklı ama yazın bir kısmında kirlilik oluyor. Denize girmiyoruz, hastalık vs. olabiliyor. Akarca sahili özellikle. (K11, Kadın, Öğrenci)

%50 iyi diyebiliriz. Denizlere akıntı oldu ve sağlığa zararlı. Son 20 senede denizde acayip bir kirlilik var. Mavi bayrak böyle olmaz. (K14, Erkek, Yaşlı)

Hiçbir problem yok. Denizlerimiz çok güzel, denize giriyoruz. (K18, Erkek, Yoksul)

Görüşmeciler, Seferihisar’da su kirliliği yaşadıklarını ve bu duruma şehirdeki yeni yapılaşmaların sebep olduğunu belirtmişlerdir. Seferihisar’ın sakin şehir olmasından sonra içme suyu konusunda sıkıntı yaşamaları kriterlerin uygulanması açısından önemlidir. Bu kriter kapsamında kentte kullanılan suyun temizliğinin belgelenmesi gerekmektedir. İlçe Sağlık müdürlükleri veya ilgili kurumlar su kaynaklarını düzenli olarak denetlemektedir.

Seferihisar Belediyesi, 2015 yılında Birleşmiş Milletler kalkınma zirvesinde hedeflenen “Sürdürülebilir Kalkınma için Okyanuslar, Denizler ve Deniz Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı”na ilişkin bu süreci mavi bayrak altında yürütmektedir (2019). Seferihisar’da sekiz adet mavi bayraklı plaj bulunmaktadır ve bu sayı mavi bayraklı plajlarda Türkiye ortalamasına göre çok iyidir. Görüşmecilerin plaj konusundaki görüşleri birbirinden farklıdır, bir kısmı plajların temiz olmasından bahsederken bir kısmı ise kirli olduğunu ifade etmiştir.

“Hava temizliği” ise çevre politikaları için zorunlu bir kriterdir. Hava temizliğin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi gereklidir. Bunun için hava ölçümünün yapılması gerekmektedir. Bu cihaz büyükşehir belediyelerinde, devletin ilgili kurumlarında, üniversitelerde ve özel sektörde bulunmaktadır. Görüşmecilerin çoğunluğu Seferihisar’ın hava temizliği konusunda, “havamız temiz”, “temiz hava olduğu için Seferihisar’a yerleştik” gibi ifadelerde bulunmuştur (K5, K6, K16, K17, K21). Yalnızca bir kişi Seferihisar’ın gelecek yıllardaki durumuna dikkat çekerek “20 sene sonra buraya gel, hava kirliliğinden duramazsın.” şeklinde bir yorumda bulunmuştur (K14, Erkek, Yaşlı).

Çevre politikaları bağlamında bir diğer kriter ise “gürültü kirliliği”dir. Özellikle trafik gürültüsünün azaltılması yönünde çalışmalara öncelik verilmektedir. Trafik gürültüsünün azaltılması için gerçekleştirilen güzergâhlar değişiklikleri (örneğin gürültü yapan araçların kent dışından geçirilmesi), araç kısıtlamaları (kent merkezine veya ana caddeye gürültü yapan araçların girmesinin veya bütün taşıt trafiğinin engellenmesi) gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Görüşmecilerden K9 bu konudaki sıkıntısını şöyle dile getirmiştir: “Barlar var burada artık ve sabah 5’e kadar çalışıyor. O seste ben burada nasıl uyuyayım, nasıl rahat uyuyayım. Gürültü problemi var, her gün kalabalık. Plajda gündüz de gece de çok kalabalık”. K10 ise “Kafeler açıldı gürültü kirliliği var.” Diyerek kentte yeni açılan eğlence merkezlerinin gürültü kirliliğine sebep olduğunu ifade etmiştir.

3.6.8. Altyapı politikaları

Kentlerde nüfus artışının hızlı olması kentte yaşayan insanların ihtiyaçlarını artırmıştır. Kentlerde artan ihtiyacı karşılamada en temel sorunu altyapı oluşturmaktadır. Altyapı ise, bir yerleşim yerinde yaşayan insanların hayatlarını kolaylaştıran, ekonomisinin yürütülmesinde gerekli hizmetlerin üretilmesini sağlayan ve kentleşme sürecinde insanların yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmesini sağlayan kamu ya da yarı kamu kurumları tarafından ortaya konulan fiziki yapılarıdır (Tekeli, 2007).

Sakin şehir kriterlerinden birisi de altyapı politikalarıdır. Bu politika kapsamında aşağıdaki maddeler uygulanmaktadır:

- Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları,
- Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması,
- Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri,
- Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması,
- Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması,
- Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler,
- Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik,
- Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı,
- Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı belgelenmelidir.

Görüşmecilere yöneltilen “Herhangi bir insanın yardımı olmadan kentsel mekânda günlük ihtiyaçlarınızı rahatça karşılayabiliyor musunuz?”, “Halkın kullanımına açık, kamuya ait binalar ve açık alanlardan tam olarak yararlanabiliyor musunuz?” ve “Ulaşım sorunu yaşıyor musunuz?” sorularına verilen cevapları altyapı politikaları kriteri bağlamında ele alınmıştır. Bu kriter kapsamında görüşmeciler çoğunlukla, “engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması” konusunda görüş bildirmişlerdir.

Tablo 12. Çevre Politikaları

<i>Katılımcılar</i>	<i>Altyapı Politikaları Hakkındaki Görüşler</i>
<i>K1, Kadın, Engelli</i>	Eskiye göre yani eski belediye başkanlarına göre engelli, yardıma ihtiyacı olan insanlara karşı çok duyarlılar. Tabi ki. Tek başıma burada her yere gidebiliyorum. Okula, halk eğitim kurslarına gidiyorum. Orada şan eğitimi alıyorum.
<i>K2, Kadın, Engelli Annesi</i>	Benim ailem B’de ben gitsem oraya kira derdim olmaz belki. Ama kızım orada hiçbir yere gidemez, çünkü orasının fiziki yapısı kızımın rahat rahat bir yere gidip gelmesine imkân vermez. Ama bazı yol ve kaldırımlardan çok şikayetçiyiz.

<i>K3, Erkek, Engelli</i>	Kısmen yararlanıyorum. Belediye aslında bu konuda görevini yerine getirmiş. Engellilerin kamu binasından bahsedersen evet yararlanabiliyoruz. Görme engellisinden ortopedik engelliye kadar birçok engelli türündeki insan binaya girdiği zaman işini görebilecek erişime sahip. Kaymakamlık eski bir bina ve hiçbir çözüm getirilmemiş. Bizim çabalarımızla oraya bir rampa yaptılar.
<i>K4, Kadın, Engelli Yakını</i>	Yararlanamıyoruz, çünkü ben onu taşımak zorunda kalıyorum ve çok sıkılıyorum zorlanıyorum.
<i>K5, Erkek, Engelli Yakını</i>	Engellilerin kent içi ulaşımındaki sıkıntı için bir engelli aracı tashih etti Seferihisar Belediyesi. Engellilerin kamu kurumu, STK'lar, özel kurumlar gibi yerlere ulaşımını sağlıyor. Kent merkezinde rahat hareket edebilirler. Çünkü düz bir alan, istedikleri yere gidebilirler. Kafeye ya da alışverişe gidebilirler. Kamu kurum ve kuruluşları engellilerin ulaşımı için çok ciddi çalışmalar yürüttü. Hepsi engellilerin girebilmesi için rampalar yaptı. Kaymakamlık binası haricinde. Kaldırım gibi sıkıntılar var ama insanlardan kaynaklanıyor, inşaat işini doğru yapmamaları.
<i>K6, Erkek, Engelli</i>	Daha önce kaldırım, rampa vs. yoktu şimdi biraz daha yapıldı. Evet. Kaymakamlık binası dışında her yere ulaşabiliyorum. Ulaşamadığım tek şey, camilerde bir lavabo yok bizim için (engelliler için). Çeşme yok.
<i>K7, Erkek, Engelli</i>	Yok. Şehrin tasarımı buna uygun değil, çok eksik var. Rahat kullanamıyor. Adliye örneğin, asansör vs. yok. Aşağıda kalıyorum.
<i>K15, Erkek, Yaşlı</i>	Köylere otobüs gidiyor. Hastaneye gidiyorum binıyorum klimalı otobüs, önünde iniyorum.

Altyapı politikaları kriterine göre engellilerin sosyal hayata katılımını kolaylaştırmak için kentte yer alan mimari engellerin kaldırılması ve kolaylaştırıcı uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Seferihisar'da yapılan çalışmaları bazı görüşmeciler olumlu karşılarken bazıları ise yetersiz bulmaktadır.

Seferihisar Belediyesi sakin şehir olduktan sonra önemli kamu kurum ve kuruluşlara engellilerin ulaşımını sağlayacak şekilde tasarlaması çoğu engellinin hayatını kolaylaştırmıştır. Görüşmecilere göre sadece bazı yerlerde kaldırım sorunu vardır. İki katılımcı özellikle ulaşım konusunda sıkıntı yaşadığını belirtmiştir ve bu duruma sebep olarak şehir planlamasını göstermektedir. Ayrıca bazı görüşmeciler kaymakamlık binasında asansör olmaması hasebiyle çok fazla sorun yaşadıklarını, hali hazırda bulunan çözümlerin uygun olmadığını dile getirmişlerdir (Kaymakam, engelli vatandaş geldiğinde üst kattaki görevlinin engelli kişinin yanına gelerek yardımcı olabileceği şeklinde bir çözüm önermiştir).

3.6.9. Beklenti ve öneriler

Sakin şehirler içinde yaşayan insanlardan bağımsız değerlendirilmemelidir. Şehir üzerinde yaşayan insanlarla bir bütündür. İnsanların şehirle bütünleşmesi ve sahiplenmesi karar

alıcıların da işlerini kolaylaştırmaktadır. Şehirde meydana gelen her türlü değişiklik öncelikle bizatihi o şehirde yaşayan insanları ilgilendirmektedir. Sakin şehir bir hareketin yerel halk tarafından benimsenmesi ve halkın bilinçlendirilmesi bu hareketin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer bu konuyu ciddiye alarak Seferihisarlıları belediyenin halka açık toplantılarına davet etmektedir. Perşembe günleri halk günü olarak ilan edilmiştir, herhangi bir istek, eleştiri ya da değerlendirme için halktan kim isterse bu toplantılara iştirak edebilmektedir.

Tablo 13. Beklenti ve Öneriler

Kod Sistemi	Engelli	Kadın	Yaşlı	Yoksul	Toplam
Halkın Bilinçlendirilmesi	1	2			3
Kent Mimarisi Düzenlenmeli	3	1	2	2	8
Sakinliğini Korumalı	1	1			2
Sosyal Mekânlar Oluşturulmalı	2	4	1		7
TOPLAM	7	8	3	2	20

Görüşmecilere sakin şehirde kriterlerin uygulanması ile ilgili sorularımızdan sonra sakin şehirle ilgili beklenti ve önerilerini sorduk. Bu soru bağlamında; görüşmecilerden bir kısmı öncelikle halkın bilinçlendirilmesi gerektiğini ifade etti:

İnsanların vurdumduymazlığı da çok fazla. Engelliler için oraya işaret koymuşlar ama adam getirip arabasını oraya koyuyor. Biraz farkındalık olsa. Eskiden olsa tamam ama artık halkı bilinçlendirmek için birçok şeyler var. (K2, Kadın, Engelli Annesi)

Tunç beyi eleştiren çok vardır fakat o Seferihisar'ı uçuran bir adam. Bugün çarşı merkezinde yollar da bölünüyor, o yüzden isyan da duyuyorsunuzdur. Ama adam diyor ki, burası otopark değil sen park ediyorsun. Sonra çarşıda yolları böldüler, herkes karşı çıktı ama başkan haklı. Orasını trafiğe kapatmak istiyor. Araçlar park etmesin diye böldü yolu. Ama bunu anlayacak insan yok. (K8, Kadın, Esnaf)

İnsanların hayatlarının daha sakin kalması sağlanabilir, çünkü burası çok hızlandı. Eski geleneksel hal muhafaza edilmeli, bunun üzerine kent mimarisi düzenlenmeli. Kalabalığı karşılayacak bir park, otopark ya da meydan yok burada. Bir de halk bilinçlendirilmeli. (K12, Kadın, Öğretmen)

Görüşmecilerden K12, halkın bilinçlendirilmesi dışında şehrin sakinliğinin korunması, geleneksel değerlerin muhafaza edilmesi ve kent mimarisinin düzenlemesine de vurgu yapmıştır. Sakin şehrin teması “sakinliğin korunması” üzerine görüşmecilerden K3’ün yorumu ise; *Burayı tercih eden engelliler teker teker geri dönmeye başladı biliyor musunuz? Bizim gözümüzde yavaş şehir denildiği zaman tamamen trafikten arındırılmış, evlerin belirli bir nizamla olduğu bahçeli, insanın nefes alabileceği bir mekândan bahsediliyor diye düşünmüştük. Ama süreç öyle değilmiş. Gözü kapalı adam burayı tercih ediyor, sonra burada yaşıyor derken sonra hayır burası benim yaşayabileceğim bir mekân değil diyor ve geri dönüyor. Bu şekilde 7-8 tane engelli arkadaşımız geri döndü.*

Bizim amacımız burayı tercih eden bir engelli asla geri dönmesin. Burasını tercih edilen bir yer olarak görsün. Tercih eden de diğer arkadaşlarına “bakın burada yaşamayın Seferihisar çok güzel bir yerdir” diyecekler.

Aslında bu sorunu sırf belediyeye yüklersek yanlış olur. Diğer kurumların da buna gönül vermiş olması gerekiyor. Örneğin; emniyet müdürlüğü, kaymakamlık, millî eğitim müdürlüğü, trafik mesela üzerine düşeni yapmalı. Bütün kurum ve kuruluşlar bu konular üzerinde istişare etmeli. (K3, Erkek, Engelli) şeklindedir.

Engelli bir kişi olan K3, bizzat yaşadığı bir tecrübeyi aktarmıştır. Özellikle birçok engellinin sakin şehirleri ilgiyle takip ettiğini ve sakin şehirlerle ilgili bilgi alışverişinde bulunduğunu ifade etmektedir. Yaklaşık 7-8 engelli kişinin Seferihisar’a yerleşip tekrar başka bir yere taşınması sakin şehrin gidişatı ile ilgili bilgi vermektedir. Halkın da dezavantaj olarak en fazla vurguladığı “kalabalık” ve “çarpık kentleşme” konusu tekrar gündeme gelmektedir. Engelliler için öncelik kent mimarisinin düzenlenmesi ve kendi başlarına bağımsız günlük işlerini hallediyor olmalarıdır. “Kent mimarisinin düzenlenmesi” ile ilgili görüşmecilerin ifadeleri şöyledir:

Yollar ve kaldırımlar. Çoğunlukla yalnız çıkıyorum ve işimi yapıyorum. İnsanlarla kavga etmekten yoruldum. Bir kez yolda giderken önüme araç park etmişti, plakadan polis aracın sahibini çağırdı. Fakat, araç sahibi bana siz başka yerden geçin, dedi. (K1, Kadın, Engelli)

Mimari çözümler getirilmediği sürece engeller devam eder. Çünkü sosyal yaşama katılmak için mimari sorunları çözmüş olmak lazım. Engelliyim ben sokağa çıkamıyorum, kapımın önünde kaldırım var ama aşağıya inemiyorum. Düzeltildiği ve estetiğini sağlamadığın sürece engelliler sosyal yaşama katılamaz. Nasıl katılır? Taşıma ile katılabilir. Engelliler de taşımayı çok sevmez. Çünkü tamamen bağımsız şartlarda toplumsal hayata katılan engelliler, refah düzeyi artmış engellilerdir. Bulunan bölgenin de refahı artmıştır aslında. Dolayısıyla mimari düzenlemelerin olmadığı yerlerde çok büyük sıkıntı aslında.

Biz engelliler kendimiz için bir şey istemiyoruz aslında. Engelliler evrensel olmalı, ben bu kaldırımı kullanamıyorsa benim gibi yaşlı amcam da kullanamıyor, bebekli ya da hamile bir kadın kullanamıyor. Dolayısıyla evrensel olmalı tüm halkın kullanımına açık olmalı. Biz ayrılmış mekânlar istemiyoruz, mesela burası engellilerin gibi. Bizim istediğimiz herkesin kullanabileceği, herkesin gidip gelebileceği mekânlar istiyoruz. Yöneticiler de biliyor bunları ama uygulamaları yok. (K3, Erkek, Engelli)

Eski geleneksel hal muhafaza edilmeli, bunun üzerine kent mimarisi düzenlenmeli. Kalabalığı karşılayacak bir park, otopark ya da meydan yok burada. (K12, Kadın, Öğretmen)

Güzel bir plan, proje olmalı. Yeşil alanlar bırak, çocuklar için yer ayır, depremde kaçış alanı yap vs. Cittaslow olur adı ya da yeşil kent, önemli olan halkın yaşayabileceği halkın istediği bir kenti yapabilmek. Bir yeşil alan olsa ben torunumu alıp gitsem. 1970’ten beri nasılsa öyle daha da daralıyor. Şehircilik böyle olmaz. (K14, Erkek, Yaşlı)

Benim tek istediğim bu şehirden ormanlık alan ve park yoksunluğu. Ailemle çocuklarımla vakit geçirmek için gidebileceğim hiçbir yer yok. Küçük bir park var ama orası da pek

uygun değil, alkol kullananlar geliyor. Yeşillendirilmiş doğal alanlar istiyoruz. (K18, Erkek, Yoksul)

Kent mimarisinin düzenlenmesi konusunda öncelik kaldırımların düzenlenmesi ve yeşil alanların (parkların) artırılması görüşmecilerin öneride bulundukları başlıklardır. Sosyal mekânların ihtiyacına yönelik ise bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Sosyal mekânlar yaratılmalı bence. Seferihisar'da her yaşa hitap edecek kütüphaneler oluşturulmalı. Bilgisayarlı kütüphaneler özellikle. Yaşlı amca kitabını okusun hatta ona bir genç kitap okusun. Bu konuyla ilgili büyükşehirle görüşmelerimiz devam ediyor, yer gösteremiyorlar bize ama peşindeyiz. Olsa da yer çok kısıtlı. Seferihisar'da kime sorsanız Seferihisar'da zaman geçirecek bir yer yok der. Buradaki gençlerin birçoğu %90'ı dışarıdaki mekânları tercih ediyor. (K3, Erkek, Engelli)

Çocukluk için güzel ama şimdi büyüdükçe ihtiyaçlarımızı karşılamamaya başladı. Mesela sinema için şehre gidiyoruz. Yaşlılara uygun ama gençler için yapacak bir şey yok. Sadece belediyenin yaptığı etkinlikler vs. oluyor. Tiyatro, sinema gösterimleri yapıyorlar. Geçen gün Fahrenheit 453 filmi gösterimi yapıldı, filmde sadece yaşlılar ve dışarıdan gelen yazlıkçı insanlar vardı. Gençler gelmiyor. İnsanlar gelişime kapalı. Spor için belediyenin kursları oluyor. Yüzme var sadece sanırım. Gençlik festivalleri bir kez yapıldı istenilen ölçüde katılım olmadı yapılmıyor artık. Beklentim esnaftan, düzgün ortamlar oluşturulmalı. Kaliteli, ucuz yerler olmalı. Alışveriş merkezi açıldı küçük bir tane ama güzel. (K11, Kadın, Öğrenci)

Futbol sahası, kapalı spor salonu vs. var ama yaşlılar için özel imkânlar yok. (K14, Erkek, Yaşlı)

Engelliler için var biz artısını oluşturuyoruz burada. Çocuk belediyesi çok büyük yaşlara da hizmet veriyor, onların çalışmaları arasında engelliler de katılabiliyor. Mesela benim down sendromlu bir öğrencim o tiyatrodan oynuyor. Başka bir öğrencim müzik çalışması içerisinde. Bunların hepsinden yararlanabiliyorlar. (K5, Erkek, Engelli Yakını)

Seferihisar'da görüşmeciler sosyal mekâna duydukları ihtiyacı kendi öznel durumları üzerinden belirtmişlerdir. Yaşlılar kendileri için yeşil alanlar yani dinlenme alanları isterken, engelliler kütüphane gibi mekânlar ve bunlara kolay ulaşımı, gençler sinema salonu, alışveriş merkezi ve spor salonlarını, çocuklu aileler de parklara duydukları ihtiyacı belirtmişlerdir. Sakin şehir kriterlerinde görüşmecilerin önerdikleri mekânlar zorunlu kriter olarak tam bulunmasa bile yerli halkın sosyal mekân üzerine duydukları ihtiyaçların karşılanması sakin şehir felsefesiyle uyumludur. Sakin şehir insanların kentsel yaşam kalitesinin artırmayı hedeflemektedir, bu sebeple insanların istek ve önerilerinin dikkate alınarak yapılan her türlü değişiklik bu hedefe katkı sağlamaktadır.

Cittaslow kasabalarının gelişiminde yeşilliğin sosyal ve kültürel rolü üzerine Polonya'nın Warmia ve Mazury eyaletindeki tüm Cittaslow kasabaları üzerinde yapılan bir çalışmada, yeşil alanlar sosyal ve kültürel işlevlerle kullanılması açısından yüksek potansiyele sahip olduğu görülmüştür (Jaszczak & Kristianova, 2019). Parklar ve meydanlar, toplulukların entegrasyonu, eğitim ve kültürel etkinlikler yürütmek için mükemmel yerlerdir. Bununla birlikte çalışmada, parklar ve meydanlar sadece görsel yönleri göz önünde bulundurularak

değil, aynı zamanda yardımcı taraflarına vurgu yapılmalıdır şeklinde öneride bulunmaktadır. Seferihisar’da yapılan görüşmelerde park ve bahçeler katılımcılar tarafından sık sık dile getirilmiştir. Ailesiyle parkta vakit geçirmek, yürüyüş ve koşu yapmak, dinlenmek ve ortak bir buluşma noktası olması hasebiyle katılımcılar yeşil alanlara duydukları ihtiyaçları belirtmişlerdir. Bu isteklerden de anlaşılacağı üzere yeşil alanlar bu durumda sadece görsel açıdan değil sosyal ve kültürel işlevler açısından da kullanılmaktadır. Sosyal hizmet dezavantajlı grupların sosyal bir çevreye sahip olmasını koruyucu önleyici politika açısından önemsemektedir. Belirli bir gruba aidiyet, bir grup tarafından ortak değerlere sahip olmak ve bir araya gelerek ortak bir değeri veya duyguyu paylaşmak kişinin kendini güvende olmasını sağlamaktadır. Bu sebeple yavaş şehirlerde mekânın yeniden düzenlenmesi projeleri sadece görsel açıdan değil sosyal ve kültürel boyutları da barındırmaktadır.

3.6.10. Sakin Şehirde Çocuklar

Sakin Şehir Hareketinde çocuklar ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Çevreye duyarlı ve sorumluluk sahibi çocukların yetişmesinde Sakin Şehir Hareketi kapsamında çeşitli etkinlikler ve atölyeler düzenlenmektedir. Dünyanın her yerinde sakin şehir çocukları doğal yaşam ve kültür hakkında farkındalık geliştirmektedirler. Geri dönüşüm, ileri dönüşüm ve enerji israfı gibi konularda oyunlarla ve etkinliklerle çocukların sakin şehir felsefesini kavraması sağlanmaktadır. Gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarımında Seferihisar Çocuk Belediyesi’nde çocuklara eski meslekler tanıtılırken atölyelerde çalışmalar yapılmaktadır. Çocuklara el sanatları konusunda destek vererek onların kendi sanal platformlarında kendilerinin dış dünyaya açılmalarını ve yaptıkları işlerini tanıtmaları teşvik edilmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, sürdürülebilir kentleşme için sakin şehir modelinin sosyal hizmet alanına uyarlanmasını ele almaktadır. Bu anlamda, Türkiye'nin ilk sakin şehir kenti olan Seferihisar'da yaşayan dezavantajlı grupların tecrübelerinden yararlanılarak yapılan olgu bilimsel bir araştırmadır. Araştırmada, dezavantajlı grup olarak yaşlı, engelli, yoksul ve kadın katılımcılara Seferihisar Sosyal Hizmet Derneği'nin katkılarıyla ulaşılmış ve görüşmelerin doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Bu açıdan çalışma, sakin şehir kentinde yaşayan dezavantajlı kesimlere odaklanarak kentsel yaşam kalitesi bağlamında sürdürülebilir kentleşme için sakin şehir modelinin uygulanabilirliğini anlama çabasıdır.

Çalışmanın teorik ve kuramsal bölümünde de belirtildiği gibi, kentsel yaşam kalitesi bağlamında sakin şehir ilkeleri kent halkının daha iyi bir yaşam kalitesine ulaşmasını hedeflemektedir. Sakin şehir felsefesinin temelinde de artan yaşam kalitesi ile insanın mutluluğu amaçlanmıştır. Kentte yaşayan dezavantajlı kesimler sosyal hizmetin odak noktası olması hasebiyle bu çalışmada öncelikle onların yaşam kalitesine odaklanılmıştır. Sakin şehir bir kentte yaşayan katılımcıların kişisel tecrübeleri ile ilgilenecek onların sakin şehiri algılamaları ve sakin şehir ile ilgili kentteki değişim ve dönüşümlere yükledikleri anlamlar kategoriler üzerinden analiz edilmiştir. Bu araştırmada, insanların birbirleriyle kurdukları ilişkiden yerel kalkınmaya, sosyal uyumdan kentsel güvenliğe aynı zamanda çevre politikalarından altyapı hizmetlerine kadar sürdürülebilir kentleşme sosyal hizmet açısından bir insan hakkı olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Sakin Şehir Hareketi'nin sürdürülebilirliği yöre halkının sakin şehir'in anlamını bilmesi, ilkelerini benimsemesi ve kişisel katkıları ile başarılı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu sebeple yöre halkının sakin şehir hakkındaki bilgisi çalışmamızın anlamlı olması açısından önem arz etmiştir. Sakin şehrin anlamı üzerine yöre halkının çoğunluğu 'sakin, huzurlu ve sessizlik' kavramları üzerinden yorum yapmaktadır ve bir kısmı ise şehir sakin şehir unvanı aldıktan sonra bu kavramların tam tersinin gerçekleştiğini yani sakin, huzurlu ve sessiz olmadığını iddia etmiştir. Sakin şehir unvanı aldıktan sonra Seferihisar tanınan ve bilinen bir belde haline gelmesiyle turizm açısından olumlu gözükse de yöre halkının bir kısmı bu durumdan rahatsız olmaktadır. Bu çalışma boyunca, Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almasından sonraki değişimlere ilişkin yöre halkının bir kısmının olumlu değerlendirmeler yaparken bir kısmının ise olumsuz değerlendirmeler yaptığı gözlenmiştir. Olumlu ve olumsuz değerlendirmede bulunanlar görüşme süresince bu tavrı sürdürmüşlerdir. Bu sebeple, bu iki yaklaşımın birlikte olması yani hem olumlu hem de olumsuz açıklamalara yer verilmesi çalışmamızda bütüncül bir değerlendirme yapmamıza imkân sağlamıştır.

Sakin şehir kriterlerinden çevre ve altyapı politikaları, sosyal hizmetin de en kapsayıcı ilkelerinden olan insan onuru ve haysiyetine saygı çerçevesinde Seferihisar'da gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Dezavantajlı kesimin gündelik hayatını kolaylaştıran ve düzenleyen bu kriterler bazı eksikliklere rağmen uygulanmaktadır. Engellilere yönelik

mimari engellerin kaldırılması, sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik gibi politikaların tam değil kısmen gerçekleşmiş olması yöre halkı tarafından eleştirilmektedir. Esasında sakin şehir ile birlikte özellikle dezavantajlı gruplar bir farkındalık yaşamış ve beklenti içine girmişlerdir. Engelli, yaşlı, kadın ve yoksullar Sakin Şehir Hareketi'nin Seferihisar'da uygulanmasının gündelik hayat standartlarını yükselteceğini ve yaşam kalitesini artıracaklarını öğrenmişlerdir. Bu sebeple, dezavantajlı kesim kendi haklarını fark etmiş ve talepkâr olmaya başlamıştır. Belediyenin bazı günler halka açık olması ve yönetimde söz alma hakkının, dezavantajlı grupların haklarını ifade etmesini kolaylaştırdığı gözlenmiştir.

Seferihisar'ın sakin şehir olmasıyla başlayan çarpık kentleşme/betonlaşma, işsizlik, göç gibi sosyal olaylar zincirine kent güvenliği de dahil olmuştur. Hırsızlık, alkol ve madde bağımlılığı gibi kent güvenliğini tehdit eden unsurların yanında Seferihisar'ın hala güvenli bir kent olarak algılandığı da görülmüştür. Cittaslow felsefesinin sosyal adalete olan vurgusu ve kent halkını bir arada tutan etkinliklerin planlanması kent güvenliğini sağlamada ve sürdürmede etkili olmuştur. Göçle birlikte yeni gelen insanları kabul etme ve yeni gelenlerin uyum sağlaması gibi karşılıklı etkileşim ve sosyal uyumun tekrar tesis edilmesinin, sakin şehir felsefesinin etkinlikler yoluyla aktarılması sayesinde gerçekleştiği görülmüştür.

Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almasından sonraki değişikliklerin yöre halkı üzerindeki etkisi avantajlar ve dezavantajlar şeklinde iki kategoride incelenmiştir. İnsanların güçlendirilmeleri ve özgürleşmelerini sağlamada özellikle kadınların istihdamı dezavantajlı kesimler için avantaj olduğu görülmüştür. Bununla birlikte altyapı düzenlemeleri ve turizmin canlanması da avantaj olarak değerlendirilmektedir. Seferihisar'ın avantaj olarak değerlendirilen “marka şehir” olma vasfı ve “turizmin canlanması” ise bir başka açıdan olumsuz bir duruma evrilerek iç ve dış göçe zemin hazırlamıştır. Seferihisar zamanla kalabalıklaşmaya başlamış ve bu durum zamanında denetlenemediği için çarpık kentleşme/betonlaşmaya yol açmıştır. Bunların neticesinde göç, işsizlik, konut/kira fiyatlarının artması ve yerlilerin terk etmesi/taşınması gibi Seferihisar'ın fiziksel ve toplumsal yapısındaki bazı değişimler dezavantajlı grupları rahatsız etmiştir. Bu değişimlerin, toplumsal etkileşim düzeyini gösteren sosyal uyumda bazı olumsuzluklara sebebiyet verdiği görülmüştür. Komşuluk, mahalle kültürü ve farklı kültürlerin entegrasyonu gibi sosyal ilişkilerdeki bozulmalar zamanla kadın, yaşlı, yoksul ve engellilerin gündelik hayat pratiklerine yansımıştır.

Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almasından sonraki değişimlerde yaşlı, kadın, engelli, engelli yakını ve yoksul insanlar için “yerel kalkınma” önemli bir değişkendir. Sakin şehir unvanıyla birlikte beldede ekonomik bir canlanma olmuş ve kadınların yerel kalkınmada en aktif rolü üstlendiği görülmüştür. Bununla birlikte turist sayısının artmasıyla turizm sektörü daha da gelişmiş ve “marka şehir” kavramı öne çıkmıştır. Seferihisar'ın sakin şehir unvanı almasından sonraki değişimlerin birbirini takip eden sosyal olaylar zinciri şeklinde gerçekleştiği katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Seferihisar'ın marka şehir olması hasebiyle artan iç göç kültürel değişime sebep olmuştur. Görüşülen dezavantajlı gruplar için kültürel değişimin olumsuz bir perspektif sunduğu görülmüştür.

Sosyal hizmetin kentsel yoksulluk problemlerine ilişkin çözümleri yoksullar arasında yerel dayanışma ağlarının kurulması, yoksul grupların yapabilirlik kapasitelerinin artırılması ve topluluk temelli hareketlerin güçlendirilmesi şeklindedir. Kentsel yoksulluk sadece ekonomik anlamda ele alınan bir olgu olmadığından çoklu müdahaleyi gerektirmektedir. Sakin şehir kriterlerinden sosyal uyum kriteri, sosyal hizmetin çoklu müdahale girişimi olarak değerlendirildiğinde kentte sadece yoksul grupların değil, farklı etnik gruplar, azınlıklar, engelliler ve farklı kültürler gibi bütün sosyo kültürel grupları kapsamaktadır. Bu gruplara yönelik festivaller düzenlenmekte, düzenledikleri festivaller desteklenmekte ve farklılıkların Seferihisar’da yaşayan herkesi güçlendirdiği vurgulanmaktadır. “Hepimiz Seferihisarlıyız” festivali yoksulları da içine alarak şehirdeki tüm farklı grupların güçlendirilmesine yönelik sosyal uyum kriterinin en iyi uygulaması olarak incelenmektedir. Sosyal hizmet ve sürdürülebilir kentleşme bağlamında toplumsal bir değişim ve gelişim yaşanabilmesi için, toplumda var olan tüm farklı grupların ve farklı özelliklere sahip insanların sosyal uyumunun sağlanması gerekmektedir. Seferihisar’da sosyal uyum kriterleri başlığında yapılan faaliyetler insanların güçlendirilmesi, özgürleştirilmesi ve bağımsızlıklarını kazanmasında etkilidir.

Bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların ve daha özelde toplumun kırılgan grubu olan dezavantajlıların iyilik halini ve sosyal rollerini gerçekleştirmelerini amaçlayan sosyal hizmet disiplini ve mesleği; insanları çevresi içinde birey yaklaşımıyla ele almaktadır. Sakin şehir hareketiyle Seferihisar’da meydana gelen değişim ve dönüşüm, sosyal hizmet mesleğinin kendisini çevreleyen imkân ve ihtiyaçlara yönelik bir dönüşümü de beraberinde getirerek kendi değer ve ilkelerini korumaktadır. Sosyal hizmet insanların problem çözme ve baş etme becerisini geliştirerek kapasitelerini artırmayı amaçlamaktadır. Şehirde yaşayan insanlarla yapılan bireysel ve grup çalışmalarıyla çeşitli hizmet modellerinden yararlanmaktadırlar. Sakin şehir modelinde sosyal hizmetin amacına yönelik yapılan bu faaliyetlerinden bir kısmı şöyledir; kentin sosyal yaşamında ailelerin ve hamilelerin yer alması ve desteklenmesi, ailelere yönelik etkinlikler, ebeveynlerin çocuklarıyla katılabileceği organizasyonlar, hamilelerin kent merkezinde, hastanelerde, sağlık ocaklarında sadece hamilelerin kullanımına açık park yerlerinin sağlanması, etkinliklerde hamilelerin giriş çıkışlarında öncelik verilmesi, araç sağlanması, kültürel sosyal altyapıyı desteklemek için kitap okuma atölyeleri düzenlenmesi, bedava bisiklet paylaşım sistemleri kurulması, kırsal bölgelerde yaşayan insanlara daha çok hizmet götürmek, hizmetlere erişimlerinin arttırmak, engellilere yönelik mimari engelin kaldırılması, farklı etnik grupların uyum içerisinde yaşamasını sağlamak üzere yapılan etkinliklerdir.

Sosyal hizmetin arabulucu rolü, sosyal hizmet ve sosyal yardıma ihtiyaç duyan insanları destek sistemleriyle buluşturmadır. Sakin şehir kapsamında uygulanan kriterlerden bir kısmı sosyal hizmetin arabulucunu rolüne uygun düşmektedir. “Sosyal altyapıyı desteklemek” kriteri bu konuda örnek gösterilebilir. Sosyal altyapı geniş anlamıyla sağlık, eğitim, kültürel ve diğer sosyal hizmetlerin verileceği tesisler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal altyapı kent sakinlerinin hayatlarının bütün aşamalarındaki farklı ihtiyaçlarının karşılanması, bu ihtiyaçların karşılanırken de bireyler arasında bağların, sosyal ilişkilerin kurularak toplumda birliktelik duygusunun sağlıklı bir şekilde tesis edilmesi anlamına gelmektedir. Yani sosyal altyapının desteklenmesi sadece sosyal tesisler inşa etmek değil

farklı faaliyetlerle insanların sosyal açıdan desteklenmesi ve toplumun dayanışmasının, birlikteliğinin de desteklenmesi anlamına gelmektedir.

Sosyal hizmetin doğasında ve temelinde, bireyi hem tek başına hem de çevresiyle birlikte ele alma vardır. Çevresi içinde birey, ekolojik çevre, yeşil sosyal hizmet, sosyal ya da fiziksel çevre gibi ifadeler insan-mekân ilişkisine vurgu yapmaktadır. İnsan-mekân ya da çocuk-mekan ilişkisi sosyal hizmette yeterince çalışılmış bir alan olmasa da kent sosyolojisi, çevre psikolojisi, mimarlık, eğitim bilimleri, kent çalışmaları ve sosyal coğrafya gibi alanlarda literatürde oldukça fazla çalışma mevcuttur. Çocuk, engelli, kadın, yaşlı ya da yoksul olarak nitelenen grupların sosyal hizmette yeteri kadar konu edinmesine karşılık mekân-insan ilişkisi temelinde yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sakin şehirle birlikte Seferihisar’da uygulanan çocuk belediyeçiliği olgusu sosyal hizmet açısından çevresi içinde birey yaklaşımından hareketle değerlendirildiğinde mekanın dönüşümünün/düzenlenmesinin çocuğa getirdiği katkılar görülmektedir.

UNICEF’in “Çocuk Dostu Kentler” projesi Seferihisar Belediyesi tarafından uygulamaya konularak çocuk hakları konusunda bilinç oluşturmak, eğitimler düzenlemek ve çocuk haklarını önceleyen bir belediye tasarlamak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de ve dünyada ilk Çocuk Belediyesi Seferihisar’da kurulmuştur. Çocuk Belediyesi günümüzde aktif bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Seferihisar Çocuk Belediyesi’nde çocuklar için tiyatro kulübü, bilim atölyesi, seramik-çini atölyesi, trambolin ve tırmanma duvarının yer aldığı geniş bir park alanı bulunmaktadır. Çocuk Belediyesi organizasyonu ile spor kulübünün ortaklaşa projeleri ile çocuklara da daha küçük yaşlarda spor yapmaları için fırsat sunulmaktadır. Her yaştan çocuğun katıldığı bu atölye ve faaliyetlere engelli veya hasta çocuklar da dahil edilmektedir. Sakin şehirde çocuk haklarının gözetiminde kentsel yaşamın düzenlenmesi çocukların kentteki beklentilerini karşılamaktadır.

Sonuç olarak, Sakin Şehir Hareketi’nin hedeflediği amaçların yöre halkı ve yönetici organların birlikte hareket etmesiyle başarılı bir şekilde gerçekleşebileceği görülmüştür. Sosyal değişim ve gelişim, sosyal bütünleşme, insanların güçlendirilmeleri ve özgürleşmeleri sakin şehrin kriterlerinin yöre halkının farkındalığı ve katkısıyla uygulandığında sosyal hizmetin temel amaçları da gerçekleşmiş olacaktır. İnsan onuru ve haysiyetine saygı, zarar vermeme, farklılıklara saygı, insan haklarını koruma ve sosyal adalet gibi sosyal hizmetin en kapsayıcı ilkelerinin de sakin şehir kriterlerinin uygulanmasıyla mümkün hale geleceği görülmektedir. Çünkü, yöre halkı sakin şehir kriterlerinin eksik ya da düzenli uygulanmaması durumlarında Seferihisar’ın sakin şehir olmadan önceki halinden daha problemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum da yöre halkının Seferihisar’ı terk etmesi, birbirlerine yabancılaşması ve sosyal uyumunun bozulması tehlikesini beraberinde getirmiştir. Bu sebeple sakin şehir kriterlerinin uygulanması, dezavantajlı kesimlerin yaşam kalitesini yükseltmesi hasebiyle sosyal hizmet işlevi göstermektedir.

Çalışmada elde ettiğimiz bulgular ve sonuçlarla birlikte Seferihisar’daki gözlemlerimizden hareketle; sakin şehir modelinin sürdürülebilir kentleşme için sosyal hizmete uyarlanması amacına yönelik olarak şu öneriler getirilebilir:

- Sakin şehir hareketinin başarılı bir şekilde gerçekleşerek sürdürülebilir bir nitelik kazanabilmesi için yerli halkın sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Özellikle sakin şehirle ilgili yöre halkı bilinçlendirilmeli ve karar alma süreçlerinde birlikte hareket edilmelidir.
- Seferihisar nüfusu sakin şehir olduktan sonraki on yıl içerisinde %68,9'luk bir oranla büyümüştür. Yöre halkı nüfus artışındaki bu durumu kalabalık olarak değerlendirerek yaşadığı dezavantajları belirtmiştir. Sakin şehir hareketinin nüfus politikası bağlamında 50.000 kişilik sınırdan hareketle imar ve ruhsat izinlerine düzenlemeler getirilmelidir.
- Altyapı politikaları bağlamında özellikle kanalizasyon sistemlerindeki problemler çözülmeli, yerel halkın şikayetleri doğrultusunda düzenlemeler yapılmalıdır.
- Engelli bireylerin şehir içindeki gündelik faaliyetlerini kısıtlayıcı mimari engellerin kaldırılması gerekmektedir. Sosyal hizmet engelli bireylerin güçlendirilmesi ve özgürleştirilmesini önemsemektedir. Her insan gibi engelli bireyin ulaşılabilirlik/erişilebilirlik, bağımsız yaşam ve evrensel tasarım haklarından yararlanması için politikalar geliştirilmelidir.
- İnsanın yaşam kalitesini artırmayı amaç edinen sakin şehir hareketi sosyal hizmetle aynı bağlamda buluşmakta ve bu sebeple günümüz insanının ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam kalitesinin artırılması yönünde bilişim teknolojilerinden azami derecede faydalanılarak herkes için fırsat eşitliği oluşturulmalıdır.
- Kent merkezleri yerel halkın etkinlikte bulunup en fazla vakit geçirdiği mekanlar olmasından ötürü Seferihisar merkezinin peyzaj açısından düzenlenmesi gerekmektedir. Özellikle ilçe merkezindeki park sorunu çözüme kavuşturulmalıdır.
- Bisikletle ulaşım teşvik edilmeli, bisiklet ve yaya yolları genişletilmelidir.
- Kent planlanması toplumun tüm kesiminin yaşamını kolaylaştıracak şekilde gerçekleştirilmelidir. Haneden ulaşım, alışveriş alanlarına kadar yerel halkın ihtiyacına göre düzenlenmesi gerekmektedir.
- Nüfus artışından dolayı Seferihisar'da son zamanlarda ev ve kira fiyatları artarak rant oluşturmıştır. Rantın önüne geçebilmek için planlı kentleşme politikaları uygulanması gerekmektedir.
- Pazarda satış yapan esnafı doğal ve yerel ürünleri kullanmaya teşvik edilerek düzenli denetim yapılmalıdır. Ayrıca pazarda satış yapan Seferihisarlı olmayan satıcılar doğal ve yerli ürünleri kullanmaları sağlanmalıdır.
- Sığacık Pazar yerinde bulunan kafe ve restoranlar belirli bir saatten sonra kapatılmalı, gürültü kirliliğinin önüne geçilmelidir.
- Seferihisar'da karar alma süreçlerinde yerel halkın tüm kesimlerinin katıldığı, herkesin şehrin potansiyel faydalarına erişim imkanına sahip olduğu ve her insanın özellikle engelli, yaşlı, yoksul, kadın ve çocukların temel, hak ve özgürlüklerinin garanti altında olduğu bir şehir tasarlanması için makro, mezzo ve mikro düzeyde çeşitli projeler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abay, A. (2020). Yaşlılar. M. Serdar (Ed.) içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet* (s. 187-210). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Abay, A. ve Çölgeçen, Y. (2018, Aralık 16). Psikiyatrik Sosyal Hizmet- Koruyucu, Tedavi Edici ve Rehabilitasyon Edici Ruh Sağlığı Alanında Sosyal Çalışmacıların Rolü. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, s. 2149-2185.
- About Jane Addams and Hull-House. (2018, Aralık 18). Jane Addams Museum: <https://www.hullhousemuseum.org/about-jane-addams>. Erişim tarihi: 18 Ekim 2020.
- Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2020, Mart 10). Türkiye'nin Büyük Kentlerinin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşayan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. Academia: https://www.academia.edu/25212645/T%C3%9CRK%C4%B0YEDE_B%C3%9CY%C3%9CK_KENTLER%C4%B0N_GECEKONDU_VE_%C3%87%C3%96K%C3%9CNT%C3%9C_MAHALLELER%C4%B0NDE_YA%C5%9EANAN_YOKSULLUK_VE_SOSYAL_DI%C5%9ELA_NMA_adresinden_alındı
- Ağaoğulları, M. A. ve Köker, L. (2001). *İmparatorluktan Tanrı Devletine*. İstanbul: İmge Yay.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018, Aralık 17). *Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği*. Resmî Gazete (9 Şubat 2013): <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130209-3.htm>. Erişim tarihi: 18 Ekim 2020.
- Ak, D. ve Bıçkı, D. (2016, Ekim). Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 615-632.
- Akalın, T. (2019). Fütürizm Akımının Tarihsel Süreci Bağlamında Fotoğraf Sanatına Kısa Bir Bakış. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*, s. 578-588.
- Akar, S. (2014). Türkiye'de Daha İyi Yaşam Endeksi: OECD Ülkeleri İle Karşılaştırma. *Journal of Life Economics*(1), 1-12.
- Akgün, R. (2020). Dezavantajlı /Risk Altındaki Gruplar: Kadınlar. Hüseyin Doğan (Ed.) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantajlı / Risk Altındaki Gruplar* (s. 55-83). Ankara: Nika Yayınevi.
- Akman, E., Nergiz, N. ve Akman, Ç. (2013). Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Yavaşça Acele Et (Festina Lente). *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açıları*, 37-55.
- Akpınar, O. ve Pektaş, E. K. (2019). Yavaş şehirler (Cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma. *Kocatepe İİBF Dergisi*, 21/1, 31-46.
- Aksu, L. (2011). *Dünya'da ve Türkiye'de Nüfus Analizleri*. İstanbul Journal of Sociological Studies: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9525/119038> adresinden alındı
- Aktan, C. ve Vural, İ. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. C. C. Aktan (Ed.) içinde, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-iş Konferans Yay.
- Algan, B. (2007). *Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alkan, A. ve Duru, B. (2007). *Türkiye'de Kent Çalışmalarının İzinden Giderken, "Toplumsal Adalet, Eşitsizlik ve İktidar" Nereye Düşer?* (A. Mengi, Dü.) Ankara, Ruşen Keleş'e Armağan, III. Kitap: Kent ve Politika: İmge Yay.
- Alptekin, Y. (2013). *Şehir ve Toplum*. İstanbul: Beta Yay.
- Alter, L. (2018, 11 October). *What Is Slow Design, and Where Did It Come From?* <https://www.treehugger.com/what-is-slow-design-4857427>. Erişim tarihi: 19 Şubat 2021.
- Altıntaş, O. ve Akalın, T. (2019). *Resim Sanatının Kökeni ve Günümüze Geliş Evreleri*. Ankara: Anıl Grup Matbaacılık.
- Altıok, B. ve Artan, T. (2020). Dezavantajlı / Risk Altındaki Gruplar: Yaşlılar. H. Doğan (Ed.) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantajlı / Risk Altındaki Gruplar* (s. 85-108). Ankara: Nika Yay.

- Anderson, P. (2002). *Postmodernitenin Kökenleri*. (Çev.: Elçin Gen) İstanbul: İletişim Yay.
- Apak, H. (2020). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Çalışmacı Kavramına Yönelik Metaforları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), s. 1008 - 1028.
- Araz, Y. (2017). *16. Yüzyıldan 19. Yüzyıl Başlarına, Osmanlı Toplumunda Çocuk Olmak*. İstanbul: Kitap Yay.
- Arıkan, H. (2020, Mart 10). *Bilgi Çağında Kentleşme ve Dezavantajlı Grupların Toplumsal Entegrasyonu*. <https://studylibtr.com/doc/1613105/bilgi-%C3%A7a%C4%9F%C4%B1nda-kentle%C5%9Fme-ve-dezavantaj%C4%B1-gruplar%C4%B1n-toplumsal>. Erişim tarihi: 10 Mart 2020.
- Arlı, A. (2015). Takdim. R. Park ve E. W. Burgess içinde, *Şehir Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler*. Heretik Yay.
- Aslan, D. (2007). Uluslararası Sağlık Bakış Açısıyla Yaşlılık. Y. Kutsal ve D. Aslan içinde, *Temel Geriatri*. Ankara: Güneş Kitabevleri Yayını.
- Aslan, G. G. ve Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1604-1632.
- Aslanoğlu, R. (2000). *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*. İstanbul: Ezgi Kitabevi.
- Avrupa Kentsel Şartı* (1996). (Cilt 10). (Çev.: Z. Yener ve K. Arapkirioğlu) Ankara.
- Avrupa Komisyonu. (1996). *Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi*. Mimarlar Odası Ankara Şubesi. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/625/ekutuphane2.1.1.17.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Avrupa Sosyal Şartı Sekreterliği. (2001). *Avrupa Sosyal Şartı Temel Rehber*. (Çev.: Bülent Çiçekli). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Aykurt, A. (2020). 21. Yüzyıl'da Sosyal Sorunlar ve Dezavantajlı Gruplar. *Journal of Awareness*, 5(3), 427-448.
- Aytaç, Ö. (2005). Kapitalizm ve Boş Zaman. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), s. 1-22.
- Aytımur, R. (2015). *Slow Food Hareketi'nin Beslenme Alışkanlıkları ve Sağlıklı Beslenmeye Etkisi Üzerine Bir Uygulama Çalışması: Halfeti ve Seferihisar Örneği*. Mardin: Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Babaoğlu, M. ve Hekimci, F. (2011). Daha İnsanca ve Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin; Etik Tüketici ve Yavaş Şehirler. *16. Dünya Verimlilik Kongresi ve Avrupa Verimlilik Konferansı Bildirileri*, 2, s. 1060-1079. Ankara.
- Bağış, R. (2019). Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler: Sosyal Bağ Ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme. *Humanitas*, 7(14), s. 203-221.
- Balcıoğlu, İ. (2000). Kültürün Saldırganlıkla Bağlantısı. N. T. Ruhi Yavuz içinde, *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet* (s. 59). İstanbul: Yüce Yay.
- Balcıoğlu, İ. (2001). Stres, Gençlik, Kentleşme, Şiddet. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 39(1), 49-56.
- Balcıoğlu, İ. ve Savrun, B. M. (2000). Kentleşme, Kadın ve Şiddet. N. T. Ruhi Yavuz içinde, *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet* (s. 39-50). İstanbul: Yüce Yay.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/1, 231-274.
- Baltacı, A. ve Balcı, A. (2017). Complexity Leadership: A Theoretical Perspective. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 5(1), 30-58.
- Baş, H. (2017). Türkiye'de Genç Nüfus: Sorunlar Ve Politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(27), s. 255-288.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H. İ. ve Baş, İ. (2017). Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın Ve Çocuk Yaşamına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(3), 1680-1693.

- Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK). (1999). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Ulusal İlk Rapor*. Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yay.
- Baudrillard, J. (2020). *Tüketim Toplumu*. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Baum, A., & Paulus, P. (1987). Crowding. D. Stokols, & I. Altman içinde, *Handbook of environmental psychology* (s. 533-570). New York: Wiley.
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları* (6. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Bayraktar, E., Öztürk, K. ve Kocaoğlu, M. (2016, Aralık). Küreselleşmeye Karşı Yereli Koruma Çabası: Sakin Şehirler. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 12 (Özel Sayı), s. 66-84.
- Berg, A. V., Maas, J., Verheij, R., & Groenewegen, P. (2010). Green space as a buffer between stressful life events and health. *Soc Sci Med*, 70(8), 1203-1210.
- Berman, M. (2019). *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*. (Çev.: B. Peker ve Ü. Altuğ) İstanbul: İletişim Yay.
- Bernard, H. R. (2011). *Research Methods in Anthropology: Qualitative And Quantitative Approaches*. New York: Rowman Altamira.
- Berry, B., & Okulicz-Kozaryn, A. (2011). An Urban-Rural Happiness Gradient. *Urban Geogr*, 32, 871-883.
- Beşiktaş, 'Yaşlı Dostu Kentler' ağma üye olmaya hak kazandı. (2019, 07 05). <https://www.haberturk.com/besiktas-yasli-dostu-kentler-agina-uye-olmaya-hak-kazandi-2501723>. Erişim tarihi: 8 Kasım 2019.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı 1), 108-114.
- Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu. (1991). *Ortak Geleceğimiz*. Ç. B. Çırakçı (Ed.). Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.
- Bloch, M. (2019). *Feodal Toplum*. (Çev.: M. Fırat) İstanbul: Isık Yay.
- BM. (2004). *İnsan hakları ve sosyal hizmet: sosyal hizmet okulları ve sosyal hizmet mesleği için bir kılavuz*. Ankara: SHU Derneği Yayınları.
- BMMYK Türkiye Temsilciliği. (1998). *Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler*. Ankara.
- Boccioni, U. *The City Rises, 1910*. <https://www.britannica.com/topic/The-City-Rises> adresinden alındı
- Bookchin, M. (1999). *Kentsiz Kentleşme: Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*. (Çev.: Burak Özyalçın) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Borden, I. (2011). Mekânın Ötesi: Georg Simmel’in Yazılarında Mekânsallık ve Kent. (Çev: J. Ö. Dirlikyapan) içinde, *George Simmel, Sosyolog, Sanatçı, Düşünür*. Ankara: Doğu Batı Yay.
- Bozkurt, O. (2015). Madde Bağımlısı Bireylerin Bağımlılık Süreçlerinde Ailenin Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (50), s. 1011-1028.
- Bracht, N. (2000). Prevention: Additional thoughts. *Social Work in Health Care*, 30, 1-6.
- Brodziński, Z., & Kurowska, K. (2021). Cittaslow idea as a new proposition to stimulate sustainable local development. *Sustainability*, 13(9), 5039. doi:<http://dx.doi.org/10.3390/su13095039>.
- Bucak, T. ve Turan, Ö. (2016). Bölge Turizmüne Yeni Akımların Etkisi: Gökçeada Yavaş Yemek Örneği. *Journal of Yasar University*, 11(43), 211-219.
- Buckley, R. (2011). Tourism under Climate Change: Will slow travel supersede short breaks? *A Journal of the Human Environment*, 40(3), 328–331.
- Buendia, H. G. (1989). *Urban Crime: Global Trends and Policies*. New York: United National University.
- Burcu, E. (2017). Türkiye’de Engelli Bireylerin Dezavantajlı Konumlarına Engellilik Sosyolojisinin Eleştirel Tavırla Bakmak, Toplum ve Demokrasi. *Toplum ve Demokrasi*, 11(24), s. 107-125.

- Burri, S., & Schiek, D. (2009). *Multiple Discrimination in EU Law, Opportunities for legal responses to intersectional gender discrimination?* https://eige.europa.eu/docs/3028_multiplendiscriminationfinal7september2009_en.pdf. Erişim tarihi: 2 Mart 2021.
- Büyük Larousse, S. (1992). Rant. Kollektif. içinde İstanbul: Milliyet Gazetesi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem akademi.
- Caillods, F. (1998). *Education of Strategies for Disadvantaged Groups: Some Basic Issues*. (3. IIEP Contributions, Dü.) Paris: International Institute for Educational Planning/ UNESCO.
- Canatan, K. (1995). Gelenek, Din ve Modernite. *Bilgi ve Hikmet Dergisi*, 9.
- Carolyn, F. S., & Alastair, F.-L. *The Slow Design Principles*. https://raaf.org/pdfs/Slow_Design_Principles.pdf adresinden alındı
- Carp, J. (2012). The Town's Abuzz: Collaborative Opportunities for Environmental Professionals in the Slow City Movement. *Environmental Practice*, 14, 130– 142.
- Ceki Hazan, J. (2015). Geçmişten Geleceğe Zorunlu Göç: Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler. N. A. Suna Gülfer İhlamur Öner içinde, *Küreselleşme Çağında Göç / Kavramlar, Tartışmalar* (s. 183-198). İstanbul: İletişim Yay.
- Chapman, A. & Carbonetti, B. (2011, August). Human Rights Protections for Vulnerable and Disadvantaged Groups: The Contributions of the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights. *Human Rights Quarterly*, 33(3), 682-732.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory*. California: SAGE Publications.
- Chung, J. Y., Kim, J. S., Lee, C.-K., & Kim, M. J. (2018). Slow-Food-Seeking Behaviour, Authentic Experience, and Perceived Slow Value Of A Slow-Life Festival. *Current Issues in Tourism*, 21(2), 123-127.
- Cittaslow Seferihisar. [cittaslowturkiye.org: https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar](https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.
- Cittaslow Türkiye. <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- Cittaslow Türkiye. <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- Cittaslow Türkiye. *Sakin Şehirlerde Söz Çocuklarda*. <https://cittaslowturkiye.org/sakin-sehirlerde-soz-cocuklarda/>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- Civelek, Y. (2015). Manifestoların Perspektifinden: Antonio Sant'Elia Fütürist mi? *Megaron*, 10(4), 522-535.
- Cohen, E. & Cohen, S. (2012). Current Sociological Theories and Issues in Tou. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2177–2202.
- Coşan, B. (2019). Sanayi Devrimi'nden Çok Uluslu Şirketlere Çocuk İşçiliği: Şahin Pençesinde Yavru Kuş. *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), s. 286-303.
- Coşkun, R. (2004). *Küreselleşme Türkiye Eksenli Analizler*. İstanbul: Beta Basım Yay.
- Coyne, I. T. (1997). Sampling in Qualitative Research. Purposeful And Theoretical Sampling; Merging Or Clear Boundaries? *Journal of Advanced Nursing*, 26(3), 623-630.
- Craig, G., & Parkins, W. (2006). *Slow Living*. Oxford: Berg Publishers.
- Çakır, A. v. (2015). *Bilinçli Mutfak*. Ankara: Beta Basım Yay.
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 83-104.
- Çalışkan Akçetin, N. (2012). Modernleşme ve Kentsel Sorunlar. *İkinci Uluslararası Felsefe Kongresi*, (s. 624-630). Bursa.
- Çebi, A. (2016). *Merhametli Şehirler*. İstanbul: Akıl Fikir Yay.

- Çelik, K., Vural, İ. ve Tuncer, G. (tarih yok). Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluğun Genel Görünümü: 2002 Sonrası Döneme İlişkin Bir İnceleme. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(8), s. 79-93.
- Çelik, S. (2020). Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu. *Journal of International Social Research*, 13(74), s. 201-210.
- Çerçi, A. (2013). Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar'ın Destinasyon Marka İmajı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çeviker, A., Mumcu, H., Şekeroğlu, M. ve Bayrak, M. (2018). Unicef'e Göre Türkiye'de Dezavantajlı Kabul Edilen Grupların Sportif Etkinliklerle Sosyal Uyumun Sağlanması. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(12), 221-238.
- Çınar, E. (2013). Türkiye'de kentleşme ve kentsel yoksulluk üzerine: Ankara örneği . *Kırıkkale Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*.
- Çocuk Belediyesi. (2019, Ocak 16). Seferihisar Belediyesi: <http://seferihisar.bel.tr/cocuk-belediyesi/>. Erişim tarihi: 16 Ocak 2020.
- Çocuk Dostu Şehirler. (2014-2015). Unicef.org: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/CFC%20Catalogue-TR.pdf>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- Çukurçayır, M. A. ve Çelebi, E. (2009). Bilgi Toplumu ve E-Devletleşme Sürecinde Türkiye. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 59-82.
- Dadak, K. (2018, 9 Aralık). Yeni Kuşak Hak Olarak Çevre Hakkı. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/155592>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- Daly, S. (2013). 'The Futurist mountains': Filippo Tommaso Marinetti's experiences of mountain combat in the First World War. *Modern Italy*, 18(4), 323-338.
- Danış, M. Z. ve Kara, H. Z. (2016). Sosyal Hizmette Problem Çözme Yaklaşımı. *International Journal of Social Science*, 45, 1-10.
- Davey, L. (1991). The Application of Case Study Evaluations. *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Demir, M. G. (2018). Yavaş Hareketin Kentsel Ölçekteki Yeni Yansıması: Cittaslow. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(4):203-210.
- Demirci, S. (2020). Kent ve Boş Zaman: Bir İfade-i İtibar Denemesi. T. E. Sema Buz içinde, *Kentsel Sosyal Hizmet* (s. 97-142). Ankara: Nobel Yay. .
- Demirel, S. ve Yegen, C. (2015). Tüketim, Postmodernizm ve Kapitalizm Örgüsü. *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, 2(1), 115-138.
- Deniz İş Kanunu. (2020, Mart 12). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.854.pdf>. Erişim tarihi: 10 Haziran 2020.
- Deniz, O. ve Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), s. 473-498.
- DHA. (2019, Mart 05). Emine Erdoğan, 'Engelsiz Üniversite'nin açılışında konuştu. Milliyet: <http://www.milliyet.com.tr/gundem/emine-erdogan-engelsiz-universitenin-acilisinda-konustu-2837630>. Erişim tarihi: 10 Kasım 2019.
- Dickens, C. (2019). *İki Şehrin Hikayesi*. (Çev.: M. Arvas) İstanbul: Can Yay.
- Dinçer, F. İ., Çifçi, M. A. ve Taşkıran, Ö. (2017). Türkiye'deki İlk Cittaslow Dostu İşletme Olan "Yedi Bilgeler"e Yönelik E-Yorumların Değerlendirilmesi. 18. *Ulusal Turizm Kongresi* (s. 584-591). Ankara: Detay Yay.
- Dinçer, Ö. ve Fidan, Y. (2017). *İşletme Yönetimine Giriş*. İstanbul: Alfa Yay.
- Doğan, İ. ve Purutcuoğlu, E. (2017). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çevresel Farkındalık Seviyeleri ile Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 389-405.
- Dönmez, İ. ve Zengin, P. (2020). Dezavantajlı/Risk Altındaki Gruplar: Çocuklar. Çev.: H. Doğan) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantaj / Risk Altındaki Gruplar* (s. 23-54). Ankara: Nika Yay.

- Durak, M. (2004). *Yaşadığı Ortamda Yaşlıya Hizmet Modeli*. Ankara: Yaşlılara Hizmet Merkezi Yay.
- Durlak, J. A. (1998). Common risk and protective factors in successful prevention programs. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68 (4), 512-520.
- Durmuşoğlu, K. (2019). Türkiye'de Sosyal Değişim Sürecinde Sekülerleşme Eğilimleri Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme (Yayımlanmamış Doktora Tezi). *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Bursa.
- Duru, S. ve Kalaycı, E. (2017). Kentleşme Ve Yoksulluk Bağlamında Sosyal Hizmet Uzmanının Mesleki Roller. *International Journal of Academic Value Studies*, 3/17, 224-230.
- Dünya Sağlık Örgütü (2006). Sağlıklı ortamlarda hastalığın önlenmesi. Cenevre, İsviçre.
- Dzhambov, A., & Lercher, P. (2019). Road traffic noise exposure and depression/ anxiety: An updated systematic review and meta-analysis. *Int J Environ Res Public Health*, 16(21), 4134.
- Dzhambov, A., Lercher, P., Browning, M., Stoyanov, D., Petrova, N., Novakov, S., & Dimitrova, D. (2021, May). Does greenery experienced indoors and outdoors provide an escape and support mental health during the COVID-19 quarantine? *Environmental Research*, 196, 110420.
- Editors of Phaidon Press. (1999). *The 20th-Century Art*. London: Phaidon Press.
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi. (2007, 12). İnsan Hakları Ortak Platformu (İHOP): <http://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/12/ESKHKG06.doc>. Erişim tarihi: 12 Mart 2020.
- Eliöz, M., Akbuga, E. ve Demir, A. Z. (2017, Temmuz). Engelli Dostu İller Sıralaması Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(50), 348-365.
- Engelliler Hakkında Kanun. (1 Temmuz 2005). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050707-2.htm>. Erişim tarihi: 29 Kasım 2021.
- Environmental Health*. (2018, Aralık 16). Healthy People: <https://www.healthypeople.gov/2020/topics-objectives/topic/environmental-health#top>. Erişim tarihi: 10 Mart 2020.
- Eraydın, A. (2001). *Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler*. P. D. Armağan (Ed.) Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yay.
- Erbaş, H. (1999). Gelişme Yazını ve Geleceği. *Doğu Batı*(8).
- Erbay, E. (2013). *Çocuk Hakları*. İstanbul: Yeni İnsan Yay.
- Erbay, E. ve Tuncay, T. (2006). Sosyal Hizmet Bakışıyla Kadın İstihdamı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 17 (2), 25-40.
- Erdem, G. (2011). Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek”Ten “Yavaş Medya”Ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(1), 113-121.
- Ergül, Ş. (2005). Yoksulluk Sağlık İlişkisi Ve Hemşirelik Yaklaşımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), s. 95-104.
- Ergüven, M. H. (2011). Cittaslow – Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s. 201-210.
- Erkoç, B. ve Danış, Z. (2020). Dezavantajlı/Risk Altındaki Gruplar: Yoksullar. H. Doğan (Ed.) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantajlı/Risk Altındaki Gruplar* (s. 139-163). Ankara: Nika Yay.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul: İTO Yay.
- Ertürk, H. A. ve Sivritepe, S. (2017, Ekim / Kasım / Aralık - Güz Dönemi). Kültürel Değişim ve Nesiller: Kültürel Değişimin Nesiller Üzerindeki Rolü Üzerine Bir Saha Araştırması. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(17).
- Esengil, R. (1998). Kente Göç, Kentleşme Sorunları ve Toplum. *Sosyal Hizmet Sempozyumu 98 “Kentleşme Sürecinde Sosyal Hizmet”* (s. 21-25). Antalya: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Eş, A. (2008). Sürdürülebilirlik ve Firma Üzerinde Sürdürülebilirlik Performans Ölçümü. Bolu: Yüksek Lisans Tezi.
- Eşkinat, R. (2015). Binyıl Kalkınma Hedeflerinden Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine. EY International Congress on Economics II "Growth, Inequality And Poverty". Ankara.

- European Urban Charter*. (2020, Mart 29). Council of Europe: <https://rm.coe.int/168071923d>. Erişim tarihi: 29 Nisan 2020.
- Evans, G. W. (2003, December). The Built Environment and Mental Health. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 80(4), 536-555.
- Fırat, S. (2008, Nisan). Belediyelerin Engellilere Dönük Sosyal Hizmet Projeleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(1), 89-100.
- Fırat, S. (2009, Ekim). Engelsiz Bir Kent Tasarlamada Yerel Politikaların Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2), 57-68.
- Fromm, E. (2004). *Hayatı Sevmek*. (Çev.: Ali Köse) İstanbul: Arıtan Yay.
- Fukuyama, F. (2000). *Büyük Çözülme: İnsanın Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşması*. (Çev.: Zeynep Avcı ve Aslı Telli Aydemir). İstanbul: Sabah Yay.
- GBD. (2018). Global, regional, and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 354 diseases and injuries for 195 countries and territories, 1990–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *Global Health Metrics*, 392(10159), s. 1789-1858.
- Genç, A. ve Sipahioğlu, A. (1990). Dada/Entropi ve Nedensizlik Açısından Dadacı Sanat Hareketlerinin Çözümlemesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması . A. Genç içinde, *Görsel Algılama - "Sanatta Yaratıcı Süreç"*. İzmir: Sergi Yayınevi.
- Genç, Y. ve Çöpoğlu, M. (2020). Yoksullar. M. Serdar (Ed.) içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Grafiker Yay.
- Gerçek İzmir. (2019, Kasım 27). *Soyer'den o soruya 'logolu' yanıt: Ben salyangoz olmak istiyorum!* <http://www.gercekizmir.com/haber/Soyer-den-o-soruya-logolu-yanit-Ben-salyangoz-olmak-istiyorum/72388>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- Ghidiu, I. (2020). Festina Lente: Tracking the Slow Movement in a Globalised World. *Anuarul Institutului de Istorie*(LIX, 2), s. 567-575.
- Giddens, A., & Pierson, C. (2001). *Modernliği Anlamlandırmak*. (Çev.: M. S. Uyurkulak) İstanbul: Alfa Yay.
- Global Institute. (2016). *Aging and Urbanization Principles for Creating Sustainable, Growth-Oriented and Age-Friendly Cities*. https://globalcoalitiononaging.com/wp-content/uploads/2018/06/AgingUrbanization_115.pdf. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- Gong, Y., Palmer, S., Gallacher, J., Marsden, T., & Fone, D. (2016). A systematic review of the relationship between objective measurements of the urban environment and psychological distress. *Environ Int*(96), 48–57.
- Göçkan, E. (2012). *İzmir İli Yavaş Şehir Seferihisar Örneğinde Doğal ve Kültürel Yapı Üzerine Araştırmalar*. İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gökçen, B. (1996). Açılış Konuşmaları. *Toplum ve Göç* içinde (s. 3-8). Mersin: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Gökhan, K. ve Serdar, Ö. (2016). Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Cittaslow - Yavaş Şehir Hareketi ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi . *UNIDAP Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı Bildiriler Kitabı* (s. 244-363). içinde Erzurum: Muş Alparslan Üniversitesi.
- Gönültaş, M. (2018). *Türkiye'de Kayıp ve Kaçırılan Çocuklar Sorununa Bütüncül Yaklaşım*. Ankara: Nobel Yay.
- Göregenli, M. (2010). *Çevre Psikolojisi: İnsan Mekân İlişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Green, P. (2008, January 31). *The Slow Life Picks Up Speed*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2008/01/31/garden/31slow.html>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- Gruebner, O., Rapp, M., Adli, M., Kluge, U., Galea, S., & Heinz, A. (2017). Cities and mental health. *Dtsch Arztebl Int*, 114(8), 121-127.

- Grzelak-Kostulska, E., Hołowiecka, B., & Kwiatkowski, G. (2011). Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea? *The Scale of Globalization: Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century* (s. 186-192). University of Ostrava.
- Gül, H., Yalçınoglu, N. ve Atlı, Z. C. (2014). Türkiye’de Çalışma Yaşamında Kadının Konumu ve Sorunları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 13(2), 169-176.
- Güllüpinar, F. (2012). Kent Sosyolojisi Kuramları Üzerine Bir Literatür Değerlendirmesi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 21(3), s. 1-29.
- Gülmez, M. (1983). *Türkiye’de Çalışma İlişkileri (1936 Öncesi)*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yay.
- Güloğlu, F. K. (2020). Dezavantajlı Bir Grup Olarak Şiddet Sarmalında Kadınlar. Meryem Serdar (Ed.) içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet* (s. 113-148). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güloğlu, F. K. (2020). Dezavantajlı Grup(lar) Kavramı Üzerine Tartışmalar ve Dezavantajlılığa Bütüncül Bir Bakış. M. Serdar içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güngör, F. (2016). Aile Sosyolojisi. N. Avcı, E. Aksoy (Edt.), Aile ve Çocuk. İstanbul: Lisans Yay.
- Güngör, F. İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyalhizmetler_ao/insanhakvesoshiz.pdf Erişim Tarihi: 18.09.2021.
- Güngör, F. ve Aka, Veysi. (2019). Türkiye’de Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Politika ve Uygulamaları. Kamu Yönetimi ve Çocuk. Yasemin Mamur Işıkcı (Edt.) Ankara: Astana Yay.
- Gürer, A., Çırpan, F. K. ve Özlen, N. A. (2019). Yaşlı Bakım Hizmetleri. *Sağlık Hizmetleri ve Eğitimi Dergisi*, 3(1), 1-6.
- Güven, A. (2017, Ekim). Kentsel Sorunların Çözümünde Kent Yönetimi Ve Paydaşlarının Rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1048-1062.
- Güzel, B. ve Şarлак, D. (2020). Dezavantajlı/ Risk Altındaki Gruplar: Göçmen, Sığınmacı, Mülteci ve İnsan Ticareti Mağdurları. H. Doğan(Ed.) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantajlı/ Risk Altındaki Gruplar*. Ankara: Nika Yay. .
- HABİTAT III. (2016, Ekim). *Yeni Kentsel Gündem*. Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: <https://habitat.csb.gov.tr/yeni-kentsel-gundem-new-urban-agenda-i-5733>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- Habitat III Ulusal Raporu. (2014). *Yeni Kentsel Gündem İçin Kentsel Demografik Konular*. Ankara: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Hams, T. (1994). Local Environmental Policies and Strategies after Rio. J. Agyeman, & B. Evans içinde, *Local Economic and Social Strategy Series* (s. 23-46). Longman.
- Hancock, A.-M. (2016). *Intersectionality: An Intellectual History*. New York: Oxford University Press.
- Harari, Y. N. (2017). *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi*. (Çev.: E. Genç) İstanbul: Kolektif Kitap Yay.
- Harman, S., Kaya, O. ve Yurtseven, H. R. (2010). *Yavaş Hareketi*. Ankara: Detay Yay.
- Harvey, D. (2003). *Postmodernliğin Durumu Kültürel Değişimin Kökenleri*. (Çev.: S. Savran) İstanbul: Metis Yay.
- Harvey, D. (2006). *Sosyal Adalet ve Şehir*. (Çev.: M. Morali) İstanbul: Metis Yay.
- Harvey, D. (2015). *Asi Şehirler: Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru*. İstanbul: Metis Yay.
- Heidegger, M. (1982). *On the Way to Language*. San Francisco: HarperOne.
- Hitchcock, G. & Hughes D. (1995), *Research And The Teacher: A Qualitative İntroduction To School-Based Research*. 2. Edition. London and New York: Taylor and Francis.
- Hocaoğlu, D. (2003). Küreselleşme, Küresel Köy, Küresel Yağma ve Küresel Yoksulluk . *Yoksulluk ve Küreselleşme* (s. 268-295). İstanbul: Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği.
- Honore, C. (2005). *In Praise of Slowness: Challenging the Cult of Speed*. San Francisco: Harper.

- Honore, C. (2008). *Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi*. (Çev.: E. Gür) İstanbul: Alfa Yay.
- Hoof, J., Kazak, J., Perek-Białas, J., & Peek, S. (2018). The Challenges of Urban Ageing: Making Cities Age-Friendly in Europe. *Int J Environ Res Public Health*, 15(11), 2473.
- <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/disadvantaged-populations#:~:text=A%20population%20group%20at%20risk,migration%2C%20displacement%20or%20other%20characteristics>. Erişim tarihi: 12 Aralık 2020.
- <https://futurism.com/>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- <https://www.worldfuture.org/>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- İçağasıoğlu Çoban, A. ve Buz, S. (2008). Eleştirel Teori: Gelişimi, Kabulleri ve Sosyal Hizmette Kullanımı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(1), 71-88.
- Ife, J. (2001). Local and global practice: Relocating social work as a human rights profession in the new global order. *European Journal of Social Work*, 4:1, 5-15.
- IFSW. (2014, July). *Global Definition of Social Work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- IFSW, I. F. (2010). *Standards in Social Work Practice meeting Human Rights*. ifsw.org: http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_92406-7.pdf. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- III" NATIONAL STATUTE
https://slowfood.com/filemanager/official_docs/SLOW_FOOD_STATUTE_2012.pdf. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- İlkin, A. ve Alkin, E. (1991). *Ekonomik ve Sosyal Sorunlar-Çözüm Önerileri Dizisi: Çevre Sorunları, TOBB*. Ankara: Ünal Ofset.
- ILO, U. Ç. (2020, Mart 25). *138 No'lu Asgari Yaş Sözleşmesi*. https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377287/lang--tr/index.htm. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- İnan, Ö. Y. ve Sönmez, N. Ö. (2019). Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçüm Yöntemlerinin Geliştirilmesi. *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 2(3), s. 184-198.
- Isimbardi, P. (2006, October). *Slow + Design*. https://transferenciasarteyciencia.files.wordpress.com/2015/12/slow_design_background.pdf Erişim tarihi: 8 Şubat 2020.
- İş Kanunu*. (2020, Mart 12). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>. Erişim tarihi: 8 Şubat 2021.
- Işık, O. (1993). Modernizm Kenti / Postmodernizm Kenti. *Birikim Dergisi*, 53, s. 41-50.
- Jaszczak, A., & Kristianova, K. (2019). Social and cultural role of greenery in development of cittaslow towns. *IOP Conference Series.Materials Science and Engineering*, 603(3). doi:<http://dx.doi.org/10.1088/1757-899X/603/3/032028>
- Jaszczak, A., Kristianova, K., Pochodyła, E., Kazak, J.K., Młynarczyk, K. (2021). Revitalization of Public Spaces in Cittaslow Towns: Recent Urban Redevelopment in Central Europe. *Sustainability*, 13, 2564. <https://doi.org/10.3390/su13052564>
- Jones, P., Shears, P., Hillier, D., Comfort, D., & Lowell, J. (2003). Return to Traditional Values? A case study of Slow Food. *British Food Journal*, 4(5), 297-304.
- Kadioğlu, D. Y. (2009). Yavaşlığın Keyfi Bu Şehirlerde. *Yolculuk Dergisi*, 1(62), 72-76.
- Kahraman, F. ve Nizam, Ö. K. (2016, Haziran). Mültecilik Hallerini Mekân Üzerinden Okumak: Gaziantep Örneğinde Türkiyelilerin Gözünden Suriyeli Kent Mültecileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 808-825.
- Kakwagh, V. V. (2019, May-June). The Link between Rural-Urban Migration of Youth and Crime in Anyigba Town, Kogi State Nigeria. *International journal of Rural Development, Environment and Health Research (IJREH)*, 3(3), 86-91.
- Kalınkara, V. ve Kapıkıran, Ş. (2017). Yerinde Yaşlanma Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 10(2), 54-66.

- Kara, F. ve Akgün, N. (2015). Konya'ya yerleşen Suriye'li mültecilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarının önündeki engeller. *18. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi*, (s. 216-217). Konya.
- Karakurt Tosun, E. (2013). Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi. *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, 32(1), 215-237.
- Karasu, M. A. (2008). Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(4), 255-281.
- Karataş, A. ve Karabağ, Ö. (2013). Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), s. 1-21.
- Karataş, Z. (2020). Çocuklar. M. Serdar (Ed.) içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Grafiker Yay.
- Karatay, A. (2007). Cumhuriyet Dönemi Korunmaya Muhtaç Çocuklara İlişkin Politikanın Oluşumu. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*.
- Kartal, S. K. (1978). *Kentleşme ve İnsan*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* (33), 35-50.
- Kazu, İ. Y. (2019, Ocak 11). Sosyo-Ekonomik Açından Dezavantajlı Kişilerin Eğitimleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 38-47.
- Keleş, R. (1995). Kentleşme ve Türkçesi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1-5.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2010). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2019). *Şehirciliğin Kuramsal Temelleri*. Ankara: İdealkent Yayınları.
- Kelly, P., Williamson, C., Niven, A. (2018). Walking on sunshine: scoping review of the evidence for walking and mental health. *British Journal of Sports Medicine*, 52, 800-806.
- Kern, S. (2003). *The Culture of Time And Space:1880-1918*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Kervankıran, İ. ve Kılıç, M. (2017). Sosyo-Mekânsal Boyutlarıyla Kentleşme ve Milli Park Etkileşimi: Yozgat Çamlığı Milli Parkı Örneği. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi* (34), s. 23-38.
- Khondker, H. H. (2000, June). Globalization: Against Reductionism and Linearity. *Development and Society*, 29(1), 17-33.
- Kioumourtoglou, M.-A., Power, M., Hart, J., Okereke, O., Coull, B., & Laden, F. (2017). The Association Between Air Pollution and Onset of Depression Among Middle-Aged and Older Women. *Am J Epidemiol*, 185(9), 801-809.
- Kiper, P. (2004). *Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Mekanları ve Yitirilen Kent Kimlikleri*. Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Kırılmaz, H. ve Ayparçası, F. (2016). Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları. *İnsan ve İnsan*, 3(8), s. 32-58.
- Kirman, M. (2004). *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet Yay.
- Knox, P. (2005). Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World. *Journal of Urban Design*, 10(1), s. 1-11.
- Knox, P., & Mayer, H. (2009). *Small Town Sustainability*. Basel: Birkhäuser.
- Kongar, E. (1985). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Korkut, T. (1987). *Şehirlerin Ortaya Çıkışı ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme*. İstanbul: İÜEFY.
- Koyuncu, A. (2009). Küresel Kentte Komşuluk. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (22), 23-42.
- Kökel, Z. (2020). Göçmen, Mülteci, Sığınmacılar. M. Serdar (Ed.) içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Grafiker Yay.

- Köker, L. (2004). *Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi*. İstanbul: İletişim Yay.
- Krahn, H., & Low, G. S. (1998). *Work, Industry, and Canadian Society*. Nelson: Canada.
- Kreimer, A., & Gilbert, R. (1997, Autumn). Best Practices in Urban Development: Learning from Brazil. *Précis (World Bank Operations Evaluation Department)*(156), 1-5.
- Kula, E. (1998). *History of Environmental Economic Thought*. London: Routledge.
- Kule, H. (2004, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kentsel Yoksulluk ve İzmit'te Yoksulluk Yansımaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Kocaeli: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Kundera, M. (2015). *Yavaşlık*. İstanbul: Can Yay.
- Kurt, S. (2016, Ocak-Haziran). Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler Ve Türkiye Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(36), s. 99-127.
- Kut, S. (2002). Kentleşme Sürecinde Sosyal Hizmet. *Kentleşme Sürecinde Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Sempozyumu'98* (s. 4-8). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Kutal, M. (1970). *Uluslararası Çalışma Teşkilâtının Yasama Faaliyeti ve Türkiye Cumhuriyetinin Durumu (1919 - 1969)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kuyucuklu, N. (1985). *İktisadi Olaylar Tarihi* (Cilt 18). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay.
- Küçükali, A. (2014). Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapının Kadınların Çalışma Hayatı Üzerine Etkileri: Erzurum Örneği. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-19.
- Lele, S. M. (1991, June). Sustainable Development: A Critical Review. *World Development*, 19(6), s. 607-621.
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative Research Methods (4th ed.)*. South Melbourne: Oxford University Press.
- Lotfi, S., & Solaimani, K. (2009). n Assessment of Urban Quality of Life by Using Analytic Hierarchy Process Approach (Case Study: Comparative Study of Quality of Life in the North of Iran". *Journal of Social Sciences*, 5(2), 123-133.
- Ludermir, A. B., & Harpham, T. (1998, September). Urbanization and mental health in Brazil: Social and economic dimensions. *Health & Place*, 4(3), 223-232.
- Lynch, K. (1981). *A Theory of Good City Form*. Cambridge, Massachusetts, and London: The MIT Press.
- Lynton, N. (2004). *Modern Sanatın Öyküsü*. (Çev.: S. Çapan) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mahruki, N. (2016). *Bir Dağcının Güncesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Malkoç, H. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının ve Bilişsel Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Manifesto For A New Urbanity - European Urban Charter II. (2009). Strasbourg: Council of Europe Publishing. Council of Europe: <https://rm.coe.int/urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity-publication-a5-58-pages-/168095e1d5> adresinden alındı
- Marans, R., & Stimson, R. J. (2011). An Overview of Quality of Urban Life. R. Marans, & R. J. Stimson içinde, *Investigating Quality of Urban Life: Theory, Methods, and Empirical Research* (s. 1-29). Springer.
- Marinetti, F. (2001). Fütürizm. *Arredamento Mimarlık Tasarım Kültürü Dergisi*, 63-65.
- Marinetti, F. (2008). *Futurist Manifestolar Kitabı*. (Çev.: T. Yılmaz) İstanbul: Altıkkırkbeş Yay.
- Marinetti, F. (2008, Nov 12). *The manifesto of Futurism*. Mart 2021 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2008/nov/13/first-world-war-futurism> adresinden alındı
- Marinetti, F. (2020, Şubat 15). *"The Founding and Manifesto of Futurism"* <https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=4002>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021
- Massey, D. (2005). *For Space*. London: Sage Publications.
- Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), s. 431-466.

- Mavili, A. (2020). Yaşlılık, Yaşlanma ve Sosyal Hizmet. H. Ceylan (Ed.) içinde, *Modern Hayat ve Yaşlılık* (s. 1-23). Ankara: Nobel.
- Maviş, F. (2008). *Endüstriyel Yiyecek Üretimi*. Ankara: Detay Yay.
- Mayer, H., & Knox, P. (2006). Slow Cities: Sustainable Places in A Fast World. *Journal of Urban Affairs*, 28(4), s. 321-334.
- Mayer, H., & Knox, P. (2007). Pace of Life and Quality of Life: The Slow City Charter. *Community Quality of Life Indicators Best Practices III*, s. 20-39.
- Mayer, H., & Knox, P. L. (2010). Small-Town Sustainability: Prospects İn The Second Modernity. *European Planning Studies*, 18(10), s. 1545–1565.
- Mayer, S. (2003, November). *What is a “Disadvantaged Group?”*, *Effective Communities Project Minneapolis*. <https://studylib.net/doc/8720705/what-is-a-%E2%80%9Cdisadvantaged-group%3F%E2%80%9D>. Erişim tarihi: 8 Şubat 2020.
- McCave, E. L. (2010). “It is not just about me”: A relational understanding of young women’s sexual negotiations. *Smith Studies in Social Work*, 80, 53-69.
- McCave, E. L., & Rishel, C. W. (2011). Prevention as an Explicit Part of the Social Work Profession: A Systematic Investigation. *Advances in Social Work*, 12, 226-240.
- McCracken, G. (1988). *The Long Interview*. London: Sage Publications.
- McLuhan, M. (1960). *Understanding Media: The Extensions of Man*. Cambridge: The MIT Press.
- Memkağ, Z. (2019). Sürdürülebilir Kentleşme ve Sosyal Sürdürülebilirlik Açısından Konya Büyükşehir Belediyesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü*.
- Mengi, A. ve Algan, N. (2004). *Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma, Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, (Çev.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mevlana. (2010). *Mesnevi*. (Çev.: A. Gölpınarlı) İstanbul: Doğan Kitap.
- Miele, M. (2008). CittaSlow: Producing Slowness against the Fast Life. *Space and Polity*, 12(1), 135-156.
- Mintel International Group Ltd. (2009). *Slow travel: Special Report*. London: Mintel International Group Ltd.
- Mori, K., & Yamashita, T. (2015). Methodological framework of sustainability assessment in city sustainability index (CSI): A concept of constraint and maximisation indicators. *Habitat International*, 45(1), 10-14.
- Mustafoğlu, R. Z. (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), s. 227-247.
- Mustaquim, M. (2015). A study of universal design in everyday life of elderly adults. *Procedia Comput. Sci.*, 67, 57–66.
- Mülteciler Derneği. (2020, Aralık 1). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı*. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>. Erişim tarihi: 12 Nisan 2021.
- Nasr, S. H. (2019). *İnsan ve Tabiat*. (Çev.: N. Avcı) İstanbul: İnsan Yay.
- National Geographic (2018, Kasım 9). *Urban Threats*. <https://www.nationalgeographic.com/environment/habitats/urban-threats/>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.
- National Institute on Aging. (2007). *Why Population Aging Matters: A Global Perspective*. U.S. Department of Health and Human Services.
- National Research Council and Institute of Medicine. (2009). Committee on Prevention of Mental Disorders and Substance Abuse Among Children, Youth and Young Adults: Research Advances and Promising Interventions. T. B. Mary Ellen O’Connell içinde, *Preventing mental, emotional, and behavioral disorders among young people: Progress and possibilities*. Committee on Prevention

of Mental Disorders and Substance Abuse Among Children, Youth and Young Adults: Research Advances and Promising Interventions. Washington, DC: The National Academies Press.

- Neşide, Y. (2015, 01 05). *Kent Merkezlerinde İkamet Eden Yaşlıların Sosyo-Ekonomik Durumları (Adapazarı Örneği)*. Ocak 2019 tarihinde Atatürk Araştırma Merkezi: <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YILDIRIM-Ne%C5%9Fide-KENT-MERKEZLER%C4%B0NDE-%C4%B0KAMET-EDEN-YA%C5%9ELILARIN-SOSYO-EKONOM%C4%B0K-DURUMLARI-ADAPAZARI-%C3%96RNE%C4%9E%C4%B0.pdf>. Erişim tarihi: 12 Nisan 2021.
- Neuman, W. L., & Robson, K. (2014). *Basics of Social Research*. Toronto: Pearson Canada.
- Nyström, H. (2000). *The Postmodern Challenge From Economic to Creative Management* (Cilt 9). Creativity and Innovation Management.
- Ochoa, J. J., Tan, Y., Qian, Q. K., Shen, L., & Moreno, E. L. (2018). Learning from best practices in sustainable urbanization. *Habitat International*, 78, 83-95.
- OECD. (2001). *Strategies for sustainable development- Practical guidance for development*. Paris: OECD.
- Oktar, M. N. (2020). Engelliler. M. Serdar içinde, *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Hizmet* (s. 149-185). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Okumuş, E. (2003). *Toplumsal Değişme ve Din*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Okur, N. ve Erdugan, E. (2010). Sosyal Haklar ve Özürlüler: Özürlülük Modelleri Bağlamında Tarihsel Bir Değerlendirme. *Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu II* (s. 245-263). Pamukkale: Petrol-İş Sendikası Yay.
- Orhan, S. ve Özkan, E. (2020). Engelli Kadın Olmak. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 1-19.
- Önder, K., Erhan, Ö. ve Selçuk, K. (2017). Göç Politikaları ve Belediyeler. M. T. M. Güler içinde, *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar* (s. 415-419). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Öner, D. (2020, Ekim). Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı ve Dijital Oyunlar: Okul Öncesi Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(14), s. 140-154.
- Örgen, A. (2017). İnsan Hakları, Sosyal Hizmet ve Mültecilik Üzerine Bir Derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 17/1, 53-67.
- Özbek, A. (1983). *Sosyal Psikiyatriye Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, E. (2018, Güz). Modernizm, Kentleşme ve Türkiye. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(4), 79-96.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), s. 323-342.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11/1, 323-343.
- Özdemir, U., Alparslan, Y., Demir, R., Heşe, M. ve Mengeneci, İ. (2002). Kent Emeklilerinin Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ailelerin İfade Ettikleri Sıkıntı ve Bunlarla Başetme Yolları. *Kentleşme Sürecinde Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Sempozyumu'98* (s. 81-90). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Özel, H. (2013). *Piyasa Ütopyası*. Ankara: Bilgesu Yay.
- Özel, M. (1995). *Stratejik Yönetim ve Liderlik*. İstanbul: İz Yay.
- Özer, İ. (1997). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişim*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Özer, Y. ve Çolak, M. (2015). *Yoksulluk, Dezavantajlı Grup ve Suç İlişkisine Yönelik Bir Alan Araştırması: İzmir Kadın Sığınma Evleri Örneği* (Cilt 29). İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.
- Özmen, Ş. Y., Birsen, H. ve Birsen, Ö. (2016). 'Yavaş Hareketi': Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı. *İNİF E-Dergi*, 1(2), 38-49.

- Öztürk, A. Ç. ve Kızıldoğan, E. T. (2017). Yaşlı Bireylerin Kentsel/Kamusal Mekânları Kullanım Analizi: Eskişehir Örneği. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 10(1), 1-13.
- Öztürk, S. (2012). Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar In Turkey. *Middle East Technical University*.
- Öztürk, Z. (2019). *Avrupa Konseyi Türkiye İlişkileri*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Özyurt, C. (2007). Yirminci Yüzyıl Sosyolojisinde Kentsel Yaşam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), s. 111-126.
- Pacione, M. (2003). Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*, 65, 19-30.
- Padovani, G., & Petrini, C. (2012). *Slow Food Devrimi / Arcigola'dan Terra Madre'ye; Yeni Bir Yaşam ve Yemek Kültürü*. (Çev.: Ç. Ekiz) Ankara: Sinek Sekiz Yayınevi.
- Paksoy, M. ve Özdemir, B. (2014). Yeni Bir Gıda Tüketim Alışkanlığı Olarak Slow Food (Yavaş Yemek) Hareketi. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 1510-1519). içinde Samsun.
- Parlak, B. (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Bursa: MKM Yay.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çev.: M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Paxton, R. O. (2004). *Faşizmin Anatomisi*. (Çev.: H. Atay ve H. D. Atay) İletişim Yay.
- Peen, J., Schoevers, R., Beekman, A. ve Dekker, J. (2010). The current status of urbanrural differences in psychiatric disorders. *Acta Psychiatr Scand*, 121(2), s. 84-93.
- Peeters, J. (2012). Sustainable Development: A Mission For Social Work? A Normative Approach. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, s. 21 (2):5-22.
- Pekdemir, Ş. (2006). İslam Özürlüler Hukuku. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*.
- Pektaş, E. K., & Akın, F. (2010). Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak" Katılım Hakkı" Ve Türkiye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 23-49.
- Pelgrims, I., Devleesschauwer, B., Guyot, M., Keune, H., Nawrot, T. S., Remmen, R., . . . De Clercq, E. M. (2021). Association between urban environment and mental health in brussels, belgium. *BMC Public Health*(21), 1-18.
- Petrini, C. (2004). *Slow Food : The Case for Taste*. New York: Columbia University Press.
- Petrini, C. (2013). *Slow Food Nation: Why Our Food Should Be Good, Clean, and Fair*. İtaly: Rizzoli Publications.
- Pietrykowski, B. (2004). You Are What You Eat: The Social Economy of the Slow Food Movement. *Review of Social Economy*, 62(3), s. 307-321.
- Pink, S. (2008). Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement. *Local Environment*, 13(2), 95-106.
- Plouffe, L., & Kalache, A. (2010). Towards global age-friendly cities: Determining urban features that promote active aging. *J. Urban Heal*(87), 773-739.
- Polat, G. (2007). İç Göçün Çocuk Ruh Sağlığına Etkisi ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 89-106.
- Polat, O. ve Gezer, T. (2007). *Sosyal İçerme ve Çocukların Katılım Hakkı*. İstanbul: Kaynak Kitap Dizisi.
- Polkinghorne, D. E. (1989). Existential-Phenomenological Perspectives in Psychology: Exploring the Breadth of Human Experience. R. Valle, & S. Halling içinde, *Phenomenological Research Methods* (s. 41-60). New York: Plenum Press.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Postman, N. (1995). *Çocuklupun Yok Oluşu*. (Çev.: Ç. İnal) Ankara: İmge Kitabevi.

- Power, M., Kioumourtzoglou, M., Hart, J., Okereke, O., Laden, F., & Weisskopf, M. (2015). The relation between past exposure to fine particulate air pollution and prevalent anxiety: observational cohort study. *BMJ*, 350, 1111.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev.: D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Purutçuoğlu, E. ve Doğan, İ. (2017, Ağustos). Ekolojik Sosyal Hizmet Uygulamaları İçin Sürdürülebilir Kalkınmada Sosyal Hizmetin Yeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/51, 1083-1100.
- Radstrom, S. (2011). A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow. *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1), s. 90-113.
- Reichenheim, M. E. (1988). Child health in an urban context : risk-factors in a squatter settlement of Rio de Janeiro. University of London, Thesis (Ph.D.).
- Resmî Gazete. (2013, Nisan 4). 28615. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.
- Resmî Gazete 29284. (2015, Mart 3). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında: Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik. 4. Madde.
- Rhew, I. C., Stoep, A. V., Kearney, A. R., Smith, N. L., & Dunbar, M. D. (2011, December). Validation of the Normalized Difference Vegetation Index as a Measure of Neighborhood Greenness. *Annals of Epidemiology*, 21(12), 946-952.
- Rishel, C. W. (2007). Evidence-based prevention practice in mental health: What is it and how do we get there? *American Journal of Orthopsychiatry*, 77, 153-164.
- Ritzer, G. (2020). *Toplumun McDonaldlaştırılması*. (Çev.: Ş. S. Kaya) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Ritzer, G., & Dean, P. (2018). *Globalization: The Essentials, 2nd Edition*. New Jersey: Wiley-Blackwell .
- Rollings, K. A., M.Wells, N., Evans, G. W., Bednarz, A., & Yang, Y. (2017). Housing and neighborhood physical quality: Children's mental health and motivation. *Journal of Environmental Psychology*, 50, 17-23.
- Sağır, G. (2017). Küreselleşmeden Geleneksele Dönüşte Slow Food ve Cittaslow Hareketi. *The Journal of Social Science*, 1(2), 50-59.
- Sağlık, B. ve Çelik, H. Y. (2018). Küreselleşen Çalışma Hayatında Kadının Rolü. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2), s. 98-120.
- Sami, Ş. (1996). *Kadınlar*. (İ. Doğan, Dü.) İstanbul: Gündoğan Yay.
- Sant'Elia, A. (2001). Yeni Kent. *Arredamento Mimarlık Tasarım Kültürü Dergisi*, 66-69.
- Sapancalı, F. (2001). Yeni Dünya Düzeni ve Küresel Yoksulluk. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), s. 115-140.
- Sarı, V. İ. ve Kındap, A. (2018). Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Analizi. *Sayıştay Dergisi*, 108, 39-72.
- Sarıbay, A. (1985). *Türkiye’de Modernleşme Din ve Parti Politikası: MSP Örnek Olayı*. İstanbul: Alan Yay.
- Sass, V., Kravitz-Wirtz, N., Karceski, S., Hajat, A., Crowder, K., & Takeuchi, D. (2017). The effects of air pollution on individual psychological distress. *Health Place*(48), 72-79.
- Sassatelli, R. F. (2010). Consumption, Pleasure and Politics: Slow Food and The Politico-Aesthetic Problematization of Food. *Journal of Consumer Culture*, 10, 202-232.
- Satterthwaite, D. (1997). Sustainable Cities or Cities That Contribute To Sustainable Development? *Urban Studies*, 34(10), 1667-1691.
- Sayar, K. (2021). *Yavaşla*. İstanbul: Kapı Yay.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), s. 302-323.
- Schachner, M. K. (2019). From Equality and Inclusion To Cultural Pluralism- Evolution and Effects Of Cultural Diversity Perspectives In Schools. *European Journal of Developmental Psychology*, 16(1), s. 1-17.

- Schneider, S. (2008). Good, Clean, Fair: The Rhetoric of the Slow Food Movement. *College English, Special Focus: Food*, 70(4), 384-402.
- Seçer, Z. S. (2018). *Risk Altındaki Çocuklar ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Seferihisar, İzmir. <https://www.endeksa.com/tr/analiz/izmir/seferihisar/endeks/satilik/konut>. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Seferihisar'da 8 halk plajı Mavi Bayrak aldı. (2019, Temmuz 18). Seferihisar Belediyesi Resmî İnternet Sitesi: <http://seferihisar.bel.tr/seferihisarda-8-halk-plaji-mavi-bayrak-aldi/>. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Semmens, J., & Freeman, C. (2012). The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective. *International Planning Studies*, 17(4), s. 353-375.
- Simpson, D. (2015). *Young-Old: Urban Utopias of an Aging Society*. Zürich, Switzerland: Lars Müller Publishers.
- Sırım, V. (2012). Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi Ve Türkiye'nin Potansiyeli. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(4).
- Slow Food. (2020, Mart 20). http://www.slowfood.com/wp-content/uploads/2016/04/01_Hakk%C4%B1m%C4%B1zda.pdf. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Slow Food Communities. (2020, Şubat 25). <https://www.slowfood.com/our-network/slow-food-communities/>. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Slow Food International Statute. (2007, November 8-11). Mart 2021 tarihinde https://slowfood.com/filemanager/Convivium%20Leader%20Area/SF_INT_STATUTE_ENG.pdf f. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Slow Food International Statute. (2020, Nisan 20). https://slowfood.com/filemanager/official_docs/SLOW_FOOD_STATUTE_2012.pdf. Erişim tarihi: 12 Şubat 2021.
- Solak, S. G. (2017). Mekan-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), s. 13-37.
- Sözer, A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), s. 418 - 431.
- Stark, W. (1997). *İktisadi Düşünce ve Toplumsal Gelişme*. (Çev.: M. Özel) İstanbul: İz Yay.
- Stearns, P. (2021). *Dünya Tarihinde Sanayi Devrimi*. (Çev.: N. Soysal) İstanbul: Say Yay.
- Strauss, C. F. *Slow Research Lab*. <https://slowlab.net/>. Erişim tarihi: 22 Mart 2021.
- Suher, H., Ocakçı, M., Karabay Ayataç, H. ve Ertekin, Ö. (2004). *An Indicator of Sustainable Development: Urban Identity* (Cilt 1). İstanbul: A/Z ITU Journal of the Faculty of Architecture.
- Suppes, M., & Wells, C. (2017). *Social Work Experience, The: A Case-Based Introduction to Social Work and Social Welfare, 7th edition*. Pearson.
- Sungur, Z. (2013). Women Entrepreneurship in Slow Cities of Turkey from a Sociological Perspective. *In International Conference on Euroasian Economies, St. Petersburg: Russia*.
- Şahin, L. (2012). Geçmişten Günümüze Çocuk İşçiliği. *Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*(2), 103-118.
- Şahin, Y. D. ve Altunkasa, M. F. (2020). Antik Kentlerin Oluşum Kurgularının Analiz Edilmesinde Kullanılan Coğrafi, Sosyo-Kültürel Ve Tarihsel Belirleyiciler: Anavarza Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(1), 68-83.
- Şanlısoy, S. (2019). İnsani Gelişmişlik Endeksine Türk Cumhuriyetleri Örneğinde Eleştirel Bir Yaklaşım. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), s. 1580-1591.
- Şirin, M. (2016). Medeniyetin Çocuk Kozası. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(2), 5-14.
- Şolt, H.B.H. (2018). Toplumsal Cinsiyet Yönüyle Kadın Kentlilerin Hakları Ve Kentsel Hizmetler. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri*, 4 (6), 358-371.

- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Kentsel Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2016, Şubat 16). *Sürdürülebilir Kalkınma Hakkında Temel Bilgiler*. <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/>. Erişim tarihi: 22 Mart 2021.
- Tanyeli, U. (1997). Modern Mimarlık. Z. Rona ve M. Beykan içinde, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* (Cilt 2, s. 1286). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yay.
- Taş, H. ve Akyol, Y. (2015). Türkiye Çalışma Hayatında, Hukuksal Olarak Kadınlara Sağlanan Avantajlar ve Yansımaları. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(9), 136-155.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Epsilon Yay.
- TBMM. (1982, 7 11). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. *Temel hak ve hürriyetlerin niteliği*.
- Tekeli, İ. (2007). Günümüzde Kentsel Altyapı Sorunsalına Genel Bir “Günümüzde Kentsel Altyapı Sorunsalına Genel Bir Bakış. 5. *Kentsel Altyapı Ulusal Sempozyumu* (s. 269-276). Antakya: Sistem Ofset.
- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3/13, 101-116.
- Tencati, A., & Zsolnai, L. (2012). Collaborative Enterprise and Sustainability: The Case of Slow Food. *Journal of Business Ethics*, 110(3), 345-354.
- The World Bank. (2018, Ağustos 09). *As countries urbanize, poverty falls*. [worldbank.org: http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/stories/as-countries-urbanize-poverty-falls.html](http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/stories/as-countries-urbanize-poverty-falls.html). Erişim tarihi: 22 Mart 2021.
- Thompson, E. (2015). *İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu*. (Çev.: Ç. U. Kocabaşoğlu) İstanbul: İletişim Yay.
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga*. İstanbul: Koridor Yay.
- Tolga, A. (2013). *Fotoğraf*. Ankara: Hangar Kitap Yay.
- Tolga, A. (2019). Fütürizm Akımının Tarihsel Süreci Bağlamında Fotoğraf Sanatına Kısa Bir Bakış. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(Özel Sayı), 578-588.
- Tomambay, İ. (2007). *Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler*. Aralık 2019 tarihinde Hacettepe Üniversitesi GEBAM: <http://www.qebam.hacettepe.edu.tr/sosyal-bo-yut/yasli-lara-yonelik-sosyal-hizmet.pdf>. Erişim tarihi: 22 Mart 2021.
- Tomanbay, İ. (2007). *Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi GEBAM.
- Tomanbay, İ. (2013). Uluslararası Göç Sığınma ve İnsan Kaçakçılığı/Ticareti Sorunları ve Sosyal Çalışma. N. N. H. Acar içinde, *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet - Temelleri ve Uygulama Alanları* (s. 299-327). Ankara: Maya Yay.
- Tomlinson, J. (2004). *Küreselleşme ve Kültür*. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Topal, A. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir? *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/6, 276-294.
- Topal, M. (2020). Modernleşme Bağlamında Türkiye’de Ailenin Dönüşümü. *Uluslararası Aile Sempozyumu Aile Kurumunun Bekasına Yönelik Çağdaş Fırsatlar/Tehditler Bildiriler Kitabı 1* (s. 381-398). Sinop: Sinop Üniversitesi.
- Toplum Sağlığı Merkezlerinin Kurulması ve Çalıştırılmasına Dair Yönerge. (2011, Ocak, 2019 16). <https://www.saglik.gov.tr/TR,11275/toplum-sagligi-merkezlerinin-kurulmasi-ve-calistirilmasina-dair-yonerge.html>. Erişim tarihi: 8 Şubat 2020.
- Toprak, R. ve Aktürk, N. (2004). Gürültünün İnsan Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri. *Türk Hijyen Deneyisel Biyoloji Dergisi*, 61(1), 59-58.
- Tozaj, L. (2013). The European Charter and the Reality of Albanian Cities. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. 2 (8), 560-563.

- Tsai, W.-L., McHale, M., Jennings, V., Marquet, O., Hipp, J., Leung, Y.-F., & Floyd, M. (2018). Relationships between Characteristics of Urban Green Land Cover and Mental Health in U.S. Metropolitan Areas. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(2), 340.
- Tufan, B., Sayar, Ö. Ö. ve Koçyıldırım, G. (2018, Aralık 15). *Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet- Sosyal Hak. Sosyal Haklar İnsan Hakları Sempozyumu*: <http://www.sosyalhaklar.net/2009/bildiri/tufan.pdf>. Erişim tarihi: 22 Mart 2021.
- Tuncay, T. ve Akbaş, E. (2008). İnsan Hakları Düşüncesi ve Sosyal Hizmet Uygulamaları. *Sosyal Hizmet Dergisi, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, 44-48.
- Tuncay, T. ve Erbay, E. (2006). Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet Güçlendirmeye Retorikten Pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17/1, 53-69.
- Tuncel, G. (1995). *Türkiye'nin Çevre Sorunları*. Ankara: Çevre Vakfı Yayını.
- Turan, M. T. ve Beşirli, A. (2008). Kentleşme Sürecinin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9(4), 238-243.
- Turani, A. (1983). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- Turgut, A. Ş. (2020). Dezavantajlı/Risk Altındaki Gruplar: Engelliler. H. D. (Ed.) içinde, *Sosyal Hizmette Dezavantajlı / Risk Altındaki Gruplar* (s. 109-138). Ankara: Nika Yayınevi.
- Turhan, A. (2013). İnsan Hakkı Kuşakları Arasındaki Tamamlayıcılık İlişkisi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, s. 4/2, 357-378.
- Turut, H. ve Özgür, E. M. (2018). Klasik Kent Kuramlarından Eleştirel Kent Kuramlarına Geçiş Bağlamında Kentleri Yeniden Okumak. *ge Coğrafya Dergisi*, 27(1), s. 1-19.
- Tutar, H. (2013). *İşletme ve Yönetim Terimleri Ansiklopedik Sözlük*. Ankara: Detay Yay.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), s. 56-66.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Adrese dayalı nüfus ve göç ve belediye verileri*. https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059. Erişim tarihi: 18 Ekim 2020.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Yıllara, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 1935-2018*. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. Erişim tarihi: 10 Mart 2021.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=61. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- Türkiye Futüristler Derneği. (2020, Şubat 27). *Fütürist Manifesto 2009*. <http://blog.milliyet.com.tr/futurist-manifesto-2009/Blog/?BlogNo=175985>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- Tzivian, L., Winkler, A., Dlugaj, M., Schikowski, T., Vossoughi, M., & Fuks, K. (2015). Effect of long-term outdoor air pollution and noise on cognitive and psychological functions in adults. *Int J Hyg Environ Health*, 218(1), 1-11.
- Uğurlu, Ö. (2017). Kentlerin Tarihsel Gelişimi. Ö. Uğurlu, N. Pınarcıoğlu, A. Kanbak ve M. Şiriner içinde, *Kent Sosyolojisi Çalışmaları* (s. 25). İstanbul: Örgün Yayınevi.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. (Çev.: C. Perruchoud) İsviçre: International Organization for Migration-Publications.
- Ulutaş, Ç. Ü. ve Kamber, A. (2016, Eylül 21). İç Göç ve Mekânsal Dışlanma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 1-13.
- UN. (2019). *World Population Ageing 2019 Highlights*. New York : United Nations.
- UN Department of Economic and Social Affairs. (2014). *World Urbanization Prospects*. New York: UNDESA.
- UNEP ve WTO. (2005). *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers*. Madrid, Spain.
- UNFPA. (2005) Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Yıllık Raporu. https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/annual_report05.pdf. Erişim tarihi: 15 Kasım 2021.

- UNHCR. (2020, Mart 28). *International Migration Report 2017*. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- UNHCR. (1997, March 25). *UNHCR Comprehensive Policy on Urban Refugees*. Kasım 2019 tarihinde <https://www.refworld.org/pdfid/41626fb64.pdf>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- UNICEF. (2006). *Çocuk Yoksulluğunun Önlenmesi*. Ankara: Yorum Matbaa.
- UNICEF. (2014). <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/bm-raporu-2015-y%C4%B1l%C4%B1-sonuna-kadar-daha-fazla-biny%C4%B1-kalk%C4%B1nma-hedefi-ger%C3%A7ikle%C5%9Fmesi> Erişim Tarihi: 16 Eylül 2021.
- UNICEF. (2017). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve İhtiyari Protokoller, Usûl Kuralları ile Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorumları*. <https://www.unicef.org/turkey/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>. Erişim tarihi: 15 Mart 2021.
- UNICEF. (2018). *Annual Report*. <https://www.unicef.org/media/55486/file/UNICEF-annual-report-2018%20revised%201.pdf>. Erişim tarihi: 15 Mart 2020.
- UNICEF. (2018). *Shaping urbanization for children A handbook on child-responsive urban planning*.
- UNICEF. *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>. Erişim tarihi: 15 Mart 2020.
- United Nations. (2020, Mart 27). *International Migration Report 2015*. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- United Nations. (2010). *The World Summit on Sustainable Development*. Johannesburg: Springer Netherlands.
- Urban Audit Methodological Handbook*. (2004). European Commission: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-BD-04-002-EN.pdf>. Erişim tarihi: 15 Şubat 2021.
- Urban Indicators Guidelines*. (2004, August). UN-Habitat: <https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/Urban%20Indicators.pdf>. Erişim tarihi: 15 Şubat 2021
- Uzuner, Y. (1999). Niteliksel Araştırma Yaklaşımı. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (s. 175-193). içinde Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ünal, Ç. (2016). Turizm Coğrafyasında Yeni Kavramlar 'Yavaş Şehirler ve Yavaş Turizm'. *Doğu Coğrafya Dergisi*(36), 13-28.
- Ünal, Ç. (2020, Haziran). İzmir'in Göç Analizi (2008-2018). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), s. 195-208.
- Ünal, V. (2019). Modernleşme Sürecinde Yaşlılık Düşüncesini Değiştiren Olgular - Toplumsal Yaşamın Kısıyında Kalan Yaşlılar. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(2), s. 275-298.
- Ünal, V. (2020). *Modernliğin Diğer Yüzü ve Dezavantajlı Gruplar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ünüvar, Ş. ve Sezgin, M. (2011). *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Ventriglio, A., Torales, J., Castaldelli-Maia, J., Berardis, D. D., & Bhugra, D. (2021). Urbanization and emerging mental health issues. *CNS Spectrums*, 26(1), 43-50.
- Vries, S., Dillen, S. M., Groenewegen, P. P., & Spreeuwenberg, P. (2013, October). Streetscape greenery and health: Stress, social cohesion and physical activity as mediators. *Social Science & Medicine*, 94, 26-33.
- Vural, R. ve Cenkseven, F. (2005). Eğitim Araştırmalarında Örnek Olay (Vaka) Çalışmaları: Tanımı, Türleri, Aşamaları Ve Raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (10), 25-38.

- Wang, R., Helbich, M., Yao, Y., Zhang, J., Liu, P., Yuan, Y., & Liu, Y. (2019, September). Urban greenery and mental wellbeing in adults: Cross-sectional mediation analyses on multiple pathways across different greenery measures. *Environmental Research*, 176, 108535.
- Warfa, N., Bhui, T., Craig, T., Curtis, S., Mohamud, S., & S, S. (2005). Post-migration geographical mobility, mental health and health service utilisation among Somali refugees in the UK: a qualitative study. *Health Place*, 12, 503-515.
- Wells, L. <https://www.leighwellsstudio.com/bio-cv> Erişim tarihi: 18 Şubat 2021.
- WHO. (2004). *Prevention of mental disorders: effective interventions and policy options: Summary report*. https://www.who.int/mental_health/evidence/en/prevention_of_mental_disorders_sr.pdf. Erişim tarihi: 15 Şubat 2021
- WHO. (2011). *International Classification of Functioning*. Geneva: Disability and Health.
- WHO. (2018, Şubat 1). *Climate change and health*. Mart 2021 tarihinde <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health> adresinden alındı
- WHO. (2018, Aralık 16). *Sağlıklı ortamlar yoluyla hastalığın önlenmesi, Çevresel hastalık yükünün tahminine doğru. Dünya Sağlık Örgütü*: http://www.who.int/quantifying_ehimpacts/publications/preventingdisease/en/index.html. Erişim tarihi: 15 Şubat 2021
- WHO. (2019). *Mental Disorders*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021
- WHO. (2020, December). *Disability and Health*. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021
- WHO. *Gender and Health*. World Health Organization: https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1. Erişim tarihi: 18 Mart 2021
- WHO and the World Bank. (2011). *World Report on Disability*.
- Wilkins, C., Sheline, Y., Roe, C., Birge, S., & Morris, J. (2006). Vitamin D deficiency is associated with low mood and worse cognitive performance in older adults. *Am J Geriatr Psychiatry*, 14(12), 1032–1040.
- Wirth, L. (2002). Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme. *20. Yüzyıl Kenti*. Ankara: Duru Kitabevi.
- World Bank Development Report. (2000). *World Bank Development Report 2000/2001 Attacking Poverty*. World Bank Oxford University Press.
- Yahyagil, M. (1998). Kentlerin Kültürün Gelişimine Etkileri. *Sosyoloji Konferansları*. 25. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Yalçın, A., Yalçın, S. ve Alıcı, C. (tarih yok). *Sürdürülebilir Bir Yerel Kalkınma Modeli Olarak Cittaslow Ağı Ve Kağızman'ın Üyelik Potansiyeli*. https://cittaslowturkiye.org/dosya/yayinlar/surdurulebilir_bir_yerel_kalkinma_modeli_olarak_cit_taslow_agi_ve_kagizman_in_uyelik_potansiyeli.pdf. Erişim tarihi: 15 Mart 2021
- Yazar, K. H. (2006). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi. Ankara: (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, E. (2014). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), s. 247-270.
- Yazıcı, İ. G. (2018). Lizbon Stratejisi ve Avrupa 2020 Hedeflerinde Bölgesel Kalkınma ve Sosyal Politikalar. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 436-451.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *TED Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. ve Yıldırım, N. (2008). *Sosyal Hizmete Giriş*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Yırtıcı, H. (2005). *Çağdaş Kapitalizmin Mekansal Örgütlenmesi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

- Yörükan, A. (2005). *Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri*. T. Yörükan (Ed.). Ankara: Nobel Yay.
- Yücel, C. (2020). 20. yüzyıl Dünya ve Türkiye kentleşmesi üzerine bir derleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 50, 200-230.
- Zaidi, A., Gasior, K., Hofmarcher, M., Lelkes, O., Marin, B., Rodrigues, R., . . . Zolyomi, E. (2012). Active Ageing Index 2012 Concept, Methodology, and Final Results. *Wikiprogress*.
- Zagroba, M., & Pawlewicz, K. (2021). Analysis and evaluation of the spatial structure of cittaslow towns on the example of selected regions in central Italy and north-eastern Poland. *Land*, 10(8), 780. doi:<http://dx.doi.org/10.3390/land10080780>
- Zengin, O. ve Altındağ, Ö. (2019, Ocak 26). *Bir İnsan Hakları Mesleği Olarak Sosyal Hizmet*. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/514843>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021
- Zhai, Z. (1997). Urbanization and the aging of urban population in China: trend and countermeasures. *Chin J Popul Science*, 9(1), 35-44.
- Zielińska-Szczepkowska, J. (2020). Slow Tourism – The Fashion for Slowness or a Conscious Choice? *Folia Oeconomica Stetinensia*, 20(2), 468-483.
- Zor, A. (2020). İnsani Gelişme Endeksi ve Türkiye. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(7), s. 38-52.
- Zweig, S. (2020). *Dünyanın Dünyası Bir Avrupalının Anıları*. İstanbul: Can Yay.
- 6458 Numaralı Kanun. (2020, Mart 27). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>. Erişim tarihi: 15 Nisan 2021

EKLER

EK1: Tunç Soyer Mülakatı

1. Yavaş şehir – sakin şehir – Cittaslow kavramlarından hangisini tercih ediyorsunuz?

Aslında bu yavaş şehirdir. Çünkü bu çağın en büyük hastalığının hız ve büyüklük fetişleri olduğunu biliyoruz. Bizi o hazinemizden uzaklaştıracak şeyin hız olduğunu biliyoruz. Yavaş şehir tam da bu nedenle Türkiye için çok doğru bir yerel kalkınma modeli. Bir duralım hatırlayalım geçmişe bakalım, gelenekleri o kadim kültürün mirasını bir ortaya çıkaralım. Onu yapmadan yaşadığımız için kaybediyoruz. Kimliklerimizi, geleceğimizi kaybediyoruz.

Bu nedenle doğrusu “yavaş”tır. Fakat yavaşın Türkçedeki algısı “miskinlik, tembellik vs.” olduğu için bunu kullanmak istemedik. Israrla “sakin şehir”i kullanıyoruz.

2. Sosyal Uyum- social cohesion – social adjustment (sosyal uyum kriterleri) kavramlarından hangisini tercih ediyorsunuz?

Social cohesion kavramını daha doğru buluyorum. Çünkü özellikle bizim gibi toplumlarda yani farklılıkların bir arada yaşadığı toplumlarda cittaslowun çok önemli bir misyon üstlenebileceğini düşünüyorum bu kriter ve bu başlık nedeniyle.

Somut bir örnek vereyim; biz Seferihisar’da bir envanter çalışması yaptık. Seferihisar nereden göç almış, hangi kentlerden daha çok yerleşmiş bir yer. Bunların içinde çok sayıda kentten gelen insan olduğunu gördük ama 6 büyük grup altında toplayabileceğimizi tespit ettik. Diğerleri çok küçük rakamlarda gelmiş. Tokatlılar, Yozgatlılar, Doğulular (Ağrı ve Van bölgesinden gelenler), Karadeniz bölgesinden gelenler, Ahıska Türkleri ve Afyonlular. Bu 6 büyük grubun liderlerini akil insanlarını davet ettim. Onlara “Siz burada yaşıyorsunuz. Bu ilçede 10, 20 ya da 30 senedir yaşıyorsunuz ve fakat hala Afyonlusunuz, hala Yozgatlısınız Seferihisarlı değilsiniz. Oysa artık siz Seferihisarlısınız. Dolayısıyla önce siz kendi kültürünüzü, ananelerinizi, geleneklerinizi, lezzetlerinizi koruyunuz ama artık açılınız. Kendi aranızda kermes yapıyorsunuz, birbirinize gelip gidiyorsunuz ama yabancı muamelesi görüyorsunuz ve siz de bunu içselleştiriyorsunuz. Yani “biz yabancıyız.”

Seferihisar’da her sene altı günlük bir etkinlik yapmaya karar verdik. Bu altı günün içinde her birinizin standı olsun, bunun içini doldurun istediğiniz gibi. Hediye eşyalarınızla, teşhir etmek istediğiniz ürünlerle, kendi kültürünüzü göstermek istediğiniz neyin varsa dökün ortaya ama sırayla biriniz o günün ev sahibi olun. Akşam sahneyi siz üstlenin, o gün sizin gününüz olsun. Bu altı günlük etkinliği başlattık. Bunu yaptığımız ilk sene inanılmaz güzel bir sonuç elde ettik. Herkes birbirine çiçekler götürdü, herkes birbirine ikramlar yaptı. Çocuklar çiğ köfte hazırlayıp Yozgatlılara götürdüler. Biz her akşam bir yörenin/bölgenin misafiri olduk. Her akşam onların sahnesinde onların müziği ile dans ettik. Bambaşka türküler, havalar...

Ortaya çıkan sonuçlar; 1. Biz ne kadar zenginmişiz ne kadar muazzam bir hazine var. 2. Bizim komşumuz Afyonluların meğer mükemmel sucukları varmış. 3. En çok çocuklar birbirini alkışladı. 4. Tahmin edemeyeceğiniz kadar güçlü bir barış atmosferi doğdu.

Biz bunu her sene yaptık ve şöyle avantajları oldu. Afyonluların dernek başkanı Saadet Partisi ilçe başkanıydı. Karadenizlilerininki AKP İlçe Yönetim Kurulu Üyesiydi. Ahıskalıların MHP'liydi. Bütün bu siyasi farklılıkları da aşmış olduk. Yani bizi birbirimize bağlayan çok daha başka derinlikler olduğu keşfedildi. Bu cittaslow sayesinde yapabildiğimiz bir şey oldu. Lezzet zenginliği, anane zenginliği gibi herkes aslında birbirini yeniden keşfetti ve birbirine sevgi ve saygı göstermeyi başardı.

Mesela bir Diyarbakırlı iki torununu almış geliyor. Kendisi poşusunu, şalvarını çekmiş, kendi yöresel giysilerini giymiş. Torunları da biri 7 biri 11 yaşındaydı, onlara da efe kıyafeti giydirmiş. Bu şekilde geliyorlar, ortadaki Kürt dede ama diğer iki torun artık efe olmuşlar. Bence bu çok değerli bir fotoğraf...

3. Sakin şehir unvanına başvuru düşüncesi nasıl gelişti?

Cittaslow ile bir arkadaşımın internetten gönderdiği bir mesajla tanıştım. Ardından, araştırdıkça, dünyanın en güzel Cittaslow'larının Türkiye'den çıkabileceğini düşünmeye başladım.

4. Sakin şehir olma süreci hakkında bilgi verir misiniz?

Sanayi Devrimi sonrası yaşanan iki dünya savaşının ardından, kapitalist üretim ilişkileri, pazar paylaşım kavgasını artık tek tek bireylerin fethi üzerinden sürdürmektedir. Bu üretim ilişkileri iki fetiş ortaya çıkarmıştır. “Hız” ve “Büyüklik”. Yani ne kadar büyük ve hızlıysanız o kadar makbulsünüz. Oysa, bu iki tutku da insanı mutlu etmemiştir. Yani insanoğlu haz almadığı bir hızda yaşamaya başlamış, içinde kaybolduğu bir büyüklüğe teslim olmuştur. Bu köleleşme çağı, aynı zamanda insanın özgürleşmesinin de ipuçlarını taşımaktadır. Çağımıza damgasını vuran belki de çağımızın en büyük değeri “yaratıcılık” işte bu kurtuluş arayışının bir sonucudur. Cittaslow Hareketi de özgürlük arayışının sonucunda ortaya çıkan çözümlerden biridir. Cittaslow hız ve büyüklük karşısında “yavaşlık” ve “yerellik”i koyan bir yaşam tarzı ve bir yerel kalkınma modeli olarak ortaya çıkmıştır. 1999 yılında “fast-food” karşıtı bir yemek hareketi olarak doğmuş ve “slow-food” adını almış, 10 yıl sonra 4 İtalyan Belediye Başkanı'nın girişimiyle, bir kent hareketine dönüşerek, “Cittaslow” – “sakin şehir” adıyla yoluna devam etmiştir. Günümüzde 30 ülkeden 252 kente yayılmıştır. 2009 yılında Ege'nin en şirin noktalarından biri olan Seferihisar'a Belediye Başkanı seçilir seçilmez de Cittaslow adaylık dosyasını hazırlamaya başladım. Günümüzde ise Türkiye'de 15 kent cittaslow üyeliğine sahip olmaktadır.

5. Sakin şehir olunması, ilçedeki yaşam kalitesini nasıl etkilemiştir?

Sakin şehir olmak hem siyasi tercihlerle değiştirilemeyecek hem de yalpalanmadan sürdürülebilecek, insanlarına mutluluk ve huzur getiren bir yol haritası ortaya koyuyor. 72 kriterle ilgili yapılması gerekenleri yerine getirdikçe her gün biraz daha fazla cittaslow hedefine yaklaşmaya başlıyorsunuz. Öncelikle bu yolculuğun kendisi, sürdürülebilir bir kalkınma modelinin hayata geçmesine imkân veriyor. Ayrıca bu “marka” kentin uluslararası bilinirliğine katkı veriyor.

6. Sakin şehir logosuna sahip olmak belediye için ne anlam ifade etmektedir?

Kendi farklılığının farkında olan Cittaslow Birliği üyesi kentler, doğasını, tarihsel kimliğini, yerel lezzetlerini, kültürlerini korudukları sürece bu kimlikle uyumlu, sürdürülebilir bir kalkınma sağlamaktadır. Bu kapsamda ise Cittaslow logosu hem kentin markalaşması için kimlik oluşturmakta hem de uluslararası tanınırlığına destek olmaktadır.

7. Sakin şehir ile ilgili faaliyetler daha çok hangi alanda kendisini göstermektedir?

Yerel üretimin desteklenmesi çünkü burası bir tarım memleketi. Biraz da turizm belki... Ama bir başka bir tarım mümkün diye yola çıktık. Hükümet politikalarıyla onlarca yıldır şekillenen tarım bir kader ya da bir mecburiyet değil ve başka bir tarım mümkün. Çocukluğumuzda öğretilmişti bize, Türkiye ekonomisi kendi kendisine yeten yedi ülkeden biridir, biz dünyanın tahıl ambarıyız. Öğretmenlerimiz bunları öğretiyordu ve yerli malı haftaları yapıyorduk. Bunlar artık yok oluyor. Bugün patatesi Suriye'den ithal etmek durumunda kaldıysak bunun bir izahı olması lazım. Ne yazık ki şu değil, büyük felaketler yaşandı büyük kuraklıklar yaşandı, toprakların bereketiyle ilgili sıkıntı var, güneş bilmem ne oldu iklim değişti falan gibi... Hayır hepsi orada duruyor. Sadece bir yanlış bir siyasi tercih var. Tercih böyle yapılabilir, biz tarım ülkesi olmayacağız. Yapay zekâ ile robotlar vs. yapacağız. O da yok. O zaman nedir? Orada bir hata olduğunu düşündüm. Biz küçük üreticiyi desteklemeye karar verdik. Küçük üreticiyi katma değerleri yüksek ürünlerle buluşturmak, tarım ürününü mutlaka dönüştürüp sanayi ürünü haline getirmek ve onları bir araya getirip kooperatif ve birlik çatısı altında tutmak ve yerli tohumu korumak sahip çıkmak. Bu 4 başlıkta bir tarım politikası oluşturduk. Bütün yaptığımız iş bu dört başlık altında şekillenen uygulamalar. Buna devam ediyoruz. Cittaslow'un kriteri yerel üreticinin desteklenmesiydi ve biz onu kendimize ana hedef seçtik. Diğerlerine de aynı perspektifle bakıyoruz, turizme de dezavantajlı gruplara da aynı perspektifle bakıyor ve her bir kriterle ilgili çok sayıda şey yapıyoruz. Önceliğimizi beş başlıkta toplarsak, 1. Tarım, 2. Turizm, 3. Çocuklar, 4. Kadınlar ve 5. Toplumsal barış.

8. Sakin şehir üyelik sürecinden itibaren ziyaretçi profilinizde gözlenen değişiklikler nelerdir?

Geçmişte, mülteci haberleriyle adından bahsedilen ve pek de kimsenin tanımadığı bir taşra kasabası olmaktan çıkarak, sadece Türkiye'de değil Uluslararası alanda da örnek alınan, ürettiği projeler dünyanın farklı bölgelerinde de uygulanan, yarattığı kelebek etkisiyle dünyayı değiştirmeye katkı veren, herkesin yaşamak istediği bir kente dönüşme hayali, cittaslow felsefesiyle gerçekleşmiştir.

9. Sakin şehir üyeliği kapsamında gelecekte planladığınız projeler nelerdir?

Çağımıza damgasını vuran belki de çağımızın en büyük değeri "yaratıcılık" özgürlük arayışının sonucunda ortaya çıkan en muazzam çözümlerden biridir aslında. Cittaslow felsefesi ise kentlerin geleceğini, kimliğini ve doğasını korumayı taahhüt etmektedir. Cittaslow üye kentler yerel dokularını, lezzetlerini, kültürlerini kısaca kimliklerini korudukları sürece bu kimlikle uyumlu, sürdürülebilir bir kalkınma sağlamaktadır. Seferihisar, yerel kimliğini korumaya devam etmekte sakin, kendine yetebilen ve ayrıca

Cittaslow felsefesini sürdürülebilir kılan bir kent olma gayretini sürdürmektedir. Bu felsefe ile birçok etkinlik ve proje girişimleri 2009 yılından günümüze kadar hayata geçirilmekte ve hem halka aktif birey olmaları konusunda öncü olunmakta hem de ilçede farkındalık oluşturularak çalışmalarını sürdürülebilir anlamda gerçekleştirmeye devam edecektir.

10. Sakin şehir adaylık sürecinde olan kent yöneticilerine tavsiyeleriniz nelerdir?

Yerelin öneminin her geçen gün arttığı günümüz dünyasında, kentlerin çizdikleri yol haritasına, ilke ve felsefeleriyle ilerleyerek, dayanışmayı arttırarak ve hizmet üretmeye devam ederek sıkı sıkıya bağlı kalmaları gerekmektedir. Bu süreç ise kentlerin sürdürülebilirliğine imkân sağlamakta ve gelecek nesillere korumasını bilen ve daha yaşanabilir kentler bırakma taahhütünü bizlere sunulmasını sağlamaktadır.

11. Sürdürülebilirlik kavramı üzerine konuşalım. Eko kent, cittaslow gibi kavramlar bir trend mi? Kriterleri nasıl sürdürülebilir hale getirebiliriz?

Günümüzde öncelikle metropol kentlerde küresel boyutta “Hız” ve “Tüketim” artarak yayılmakta, yerel değerler başta olmak üzere sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan ise mevcudiyetlerinin kayb olduğu açıkça görülmektedir. Cittaslow, öncüsü olduğu “Yerel Kalkınma Modeli”nde Seferihisar’ın dışa bağımlı olmadan doğrudan üretim yapabilmesine, kültürlerini koruyabilmesine açıkçası sosyal ve ekonomik açıdan kalkınmasına destek olmakta, ayrıca sadece Seferihisar değil tüm Cittaslow kentlere prestij ve marka sağlayarak sürdürülebilirliğinin artırılması hususunda öncülüğünü üstlenmektedir. Bu kapsamda;

1. “Can Yücel Tohum Merkezi” sayesinde Yerel tohumları koruyarak,
2. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile birlikte hayata geçirdiğimiz “Seferihisar’ın Geleneksel Mutfağı” ile kadınların toplumdaki öncü rolünü ve yöresel lezzetleri gün ışığına çıkararak,
3. 2009 yılında başlattığımız “Üretici Pazarları” ile yerel üreticilerin söz hakkına sahip olmalarını ve yeniden üretime geçmelerini teşvik ederek,
4. Bir büyük mandalina bahçesi olan Seferihisar’da mandalina ağaçlarının yok olmasına ve mandalina üretiminden vazgeçilmesine engel olmak için Mandalina Üretici Birliği kurarak ve yıllar sonra canlandırdığımız “Mandalina Festivali” ile tanıtım ve pazarlamasına destek vererek,
5. Geçmişe dönüp baktığımızda Seferihisar’da sadece tek bir kökenin olmadığını öğrenip başlattığımız “Seferihisarlılar Buluşması” projesini hayata geçirerek,
6. 500-1200 yaş arası 200’e yakın zeytin ağacı tespit edip, zeytinlerini ayrı ayrı toplayarak sıkığımız zeytinyağlarını müzayede ile satıp, sahip olduğumuz olağanüstü doğal zenginliğin büyüklüğüne ve değerine dikkat çekmeye çalışarak,

Hem kültürel hem de doğal süreçte yerel kimliğimizi korumaya devam etmekte, sakın, kendine yetebilen ve ayrıca Cittaslow felsefesini sürdürülebilir kılan bir kent olma gayreti içindeyiz.

12. Sürdürülebilir toplumların oluşumda rol alıp sürdürülebilirliği uygulayabilecek en uygun birimin yerel yönetimler olduğu anlayışı, 1992'de Rio Zirvesinde de vurgulanmasının ardından birçok yerel yönetim bu konuda çalışmaya başladı. Bir şehrin sürdürülebilirliği yerel yönetimin aktifliği ile doğru orantılı mıdır sizce, özetle şehirleşme nasıl sürdürülebilir olur?

Yeryüzündeki tüm kentlerin birer kimliği vardır. Bu kimlikler kentlerin kültürünü, tarihini, yerel ürünlerini, doğasını ve geleceklerini bizlere gösterir. Bu kimlikler yerel halk ve yönetimler tarafından korunduğu sürece gelecek nesil bu kültürü hatırlamaya devam eder ve sürdürülebilirliği sağlar. Ülkeler bazında örnek vermek gerekirse; ülkeler birbirine savaş açabilir, birbirine karşı taraf olabilir, iki ülke arasında mesafeler olabilir. Fakat kentlerde bu açıklamaları göremeyiz. Yani kentler birbirine karşı savaş açamaz, taraf olamaz ya da mesafe koyamaz. Kentler kimlik oluştururlar, kültürü korurlar ve değişimin aslında başladığı yerlerdir. Bu yüzden sürdürülebilirlik yerel yönetimler açısından önemli olmaktadır.

13. Bir şehrin sadece sürdürülebilir yerleşim olabilmek için yürüttüğü çalışmaların planlanması yeterli değildir. Bunun yanı sıra sürdürülebilir yerleşim niteliği taşımaya başladıktan sonraki süreç de yetkin kişiler tarafından planlanmalıdır. Çünkü yerleşimler ekokent, Cittaslow ve ekoköy olarak anılmaya başlandıktan sonra bunu bir etiket olarak kullanabilmektedir. Bunun sonucunda artan nüfusun yerleşimlerde nitelsiz yapılaşmaya sebep olması gibi çeşitli sebeplerle yerleşimler olumsuz etkilenebilmektedir. Süreç iyi planlanmazsa birçok açıdan olumsuz etkilenen yerleşim sürdürülebilir yerleşim olma özelliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Cittaslow'un bu durumu önleyici ne gibi politikaları var? Nüfusun 50 binden yukarıya çıkması durumunda ya da seçimle gelen yönetim anlayışı değiştiğinde ve böylece Cittaslow kriterlerine uyulmadığı bir süreçle karşı karşıya kalındığında neler yapılabilir? Nüfus kriteri ne için var? Seferihisar nüfusu 40 binden 100 bine ulaşırsa Cittaslow üyeliği ne olur?

Marka gerekmiyor, bizim için gerekli olan bu kriterlerin sürekliliği. Benim de kentlinin de umurunda değil. Bakmayın kaybedersek ne olacak filan bir şey olmayacak. Sürdürülebilirliğin iki tane temel ayağı olduğunu düşünüyorum, bir tanesi doğa diğeri tarih. Bu ikisinin sahiplenilmesi korunması ve geleceğe taşınması gerekiyor. O nedenle bence bir belediye başkanının cittaslow olsun olmasın, ekokent olsun olmasın akıllı kent olsun olmasın hiç önemli değil, yapacağı en temel işinin ve görevinin o kentin doğasını korumak ve o kentin tarihsel değerlerini, kültürel mirasını korumak olduğunu düşünüyorum. Bu ikisini eğer iyi koruyorsanız ve bunun üzerine bilim, sanat, kültür, teknoloji ilave ediyorsanız o zaman sürdürülebilir bir şey yaratmış oluyorsunuz.

California üniversitesinin bir araştırması var, insanlar doğada ne kadar çok vakit geçiriyorsa stres seviyesi o kadar düşüyormuş. Çünkü biz doğanın bir parçasıyız. Biz kendimize bir şeyler vehmediyoruz ama bunlar palavra. Bizim şuradaki bir ağaçtan bir farkımız yok. Biz de doğuyoruz, büyüyüyoruz, gelişıyoruz ve yok oluyoruz yani tekrar toprak oluyoruz. Dolayısıyla bizim doğa ile barış içinde uyum içinde yaşamamız gerekiyor. Birincisi bu, ikincisi ise tarih meselesi. Kimlik meselesi.

Tebessüm kent diye bir şey var, niye tebessüm kim kime tebessüm ediyor vs. Suni kimlik bunlar ve suni kimlik yapışmıyor kente dökülüyor, gerçek kimlikler köklerde ve geleceğe taşınması gereken de o. O nedenle doğa ve tarih sürdürülebilirliğin temel iki anahtarları. Onun üzerine ekokent de oturtabilirsiniz, marka kent de oturtabilirsiniz, cittaslow da oturtabilirsiniz, ne isterseniz oturtursunuz. Doğa ve tarihe iki şeyi ilave etmek gerekir, bilimi ve teknolojiyi. Eğer sadece doğa ve tarih dersek gerici ve tutucu oluruz. Biz bunun üzerine katılımcı demokrasiyi, yenilenebilir enerji kaynaklarını ilave etmek zorundayız. Cittaslow buna imkân veriyor, dolayısıyla sürdürülebilirliğin üç temel özelliği varsa cittaslowun da bütün kriterlerinin üzerine oturduğu 1. Doğa, 2. Tarih, 3. Bilim ve sanat.

14. Toplumu Seferihisar’ın artık bir Cittaslow şehir olması noktasında bilgilendirme sürecinde ne gibi faaliyetler düzenlediniz? Bu faaliyetler belirli bir zaman aralığında halen yapılıyor mu? Farkındalık var mı halkta?

En çok kafa yordüğümüz iş bu aslında, şeffaflık ve katılımcılık. Doğa, tarih, bilim ve sanat diyorsanız insanları işin içine çekmek zorundasınız. Çünkü bu bir bilinç düzeyini gerektiriyor, bu bir algı düzeyini gerektiriyor ve bu bir gelecek tahayyülünü gerektiriyor. Bunlar da ancak insanları işin içine katarsanız oluyor. İnsanları işin içine katmazsanız buyurgan ve üst perdeden şehir yöneten biri durumuna düşüyorsunuz. Sürdürebilirliği de kalmıyor. Sürdürülebilirliğin yolu; çocuk belediyeçiliği, kadın meclisi, onlarla kurduğumuz kooperatifler ve karar mekanizmaları. Bunun çok temel olduğunu düşünüyorum aksi takdirde sürdürülebilirlikten bahsedemezsiniz. O zaman başkanın fantezisi ya da başkanın ömrüyle sınırlıdır, görev süresiyle sınırlıdır. O gidince kaldığı yerden bambaşka bir yere gidebilir. İnsanlar işin içinde olmalı ve belediyenin yönetimine katılmalı, görmeli, karar nasıl alınıyor, niye orada şu oluyor, bu olmuyor gibi yani bunları söylemesine zemin yaratmak gerekiyor.

2009 yılında Cittaslow Hareketi’ni başlattığımızda ise Cittaslow Seferihisar’ın resmî internet sitesinde 300’e aşkın kişi ile Cittaslow gönüllü katılımı sağladık. Ayrıca yapılan köy ve kahve toplantılarındaki bilgilendirme çalışmaları esnasında halkın taleplerini aldık. 6 ay içerisinde Cittaslow adaylık dosyasını hazırladık. 28 Kasım 2009 tarihinde Cittaslow sertifikasını kazanarak Türkiye’nin ilk Sakin Şehri olduk. Seferihisarlıların bu projeyi sahiplenmesi ve destek olmasıyla başladık.

15. Seferihisar’ın şu an odaklandığı alan hangisi? Turizm vs.

Seferihisar’da bir turizm projesi yerine bir “Yerel Kalkınma Modeli” ortaya koyduk. Hayata geçirmiş olduğumuz “Sürdürülebilir Tarım İlkeleri” ile cittaslow felsefesini bir araya getirdik hem yerel halk ve ziyaretçilere hem de uluslararası alanda kentin kimliğini tanıtarak marka haline gelmeyi hedefledik.

16. Turist yoğunluğu endişesi. Cittaslow Birliği, Cittaslow üye şehirler arttıkça bu yoğunluk azalacak diyor. Şu an 15- Kıbrıs’la birlikte 19 tane üye var. Sakin şehir sayısı arttı, bu yoğunluğun azaldığını düşünüyor musunuz?

Cittaslow felsefesi bir turizm projesi olarak görülmemektedir. Bir “Yerel Kalkınma Hareketi” olarak kentlerin daha yaşanabilir ortam sağlamları için yol gösterici konumundadır. Bu süreç; tarımsal, çevresel, altyapısal ve sosyal politikalar ile

desteklenmektedir. Kentler, hayata geçirdikleri projeler ile kentin markalaşması ve prestiji için katkı değer sağlamaktadırlar. Kentin cittaslow ile sadece ülke içerisinde değil uluslararası boyutta tanınabilir olması ise ziyaretçilerin kenti merak etmesine, kentin kimliğinin tanınması fırsatını ortaya koymaktadır. Bu süreç ise kentlerde bir yoğunluğa elbette sebep olmaktadır. Her yıl artan Cittaslow üye kent sayısı ile Sakin Şehir Hareketi ülkemizde daha çok bilinmeye başlamış, artan yoğunluk ise her yıl üye sayısı artan Cittaslow Hareketi ile doğru orantılı ilerlemektedir.

17. Bununla ilgili yine bir planınız var, otel merkezli turizm yerine ev-pansiyonculuğu. Bu turizm politikasını gerçekleştirdiniz mi?

Bu projemizi gerçekleştirdik ve gurur duyuyoruz. Şimdi 29 tane oldu ve daha çok artacak sayısı. Ben turizmin doğasının bu ölçekle çok uygun olduğunu düşünüyorum. Ölçek büyüdükçe turizmin ruhu kayboluyor.

Yerel ve ekolojik turizm odaklı çalışıyoruz. Gerçekleştirdiğimiz ev pansiyonculuğu ile kent dışından gelen misafirlerimizin ilçeyi tanıma imkânı bulduğu, ev sahibi ile birlikte mandalina topladığı ve gerçek bir tatil köyü odaklı vakit geçirdiği bir ortam yaratma imkânı sağlıyoruz.

18. Mahremiyet ve dokunulmazlığının garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stoku sağlanıyor mu?

Cittaslow, felsefesinde “Daha İyi Yaşanabilir Kentler” açıklamasını bünyesinde bulundurmaktadır. Kentlerin üyelikleri kapsamında sorumlu oldukları üyelik kriterlerinde ise kentin kimliğini, yaşam kalitesini, kentin korunması için önemli sorumlulukları hatırlatır. Bu sorumlulukları yerine getirebilen kentler cittaslow üyeliğine kabul edilirler. Bu sorumlulukları hayata geçirmiş ve projeleri ile destekleyen kentler, bünyesinde yaşayan yerel halkın ya da ziyaretçilerin sağlıklı, mahremiyetinin ve dokunulmazlığının garanti edildiği bir ortamda yaşamalarına imkân tanır.

19. Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması açısından beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevre ve koşulların sağlanıyor mu?

Çocuk belediyesinde güne sporla başlıyor, ben beden eğitimi denilen şeyin haftada bir saat dersle verilecek bir şey olmadığını düşünüyorum. Onun sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekiyor. Şimdi büyüklere başlatacağız bunu değerli bir şey çünkü.

Belediye bünyesinde çalışmakta olup ücretsiz olarak hizmet veren Sosyolog ve Psikologlar, tarıma verilen önem ve projeler, çocukların ön planda olup aktif katılım sağladıkları bir yönetim sistemi, ücretsiz gerçekleştirilen sanatsal faaliyetler, kütüphane, tiyatro kursları ve korolar gibi etkenler sayesinde tüm hepsinin korunmasını sağlamayı amaçlıyoruz.

20. Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği imkânlar var mı? Ne gibi faaliyetler yapıyorsunuz?

Kesinlikle var. Halı sahalar, büyük stadyum, kapalı spor salonu tesislerinde Belediye'nin spor kulübü olarak her yaş grubuna hitap ediyoruz. Futbol, voleybol ve basketbolun yanında bayan futbol takımı da mevcut. Ayrıca Çocuk Belediyesi organizasyonu ile spor

kulübünün ortaklaşa projeleri ile çocuklara da daha küçük yaşlarda spor yapmaları için fırsat sunuluyor.

21. Geçmişten günümüze, farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

En belirgin yapılan çalışma hemşeri günleridir. Yılın belli bir haftasında her günü Seferihisar’da yaşayan ve memleketleri farklı olan kişileri bir araya getirip kültürlerini tanıtmalarına ve sosyalleşmelerine imkân sağlıyoruz.

22. Tarihî yapı mirasının restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların oluşturulmasında çalışmalarınız nelerdir?

Kaleiçi’nin restorasyon çalışması ile evlerin renkleri ve mimarisi tek tip yapılmak amaçlandı. Aynı zamanda Seferihisar kent merkezindeki meydan çağdaş ama sakin ruhunu kaybetmeyen bir yapıya büründü. Küçük bir fuaye alanı da yaratıldı. Bu çalışmalardan en belirgin olanlarından birisi de tarihî bir binayı “Kent Belleği Anı Evi”ne dönüştürmek oldu.

23. Gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda çalışmalarınız nelerdir?

Çocuk Belediyesi’nde eski meslekleri tanıtıyoruz ve atölyeler yapıyoruz. El sanatlarına destek vererek onların kendi sanal platformlarında kendilerinin dış dünyaya açılmalarını ve yaptıkları işlerini tanıtmalarını sağlıyoruz. Nakış, seramik gibi eski el sanatlarını tekrar canlandırarak sergiler açıyoruz.

24. Sizce toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzen sağlanıyor mu?

Uyumlu bir düzen yok. Aksayan ne diye sorsaydınız bunu söyleyecektim. Burada bir fecaat var. Pazar yerine gelirken kendiniz de görmüşsünüzdür. Çünkü obez büyüyoruz, yani organik büyümüyoruz. Kentin o hayal ettiğimiz kendi kökleri üzerine yaşaması gereken gelişim ne yazık ki yaşanmıyor. Bu markanın getirdiği bir handikap aslında. Öyle bir paradoks ki biz sakin şehir olmadan önce daha sakindik. Bir cazibe merkezi haline geliyor bu etiketler, markalar ve insanlar buraya gelip yerleşmek istiyor, tatil yapmak istiyor falan filan. Bu da tabi kentin istiap haddini aşıyor. Ne altyapı var ne yol var ne trafik var ne park yeri var hiçbir şey yok. Ama geliyorlar. Gelme diyemiyorsun, kesemiyorsun. Gelmezse bu sefer esnaf ne olduğunu soruyor. Ona uygun altyapıyı oluşturacak zaman yok, para yok, yasal yetki yok. Hepsi büyükşehirde çünkü. Otopark parası toplamış mesela büyükşehir belediyesi Seferihisar üzerinden. O paraya otopark yapması lazım yapmıyor, benim önceliğim şu anda o değil diyor. Ama bizim çok büyük önceliğimiz, para bize de yetki devredilmiyor. Yani burada büyük sorunlar var; trafik ve ulaşım ile ilgili. Yine de kafa yoruyoruz ve çözüm bulmaya çalışıyoruz.

Bu yüzde yüz mümkün olamıyor çünkü belirli imkânları sağlamak için her zaman ekonomi yeterli olmuyor. Gereken destek devlet tarafından da gelmediği zaman sorun çözülüyor. Örnek olarak bisiklet yolları için çok yüksek rakamlara ulaşan kamulaştırma bedeli çıkıyor ve gerçekleşme olasılığı bitiyor. Fakat toplu taşımada ise herhangi bir eksik bulunmuyor

kentte, her köye ya da mahalleye ulaşan yeterli araç sayısı mevcut. Yayalar için ise çok memnuniyet hikayesinden bahsetmemiz mümkün değil, insanların duyarsızlığı ve alışkanlıkları yüzünden araçların yaya yollarını da işgal ediyor olmaları son derece kısıtlayıcı oluyor.

25. Dünyada cittaslow’a üye olma sebepleri çok farklı, bir kısmı ellerinde olanı kaybettikleri için, bir kısım turizm, bir kısım doğaya yakın bir kısım da geleceklerini şekillendirmek için. Seferihisar hangi açıdan başvurdu?

Seferihisar Belediye Başkanı olurken şunu gördüm, ya burası muazzam bir şey, Seferihisar olağanüstü bir mücevher çok kıymetli ve fakat hak ettiği bir şekilde yaşamıyor. Önümüzde iki seçenek bir tarafta Çeşme-Alaçatı-Urla var, bir tarafta Kuşadası-Özdere arasındayız. Herkesin aklında “bir gün burası da Bodrum, Alaçatı ya da Çeşme olacak mı?” Bizde şunu düşündük, bunlar doğru değil aslında. Bunlar suni teneffüsle yaşatılan trendler. Halbuki Seferihisar’ın Anadolu’nun tüm kentlerinin kendi köklerinden beslenerek geleceğini kurgulaması lazım. Yapay kimliklerle suni teneffüslerle yaşatılamaz.

Dolayısıyla bizim asıl tercih sebebimiz Seferihisar’ı kökleriyle buluşturmak ve oradan bir gelecek inşa etmek. Buna çok uygun bir zemin olduğunu düşündük. Çünkü sit alanları, askerî tatbikat bölgeleri nedeniyle böyle birtakım zırhlarla korunmuş biblo gibi bir şehir Seferihisar. Bunun üzerine gidebiliriz diye düşündüm. Ortaya çıkış gerekçesi bu.

Seferihisar tarımı ve turizmi (antik kent ve deniz) bir arada yaşıyor olmasından dolayı ve tam anlamıyla sakin yaşayan, hızdan kaçınan bir kent olduğu için başvurdu. Süreçte tabi ki farklı bakış açıları da oluştu. Bunları da olumlu şekilde değerlendirebildik. Cittaslow sayesinde farkındalıklarımız arttı ve tarımsal ürünleri, deniz turizmi, gelenek ve görenekleri koruyabildik ve geliştirebildik.

EK2: Soru Listeleri

Engelli Bireyler İçin Soru Listesi:

1. Kişisel Bilgiler

- a) Cinsiyet
- b) Yaş
- c) Medeni Durum
- d) Eğitim
- e) Meslek Dağılımı
- f) Gelir Düzeyi

2. Kaç yıldır Seferihisar’da oturuyorsunuz?

3. Seferihisar’ın Cittaslow (sakin-yavaş şehir) olduğu hakkında bilginiz var mı?

4. Sakin şehir kavramı size neyi çağrıştırıyor?

5. Sakin şehir kabulünden sonra Seferihisar’da ne gibi değişiklik gözlemlediniz?

6. Sakin şehir olma unvanının, size ne gibi fayda sağladığını düşünüyorsunuz?

7. Sakin şehir olma unvanının sizin için ne gibi olumsuzluklar getirdiğini düşünüyorsunuz?

8. Herhangi bir insanın yardımı olmadan kentsel mekânda günlük ihtiyaçlarınızı rahatça karşılayabiliyor musunuz?

9. Halkın kullanımına açık, kamuya ait binalar ve açık alanlardan tam olarak yararlanabiliyor musunuz?

10. Ulaşım sorunu yaşıyor musunuz?

11. Sakin şehir insanın kendini mutlu, huzurlu ve gelecek beklentisini karşılamayı hedefleyen bir hareket. Sizin beklentileriniz neler? Önerileriniz nelerdir?

12. Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran topluluklarla birlikte yaşamaktan memnun musunuz?

13. Sosyal ilişkiler ve mahalle yaşantısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

14. Yaşadığınız semtteki hizmetlerin kalitesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

15. Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent olduğunu söyleyebilir misiniz? Varsa düşünceleriniz

16. Sizce Seferihisar hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevreye sahip mi?

17. Seferihisar’da yeterli işlendirme imkânları oluşturuluyor mu? Ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansı ve kişisel ekonomik özgürlük sağlanıyor mu?

18. Seferihisar’da spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceğiniz imkânlar sunuluyor mu?
19. Anane ve dedelerinizden size yadigâr kalan ve hala sürdürdüğünüz âdetleriniz var mı? Bu âdeti yapmak size neler hissettiriyor?
20. Seferihisar’da yaşamaya devam eder misiniz? Cevabınız evet ise şehrin hangi özelliği sizin için daha cazip olmaktadır?

Yaşlı Bireyler İçin Soru Listesi:

1. Kişisel Bilgiler

- a) Cinsiyet
 - b) Yaş
 - c) Medeni Durum
 - d) Eğitim
 - e) Meslek Dağılımı
 - f) Gelir Düzeyi
2. Kaç yıldır Seferihisar’da oturuyorsunuz?
3. Seferihisar’ın Cittaslow (sakin-yavaş şehir) olduğu hakkında bilginiz var mı?
4. Sakin şehir kavramının anlamını biliyor musunuz?
5. Sakin şehir kabulünden sonra Seferihisar’da ne gibi değişiklik gözlemlediniz?
6. Sakin şehir olma unvanının, size ne gibi fayda sağladığını düşünüyorsunuz?
7. Sakin şehir olma unvanının sizin için ne gibi olumsuzluklar getirdiğini düşünüyorsunuz?
8. Herhangi bir insanın yardımı olmadan kentsel mekânda günlük ihtiyaçlarınızı rahatça karşılayabiliyor musunuz?
9. Halkın kullanımına açık, kamuya ait binalar ve açık alanlardan tam olarak yararlanabiliyor musunuz?
10. Sakin şehir insanın kendini mutlu, huzurlu ve gelecek beklentisini karşılamayı hedefleyen bir hareket. Sizin beklentileriniz neler? Önerileriniz nelerdir?
11. Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran topluluklarla birlikte yaşamaktan memnun musunuz?
12. Sosyal ilişkiler ve mahalle yaşantısını nasıl değerlendiriyorsunuz?
13. Yaşadığını semtteki hizmetlerin kalitesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
14. Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent olduğunu söyleyebilir misiniz?

15. Sizce Seferihisar hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevreye sahip mi?
16. Seferihisar’da yeterli işlendirme imkânları oluşturuluyor mu? Ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansı ve kişisel ekonomik özgürlük sağlanıyor mu?
17. Seferihisar’da spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceğiniz imkânlar sunuluyor mu?
18. Anane ve dedelerinizden size yadigâr kalan ve hala sürdürdüğünüz âdetleriniz var mı? Bu âdeti yapmak size neler hissettiriyor?
19. Şehri hangi özelliğinden dolayı tercih etmeye devam edersiniz?
20. Şehirde yaşlıların karşılaştıkları sorunlar var mıdır?

Kadınlar İçin Soru Listesi:

1. Kişisel Bilgiler
 - a) Cinsiyet
 - b) Yaş
 - c) Medeni Durum
 - d) Eğitim
 - e) Meslek Dağılımı
 - f) Gelir Düzeyi
2. Kaç yıldır Seferihisar’da oturuyorsunuz?
3. Seferihisar’ın Cittaslow (sakin-yavaş şehir) olduğu hakkında bilginiz var mı?
4. Sakin şehir kavramının anlamını biliyor musunuz?
5. Sakin şehir kabulünden sonra Seferihisar’da ne gibi değişiklik gözlemlediniz?
6. Sakin şehir olma unvanının, size ne gibi fayda sağladığını düşünüyorsunuz?
7. Sakin şehir olma unvanının sizin için ne gibi olumsuzluklar getirdiğini düşünüyorsunuz? Halkın kullanımına açık, kamuya ait binalar ve açık alanlardan tam olarak yararlanabiliyor musunuz?
8. Sakin şehir insanın kendini mutlu, huzurlu ve gelecek beklentisini karşılamayı hedefleyen bir hareket. Sizin beklentileriniz neler? Önerileriniz nelerdir?
9. Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran topluluklarla birlikte yaşamaktan memnun musunuz?
10. Sosyal ilişkiler ve mahalle yaşantısını nasıl değerlendiriyorsunuz?
11. Yaşadığını semtteki hizmetlerin kalitesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12. Mümkün olduğunca suç, Şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent olduğunu söyleyebilir misiniz?
13. Sizce Seferihisar hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevreye sahip mi?
14. Seferihisar'da yeterli işlendirme imkânları oluşturuluyor mu? Ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansı ve kişisel ekonomik özgürlük sağlanıyor mu?
15. Seferihisar'da spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceğiniz imkânlar sunuluyor mu?
16. Anane ve dedelerinizden size yadigâr kalan ve hala sürdürdüğünüz âdetleriniz var mı? Bu âdeti yapmak size neler hissettiriyor?
17. Bu ilçede yaşamanın kadınlar için avantajları nelerdir?
18. Bu ilçede yaşamanın kadınlar için dezavantajları nelerdir?

Yoksullar İçin Soru Listesi

1. Kişisel Bilgiler

- a) Cinsiyet
 - b) Yaş
 - c) Medeni Durum
 - d) Eğitim
 - e) Meslek Dağılımı
 - f) Gelir Düzeyi
2. Kaç yıldır Seferihisar'da oturuyorsunuz?
 3. Seferihisar'ın Cittaslow (sakin-yavaş Şehir) olduğu hakkında bilginiz var mı?
 4. Sakin Şehir kavramının anlamını biliyor musunuz?
 5. Sakin Şehir kabulünden sonra Seferihisar'da ne gibi değişiklik gözlemlediniz?
 6. Sakin Şehir olma unvanının, size ne gibi fayda sağladığını düşünüyorsunuz?
 7. Sakin Şehir olma unvanının sizin için ne gibi olumsuzluklar getirdiğini düşünüyorsunuz?
 8. Neden burada yaşamayı tercih ediyorsunuz?
 9. Seferihisar'da aldığınız kamu hizmetlerinden memnun musunuz?
 10. Seferihisar'da yaşadığınız sorunlar genel olarak nelerdir? (İşsizlik, Sosyal ve kültürel uyum, Sosyal dışlanma, diğer).
 11. Halkın kullanımına açık, kamuya ait binalar ve açık alanlardan tam olarak yararlanabiliyor musunuz?

12. Sakin şehir insanın kendini mutlu, huzurlu ve gelecek beklentisini karşılamayı hedefleyen bir hareket. Sizin beklentileriniz neler? Önerileriniz nelerdir?
13. Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran topluluklarla birlikte yaşamaktan memnun musunuz?
14. Sosyal ilişkiler ve mahalle yaşantısını nasıl değerlendiriyorsunuz?
15. Yaşadığını semtteki hizmetlerin kalitesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
16. Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent olduğunu söyleyebilir misiniz?
17. Sizce Seferihisar hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevreye sahip mi?
18. Seferihisar’da yeterli işlendirme imkânları oluşturuluyor mu? Ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansı ve kişisel ekonomik özgürlük sağlanıyor mu?
19. Seferihisar’da spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceğiniz imkânlar sunuluyor mu?
20. Anane ve dedelerinizden size yadigâr kalan ve hala sürdürdüğünüz âdetleriniz var mı? Bu âdeti yapmak size neler hissettiriyor?

ÖZGEÇMİŞ

Ayşegül Tozal ilk ve orta öğrenimini Bursa’da tamamladı. 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nden ve 2012 yılında aynı üniversitede çift anadal yaparak İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. Pedagojik Formasyon eğitimini 2010’da İstanbul Üniversitesi’nden aldı. 2012 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi’nde Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans eğitimine başladı. Aynı yıl MEB onaylı Aile Danışmanlığı sertifikasını aldı. 2013-2014 yılları arasında İSTKA’nın desteklediği ve Üsküdar Üniversitesi, Eyüp İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ve Eyüp Kaymakamlığı’nın birlikte yürüttüğü “Eğitim Yoluyla Şiddetin Azaltılması ve Suçun Önlenmesi” projesinde sosyal çalışmacı olarak görev aldı. Tozal, 2014 yılında Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (SBE) Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında başladığı Doktora eğitimini işbu “Sürdürülebilir Kentleşme İçin Sakin Şehir Modelinin Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi: Seferihisar Örneği” başlıklı tez çalışmasıyla tamamlamıştır.

Ağustos 2018 tarihinden itibaren Amerika’da misafir araştırma görevlisi olarak bulunan ve akademik çalışmalarına orada devam eden Tozal, evli ve iki çocuk annesidir.